په سمندر کي دملغلرو لټون
تــولنيزې ستــونــزې او دحــل لارې يــې
دفکرونو جوړښت او هغوئ ته وده ورکول
ليکوال
محمـــود (حميدزي)
Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب پیژند پانه
نوم:په شمندرکي دملغلرولتون
تالیف، لیکنه :محمودحمیدزی
کمپوزر:محمودحمیدزی
دقلمي لیکنې نیټه:۱۳۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

ډالۍ دې وي زما محترم پلار ښا غلي معلم خیرالله ته!

زمامحترم پلارلومړی هغه شخص دی چي ماته یې قلم او کتابچه په لاس کي راکړه.

زه دلوی خدای (ج) په مرسته او دهغه په واسطه په دې وپوهیدم چي لیک او لوست وکړم.

زما محترم پلار ماته تل همدغه یوه خبره کوې چي علم،پوهه غوره ده ښه ده اواړینه ده.

ما خپل ډېر علم دخپل پلار څخه زده کړی اوحاصل کړی دی.

هغه تل زماسره زما دزیرکتیا او وړتیا په لوړولو کې مرسته کړې ده.

زه یي تل د ناسمو کړونودکولو څخه راګر ځولی ،منعه کړی یم.

زما محترم پلار زما د ژوند دهو ساینې لپاره تل هڅه کړې ده،او کوي یې.

په رښتیا هم زما داوړه ډالۍ دهغه دښیګڼو په وړاندې هیڅ هم نه ده!

او زه تل دالله (ج) څخه دهغه د دونیا او اخرت دنیکمرغۍ غوښتنه کوم!

الله (ج) زما پلارخیرالله ته دنیکیو په شتون کي اوږد عمر ورکړې.

الله (ج) دې تاته دهغه کړونو اجر او ثواب درکړې کوم چې تا زما سره کړې دي زما محترمه پلاره.

خدای(ج)دی ستاسیوری زما او زما دکورنۍ دغړو دسر څخه نه کمه وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

عنوانونه مخونه

۱ :دلیکوال خبرې.. ۱
۲ :بریا ته درسیدولار.. ۲
۳ :ځان ښودنه اوزیانونه یې.................................. ۴
۴ :په مثبت ډول درسنیو کارونه.............................. ۷
۵ :د هیواد سره مینه اووفاداري ۱۱
۶ :قومي ژبني او نژادي توپیرونه............................ ۱۴
۷ :علم اوپوهه ۱۶
۸ :شفقت او مهرابانې.. ۱۹
۹ : دمور او پلار احترام کول او حقونه یې ۲۲
۱۰ :نشیې توکي ۲۴
۱۱ : خپل منځي شخړې او بدی................................ ۲۶
۱۲ :معلولیت عیب نه دی..................................... ۲۹
۱۳ : دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه ۳۲
۱۴ :دجنګ زیانونه.. ۳۴
۱۵ :دولتي اوشخصی دندې..................................... ۳8
۱۶ :د وخت بي ځایه نه تیرول،د وخت ارزښت................... ۴۲
۱۷ :ځوانان... ۴۴
۱۸ :نیک اخلاق او ښه سلوک.................................. ۴۶
۱۹ :مرسته کول.. ۴8
۲۰ :دوستي او ملګرتیا....................................... ۵۰
۲۱ :شراکت، ګډکار.. ۵۲
۲۲ :ګدایي یا فقر کول.. ۵۳
۲۳ :ډار (وېره) یوازي دالله (ج) څخه په کارده.............. ۵۵
۲۴ : دځان څخه ښه شخص جوړول.............................. ۵8
۲۵ :مطالعه،کتاب لوستنه..................................... ۶۰
۲۶ : خپل لوښي او خوېندې په لوړ ولوړ ورکول................ ۶۲
۲۷ ښکاره او پټه پاکي....................................... ۶۵
۲۸ :دانسان په ژوند کي دورزش (تکرښت) ارزښت.............. ۶۶
۲۹ : دماشینونو سمه کارونه ۶۸
۳۰ :دچا پیریال پاکه ساتنه او سمسورتیا..................... ۷۰
۳۱ : دیني عالمان ۷۲
۳۲ :دالله (ج) عبادت په سمه توګه کول، اواحکاموته یې غاړه ایښودنه........ ۷۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوانونه مخونه

۳۳:پرماشومانو باندي د هغوی دمور او پلار او یا د هغوی دنورو دوستانود خوا ښځه ناسم نوم ایښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی یادول................۷۷
۳۴:په ښوونځیوو او مدرسوو کي کیفیت لرونکي او ښه زده کړه...............۸۹
۳۵:دمیرمني او خاوند(میره) ترمنځ ښي اړیکي او یوبل ته درناوی...........۸۳
۳۶:مشوره کول...۸۴
۳۷:دمشرانو(ډېرعمرلرونکو) درناوی کول...................................۸۶
۳۸: پخلاینه...۸۷
۳۹: په غیري قانوني اوپټ ډول سره خارجي هیوادونو ته سفر،دسفر په دوام او هغه هیواد کي بدې پېښې
...۸۹
۴۰تشویق کول اودتشویق اغیزې...۹۱
۴۱:اتفاق او یوالی...۹۲
۴۲:په یوه ټولنه کې وړاو په کارپوه مشران ټاکل ۹۳
۴۳:غیبت کول..۹۷
۴۴:پرحیواناتو ظلم..۹۹
۴۵: جورت درلودل...۱۰۱
۴۶:رښتیا ویل اورښتنولي...۱۰۳
۴۷:شګون او زموږ ټولنه ۱۰۵
۴۸: فرهنګ...۱۰۶
۴۹:اسلام ۱۱۱
۵۰:هغه سرچینې چې په دې کتاب کې ورڅخه ګټه اخیستل سوې ده ۱۱۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دليکوال خبرې

ثنا او ستاينه دې وي پاک الله (ج) لره چې پالو نکی دټولو عالميانو دی. درود او سلام دې وي پر حضرت محمد (ص) باندي.دلوی خدای (ج) شکر ادا کوم چې ماعاجزه او ناتوانه بنده ته يې دا توان را وبخښئ چې زه دخپلو ورونو او خويندو لپاره داستاسوپه لاس کې ليکنه(کتاب)
چي نوم يې (په سمندر کي دملغلرو لټون) دی وليکم. الله (ج) دې وکړې چې زما دغه ليکنه زما دورو نو او خويندو لپار دګټې څخه ډکه يوه ليکنه وي او درانه لو ستونکي ور څخه دژوند په چارو کې پوره ګټه پورته کړې؛ دخپل ځان او يا هم دټولنې لپاره يوه ملغلره په کښي ومومې.ما په دې ليکنه کې زموږ او ستاسو دټولنې ستونزې،کړاوونه،دهغوی دحل لارې او هغه څه را اخيستي دي چې دهغوپه پلي کولو سره زموږ او ستاسو ټولنه پرمختګ کولی شي.
ما په دې ليکنه کې دځنيو ټولنيزو،کلتوري اواسلامي موضوعاتو څخه يادونه کړې ده.ما په دې ليکنه کې زموږ او ستاسو دټولنې ښکنې او بدی دواړی را اخيستي دي. ستاسو درنو لو ستونکو څخه مي غوښتنه دا ده: چې
تاسو هم درخپل توانه پوري دټولنې په اصلاح کې خپل توان او وس مه سپموې ترڅو زموږ او ستاسو ټولنه دهره اړخه يوه پر مختللي او دستو نزو څخه خلاصه ټولنه و اوسي.هيله مې ستاسو لو ستونکو څخه دا ده چې که کوم ځای زما عاجزه بنده څخه په دې ليکنه کې وړه يالويه غلطي سوې وي نو تاسودرانه يې په اصلاح کولو کې را سره مرسته وکړئ.ما دا ستاسو په لاس کې ليکنه ددې لپاره ليکلې ده چې زما مسلمانانو ورو نو او خويندو ته يې ګټه ورسيږي او يوازې او يوازي مې هيله خپل ټولنې ته ددې لارې څخه خدمت کول اونيکي کول دي، الله (ج) دې زما څخه په دې کار کول نه ناراضه کيږی.ما چي په دې ليکنه کې دکومو موضوعاتوڅخه يا دونه کړې ده تاسو لوستوونکي په هره موضوع کې ژور فکر کوونکي و اوسي، او دخپل وس او توانه پوري تاسو هم زيار وباسې چې زموږ اوستاسو هيواد اوټولنه نور هم پيا وړي شي. موږ او تاسو بايد تل زيار ايستونکي و اوسو اوتل موهڅه داوي چي دخپل ځان سربيره نوروته هم ګټه ورسوو.دنيکوانسانانو لار ښوونې اوزموږ او ستاسو ګډ کار زموږ ټولنه او زموږګران هيواد (لوی افغانستان) پياوړی کوي. موږ او تاسو هر يو بايد خپلې مفکورې او تجربې دنورو سره شريکي کړو، تر څو دموجوده ستونزو څخه ليري واوسو او نور ستونزې موږ ونه ګواښي. موږ هريو کولی سو کار وکړو دځان او خپلې ټولنې لپار ديوې لارې نه دبلې لارې خدمت وکړو.هيله مي ستاسو درنو لو ستونکو څخه داده چې ماحقير بنده په خپلو دعاګانو کې دياده مه باسئ.په درنښت:محمود((حميدزی))

(c) ketabton.com: The Digital Library

بريا ته د رسيدو لار

ډير خلګ په دې فكر كې وي چې برياليتوب دې تل زما په برخه وي، مګر داسې نه ده ،بريا او كاميابي هغه وخت شونې ده چې موږ زحمت وكاږو، هڅه وكړو، هوډولرو، او هيڅكله خپلو سمو او پر ځاى پر يكړو ته بدلون ورنه كړو او شا ته تګ ونه منو،كه څه هم موږ په زرګونو ځلې خپل په هيلو كې ناكام سو. دبريا راز په نا كامۍ كې پټ دى.كله چې تاسو دناكامۍ سره مخ كيږي. نو دا فكرمه كوئ چې زه ددې توان نه لرم چې بريالى به سم.امتحان يې كړئ او بيابيا خپل برياته د رسيدلو هيله تكرار كړئ، كوښښ وكړئ ترڅو برياليتوب ته ورسيږي.ډير خلګ داسې دي چې كله په يوه كاركې دنا كامۍ او ماتې سره مخ سي نو بيا هغه شاته تګ وكړي ماتي ومني اونور بيادهغه كار دكولو هڅه نه كوي؟ چې داكړنه يوازي اويوزي ددوى وهم او وېره ده، نورهيڅ هم نه. هيڅ وخت داسې نه سي كيداى مګر ډېر په لږه اندازه اونامعلوم وخت داسي كيږي. چې يو بريالى شخص دي په لومړى ځل خپلې موخې ته ورسيږي، او بريالى دې سي. برياته درسيدلوپه لاره كې هرورمرو ستاسو مخ ته خنډونه اوستونزې راځي مګر تاسو خپله هيله دلاسه مه وركوئ او بيابيا خپل هدف(موخې)ته درسيدلو فكروكړئ،او داسي وګڼئ كه چيرې داځل لازه هڅه وكړم نو زه به بريالى سم،او كاميابي به مې په برخه شي.تل په خپلو كارونو كې دحوصلې څخه كاراخلئ،صبر ولرئ اود زغم خاوندان واوسئ.په خپل ژوند كې هر وخت ځان ته بيل، بيل انتخا بونه اوموخې مه ټاكئ.غوره انتخاب ولرئ او بيا دغره په شان كلك ودريږئ،تر څو تاسوته دبريا لارې پرانيستې پاتې سي، اوتاسوپر هغه لاره بيله دې چې راوپر زيږي مختته لاړسئ.ماهيره لامبوزن هغه نه دى چې په لږو اوبو كي لامبو ووهې، بلكې ماهيره لامبوزن هغه دى چي دسمندر په شديدو(سختو) څپو كې لامبو ووهې او نه پريكيدونكې څپې پري كړئ او خپل منزل ته ځان ورسوئ.انسان فكركوي چې زه پيا وړي اراده اوټينګ هوډ لرم؟خودانسان فكربه يويې كوچنې حشرې ته نه وي وراوښتى،چي آيا انسان پيا وړي آراده ،اوهوډلري او كه هغه كو چنۍ حشره؟البته دا خبر زه دټو لو انسانانو په اړه نه كوم، داسې ډېر انسانان وه او سته چي هو ډيې دغرونو دسختو ډبرو څخه سخت وو اودى او په خپل كلك هوډ سره غرونه سوري كوي،مګرداسي انسانان هم سته چې استقامت (هوډ)يې ډېر كمزورى وى اوهتأ ژوند كول لا هم ورته ستونزمن او بي ګټې ښكاري؟ مخكي مو دحشرې يادونه وكړل. يوه حشره راوا خلئ او يوه صاف لوښي ته يې وا چوئ او بيا وګورئ چې داحشره دخپل خلاصون لپاره دركومې اندازي هڅه كوي،دخپل هوډ او كلكي آرادې څخه دركومه بريده ساتنه كوي اوهوډمنه او مباريزه پاتې كيږي. تاسوبه دهغې مباريزه اوپياوړى هوډپه خپلوسترګووګورئ او دا به دهغې حشرې په ليدلو درته معلومه سي چې يوه حشره چې دانسان څخه په جسمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اومعنوي لهازکمزوري ده هوډيې بيا دځينوانسانانوڅخه څومر ډېرپياوړی دی!
يوه حشره چې دکړاونواوستونزوپه وړاندې دردې حده مبارزه کوي اودخپل هيلې څخه چې دستونزې څخه خلاصون دی نه اوړي نو يوانسان بايد ديوکړاو اوستونزې پر وړاندې درکومه حده ودرېږي اوڅومره ټينګ هوډبايد ولري ؟
يوه ونه ټول ژمی ددې په تمه اوهيله تېروي چې کله به سپرلی راځی،ونه انتظار کوي او بيا دسپرلي په راتلو هغه ونه زر غونېږي، پاڼې، غوټۍ،ګلونه اوميوې کوي.
اوبه خپل تګ ته درهغو پوري دوام ور کوي تر څو ياخو وچې سوي نه وي اوياخوخپل منزل ته نه وي رسيدلي.ستوري هره ورځ دې ته انتظار باسي چې کله به تياره راځي او موږ به ځليږو.متل دی چې وايي: بې زحمته رحت نسته!
څوک چې ډېره هڅه کوي نو هتمن به هغه ته ډېر څه هم په لاس ورځي خدای جل جلاله انسان په دې نه دی مکلف کړی چې په کارو نو کې تلوار وکړئ او دبې صبرۍ څخه کار واخلئ،الله جل جلاله موږپه تلوارنه کولوامرکړي يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره سُوْرَةُ الأنبيَاء : 37نمبرايات ولولئ.
ديوه حديث شريف مفهوم دی(څوک چې دصبرعادت جوړکړي نوپرهغه الله جل جلاله صبراسانه کوي.① تل خدای جل جلاله انسان ته دزحمتو نو اجر ور کړی او ورکوي يې. هر هغه څوک چې په روا، او سا ليم ډول دبريا هيله لري، لوی خدای جل جلا له دهغه سره مرسته کوي او هغه ته دبريا دلا سته راوړلو لاره ښيي.
موږ الله (ج) دې نړۍ ته ددې لپاره را استو لي يوو چې زموږ څخه ازموينه واخلي، که نه دالله(جل جلاله) دلوی دربار څخه کوم څه نه کميږي چې يو انسان دې بيله ازموينی جنت ته دا خل کړي! مګر ازموينه اخستل کيږي .
کوم انسانان چې حق ته يې غاړه ايښې وي,نيک کارونه کوي او دالله جل جلاله داحکاموڅخه سرغړونه نه کوي که چيرې ،دالله جل جلاله خوښه وه نو جنت ته به يې دا خل کړي او هغه کسان چې حق نه مني، بد کارونه کوي او دالله جل جلاله داحکاموڅخه سر غړونه کوي، که دالله جل جلاله خوښه وه نو هغو کسانو ته به سزا ورکړی اوکه يی خوښه وه پر وبه رحميږی، په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره سُوْرَةُ آل عِمرَان : 129نمبرايات ولولئ. موږ هروخت په ازمو ينه،(امتحان) کې يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره،سُوْرَةُ البَقَرَة : 155شماره ايات ولولئ. په دې ازموينوکې دبريا لپاره بايد هر وخت هيله مند واوسو ،هيڅ وخت نا هيلي اونا اوميده نه سو، هر وخت هيله ولرو، تر څو دکاميابی ترپولې ورسيږو او کاميابه سو.
لو مړی بايد دخدای جل جلاله دلوی دربار څخه ناهيلي نه شو او دهغه ورسته بايد په خپل ځان باور ولرو کلک او نه ماتيدونکی باور.

۱- صحيح مسلم,حديث کڼه 2424

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو مشروع ،روا هيلودپوره کولو په لاره کې بايد ونه ويريږو،په پوره ډاډسره بايد دبريا خواته واړانديز ولاړسو.
دهغو کسانو سره مرسته وکړو چې هغوی غواړي خپلومشروع هيلو ته ځانونه ورسوي او تل يې درمرستې ترڅنګ تشويق هم کړو،حضرت محمد صلی الله عليه وسلم ډير ځلې دداسې پيښو سره مخ شوی دی چې هغه داسلام دمبارک دين په لاره کې دحدنه زياتې ستونزې او کړاونه ګاللې دي، چې دطايف دخلکولخوا زورول کيدل يې ښه بېلګه ده.
ددې هرڅه سربيره به هم حضرت محمد صلی الله عليه وسلم پر هرې ستونزې صبراختياره وه، او نه به ناهيلی کيده.
دهغه (ص) کلکه اراده، هسک عزم اونه ماتېدونکی هوډ و چې دلوی خدای جل جلاله په مرسته داسلام مبين دين دنړۍ په ګوټ ګوټ کې خپورسو. راسئ چې موږ دهغه مبارک صلی الله عليه وسلم داستقامت څخه پند وا خلو. که چيرې موږ په خپلومشروع هيلو کې دستو نزو او مشکلاتو سره مخ کيږو، بايد هغه وزغمو، بيابيا کوښښ وکړو ترڅو خپلو هيلو ته ورسيږو او په خپله هيلو کې دبرياليتوب درپولې منډې و وهو.
راسئ نوردناکامی څخه ونه ويريږو،که چيرې کاميابي،برياليتوب غواړو نو بايد کاميابی ته درسيدو په لاره کې خنډونه اوستونزې وګالو، په ناکامی ليدلو سره دکاميابۍ پرلاره تګ پرې نږدو،که ناکام سو بايد صبر او زغم ولرو اومايوسه نه سو. زړونه مو بايد تل ډاډمن اوهيله مند وساتو،که څه هم زموږ مخته دومره خنډونه اوستونزې راسي، چې زموږ شاته تګ بيخي هتمي سي، دهر ډول ستونزې اوخنډسره بايد مقابله وکړو ترڅو بريا زموږ په برخه سي، او خپل ژوند ته په برياليتوب دوام ورکړو.

ځان ښودنه اوزيانونه يې

رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي: الله جل جلاله فرمايي: ژباړه زه بې پروايم له شريکانوڅخه چاچې يوعمل (کار)وکړاوپه هغه کې يې بل څوک شريک کړنوزه هغه اودهغه کارپرېږدم ①
مطلب داچې کوم کاراوعبادت چې دځان ښوونې لپاره وي دالله (ج) په نزد ښه کارنه دی، اوالله (ج) دهغه شخص اوکارڅخه بې زاري ښودلې ده.
زموږ په ټولنه کې ځينې خلګ دخپل نوم دلوړولو، او دنورو خلګو څخه دځان لوړښودلو لپاره ځينې داسې کارونه ،کړنې کوي چې نه يوازې داچې خپل ځان ته

١ - صحيح مسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیان رسوي بلکې دا کړنې یې پرټولنه باندي هم بدې اغیزې کوي اودټولني نورخلګ هم دمشکلاتو سره مخ کوي.
زه ددې کړنو دجملي څخه چې دوی یې کوي دلته څو بیلګې لیکم:

لومړی: پر بي وزلو او کمزورو انسانانو باندي زور زیاتی اوظلم:
ځیني انسانان په دې خاطر پرنورو انسانانو ظلم او زور زیاتی کوې:چي دهغو څخه په مالي ډول ځان تقویه کړي. ځیني نورددې لپاره چې نورانسانان دده څخه وویریږي اوپه ټولنه کي ددوی په آند نوم وړي اونوم لوړي سي: دظلم لاره اختیاره وي په ټولنه کي فساد خوروي اوټولنه ددوی دزور زیاتي اوظلم څخه آرامه نه وي. جالیبه خوداده چې ځیني نور انسانان بیا دیوې ټولنې پراوسیدونکو باندي په دې خاطر زور زیاتی کوی چې دوی دخپل زور زیاتي څخه خوند اخلي!
بي معنا اوبي ځایه خبرې کول ، نور ته سپکاوی کول، ځان لوړ ښودل، بي معنابي او ځایه موډ،فیشن اودې کاروته ورته نورکارونه ځیني انسانان دنوم ښودني اوځان مشهوره کیدو لپاره کوي چي په دې کارسره دوی داغواړي چي دهغوی په ګمان دهغوی ټولنه ورته احترام (درناوی) وکړي اویاهم ورته دعزت په نظروګوري:حال داچي هیڅ کله یو انسان پر نورو انسانانو باندي په ظلم او زور زیاتي کولو اوپه ټولنه باندي په جبرځان محترم بللواومنلو دعزت خاوند نه سئ کیدلی.
کوم انسانان چې داسي کسانوته درناوی لري: یابه د وهم(ډار) او ویرې څخه دوی ته عزت ورکوي اودرناوی به ورته لري او یابه هم ددوی په ناروا کارونو باندي خوښ وي.
که چیرې یوانسان په خپله خوښه دیوه ظالم او بد کاره انسان سره دهغه په کارکي مرسته وکړل او یا هم په خوښ سو:دده او هغه کس چي بدکاره او ظالم دی توپیرنسته او په ګناه کې ورسره ونډه لري.الله جل جلا له موږ دنیکی په کړنوکې په مرسته کولو اودبدئ په کارونوکي په نه مرسته کولو امرکړي یو په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره سُوْرَةُ المَائدة : 2نمبرایات ولولئ.
ځیني کسان بیا داسي کارونه دځان ښودنې لپاره کوي: چي ددوی کړنې داسلام دمبارک دین اود خپلې ټولنې دکلتوراو عنعناتو څخه مخالفه وي او ددې کم شمیروګړو لکبله هغه ټولې ټولنې ته چي دا څوناکاره اوبدکاره انسانان په کې شتون لري ځیني نادرکه، کم آندي اوکم فهمه کسان دهم هغووګړو په نظرګوري چي ګواکي هغه واړه ټولنه دهم هغوبدکارو انسانانو په شان ده داډول فکر(آند)ګمان کول ، دیوه باهوښه انسان لپاره نه ښایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله دنوم ښودلو او ځان مشهوره کولو لاره چې ځيني انسانان فکر(آند) کوي چې همدا به وي:دخوښۍ او ځيني نورو محفلونو کې ډېراو بې ځايه لګښتونه او مصارف دي،دا کارنه يوازې داچې بې ګټې او بې فايدې کاردی، بلکې داکار په ټولنه کې دوخت په تيريدو سره مروج کيږی اوټولنه ددې زيات لګښت خوښوونکو خلکو پر لاره پل ږدي چې ورسته بيا غريب او ناچاره خلک هم دې ته مجبور سي چې په خپلو محفلونو کې زيات لګښت وکړي،ياد کارددې سبب ګيږي چې په ټولنه کې ددې لګښتونو دپوره کولو لپاره ځيني خلک ناروا او نا مشروع کارونو ته زړه ښه کوي اويا هم خپل دهيواد پريښودلو ته اړوزي مهاجرت کوي. که چيرې شتمن خلک هغه لګښتونه چې په خپلو محفلونو کې يې لګوي،زموږ او ستاسو دټولنې غريبو او نادارو اوسيدونکوته ورکړې او وسره مرسته وکړې: زموږ او ستاسو دټولنې دابې وزلي به دمنځه ولاړه سي او هيڅ يو غريب کس به پاتې نسي، په ياد کارکولوسره به موږد دوو ګټو څخه برخمن سولومړی: ټولنه به مودغربته خلاصون پيداکړي. دوهم: داخرت دهوسايني اودجنت خواته دور وړاندي کيدولامل به موسي.اسراف کول او بې ځايه لګښتونه داسلام دمبارک دين خلاف عمل دی!

الله جل جلاله بې ځايه اصراف کوونکي دشيطان ورنه بللي دي، په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوۡرَةُ بنیٓ اسرآئيل/الإسرَاء : 27نمبرايات ولولئ،حضرت محمد صلی الله عليه وسلم فرمايي: ؛وخورئ، وڅښئ، صدقه ورکړئ، مګرله اسرف څخه ځان وساتئ.① موږ او تاسوډېروخت په دې خبره ښه پوهيږو چې کوم کارچې زه يې کوم ناروا او حرام کاردی خوددې سربيره يوازې ددې خبرې لپاره چې زموږ په محفل کي کډونکوونکي وګړي يوازې دا ووايې چې فلانی په خپل محفل کي دومر لګښت اودا اوها کړي وه داکار کوو دې خبرې ته مو هيڅ پام نه وي چې که نن ورځ زه په خپل محفل کي داډول لګښت وکړم نو سبا يو بل څوک هم په خپل محفل کي زيات لګښت کوي رو،رو به داکارپه ټولنه کي عام سي او نورخلک به هم دې ته وهڅول سي چې په خپلو محفلونو کې اسراف او ډېر لګښت وکړي: هغه وخت به هغه غريب خلک چې هتاخپل جامې، او خوړه نه سي پيدا کولی څه وکړي؟ آيا هغوی دا توان لري او که نه چې زموږشتمنوپه څيرلګښتونه وکړي؟

ولې ددې ناروا کړنې څخه يو کوچنی فرهنګ جوړکړو؟ په محفلونو او غونډو کي داندازې څخه زيات لګښت څخه بايد ډډه وکړو،داکارمودشتمنۍ بې ځاي مصرفولو مخه نيسي او ورسره به مودالهی حکم څخه سرغړونه هم نه وي کړې.

موږ په محفلونوکي په ډېرلګښت کولو سره دټولنې بار وردرنوو او خلک په قصداً دې ته اړباسو چې ياد نارواکار دوی هم وکړي زموږ داکار زموږ پرخپل ځان ظلم دی، په دې کارسره ګناه په خپله ځانته پيرو،هغه لګښتونه چې موږ يې په خپلو محفلونو او غونډو کي کوو ،بايد دلوی خدای جل جلاله درضالپاره يې په

۱- صحيح بخاری

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي کارونو ولګو،و کړو چې زموږ ولس او ټولني ته يې ګټه ورسيږي،نه داچې خپل شتمني په داسي کړنو مصرف کړو چي نه يې موږ او نه يې هم زموږ ټولني ته کومه ګټه ورسيږي. موږاوتاسوبايد دخپلې ټولنې دارمنواو سيدونکو سره بيله کوم تو پيره مرسته وکړو. الله جل جلاله خيرات ورکوونکي وګړي الله جل جلاله ته حسنه پور ورکوونکي وګڼي بللې دي اوهغوی سره يې دڅوبرابره زيات اجرورکولو وعده کړی ده!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ الحَديد : 18)نمبرايات ولولئ.زموږدکارونوله عمله بايد زموږټولنې ته زيان ونه رسيږي اوپه خپله پرخپل ځان او ټولنه ظلم اوتيری ونه کړو. راسئ چې داسي کارونه وکړو چي په اوږد محله او لنډ محاله توګه زموږ دټولني اوسيدونکوته ګټورتمام سي. ددې برځای چې ځان ښودونکي ،مغروره پرخپل ځان اود خپل ټولني پراو سيدونکو باندي ظلم کوونکي و اوسو:بايد خير رسوونکي، مرسته کوونکي اوعاجزه انسانان و اوسو، هيڅ وخت داسي يو کار ونه کړو چي خپل اخرت ته زيان ورسوو،دلوی خدای جل جلاله اُمرو څخه سرغړونه ونه وکړو او دوږخ وه ځان ته په خپل لاس وانه خلو. موږ او تاسو بايد داسلام دمبارک دين دټولو احکامو څخه پيروي وکړو تري سرغړونکي او بدې غوښتونکي ونه اوسو تل خير غوښتونکي انسانان و اوسو.

په مثبت ډول درسنيو کارونه

په اوس وخت کې ږغيزو ،متني، اوتصويري(انځوريزو) رسنيو او وسيلو دانسانانو په ژوند کې ډيرې آسانتياوي اونوښتونه منځته راوړي دي،او ددې وسيلو په مرسته خلګ ديوبل سره ډير نژدي سوي دي. دمعلوماتو راکړه ورکړه اوس په ډيرلږ وخت کې دنړۍ وهرګوټ ته کيدای سي. ددې رسنيو اووسيلو دجملې څخه راډيو ،تلويزيون، کمفيوټر ،تليفون ،فکس، انټرنيټ اوداسي نور يادولی سو. داهغه وسيلې دي چې په اوسني وخت کي دخبر رسولو، ديو بل سره داړيکو ټينګولو، تجارت، جګړيزو، روغتيايې، تفريحي، اوپه ځينونوروبرخوکي دکار دلاښه آسانتيا لپاره استعماليږي.

لومړی: راډيو او تلويزون

موږ او تاسو بايد ددې وسيلو څخه په مثبت ډول استفاده وکړو، اوددې دو وسيلو څخه دخبرو داوريدلو د تعليمی، اوتفريحي خپرونو داوريدلو او ليدلو لپاره کاروانخلو . که چيرې موږ ددې ډول رسنيو سرپرستان يوو.موږ بايد دخپلو اوريدونکو اوليدونکو لپاره داسي خپرونې تياري کړو چې ددې خپرونو له کبله زموږ ليدونکي او اوريدونکي په هغه مسائيلو،موضوعاتو(سکالوګانو) وپوهيږي چې په هغو کې معلومات نه لري. موږ بايد هغوی ته ګټوره روزنه او ښوونه دخپلورسنيوله لارې وړاندي کړو. داروزنيزي خپرونې بايد د کيفيت اوکميت له پلوه لوړي، دپام وړ،په زړه پوري او پوره وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او خلکوتــه دینــي، ټــولنیزي، اقتصــادي، روغتیــایي، حقــوقي ،کلتــوري او پــه ډیرنوروبرخو کې پـه پوره ډول معلومـات ورکړي، ترڅو دعامو او هغو کسانو لپاره چې تعلیم نه لري یوډول دښووني اوروزنې سرچینه وګرځي، دخلکو په منځ کې هراړخیزه عامـه پوهـوي زیـات سـي ،خلـک نوښـتونو تـه پـه هـر برخـه کـې وهڅیږي اوټولنه مو نور داسي یوه ټولنه پاتې نـه سـي چـي دډېرو اړینومعلومـاتو او پیښیدونکو پیښو څخه نا خبره وي. داډول رسنۍ دټولنې لپاره دتعلیم او تربیې دښوولو اونیک عامه پوهوي یوه برخه ګرځي اودټولنې وګړي ورڅخه په زیاتـه اندازه په بیلا بیلوبرخوکي پوهوي ترلاسه کوي.

دټولنې دمیشتو وګړو رول دراډیـو او تلویزیـون څخـه پـه سمي استفادي کولوکي:

خلـک رسنۍ بایـد ددې لپـاره ونـه کـاروي چـې دخپرونـو څخـه يـې ناسمه استفاده وکړي او یايې هم دخپرونـو څخـه ناسم پوهـوي ترلاسـه کړي.پـه ځینـو رسنیو کـې داسي خپرونې لوستونکو، اوریدونکو او لیدونکو ته خپریږي، چې دهغو خپرونـو پـه لوستنه، لیدنه او اوریدنه سره یو ښه انسان غلطي او کړي لارې تـه تیل وهل کیږي. ټولنــه دهغـو خلکـو دشـموپلانونو او اغیزولانـدي راځـي چـې هغـه خلـګ غواړي دیوې ټولني داوسیدونکووګړو ذهنیتونوته منفي سمت ته بدلون ور کړي اوخپـل هغـه شـوم پلانونـه پـر هغـوی پلـي (تطبيـق) کـړي چـي دوی يـې غوښـتنه لري.مـوږ او تـا سـو بایـد دهغـو خپرونـو دلیـدلو، لوسـتلو او اوریـدلو څخـه ډډه وکړو،چـې پـه هغـه خپرونـوکي زموږکلتـور، عننـاتو ،ژبـې، ټـولنیز ژوندانـه، اود هیواد خلګو ته په کښې زیان رسیږي او یا هم ورته په کښې سپکاوي سوی وی. زموږ او ستاسو په ټولنه کې داسي رسنۍ شتون لري چې هغه زموږد فرهنګ، ټولنې، ژبې، کلتـور، عننـاتو، تـاریخ، کـړو وړو، دین او ټـولنیز ژوندانـه تـه دزیـان رسولو او هتـأ دلمنځـه وړلـو کوښښونه کوي! داډول رسنۍ بایـد وپیژنـدل سـي او مخنیوی يـې وسـي او کـه چیرې يـې مخنیـوی سـتونزمن وي، نـو بایـد ددوی ټولـه ترحـي او پلانونــه ددولــت دخواڅخــه بربنــدې ســي. کلــه چـي ټولنــه ددې ډول رسنیودخطرناکوپلانونو په اړ خبره سي نو باید په هیڅ ډول ټولنه دې تـه زړه ښـه نـه کړئ چي یادې رسنۍ واوري ولګولې اویـایې هم ووینې. رسنۍ بایـد یـوازي او یـوازي خپـل ټـولنې تـه خدمت وکـړئ، او ورتـه دزیـان رسولوسبب نـه سي. ټـولې رسنۍ بایـد دهغـو ارزښتو نو ،چې په یـوه ټولنـه کـې ورتـه درنـاوی کیږی سپکاوی ونـه کړي، داهڅه ونـه کړې چي ددې ارزښتونو په باره کي ټولنې تـه ناسم پوهـوي ورکړي.یـوه رسنۍ بایـد دیـوې ټـولنې ټولـو وګړوتـه پـه یـوه نظر وګـوري، ددوی ترمنځ توپیرونه کړي، یو پربل باندې ورته ازښت ورنه کړې اوترمنځ یـې دیوالې دلمنځه وړلو هڅه ونکړي.موږ او تاسو باید خپل ماشومان دهغه ړغیزو،متنـي، تصویري خپرونـو دلیـدلو، اوریـدلو اولوسـتلوڅخه منعـه کـړو چـې هغـه خپرونـې غیري اخلاقي، او داسلامي احکامو څخه خلاف وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اويا هم داسي خپروني وي چې ټولنه دفساد خواته کشوي او په ناروا عملونو باندي يې اخته کوي.داډول خپروني دماشومانو پرهغه ذهنيت باندي ډير ژرخپله اغيزه غور ځولی سي چې هرڅه ورته ښه معلوميږي او هغه کارونه کوي چې دوی يې ويني، لڼولي او يايې هم اوري.دماشوم حافظه دې ته اړتيا لري چې نوي شيان حفظ اوورسته ترزده کولويې عملي کړي. هرڅه چي ماشومان ويني ،وي لولي اويايې هم واوري، دوی يې په راتلوونکي وخت کي دعملي کولوکوښښ کوي،ځکه دوی ددې ترمنځ توپير نه سي کولی چې څه ښه دي او څه بد.
ماشومانو ته دجنګ جګړو،وژني اوژوبليدني فلمونه ښکاره کول، کيسې، نکلونه کول، ناولونه لوستل، په حقيقت کې دوی ته: دقتل غلا او ژوبليدني لارښوونه اوپه هغوبرخوکې روزنه ده. که غواړو چې ماشومان مو ښه وروزل سي او دبد اخلاقيو، اوبدو کارونوڅخه يې ليري وساتو نو بايد ماشومان مو درخاصي څارني لاندي ونيسو او د دوی دژوند ټول اړخونه تحليل او وارز ؤ.موږ بايد لومړی خپله منفی اړخ درلودونکي خپروني ونه څارو اوپه دوهم قدم کي خپل ماشومان دمنفي مفکوري اومنفي اړخ درلودونکو خپرونو دلوستلو،اوريدلو اوليدلو څخه په کلک ډول منعه کړو.دکمفيوټر،انټرنيټ او مبايل څخه سمه استفاده کول: زموږ او ستاسو په ټولنه کې په کمفيوټرونو، تلويزونونو،موبايلونو،انټرنيټي شبکو اونورو تصويري رسنيو او وسيلو کې داسي فلمونه او تصويرونه کتل کيږي چې هغه فلمونه اوتصويرونه په هيڅ ډول زموږ ددين، رواجونو،کلتور،عنناتوسره اړخ نه لګوي، يادې ليدني نه زموږ دين خوښوي اونه يې زموږ کلتوراوعننات خوښوي اونه هم داليدنه زموږ دشخصيت سره برابره وي.دافلمونه اوتصويرونه (انځورونه) که زموږ ددين مخالفه وي که زموږ دعنناتو، خو ليدنه يې په هرحلت کي يوازي او يوازي موږ ته زيان رسوي يادفلمونه اوتصويرونه ځينې وخت موږ او تاسوته ژوبلونه ،وژنه، فريب، بي احترامي او ځيني وخت راته بد اخلاقي اوبي عزتي راښيي.هو داسي هنري فلمونه اوتصويرونه هم شتون لري چي موږ کيداي سي ،چي دهغوڅخه مثبت اړخونه زده او ورته متوجي سو او زموږ په ژوند کي راته د تفريح او پوهوي وسيله وګرځي اوپرهغولارو تګ راته هوسا اوآسانه کړي چي موږ ورباندي په تللو کي ستونزي لرو. هنري فلمونه اوتصويرونه که په مثبت ډول سره وليدل سي او موضوع يې ښه درک کړل سي: موږ او تاسو ته ښايي په هغوکي لارښووني موجودي وي. که څه هم دټولوزده کړوسرچينه کتابونه دي اوفلم ته کومه اړتيا نه ليدل کيږي.که چيری بيا هم موږفلمونه اوعکسونه وينو نوبايد ديوفلم اوعکس منفي اړخ ته پاملرنه ونه کړو اوکه دمثبت اړخ دليدني څخه که کوم پوهوی لاسته راځي لاسته يې راوړو.موږ او تاسوډيروخت ديو فلم ،تصوير،ليکني،خبرو،يابل کوم کارمنفي اړخ ته درمثبت اړخ ډيره پاملرنه کوو، چې داکړنه زموږ دتبا هې خواته قدم اخيستنه ده. هغه فلمونه چې داسي سحنې ولري چې هغه دبي شرمی او بي حيايی څخه ډکې

وي: باید په هیڅ ډول سره ونه کتل سي او پرې نږدو چې دیادوفلمونو کتنه موږ ناروا کارونو ته وهڅوي.دا سي وخت تیرونه اوتفریح چې زموږدونیا اواخرته زیان په کښې نغښتی وی باید ترینه په کلکه ډډه وکړو.رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي: دوه نعمتونه داسي دي چې ډیرخلګ یې قدرنه کوي،روغتیا اوفراغت.(۱)موږباید د دونیا په خوشحالی باندي خپل اخرت ته زیان ونه رسوو، دلوی خدای جل جلاله داحکامو څخه سرغړونه ونه کړو،ولې خپل اخرت ددې دونیاپه بدل کې وپلورو؟ حال داچې رسوالله فرمایې:په جنت کې دیوې چلاخې ځاي تردنیا اوڅه چې په دونیاکي دي ښه اوغوره دی، یوسهاریامابښام دالله په لارکي تلل تردونیااوڅه چي په دونیاکي دي ښه دئ.②

دمبایل،تلیفون اوکېمروپرځای اوسمه کارونه:

موبایلونو او کیمرو زموږ او ستاسو لپاره ډیرې آسانتیاوي منځ ته راوړي دي. مګرموږ ډیروخت دهغو څخه سمه اوپرځای استفاده نه کوو ،په ځینو وختو نه کې ترینه ناسم کار اخلو او په ټولنه کې دهغوی په واسطه فساد خوروو.

بي اړتیا اوبې ضرورته په موبایل،تلیفون کې خبرې کول، خلکوته دموبایل تلیفون دلاري اختارونه ورکول، دنورخلکو دنوم څخه ناسمه ګټه اخیستل،دموبایل تلیفون دلارې درواغ ویل اوپه نورو بیلابیلو لارو دتلیفون او موبایل څخه ناسمه استفاده کول ټولنه دبدی او فساد خواته کشوي.همدارنګه دموبایل دکېمرو اوپه کیمروباندي دخوښۍ په محفلونو، کورونو او نورو ورته ځایونو کي عکسونه (انځورونه) اخیستل ، فلمونه ډکول ناسم او دزیان څخه ډک کار دی.

ځکه په دې کار سره په انځور او فلم کې فلمبرداري،عکاسي سوي کسان ددې څخه خوښ نه وي چې دهغوی څخه دې عکس واخیستل سي ، یادې ترینه فلم ډک سي اویا هم داکړنه په پټه سره وسي اوهغه څوک خبرنه سي کوم چې دهغوی څخه فلم ډک سو او یا انځور ترینه وا خیستل سو. داډول فلمونه او عکسونه (انځورونه)چې په پټه ډک او نیول کیږي په ټولنه کي خپریږي او دځینو ستونزو لامل ګرځي اودټولنې اوسیدونکي په ځینو حلتونو کې دیادوفلمونو اوانځورونو څخه ناسمه استفاده کوي.ښه اوګټوره خبره خوداده، چې دژوندیوو موجو داتو انځور اخیستل اوجوړول غوره کارنه دی اوچې څومره ډډه تري کولي سوباید ډډه تري وکړو،ځکه رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایې: کوم کسان چې انځورنه عکسونه جوړوي دقیامت په ورځ به عذاب ورکول سي، ورته وبه ویې: څه چي موجوړکړي ژوندي یې کړئ.(۳)

راسئ چې لومړی خپل پرځان باندي هغه کارچي موږ یې کوو دهغه کاراحساس داسي و کړو، که چیرې داکړنه زما سره سوي وای نو مابه څه احساس درلو دلی او څه فکر به راسره پیداسوی وای ؟آیا په دې ډول کارسره که دټولنې یوبل شخص زماپروړندی کړی وای زه به خوښ سوی وای او که نه زه به خفه سوی او ناهیلی سوی وای؟

۱- صحیح بخاري حدیث ګڼه 6412--------۲صحیح بخاري حدیث ګڼه ۶۴۱۵ ------- ۳- صحیح بخاري حدیث ګڼه ۵۹۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې احساس دکولو څخه ورسته پریکړه یوانسان خپله کولي سي، چې یاده کړنه ښه ده اوکه بده. رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي: ستاسو یودرهغومؤمن نه سي کیداي څو دخپل ورورلپاره هغه څه خوښ نه کړي چې دخپل ځان لپاره یې خوښوي.① اوهمداسي باید انترنیټ او نوري تولنیزي شبکې فیسبوک،تویټر،واټساف،ایمو،یوټیوب اونورورته انټرنیټي اوټولنیزي شبکې هم ددې لپاره ونه کاروو چې موږ او یا هم زموږ ټولنې ته دې زیان ورسوي .

دا رسنۍ یوازي او یوازي زموږ دکارو نو دهوسا ینې لپاره دي،نه دغلطي استفادې اخیستلو اواستعمالولولپاره.

که موږانټرنیټ کارونکي یو نوداختلاف اچونکومتننو،ویډیوګانو،اوتصویرونو دخپرولوڅخه باید په کلکه ډډه وکړو.هڅه موبایددانټرنیټ په کارولوکي تل داوي چې خپل هیواداوټولنې ته اړین مطالب وړاندې کړو اوخپله هم مثبت اړخ درلودونکو اوګټه رسونکو مطلبونوڅخه استفاده وکړو. البته دیادونې وړده چې ددې وسیلو چې مخکي يې یادونه سوې ده: ډیر استعمال او کارونه زموږ بدن په دماغي ،ذهني او جسمي نارو غیو هم مبتلا کولي شي.

یادې وسیلې باید بیله ضرورته او داړتیا څخه ډیرې ونه کاروو. موږ اوتاسو باید خپل وخت په بې ځایه او زیان رسوونکو کارونو باندي تېرنه کړو ،درسنیزو وسیلو څخه پرځای او مناسیبه ګټه واخلو او پري نږدو چې ددې وسیلو په وسطه یاله عمله موټولنه دفساد اوناروااکارونو په لور ولاړه سي.

د هیواد سره مینه اووفاداري

موږ او تاسو ټول دخپل هیواد سره مینه لرو، هیڅ داسي څوک نسته چې خپل هیواد ته دې زیان ورسوی. مګریو لږ او محدود شمېر کسان داسي سته چې دخپل هیواد سره مینه نه لري، دخپل هیواد سر خیانت کوي،خپل هیواد او خپله ټولنه ورته ارزښت نه لري، درخپله وسه ورته زیان رسوي او دنورمغرضو،زیان رسوونکو کسانو په وینا خپل هیواد ته جنګ ،غوربت ،بې علمي او بې اتفاقي، راوړې، نه پرېږدي چي هیواد او هیوادوال یې په سولې، سوکالی، او ارمۍ کي ژوند وکړې.

داخاصیت (ځانګړنه) درلودونکو خلګوته دهیواد دوستان او هیوادته وفاداران نه سوویلی،دهیواد دښمنان یې بولو!داډول خلګ هیڅکله ښه او غوره خلګ نه دي .داخلګ ددې سربیره چي خپل هیواد او خلګ خوشحاله ژوند ته نه پرېږدي، خپله هم دنوردلاس لاندې په کړاونو او مشکلاتو کي ژوند کوي! داخلګ داخوښوي چي خپل ترهیواد د دوی دلا رښوونکو بدوانسانانو تاټوبي ته ژمن واوسي،

۱- بخاري کتاب الایمان حدیث ګڼه 13

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل درهیوادوالـو د دوی روزونکـو اوهغوی تـه چي ددوی ذهنیتونـه یـې منفـي لورته اړولي دي احترام اوقدر لري. ډېر بې توانه او کمزوری هغه انسان وی چې مرسي او خپل هیواد او ټولنې ته خدمت ونه کړي. هریوزموږاوستاسوڅخه په دې مکلف دی چي خپلو خلګو او هیواد ته خدمت وکړې، یعني په خپل ژوند کي داسـي کارونـه وکـړې ،چی دده هیـواد او خلګوتـه پـه هغـه کـاروکي ګټـه ورسـیږي.هیواد زموږ او ستاسو لپاره دمورحیثیت لري. څنګه یوداسي څوک پیدا کیدای سي چي دخپل موربې احترامي وکړي،دا وزغمي چي موریې په مشکل او ستونزه کـي وي او دی دې په ارمه سا واخلی او دخپل مورسره دې مرسته ونه کړي. هیواد زمـوږ په سر تـاج دی اوزمـوږ بیرغ زمـوږ دخپلـواکۍ او آزادۍ نښـان دی. هرانسـان چـي دخپل هیواد سره خیانت کوي درټول بد ترین انسان دی. دداسي انسـان سـره چـي د خپل هیوادسره خیانت کوي دوستي او مرسته کول دهغه دښمن سره مرسته کـول دي چي ستا دوینو تږی وي او چي هروخت یې وس ورسیږي نـو تـا دمنځـه وړی او ستا دنابودۍ په انتظارکی شیبي شماري. موږ او تاسو باید پـه هیڅ حـال اوهیڅ وخت کي دخپل هیواد سره خیانت ونـه کړو. ټولـه عمر (ژونـد) باید خپـل هیـواد تـه وفاداره اوژمن پاتې سو. زموږ دهیواد ابـادي او سـوکالي زمـوږ سوکالي او ابـادي ده.موږ باید خپل هیواد دخپل کور پـه شـان وبولـو. آیا یوڅوک دا خوښـه وي چـي دهغه کـوردي ویجاړه اوخـراب وي؟ کـه چیرې مـوږدا نـه سوکولی چي خپل کـور وران کړو نو بیا ولې خپل هیواد خرابـه وو؟موږ او تاسو باید خپل ځانونـه دخپـل هیـواد خدمـد ګـاران وګرځوو.لکـه څنګـه چـي د خپل دوجود پـه پرهرونـو دردیږو (خوږیږو) نـو همداسي باید خپل دهیـواد پـه زخمونـو خـوږ او وددردیږو. مـوږ او تاسـو ټـول داتـوان لـرو چـي هریـو خپـل هیـواد تـه خـدمت وکـړو کـه چیرې تاسـو پاچاياست نو باید خپل هیواد ته ریښتنی پاتـه سي اوداسي یوکارونـه کړئ چي پـه هغه سر ستا دهیواد اوسیدونکو ته زیـان ورسـیږي. رسـوالله صلی الله علیـه وسـلم فرمایې اي الله څوک چي زمادامت حاکم (مشر)وي اوبیاهغه پردوئ سختي کـوي نوتـه هم پرهغـه سختي وکړه اوڅوک چي زمادامت حـاکم وي اوپرهغوی نرمـي کوي نوته هم پرهغوی نرمي وکړه.①

بـل ځـاي رسـوالله صـلی علیــه وسـلم فرمـایي: څـوک چـي دمسـلمانانوحاکم وي اودهغوی په ښیګڼه کي هڅه ونه کړي اوپه خاص نیت سره دهغوی ښیګڼه ونـه غواړي نوهغه به له دوی سره جنت ته نه ځي .②

مشر،حاکم ،یا پاچا باید کار اهلي کارتـه وسپارې اوهغه مسؤلیت چی ده تـه دده دهیواد خلګو ور سپارلی دی باید په پوره ایمانداری ریښتینولۍ، اوبې لـه دې چي دیو چاڅخه وېره ولري سرته یې ورسوي. همداسي ټول دولتي کارکوونکي باید هیڅ وخت په خپلو کارونو کي سوستي او ناغیري ونه کړې، پریو مظلوم باید ظلم ونه کړې، دقومون واوژبو ترمنځ توپیر باید ونه کړې، رشوت باید وانه خلي، بې عدالتي باید ونه کړې، دخپلوانو او پردیو ترمنځ باید توپیر ونه کړې،

-١-- صحیح مسلم کتاب الامارت حدیث ګڼه ٢ 472 ٢صحیح مسلم کتاب الامارت حدیث ګڼه4731

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هیڅ وخت باید یو دولتي کارکوونکی دخپلې وظیفې(دندې) څخه ناسمه او ناروا استفاده ونه کړي، هردولتي کارکوونکی باید دخپل واک اودندې سره سم اوپوره خدمتونه دخپلو خلکواو ټولني لپاروړاندي کړي: هیڅ داسې یو کار او عمل سرته ونه رسوي چې دالله جل جلاله په نزد دې ګونهګاره سي، دهغو خلګو چې دی یې په سرامر تاکل شوی دی دحق خوړونکي شی.الله (ج)موږ په نارواتوګه دیوبل دمال خوړلو څخه منه کړي یوو،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره سُوْرَةُ البَقَرَة : 188شماره ایات ولولئ.

که چیرې ددولت کارکوونکی دخپلوخلګو او هیواد سره خیانت وکړي اودخپلې هغه دندې څخه ناسمه استفاده وکړي چي ده ته ورسپارل سوي ده: هرومرو به الله(جل جلاله)دده سره حساب کوی،ده ته به دخپل کړي ګوناه سزاورکوي ، الله(جل جلاله)حساب کوونکی دی!دیوې زرې نیکی او یوې زرې بدی حساب دخپل بنده سره کوي!

په دې خبره دلاښه پوهیدلولپارهسُوْرَةُ الزّلزَلة : ۸:7نمبراياتونه ولولئ.

هردولتي کارکوونکی باید خپل هغه کارونه چي ده ته یې مسؤلیت ورکول سوی دی دځنډ اوبي له دې چي پرخلګوظلم وکړي په خپل وخت سره اجراکړي.موږ باید ټل خپل هیواد ته ریښتني اوسو او خپل هیواد او خلګ په ستو نزو او کړاونو کي پري نږدو، ټل ورسره مرسته اوهمکاري وکړو، ټل دخپل ولس ریښتني خدمت ګاران واوسو، هیڅ وخت دخپل واک اوقدرت څخه ناسمه استفاده ونه کړو او دهیواد د دښمنانو دشومو پلانونو او پریکړوښکار نه سو ،که چیرې موږ ددولت کار کوونکي یوو:باید په هغه تنخوا خپل ژوند پر مخ بوزو چي موږته ددولت دخوا راکول کیږي.

او هیڅکله دپیسواو نورو مادي اومعنوي ګټو لپاره خپل هیواد خرڅ نه کړو،د خپل دهیواد سره خیانت ونه کړو، د رشوت داخیستلو څخه په کلکه ډډه وکړو او خپله دنده په سمه توګه سرته ورسو.

رسوالله صلی الله علیه وسلم دولتی ماموردتحفې (ډالۍ) دقبلولوڅخه منعه کړی دی اویوه قنعت بخښوونکي ننګونه یې دتحفې دنه قبولیت په اړه دهغه ومخته ایښي ده اوفرمایلي یې دي: دخپل پلارياموريه کورکي ولي نه کښيني؟ بیابه یې کتل چي څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

دیادوني وړده چي یوازې دولت نه سي کولی چي یوهیواد ودان او آباد کړي. هغه کسان چي په دولت کي دنده نه لري او شخصي دندې لري هغوی هم باید دخپلودندو په واسطه دخپل هیواد لپاره خدمت وکړي. هر کس باید دخپل دولت سره دخپل هیواد په جوړولو کی ونډه اخیستوونکی او پوره مرسته کوونکی وا وسي،هغه که دهقان ، تجار، هتیوال اوکه څاروي ساتونکی وي. یو هیواد په خپل ملت ولاړدی.

۱- مسلم کتابالامارت حدیث کنه4738

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ملت دی چي یو هیواد دپرمختنګ په لوري بیایي. موږ ټول ددې هیواد اوسیدونکی باید دخپل هیواد او خلګو سره مینه ولرو او پري نږدو چي زموږ هیواد او ولس دي دستونزو(کړاونو)سره مخ سي. هیڅ وخت باید موږ دخپلې دندې او قدرت څخه په استفادې خپل هیواد او خلګ دستونزو سره مخ نه کړو، ځکه داهیواد په موږ او تاسو آباد دی او موږ او تاسو که هر څوک یوو مګر ددې هیواد اوسیدونکي یوو، موږ ددې هیواد پرخاوروخپل قدمونه ږدو او دهمدې هیواد دهوا څخه تنفس اخلو دازموږهیواد دی آبادیده اوسمسورتیایې زموږدنده ده.

قومي ژبني او نژادي توپیرونه

په نړۍ کی د فزیکي اومعنوي اړخه ډیر ډولونه انسانان سته.ځیني انسانان تور ،ځینی ژړ ،ځني سورپوستي او ځیني نور بیا غنم رنګه وي. دیوې سیمې خلګ په یوه ژبه او لهجه خبرې کوي، دبلې سیمې خلګ بیا په بله ژبه اولهجه خبرې کوي.په نړۍ کي داسي ټولنې سته چي په یوه ځا نګړي نوم سره مشهورې وي دهغې جامعي خلګ په یوه ځانګړي نوم سره پیژندل کیږي او په هغه ټولنه کي دننه ځا نګړي ډلي انسانان شتون لري، چي هره یوه ډله انسانان یې ځان ته یو ټاکلی نوم لری، چي دفزیکي او معنوي لهازه سره یو شان نه وي، بلکي توپیرسره لري.دلته زما مطلب دهغه جوړښتو نو او جامعو څخه نه دی چي یو شخص یې په خپله په یوه ځا نګړي نوم سره جوړه وي او یونوي خو ځښت را منځ ته کوي، بلکي زما موخه دهغو جامعو(ټولنو) څخه ده چي دقومیت، نژاد، او ژبې پربنسټ منځ ته راغلي وي،داتوپیرونه ځیني وخت ددې سبب کیږي چي دیوې ټولنې ځیني ناپوه خلګ دي دبلې ټولنې دخلکو سره مخالفت وکړي:په دې دلیل چي دهغه جامعې څخه د دوی رنګ جلا وي، یا په ژبه ځندي ،جلا وي او یاهم یوازي دهغې ټولنې نوم د دوی دټولنې دنوم څخه تو پیر لري ،ټول انسانان الله (ج) په یو شان پیدا کړي دي، یو انسان دبل انسان څخه غوره او بهتره نه دی،مګریو انسان دبل انسان څخه هغه وخت غوره او بهتره دی چي هغه مسلمان وي،یو مسلمان دالله (ج) په نزد دیو کافر څخه غوره دی. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ البَقَرَة : 212شماره ایات ولولئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همداډول یونیک او ښه اخلاق لرونکي انسان دیوه بد او بي اخلاقه انسان څخه غوره دی. په مسلمانانو کي تو پیر باید ونه سي، هرهغه کس ښه او غوره دی چي نیکي کوي، نوروانسانانو ته یې ګټه رسیږي، پرهیزګاره وي او چاته تکلیف او ازار نه رسوي،ددې ښیګنو اویاهم نور ښیګنوپرته یوشخص او ټولنه دنورواشخاصو اوټولنو څخه غوره کیدای نه سي.

په دې خبره دلاښه پوهیدلوپاره دسُوۡرَۃُ آل عِمرَان : 76شماره ایات ولولئ.

حضرت محمد(ص) فرمایي:مسلمان هغه دی چي نورمسلمانان یې دژبې اولاس دزیانه خوندي وي①.

که ورته وګورو په هر قوم او قبیله کي ښه او بد خلګ سته،کیدای سي چي په یو ژبه ویوونکو خلکو کي بد انسانان وي، او کیدای سي په یو نژاد کي بدخلګ شتون ولري .

مګر دا په دي معنا نه ده چي دهغې ټولنې ټول وګړي دې بد وي.په هغه ټولنه کي بیا ښه او نیک خلګ هم سته. ځینې خلګ داسي فکر کوي چي دا نژاد یا دا ژبه ویوونکي یا دا قوم یوه ځانګړې بدې لري ،چي هغه بدې د دوی په ټوله جامعه،ټولنه کي شتون لري مګر د داسي نظر درلو دونکو دغه نظریه مطلقً ناسمه ده:ځکه بدې په یوه کس کي کیدای سی نه په یوه ټولنه کي موږ دا نه سو ویلی چي دا بدې په هغه ټوله جا معه (ټولنه) کي شتون لري،موږ او تاسو باید داسي ونه اوسو چي په خپل قوم ژبه او نژاد پخر وکړو او دنورو قومونو،نژادونو څخه ځا نونه غوره اوبحتره وګڼو اوهغوی ته دنسب پیغور ورکړو،رسوالله (ص) په نسب پیغورورکول په سختوالفاظوغندلی دی،موږ او تاسو باید په خپلو کړونوځانونه دعزت او درناوي خاوندان وګرځو اوداسي انسانان دځانو،نوڅخه جوړ کړو چي نور خلګ زموږ د ژبې اولاس دضرر(تاوان) څخه ځانونه خوندي وبولي. موږ اوتاسو که دهر نژاد او قوم څخه یوو ټول مسلمانان سره وروڼه یوو زموږ تر منځ هیڅ ډول توپیر نسته اوباید هرډول کینه ،رخه او تبعیض دمنځه وباسو اوټول یوالی غوره کړو. په دې خبره دلاښه پوهیدلوپاره د سُوۡرَۃُ الحُجرَات :10نببرایات ولوئ.

زموږ او تاسو سره که دیوه قوم، نژاد او یوې بلې ژبې ویوونکو خلکو په اړه ناسم فکر پیدا کیږي نوموږ او تاسو باید لومړی خپل قوم، ژبه، او نژاد،درنظرلاندي ونیسو اوورسته پریکړه وکړو.آیا زموږ په قوم، نژاد او ژبه ویوونکو کي بد او دناسمو ارادو خاوندان خلک وجود نه لري؟ اوهمدرنګه آیازموږ په منځ کي نیک او ښه انسانان نسته؟ همداسي په هغه قوم ،نژاد، او ژبه ویوونکو خلکو کي هم ښه او بد انسانان سته،نو ځکه موږ هغه ټولنه ټوله بدنه سو ګڼلی.هیڅکله باید یو مسلمان بل مسلمان دځان څخه کم ونه بولي ځکه لوی خدای(جل جلاله) ټولو مسلمانانو ته په یوه نظرګوري خوکامیابه هغه مسلمانان دي چي هغوی ټول اسلامي احکام پر ځا ی کړي وي.

١-صحیح بخاري کتاب الایمان حدیث ګڼه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې په خپل قوم ژبه اونژاد ځانو نه عزت من او قدرمن معرفي نه کړو.احترام، درناوی اوعزت په نیکو اخلاقو ښه چار چلند اوداسلام په مبارک دین کي دی. راسئ چي دخپل پیغمبر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پرلاره روان سو اوکا میابۍ (بریالیتوب) ته ځان ورسو.
ټول تو پیرونه دمنځه یوو سواو هرمسلمان خپل ورور وګڼو.یوازي داوسنجو چي کوم کارونه چي زه یې کوم سم دي او که ناسم.دیادوني وړده چي هرڅوک حق لري چي خپلې ژبې،قوم، نژاد اوخپلو خلګو ته خدمت وکړي،مګرداخدمت چي دی خپل ژبې، قوم ،اونژاد ته کوي باید په داسي ډول سره وي چي ددې خدمت له عمله نوروته زیان ونه رسیږی.
دخپل کور،چم اوبڼ د آبادی،پرمختګ اوسمسورتیا لپاره بایدد نورو کورونه ،کلې اوبڼونه ویران نه کړو اوهغوی شاته تګ ته یې مجبورنه کړو .موږباید د نورو ژبو ویوونکو نژادونو او قومونو سره تضاد ونه لرو،
ټول هغه تو پیرونه چي موږ را منځته کړي دي دمنځه یوسوو، یو دبل څخه ځانونه غوره ونه ګڼو او دریوه چترلاندي او په یوالي کی ژوند وکړو.

علم اوپوهه

الله جل جلاله عالمان،ستري مرتبې درلودونکي وګرځولي دي. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ المجَادلة : 11نمبرایات ولولئ.علم هغه نعمت دی چي انسان ته دعزت ،سرلوړی،محترمی،وړتیا اودیوه روښنانه ژوند کولوزمینه برابروي.
علم انسان ته ښه او خرابه نیغه ،سېده اوکږه لاره ښیي اوپه دې یې پوهوي چي څنګه خپله ځان اونور خلګ پرسېده او مستقیمه لار روان کړي .علم دخو شحاله اوسوکاله ژوند ضمانت اویوه داسي سرمایه ده چي موږته بیابیا دبریالیتوب زیري را کوي. په علم کولو ،غوره کولو اوپرې عمل کولو سره انسان جنت ته دا خلیږي، او په نا پوهې غوره کولو او دجهل پرلارتګ کولو سره انسان در دوږخ پوري رسیږي.
پوهان وایي علم یو داسي سرما یه ده چي په مصرف ولو سره نه کمیږي ،بلکي نوره هم زیاتیږي. علم غوره دی ،ښه دی اوبې عیبه دی دډیر دولت او شتمنۍ څخه.ځکه یوعالم :وائي چي شتمني او دولت انسان په خطر کي اچوي مګر علم دانسان څخه ساتنه(حفاظت) کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالمان اوپوهان د ليدونكو، بينايانو په شان دي او بې علمه كسان دنابيناؤ او ړندو انسانانو په څير دي.

په علم كولوسره مغز،عقل،تفكراو ذهن پياوړی كيږی او وده كوی. علم كول دانسان دماغ ته آماده كوي چې انسان نور هم پرمختګ وكړي: بريالیتوبونه لاسته راوړي او څومره چې يې وس او توان وی خلكوته ګټه ورسوي. موږ او تاسو ته په كار ده چې علم يووازينۍ هغه وسيله و ګڼو چې موږ دتياره او تاريكه ژو ند څخه درو ښانه او خوشحاله ژوند خواته بيايي. آيا هغه كس چې ړوند وي او هيڅ نه سی ليدای په اسانۍ پرلاره تګ كولی سي او كه هغه كس چې بينا (ليدونكی) وي؟

معلومه خبره ده چې بينا(ليدونكی)كس خپله لاره ښه ويني، په آسانه توګه تګ پرلاره كولی سي، تل بې له دې چې دكومې ستونزې سره مخ سي، خپل تګ لوری ټاكلی سی،مګرنابينا كس په آساني سره پرلاره تګ نه سي كولی اوپه كندو،لوړو، ژورو كي لويږي او دمشكلاتو سره مخ كيږي.

همدارنګه ايا هغه كس چې دشپې روان وي تګ كوی خپل منزل آسانه پيدا كولی سي او كه هغه كس چې دورځې په رڼا كي تګ كوي اوخپل منزل ته ځان رسوي؟ جلا والی او فرق په موږ او تاسو پوری اړه لري او خپله بايد قضاوت وكړوچې پوهې اوناپوهې علم اوبی علمي څومره ديوبل څخه توپيرلري؟ پوهان تل بريالي وي اوناپوهان تل دبرياپه لاسته راوړلوكي دمشكلاتوسره مخ وي. دپوهې په شتون كي زموږ ژوند داسې مثال لري لكه موږ چې په روڼ سهاركي تګ كوو اومنزل ته ځان رسوو،دعلم اوپوهې په نه شتون كي ددې برعكس يعني په تاريكوكي چې دژوند شپې ورځې سبا كوو اودرخپل منزله پوري لارپري كوو(تګ كوو)ځينې داسې خلګ هم شته چې علم اوپوهه حاصله كړې، مګر دخپل علم څخه ګټه نه اخلي عمل نه پري كوي،تش په نوم دعلم عالم بلل كيږي،دا ډول عالمان هم دا سې مثال لري لكه هغه كس چې هيڅ علم نه لري او بې علمه وي.

يوعالم وئي :دبې عمله عالم مثال دهغه څراغ په شان دی چې دړانده په لاس كي وي.هر هغه څوک چې علم وكړي نو خپل علم دي صرف نظرنه ګرځوي : خپل علم دي داسې خور كړې لكه څنګه چې يوه شمعه په تياره كي خپله رڼا خوره وي.عالمان بايد دخپل علم څخه ساليمه او پرځای استفا ده وكړي او دژوند په چارو كي دي ورڅخه پوره ګټه واخلي.

يو عالم وائي څوک چې دښو او بدو تر منځ تو پير نه سي كولی هغه په مړو كي شماردی.هغه كسان چې بې علمه دي خپل حق نه سي پيژندلي او نه هم دنورو كسانو حق پيژندلی سی.هغه كسان چې علم نه غواړي او ورته ارزښت نه لري موږ او تاسو به څنګه دداسې كسانو څخه دنيكو او ښو كارونو دكولو هيله ولرو، موږ خپل خالق (ج) په علم كولو سره پيژندلی سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل ټول ژوند کې باید زده کړه وکړو او نو رو ته یې ورزده کړو. هغه کسان چې په خپل علم سره یې عمل کړی وی، هیڅ وخت چا ته زیان او ضرر نه رسوي.غمونه اوکړاونه په علم کولواوغوره کولو سره لیري کیږي. هغه کسان هیڅ وخت خفګان نه کوي چې دهغوی یو ملګری کتاب هم وی. زه دي ته هیرا ن پاته یم چې یو څوک څنګه وائي چې زما علم،پوهه نه یادیږي
او زما ذهن کمزوری دی! هغه څو ک چي دا خبره کوي،باید په خپله خپل په دې خبره پښیمانه سي . دهیڅ یو روغ او سالیم انسان ذهن نه سي کمزوری کیدلی.
هرانسان کولی سي چي علم وکړي.
دا ډول وینا کوونکو خپل ذهنونه نه دي ازمویلي : څکه دوی دا ډول خبرې کوي.
تاسو که چیرې یووار په علم زده کولو،یادولو کي دستو نزو سره مخ کیږي:
تاسو په هغه ستو نزه پروا مه کوئ،امتحان یې کړئ در هغه وخته پوري که چیرې تاسو په زرګونو ځله هم ستونزي وګاللي، ودریږئ او هو ډمن اوسئ ترڅو تاسو کامیاب به سي.په علم کولواوپوهې حاصلولو بایدهیڅکله هم ونه شرمیږو،موږکه هرڅوک یوو په هرحلت کي یوو بایدعلم حاصل کړو دزړه ښکلا ،خوشحالي او ډاډ په علم کي نغښتی دی.دزړه خیرن والی ،ویره،
او خفګان په بي علمی کي پټ دي .راسئ چي خپل اولادونه، دوستان او خپله ټولنه په دې وپو هوو چي علم موږ ته څنګه کامیابي(بریالیوب) را په برخه کوي، او موږ څنګه دستو نزو څخه په پریمانولاروخپل منزل ته رسوي.راسئ چي خپل او لادو نه دعلم په ګاڼه ښا ئیسته کړو، ترڅو مو هم ددې دو نیا او هم داخرت تو ښه برا بره کړي وي او خپل ځان مو دخدای(ج)دراکړل سوی مسؤلیت څخه خلاص کړی وی.
که چیرې غواړئ چي اولادونه مو تاسو ته عزت درکړي، احترام (درناوي) درته ولري او ستاسو دهوساینې،سبب وګرځي: په خپلو او لادونو مو علم او تعلیم وکړئ. مه پریږدئ چي بي علمه ، خپلې ټولنې او هیواد ته دخدمت کولو څخه لیري پاته سي.که چیرې پرموږ او تاسوباندي خپل اولادونه او نور دوستان په ربښتیا هم ګران وي او مینه ورسره لرو: راسئ چي علم ورته وښیو او یو دا سي تحفه ورته ورکړو چي ټول عمر او په اخرت کي ورته ګټه ورسوي او ورته دنجات (خلاصون) وسیله وګرځي.
علم زده کول وخت او زمانه نه لري هر وخت زده کیږي ماشوم، ځوان، او سپین ږری ددیرعمرخاوند نه غواړي.
هر څوک کولی سي علم وکړي.دا خبره زماپه آندناسمه ده چي یو څوک دا بهانه کوي چي زه نورلوی سوي یم او یا هم وائي چي زه نور سپین ږری سوی یم او علم نه سم کولی. دا یوه دا سي بهانه او وینا ده چي دا شخص په حقیقت کي دا نه غواړي چي علم وکړي.موږ او تاسو ټول په دې مکلف یوو چي علم وکړو او نورو ته یې وښیو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبوي ويناده :حاضردي زماخبره غائيب ته ورسوي (۱).پوهه موږ ته صداقت، اما نت داري، صلح رحمي، په نورو شفقت،مهرباني، مينه ،يوالی، ورورولي، ملګريتوب، حق غوښتنه،خدای (ج) پيژندنه، انسان پيژندنه او نور ډير څه را زده کوي!

علم، پوهه موږ نه پريږدي چي دسيده لارې څخه واوړو او کږه لاره انتخاب کړو.پو هه او علم انسان دناروا او نا مشروع کارو نو څخه ليري ساتي او هغو کارو نو ته يئ نيژدې کوي: کوم چي په هغو کارو نوکي کا ميابي او بريالیتوب نغښتی وی. راسئ چي دخپل هيواد څخه دبي علمی توري او تا ريکې پردې پورته کړو او دعلم په روښنائې يې وځلو يوه داسي فضارا منځ ته کړو چي نور مو په هيواد کی يو داسي څوک پيدا نه سي چي بي سيواده، ناپوهه او بي علمه وي.راسئ چي ديو بل ښوونکي سو.

کينه او تضاد دمنځه وباسو او پري نږدو چي نور خلګ موږ دعلم او پوهې دستر نعمت څخه ليري پريږدي.دهغوکسانوشوم هدفونه بايد په يوالي سره شنډ اودمنځه يوسو،کوم چي غواړي موږبي علمه اودپوهې څخه ليري ووينې،د دوی دارمان بايد يو ارمان پاته هيڅ وخت پوره نه سي او خپل مرادته ونه رسيږی.موږبايد دعلم کول اودپوهې حاصلول داسي يواړتيا وګڼو،لکه څنګه چي موجود غذا ته اړتيا لري.موږ اوتاسوبايد دهيواد شاړي دعلم،پوهي په واسطه دالله (ج)په مرسته وداني کړو.

شفقت او مهراباني

مهربانه انسانان دخدای(ج) ددوستانو دډلي څخه شمېږل کيږي، الله (ج)انشاءالله پرهغه چامهربانــه او رحم کــوونکی دی چــي هغــه انســان دلــوی الله (ج) پــر مخلوقاتومهربانه او رحم کوونکی وي. ټوله مسلمانان بايد ديوبل سره په مينه او ورور ولي چلندوکړې اوخپل اسلاميت په ډاګه کړې.

هيڅ وخت انسان په کبر غرور او بي پروايې دعزت خاوند نه سي کيدای، مګر هغه انسانان عزت مند او محترم دي،چي هغوی عاجزه مهربانه اودشفقت درلودونکي وي.موږمسلمانان بايد يوپربل مهربانه اوسو. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ الحِجر : 88 نمبرايات ولولئ.

۱ -- بخاري کتاب العلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانان په خپل ژوند کې دستونزو کړاونو اوبې وسیوسره مخ کيږي: کیدای سي چې دقدرت، طا قت(پیاوړتیا)، او شتمنۍ خاوندان هم سي،په دې دواړو وختونو اوحلتونو کی انسانان باید د صبر او حوصلې څخه کاروا خلي.

انسانانو ته دانه ښايي چې دخپل فزیکي اومعنوی پیاوړتیا او شتمنۍ څخه دې ناسمه استفا ده وکړي ، پرنورو انسانانو دې ظلم اوتیری وکړي، او دخپلې پیاوړتیا او شتمنۍ په کارولو سره دې دنورو خلګو زړونه ازارکړي.رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمايي:ظلم دقیامت په ورځ تیارې دي .①

شتمني پیاوړتیا او قدرت ،یاواک درلودل ټول دلوی خدای (جل جلاله) دطرف یو چا ته ور کول کيږي!

ددې لپاره چې الله (ج) خپل بنده ازميي، چې بنده دخپل مال، قدرت او پیاوړتیا څخه څنګه استفاده کوي،الله جل جلاله زموږمالونه ازموږاولادونه زموږلپاره ازمونینه بللې ده. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره دسُوۡرَةُ التَّغَابُن 15:نمبرايات ولولئ.

کله چې تاسو دقدرت، پیاوړتیا ،شتمنۍ ،زور او زبردستیې خاوندان یاست، نوتاسو خپل دامیلمانه ،دځان سر دیو چا دامانت په شان وساتئ: هیڅ وخت ترینه غلطه او نا مشروع استفاده مه کوئ.خپل طاقت او شتمني دخپلو ورونو په فایده (ګټه) او هغوی ته په خیر رسولوکي ولګوئ، تر څو موخپل ځانونه دفتنو، اوګناهونو څخه خلاص کړي وي .هیڅ وخت په خپل ژوند کې پر بې چاروْ او مظلوموانسانانوظلم مه کوئ.

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: دمظلوم له ښیراځان وساته ځکه دهغې اوالله ترمنځ پرده نسته.②

کله چې ستاسو نفس تاسوته په ظلم کولو سره امرکوي، نو وواياست چې اې زما نفسه زه الله (ج) دخا ورو څخه پیدا کړی یم ،زه دپلار دملا څخه د مور نس ته لیږدول سوي یم ،دهغه څخه ورسته ماته الله (ج) د مور په نس کي ژوند راکړی او دهغه څخه ورسته زه دې نړۍ ته را غلم ،زه دخدای(ج) دخوښۍ پرته خپلې ستر ګې لا هم نه سم رپولی، زما اصلي استوګنځای خاورې دي او دمحشر په ورځ به لوی خدای(ج) زما سره دیوې زرې په اندازه دخیر او شر حساب کوي.

بیازه انسان څنګه ددې ټولوننګونو سر بیره دهغه پاک ذات پرمخلوق او پر یومظلومه انسان ظلم وکړم ، زه څنګه مغروري وکړم، څنګه زه ددې سربیره چې زه هم یومسلمان یم پربل مسلمان ورور ظلم او تیری وکړم،بیا هغه وخت تاسوباید پریکړه وکړئ که موخوښه سول ددې ټولو ننګونو سر بیره ظلم، تیری وکړي او که نه بیامشفیق او رحم کوونکی واوسئ .

۱- بخاري حديث ګڼه 2447

۲- بخاري حديث ګڼه 2448

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای(ج) هغه کسانو ته اجر او بدله ورکوي چې ظلم پرې سوی وي، الله (ج) ظالمان اوظلم نه خوښ وي،په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوْرَةُ آل عِمرَان : 57نمبرايات ولولئ.

ظالم پر مظلومانو ظلم نه کوي مګر دی ظلم کوي پر خپل ځان باندي، ځکه که چيرې دخدای(ج) خوښه وه ده ته به سزا ورکړي دده دظلم څو برا بره . ظلم کول انسان دبر بادئ تورې کندې ته اچوي .په ظلم کولو سره انسان دوږخ ته ځي او په شفقت او رحم کولو سره انسا ن جنت ته ځي،په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره دسُوْرَةُ الشّورىٰ : 42 نمبرايات ولولئ.

که چيرې دخدای (ج) خوښه وه الله (ج) هيڅ کله دظالمانو ملګری نه دی.راسئ چي دېو لو هغه کارونو او افعالو څخه پرهيز او منعه وکړو چي لوی خدای(ج) او دهغه رسول حضرت محمد (ص) حرام او ناروا ګڼلي وي او موږ مسلمانان يې دهغو په نه کولو امر کړي يوو.ډېر وخت موږ دپيسو، شتمنئ او قدرت په لا سته راوړلو کي پريو چا ظلم او تيری کوو، چي دا کاريوازي زموږ اوستاسو حرڅ دی ،ورکول او اخيستل دنعمتونو دخدای(ج) په لاس کي دي، چي چاته وغواړي نو هغه ته يې ورکوي،موږ هيڅ وخت دهغه څخه اضافه څه لاسته نه سو را وړلي چي موږ ته ټاکل سوې ليکل سوي وي،په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوْرَةُ التّکوير :۲۹ نمبرابات ولولئ.

دلته زموږ سره يو پوښتنه پيدا کيږي چی هرڅه خو يو سبب هم غوا ړي؟دسبب معنا دا نه ده چي موږ دخپل مقصد دحاصلولو لپاره دظلم، زور، او تيري څخه کار وا خلو او خپل مقصد،موخې ته دې ورسيږو،بلکي موږ بايد دنيکو اونيغو لارو څخه په کاراخستلو سره خپل موخې ته ځان ورسو: هيڅ وخت په ناجايزه توګه دخپل حق غو ښتوونکي نه سو .

اونه هم دنور خلکو دحق دحاصلولو په هيله وه اوسو هر وخت په راکړل سو نعمتو نو دالله جل جلاله شکر ادا کړو، دالله(ج) ثنا ووايو ، راضي و اوسو او خپل حال غوره وګڼو دهغو خلکو څخه چي هغه ټول عمر په بدو کارونو او ګوناهونو کي لګيا (بوخت) وي نيکې نه کوي،عبرت اخيستوونکي بايد واوسو،کله چي موږاو تاسو خپل خوا او شاته نورو خلکو ته وګورو نووه به وايوو، چي هو زه خدای (ج) ډېرنازولی يم ،دهرې خواڅخه پرما الله (ج) نعمتونه راباران کړي دي ،نو زه ولې دبدو کارو نو تلاښ وکړم او ولې پر خپل ځان او نور خلکو ظلم وکړم ؟حال دا چي زه نازول سوی يم دالله (ج) له طرفه څخه زه يې مسلمان پيدا کړی يم، را ته يې روغ او ساليم بدن راکړی دی،بې شمېرنورنعمتونه يې راکړي دي، نو بيا ولې زه دلوی خدای (ج) نافرماني وکړم او نورو مسلمانانو ته زيان ورسوم؟رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي: مسلمان هغه دی چي نورمسلمانان يې دژبې اولاس دزيانه خوندي وي.①

۱- بخاري کتاب الايمان حديث ګڼه 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چي هيڅ وخت ظلم ونکړو او نور خلګ هم ظلم کولو ته پري نږدو ترڅومو دواړي نړۍ دخوښۍ څخه پريمانه سي.رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي (يومسلمان دبل مسلمان ورورد‌ی، نه ظلم پرکوي اونه يي دبل ظلم ته سپاري.) ①
الله جل جلاله دی زموږ زړونه دمهربانۍ اوشفقت څخه پريمانه کړي.

دمور او پلار احترام کول او حقونه يې

الله جل جلاله موږ دمورااوپلار په حق پيژندلوامرکړي يوو،په دي خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ لقمَان :14نمبرايات ولولئ.مور او پلار دلوی خدای (ج) ستر نعمت دی.

هر انسان چي ددې لوی نعمت څخه بي برخي کيږي هغه ته ددې لوی نعمت دنه شتون ښه معلومات او پوهه سته ،او دکمئ احساس يې دهغو خلکو څخه ډيرکوي، دکوموخلکوچي په ژوند کي داستره هستي او نعمت سته .مور او پلار تل موږ ته دښه او ارامه ژوندکولو اودرلودلو هيله کړي ده او موږ ته يې دژوند کولو لارې چارې ښودلي دي.

زموږ مور زموږ په ماشوم توب کي زموږد ارامه خوب کول ولپاره ويښه پاتې سوې ده او تل يي زموږ پالنه کړي ده، خپلې شيدې يي راته راکړي دي،هغې موږ ته ژبه ښو دلې ده، موږ تل يوازي دمور مينه ليدلي ده، هيڅکله يې دا نه دي زغملې چي موږ دې نا ارامه،نارحته او په تکليف سو، تل راسره په هرډول حلاتو کي شريکه پاتې سوې ده ،زموږ دښه ژوند لپاره يې خپل ځان په تکليف اوزحمت کړی دی اوموږته يې ديوه خوشحاله ژوندکولوزمينه برابره کړي ده .پلار موږ ته هر هغه توکی اماده کړی دی، چي موږ دهغه توکي غوښتنه تري کړي ده اويامو هم اړتيا ورته پيدا کړي ده.

پلار زموږ لپاره زحمت ګاللی دی کاريې کړی دی، زموږ لپاره يې خواړه، جامې اونورداړتيا وړ توکي تيار کړي دي. کله چي موږ ماشومان ؤ نودې ته يې نه يوو پر يښي چي موږ خفه سو، هغه موږ ته زموږ دخفګان پر محال دلوبو کولو سامانو نه را وړي دي. پلارموږ ته دازمينه برابره کړي ده چي موږ علم او پوهه لاسته راوړو.

زموږ مور او پلارزموږ سره دومره مينه لري چي په انسانانو کي به بل دا سي څوک نه وي چي دومره مينه اومحبت دي زموږ سره ولري. هيڅکله زموږ والدين دانه غواړې چي موږ دې په ستونزه کي ووينې. دهرمور او پلا ردا غوښتنه ،هيله ده چي ددوی اولادونه دې په خپل ژوند کي خوشحاله اوبريالي واوسي.افسوس په هغو کسانو دی چي مور او پلار لري،مګر موراوپلاريې بيا هم ددوی څخه ناراضه(ناخوښه) او خفه وي او دخپل مور او پلار دروا اومشرع امرونو نافرماني کوي، رښتياهم زموږ او ستاسو په ټولنه کيداسی کسان شتون لري چي موراو پلار ترينه خوشحاله نه دي،

١- بخاری حدیث کڼه ٢۴۴٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل ددوی دخوا په تکليف کيږي او ددوی دلوريې ورته ازار رسول کيږي. زموږ مور او پلار هيڅ وخت داسي وينانه کوي چي موږ په غلطه(ناسمه) لار روان کړي،خو زموږ ځيني ورونه او خويندي دا فکرکوي چي زموږ مور او پلار زموږ په ښه ژوند کولو لا خوښ نه دي اوغواړي چي موږ په تکليف ،زحمت کي ووينې، دا ډول فکرکوونکي کسان ناسم فکر کوي، هيڅ مور او پلار دخپلو اولادونو په ستونزو(مشکلاتو) نه وي خوښ، دوی يوازي موږ دهغه کارونو دکولو څخه منعه کوي چي په هغه کار کولو سره موږ ته زيان رسيږي او زموږ لپاره هغه کړني دزيان څخه ډکې وي،ددوی په دې کار کولو سره چي موږ يې ولـزې دغلط (ناسم) کار دکولو څخه را وګر ځولو او ولې يې اجازه را ته نه راکړل چي موږ هغه ناسم کار،ياکړنه وکړو؟

موږ خفه کيږو او دخپلو والدينو زړونه ازاره وو،او آن دردې اندازې بد کوو چي موږ خپلو والدينو ته سپکاوی کوو.زموږ او ستاسو څخه به انشاءالله لوی خدای (ج) درهغه وخته پوري راضي او خوشحاله نه سي چي زموږ څخه والدين خو شحاله نه وي،رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي:(الله تعالی پرتاسودموروپلارازاروول دهغوی حق نه ورکول حرام کړي)① متل دی چي وائي دموردرپښولاندي جنت دی.

موږاو تاسو يوازي په والدينو باندي داحق لرو چي موږ په ښه نوم سره يا کړي موږ ته دنيکو هدايت وکړي، نکاح راته وکړي او علم را باندي وکړې ، موږ حق نه لرو چي دهغوی دهغه خبرو اوهدايتونو څخه سر غړونه وکړو چي هغه داسلام دمبارک دين داحکا موڅخه مخالفه نه وي، مګر يوازي هغه خبرې او حکمونه يې نه سو منلی چي هغه داسلام ددين څخه مخالفه اوورسره په ټکر کي وي. په دې خبره دلاښه پوهيدلو په پارد سُوْرَةُ لقمَان : 15نمبرايات ولولئ!خپلو والدينو ته تل دقدر او عزت په نظر ګورئ او هيڅ وخت ورته آزار او تکليف مه رسوئ. موږ هغه وخت خپلو هيلو او غو ښتنو ته درسيدو لارپيدا کوو چي دخپلو والدينو دوعا،مشوره او ملا تړ راسره وي.يوکس هغه چاته څنګه تکليف او ازار ورسوي چي هغه هيڅ وخت هغه ته ازار ،تکليف نه وی رسولی ،او تل يې دهغه ملتيا کړي وی؟

څنګه يو شخص دا کولی سی چي خپلو والدينو ته بي احترامي وکړي، او مشکل ورته پيښ کړي؟

ددې سربيره چي موږ الله جل جلاله دموراوپلارسره په ښه چارچلند اودهغوی سره په درناوي خبروکولو امرکړی يو،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره دسُوْرَةُ بنـیٓ اسرآئيل/الإسـرَاء :23نمبرايات ولولئ.دخپل مو ر او پلار سره په هغو کارونو کي مشوره وکړئ چي تا سويې په ورځني ژوند کي پر مخ بياياست او په دې کارکولوسره دهغوی زړونه لاسته راوړئ.

۱ـ بخاری کتاب الادب حديث ګڼه 5975

(c) ketabton.com: The Digital Library

را سئ چي دخپلو والدينو عزت وكړو او نور دهغو كارونو دكولو څخه ځان ليري وساتو چي زموږوالدين نه غواړي هغه كارو نه موږ وكړو.موراو پلارتل موږ دنيكوښوكارونوپه كول امركړي يوو. خپلو والدينو ته خو ښئ وركړئ او هيڅكله يې دخفګان لامل مه ګرځئ. خپل والدين دنيكو او غوره كارونو په كولو سره دخپلوځانونوڅخه خوښ وساتئ.دهغوتېولو كارونو او خبرو څخه ډډه وكړئ چي په هغوسرمووالدين دناراحتئ او خفګان احساس پيدا كوي.راسئ دهغه چا احترام او عزت وكړو چي دالله (ج)رالاندي يې موږ روزلي يوو ،زموږ څخه يې سا تنه كړي ده ،موږ ته يې مينه را كړي ده ،موږ يې يوازي نه يوو پريښي او تل را سره مله پا تې سوې دي.راسئ دهغه چا عزت او قدر وكړو چي تېوله شپه يې زمو ږ دارام خوب لپاره په ويښه تېره كړې ده .

را سئ چي خپلو والدينو ته دا ثابته كړو چي دهغوی خواړئ او تكليفونـه بي ځا يه نه دي تللي او هغوی ته دا وښيو چي دهغوی ټول مشكلات او زحمتونـه ديوه ښـه او نيـك اولادلپـاره دوی ګـاللي وه.لـوی خـدای(ج) دي مـوږ تـه وس اوتـوان راكړي ،چي هيڅ وخت زموږ څخه زموږوالدين خفه نـه سي،او تل ورتـه خوښـئ وركوونكي اولادونه و اوسو .

نشيي توكي

الله جل جلاله شراب ناولی بللي دي اودشيطاني كـارونودجملي څخـه يې ګڼلي دي. په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : ۹۰نمبرايات ولولئ.نشيي توكي يوداسي پديده ده چي دنړئ ټولـه انسانان ددې مصيبت څخـه خلاص نـه دي. هر ډول نشئ‌ي مواد زيان رسوونكي دي، نو ځكه داسلام مبين دين هيڅ ډول نشيي توكو تـه اجـازه نـه ده وركـړې، رسـوالله(ص)فرمايې:(كـه چاپـه دونيـاكي شـراب وڅښل اوبيايې توبه تري ونه ويستله نوالله به يې په اخرت كي پرې حرام كړي.)①

موږ مسلمانانو تـه دانـه ښـايې چي دخپل مبارک دين اسلام داحكـامو څخـه سر غړونـه وكړو،اودنيكـی كړنوتـه غـاړه كښـيږدو اودبدی دكړونوڅخه ځانونـه ونـه ساتو. زموږپه ټولنه كي يو ډېر زيات شمير خلک په نشيي موا دو روږدي دي، داخلک ولې روږدي دي؟ ددې كبلـه چي موږ او تاسو دي خلكوتـه دازمينـه برابر كړې ده او هغوی مو په لوی لاس دې كار تـه هڅولي دي.راځئ دهغه ځای څخـه يې پيل كړو چي كله يوماشوم دخپل مور څخه وزيږی كله چي هغه لا څو مياشتنی وی نو هغه ماشوم ته ددې لپاره چي هغه ماشوم بيده سي او يا هم ارامه،رحتـه سي او بغارې ونـه وهي، موريې ورتـه يو ډول نشه وركوونكی درمل او هتـأ دردې اندازې پوري چي ځيني ميندي خپلو ماشومانو تـه ترياک (افين)وركـوي، چـي دا عمل كله ناكلـه دماشوم دمړينـي اويـاهم دهغه دنـاروغئ سبب كيږي،كـه څـه هم دا معلومه خبره ده چي ماشومان دلوږې،تندې اوناروغئ لكبله اويا هم عدتً بغا رې وهي، مګر موږ هغه دخپل ځان لپاره سر خوږی بولو او ددې پرځای چي هغه

١- بخاری كتاب الاشربة حديث كنه 5557

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم ته شيدې اوياهم نور خوراکي مواد ورکړو اويايې هم کوم ډاکټرته وښيو هغه ته نشيي مواد ورکوو. يوه بله لار چي موږ ديوه شخص په نشيي موادو، درووږدي کيدو لامل ګرځو په دې ډول ده.

کله چي يو ماشو څو کلن سي : يو پلار خپل ماشوم بازار يا هټۍ ته ددې لپاره ليږي تر څوهغه ته نسوار اويا هم سګريټ راوړي!ماشوم چي دخپلو والدينو سره زياته مينه لري او تل غواړی چي دخپلووالدينو په شان وه اوسي :بلاخره ماشوم ته دافکر پيدا کيږي، چي زما پلار يا مور چي ياد کار،کړنه کوي، نو هتمن به دا يوښه کاروی،چي په پايله کي يې بيا هغه ماشو هم ددې توکو کاروني ته مخه کوي.په لومړی سرکي لږ اويوزي ددې لپاره ددې توکو کارونه کوي چي دده پلاريامور ددې توکو کارونه کوي، بيا کرار کرار دی په دې موادو روږدی کيږی اوبيا دوخت په تيريدو سره دی داتوکي ډير استعمالوي،کله چي دی په زياته اندازه سګريټ استعمال کړي: دزياتي کاروني له کبله ده ته نشه اوخوند نه ورکوي،بيا دی دداسي کسانو په لټه کي کيږي چي هغه دچرسو په نشه روږدي وي اوورسته دی هم دچرسو په نشه ورسره اخته کيږي او بياعين الشکل چرس هم ورته نشه نه ورکوي: يادکس دترياکو،هيروينو اونورو،وژونکونشيي موادو په استعمال روږدی کيږی،البته دلته بايد يوه بله خبره هم ورزياته کړم چي ناسم اوبي لارې ملګرې هم ډيروخت په نشيي موا دو درووږدي کيدا لامل کيدای سی.

يوه بله لاره چي په نشيي موادو درووږدي کيدو زمينه يې برابره کړي ده هغه دنشيي موادو کښت اوکر کيله ده! زموږ او تاسو ځيني دحقانان وروڼه په خپلو مځکو کي تمباکو، بنګي، ترياک او نور نشيي مواد کري او خپل او لادونه په خپل لاس دبربادۍ کندې ته غورځوي. دحقانانو ته دنشيي مواد ودکرکيلي ډيره لږه اندازه ګټه رسيږي اوزياته ګټه يې نورو بدو خلکوته رسيږي،که چيرې موږ په خپلو ځمکو کي روا،حلال کښتونه و کرو او دناروا کښتونو سره يې پرتله کړو،نومعلومه به سي چي موږ او تاسو دنشيي توکوپه نسبت زياته ګټه دروا کښت دلارې لاسته راوړې ده .

موږ او تاسو تل دا وايوو چي خورکي مواد لوړ قيمت لري ددې علت هم دنشيي مواد کښت دی،ځکه که موږ په خپلو مځکو کي غلي دانې وکرو:موږ به خپل دهيوا د خوراکي مواد کمښت په خپله پوره کړی وی،دې ته به اړنه يوو چي دنورو هيوادو څخه خورکي توکي را وړو.که موږپه خپلومځکوکي رواکښتونه وکرو نو په دې کارکولوسره به دغلو دانو قيمتو نه زموږپه سيمه کي خود دخوده(خپله) راټيټ سي!راځئ چي په ګډه نور خپل هيواد دنشيي تو دکرکيلې اوکاروني څخه خلاص کړو او نور پري نږدو چي خلک په نشيي موادو روږدي سي،دنشيي توکو موتادي،روږديدا يو داسي شرموو نکی کاردی، چي هيڅوک په نشيي موادو روږدي کس ته دقدر، درناوی په نظرنه ګوري.

نشـيې مــواد زمــوږ دذهن،دمــاغ اوبــدن کمــزوري کوونکي،،دمــالي ســتونزو راوستونکي،زيږونکي، دشخصيت کښته کونکي، او يو داسي کار دی چي زموږ دونيا او اخرت دواړه راخربه وي!

راځئ چي نور په ګډه نشيې مواد ورک کړو اودکاروني څخه يې ځان او ټولنه دتل لپاره بيغمه اوخلاصه کړو.

خپل منځي شخړې او بدئ

زموږ او ستاسو په ټولنـه کي مو ډېرې دا سي پيښـې ليدلي، او دهغو پيښو پـه هکله مو او ريدلي دي، چي يوه شـخص بل شـخص وژلـی وي،چـي ورسـته دوژل سوي کس خپلوان دقاتل کس دکورنئ او دقاتل سره بدې يا دښمنې پيل کړي. دوی دواړه ډلې يا اړخونه يو پربل باندي مرګوني حملې کوي تل ديو او بل پـه نـابودئ اولمنځـه وړلوپـه سـي تـلاښ کـوي،چي هتـأځينې وختونـه دا د دوی پـه وينابـدې يادښـمنې درپيړيـو پـوري دوام پيداکړي اووغځيږي.بـدې يادښـمنې هغـه وخـت را منځته کيږي، چي ديوه کس او يا هم ډيرو کسا نو ترمنځ په يوه خبره اويا يوه کار اختلاف را منځته سي اوکله چي هغوی پـه دې کـار يـاخبره سره هم نظره او مـوا فق نـه سي: هغه اشخاص چي دزغم اوحوصلې څخـه محروم ،بـي برخـې وي:ديـو بل سره جګړه وکړي، په جګړه کي مرګ ژوبلـه را منځتـه سي او دانـاروا اونـاسم کاربـدې منځتـه راسـي. دزيـاترو داسـي پيښـو لاملونــه ځينـې وخـت ددې لانـدي علتونولـه کبلـه وي:

دمځکو،(جايـدا دونـو)، داو بـو لګولـو، دماشومانوپرسـر سـره اخـتلاف، جګـړې اوشخړې، او دې تـه ورتـه ډېر زيات لا ملونـه نـورهم ددې بـدې پديـدې درامنځتـه کيدوسبب کيږي ياسوي دي،داحليدونکي لاملونـه (سببونه) ځينـې کسان ديو بل سره پـه مشوره نـه کولـو، او بغير ددې چي يوه سمه دحل لاره ورتـه پيداکړي او داستونزه ديوبل پـه مرسته حل کړي،برعکس ديوبل سره لفظی شـخړه کـوي، يـو بـل تـه لاسونـه اچـوي، يـو او بـل سره ژوبلـه وي اوهتـأ سره وژنـي. داډول پيښـې زياتره وخت دهغو وسلو په وا سطه را منځته کيږي چي خلګ يې په خپلو کورونو کي ساتي. يوانسان چي هوښ او عقل لري ديو بل انسان سره پـه يوه دا سي وړه ستونزه او مشـکل جګړه کـوي اوهغـه ژوبل او وژنـي چي هغـه ستونزه پـه ډېره نرمه لحجه او بيله کومه خنده حليدای سي.موږسره له دې چي رسوالله صلی الله عليـه وسـلم فرمـايې: ژبـاړه. الله تـه پـه خلکـوکي ناخوښـه هغـه څـوک دي چـي ډيرجنجالي وي.①خپل په منځ کي پريوې وړې اوحليدونکي ستونزې ديوبل سره جنجال اوشخړه کوو؟ ولـې پـه دې خـاطر چـي زموږ او تـا سوڅخه ځيني زغم او حوصـلـه نــه لـرو اوپــه اوکوچنيـو خبـرو پــه غوســه کيـږو. رسـوالله (ص) فرمـايې:(پهلوان هغـه نـه دی چـي پـه غيږغښتلی وي بلکـي پهلـوان هغـه دی چـي دغوسې په وخت کي ځان وساتي) ②

۱- بخاری حديث ګڼه2457

۲- بخاری حديث ګڼه6114

(c) ketabton.com: The Digital Library

صبر اوحوصله دالله جل جلاله لوی نعمت دی ،موږباید داسترنعمت تل دځان سره وساتواو د دې نعمت دنه شتون په صورت کې ددې نعمت دلاسته راوړلوکوښښونه وکړو.موږ او تاسو ولې در دې اندازې ظالمان سوچې یو انسان دې بیله دې چې هغه کوم جرم او ګوناه کړې وي ووژنو ،ولې دخپل خدای(ج) دامر نافرماني وکړو، مخکې له دې چې موږ او تاسو دیو چا سره جګړه کوو،لومړی باید دا فکر(آند)وکړو چې آیا په جګړه کولو سره زما دا ستونزه حلیدای اودمنځه تلای سي؟

او که چیرې دا ستو نزه په جګړه کولو سره حلیدای سي: بیا ولې یې دیووې بلې سمې اود زیان څخه لیري لارې څخه کو ښښ نه کوم او ولې دیو بل سره جګړه وکړو، ولې یو چا ته ضرر ورسو، ولې یو کس ژبل یا قتل کړو؟ آیا موږاوتاسو دومره صلاحیت لروچې دخدای(ج) دیو مخلوق څخه دهغه ژوند واخلو او هغه قتل کړو،ولې موږ حوصله اوصبر ونه لرو؟ اودردې هرڅه ورسته باید دا وسنجو چې کله داخرت په ورځ زموږ رب (ج) زموږ سره دیوې زرې نیکی او بدی حساب کوي: موږ په هغه سخته ورځ ددې جواب ورکولی سو چې موږ دیوه بې ګناه مسلمان قتل کړی وی،په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الزّلزَلَة 7:۸:ګنه ایاتونه ولولئ .الله(ج) یو مسلمان ته انشاءالله دهرې ګناه څخه ور تیریږي، مګر دبل دحق څخه نه ورته تیریږي، ژوند دیوانسان حق دی اوبغیرداسلامي احکامودجاري کولو څخه دیوه مسلمان ،مؤمن ژوند اخیستل لویه ګناه ده. په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 32 اوسُوْرَةُ النِّسَاء :93نمبراياتونه ولولئ.موږ اوتاسو چې کله یوه ګناه وکړو ورسته دهغه څخه افسوس کوو او په خپل کړي کار پښیمانه یوو، چې دا پښیماني ورسته هیڅ ګټه نه لري.

باید دیوه کاردکولو څخه مخکې ښه فکر اوسنجس وکړو او ورسته هغه کار وکړو.دېرداسې کسان سته چې د دونیا دګټې لپاره خپل اخرت او ابدي ژوند خراب کړي: داکاردیوه انسان ستره غلطي ده !

په دښمنۍ کې داخل کسان یو اوبل درهغه سره وژني چې د دوی په فکر(آند) یو دله بله دله ختمه کړي. داتیروتلي (غولیدلي) دانتقام اخیستولو په نامه دیوه په مقابل کې بل قتلوی،په رښتیا هم دا دول کسان ناپوهان دي، ځکه درځوبه دوی دیویې وژنې په مقابل کي بله وژنه کوي، دیوه ټپ ،یاژوبلې په مقابل کې به بله ژوبله کوي، ایاپه یاد کارکولو سره دوی کولی سی ګټه او فایده لاسته راوړي؟ او که چیرې په دې سره فایده لاسته نه ورځي نو بیا ولې دوی یوبل ته بخښنه نه کوي او په دې کار سره خپله دوښمني نه ختمه وي؟

دوینې جواب په وینه سره باید ورنه کول سي،د دوښمنۍ درلودونکووګروپه منځ کې سوله کول اودوی سره پخلا کول یونیک کار دی. دیادو کسانو په منځ کی دسولې راوستلو لپاره دې عالمان، مشران،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونـور مخـۆرکسـان سره کښيني،او د دوی پـه منځ کـي دې روغـه وکـړي، ددواړو طرفونـو غوښـتنې دې واوري او ورسـته دې يـوه مناسـيبه دحـل لاره ورتـه پيـدا کړي،داسي يـوه پريکـړه دي وکـړي چـي د دوړو طرفونـو رضـا اوخوښـه حاصـله سي، داسي يوه پريکړه دي نه کوي چي خدای(ج)مکړه نوروکسانو تـه پـه کښـی زيـان ورسـيږي،دوی تـه دي داقناعت ورکـول سـي،چي دمسلمانانوپه منځ کـي پـه وژنـه او جګړه کولو سره يوه ستونزه نـه حليږي،بلکـي پـه سولـه او روغـه جوړه سره يوه ستونزه حليدای سي.الله جل جلاله سوله خيربللي ده!

په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ النِّسَاء :128نمبرايات ولولي.يومسلما ن با يد دبل مسلمان په وژلو او يازوروللو دا سي فکر ونه کړې چي ګواکي زه يـو ميړنی اوزړور يم؟

يورښتنی ميړنی او زړور هغه څوک دی: چي خپل مسلمان ورور تـه زيـان ونـه رسوي، ديو کس سره دهغه دستونزې پـه وخـت کـي مرسـته او همکـاري وکـړي، اوهغه دزيان څخه ليري وسا تي.را سئ چي نور دخپلو ورونـو سـره ونـه جنګيـږو او يـو بـل سـره قتـل نـه کـړو او يـو او بـل تـه دزيـان رسـولو څخـه ځـا نونـه ليـري وساتو.الله جل جلاله موږ دخپلو ورڼوپه منځ کي په مناسبات سمولو(سوله کولـو) امرکړی يو!

په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات : ۱۰نمبرايات ولولئ.ولې مو ږ او تاسو پـه يـوه وړه مسئله کلونـه کلونـه سره وجنګيـږو ديوبـل وينـې سره توی کړو او دانتقام په نامه خپله ټولـه راتلوونـکيه خرابـه کـړو، لادرڅو بـه ديوبـل څخـه غچ اخلـو او سره وژنوبـه، ولـې دا دخپـل ځـان لپـاره شـرم وګڼوچي ديو چا دغلطۍ جواب په نرمه لهجه او بخښني کولـو سره ورکـړو، ددې پرځـای چي موږ هغه غلطي بيا تکرار کړو ولې هغه غلطۍ ته دپـای ټکـی نـږدو، ولـې موږ ځـان پـه دې کار کولو سره بي زړه وبولو او ويژدان مودانه ومني چي ديو چا څخه بخښنـه وغوا ړو سره ددې چي غلطي هم زموږ وي، ولې ديوې کـو چـنـي او حـل ليـدونـکي ستونزی څخه دنفرت اورونـه بـل کـړو چـي بيـا پـه هغـه لمبـو کـي پـه کلونـو کلونـو سوو ځو او ولې خپل ورونه دښمنان جوړ کړو؟

راسئ چي خپلـه ټولنـه داسـي جوړه کړو چي پـه لـو مړی سرکي خو بايد ديوبـل دغلطيو څخه تير سو او زغم ولرو او که چيرې خدای مکړه په بدئ اختـه سـوي يوو: لو مړی بايد په خپلو کي دواړه طرفونـه سره کښينو او د تيـاره ژوند څخـه ځـا نونـه خلاص کړو اوپه خپل منځ کي يوه مناسيبه،غوره، اوښه پريکـړه وکـړو. کـه چيرې دا ستونزه دې د دوو خوواشخاصوخپل په منځ کي سره حل اوفصل نـه کـړه ،نو دهغې سيمې خلک دي ددې دو طرفونو تـر منـځ منځګـړي تـوب وکـړي، اوددې دو ډلـو تـر منـځ دي دوښـمنـي دمـنـځ يوسـي او روغـه جـوړه دې يـې وکـړي، لـوی خدای (ج) دي موږ او تا سو دورور وژنې څخه وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلوليت عيب نه دی

الله (ج) ديوه انسان په ژوند کي ټولي مختــه راتلونکي پيښي هغه وخت ليکلي وي چــي کلــه هغــه دې دونياتــه نــه وي راغلــی! دهغــه درزق يــا خــورک ، څښــاک اندازه، دهغه عزت، دهغه ژوند پـه دونيـاکي، نيکبختـي اوبـدبختي او داسـي نـور پيښيدونـکوکارونو،عملونو،ياپه عامه اصطلا ح ديوه انسان نصيب څه سره چي موږ په ژوندکي مخ کيږو يايي کوو لوی الله جل جلالـه تـه معلوم اوپرهغوبانـدي پوره علم لري. هيڅ يو انسان دالله (ج) د ارادې او خوښي څخه پرتـه خپل بانـه لاهم نـه سي رپـولی، ټول کارونـه دلوی خدای(ج) پـه لاس کـي دي، يوانسـان يې عقل مند پيدا کړی وی، بل انسان ته يې قوت او زور ورکړی وی او بل انسان تـه يې نه وي ورکړی، يو انسان يي دولت مند او شتمن پيدا کړی وی او بل انسان يې غريب او نيست مند پيدا کړی وی، يوه انسان تـه يـې عزت اوشرافت ورکړی وی او بل انسان ته يي نه وي ورکړی.ټولي چارې دلوی خدای (ج) پـه امرمختـه ځي که هغه خير وي او که شر، په دې خبره هرمسلمان ايمان لري او دا خبره بايد پـه پوره يقين او باور سره ومني.

انسـان مختـاردی يعنـي انسـان پـه خپلـو کړونـوکي دخپـل اختيـاراو خوښـي دی چـي نيکي کوي اوکه بدې، دايو اوږد علمی بحث دی اونـه غواړم نـورپر دې بحث څـه وليکم. راځم خپلي اصلي موضوع ته: ځيني انسانان چي کله پيدا سي نـو دبدن يـو اندام يې کم وي او ځينـي انسـانان بيـا دپيدا يښت څخـه ورسـته دنـاروغۍ او يـاهم ديـوې پيښـي لــه عملــه خپـل دبـدن يوانـدام دلاسـه ورکـړی او يــاهم زيــان مـن سي.لومړی راځم دې ته چي هغه انسان چي معلول پيداکيږي او يا هم دپيښـواو نـارغيوو لـه کبلـه معلول کيږي څـه بايـدوکړي: معلـول شـخص دې پـه ژونـد کـي دپښيمانی، درد،اوخواشينی احساس نه کوي، ولـي چي يوانسان هيڅکلـه خپلـه پـه خوښه نه غواړي چي معلول سي. هر څه چي پيښيږي دلوی خدای(ج) پـه امـراو اراده سره پيښيږي کيدای سي چي معلوليت کي ديوه انسان خير وي ،ځکـه انسـان دخپل خير او شرڅخه خبرنه دی. که چيرې يو شـخص خپل ژوند پـه معلوليت کـی تير کړ اوپه خپل معلوليت راضي (خوښ) اوصبرکوونکی سو کـه دالله (ج) خوښـه وه نو دمعلوليت او دده دصبر اولوړهمت اجرونه بـه پـه اخرت کـي ورتـه ورکـړي. پـه دې خبـره دلاښـه پوهيـدلولپاره د سُـوْرَةُ لقمَـان : 17نمبرايـات ولولی.معلولـو اشخاصوته دانه ښايي چي خپل صبر او حوصله دلاسه ورکړي. معلول انسـانان بايد خپل زړونه په دې خپه (خواشيني) نه کړې چي زه ولـي معلول يم ؟او دا سـي دې دژوند چارو ته دوام ورکړي لکه څنګه چي يو غيرمعلول انسان خپل ژونـد پـر مخ بيـايې، دځـان لپـاره دې يـو داسـي کـاراو کسـب دکـورنۍ او دوسـتانو پـه مرسـته پيدا کړي چي سره ددې چي دی معلول دی هغه کار وکولی سي اوورسـته پـه خپـل هغه کارکي دستو نزو سره مخ نـه سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نن عصر کې دډېر ماشینونو دشتون له عمله زیات کارونه ډېر هوسا سوي دي او کیدای سي چي دیوه غیرمعلول شخص او یوه معلول شخص دکارپایله په مساوي ډول وي او دکمیت دلهازه دي کوم تو پیر ونه لري .هیڅ وخت باید معلول شخص په کارونو کي له دې کبله چي دی معلول دی زړه نه خفه کوي او بې له دې چي کوم خفګان او اندیښنه ورته پیداسي خپل کارونه دي سرته رسوي. موږ او تاسو داسي ډېر انسانان لیدلي دي چي معلول دي خو بیا هم په خپلو کارونو او دژوند په نورچاروکي دستو نزو او مشکلاتو سره نه دي مخ، په ډېر ښه ډول خپل کارونه اوچاري سرته رسوي او دغیري معلولو انسانانو په شان خپل ژوند پر مخ وړي.

معلولو ورڼو باید خپل ژوند په عادي ډول پر مخ بوزي او لږترلږه دي دا فکر لا هم نه کوي، چي موږ معلول یوو، معلول اشخاص دې هیڅ وخت ځان دستونزو (کړاونو)،خفګان،ناهیلیوو په جال کی نه راګیروي، او تل دې زیار باسي چي په خپل ژوند کي ځانونه خوشحاله وساتي،معلول اشخاص دې دطبیعت دښکلاو څخه دنورو هغوکسان په شان خوند واخلي چي هیله درلودونکي، صبرکوونکي ،اوراتلونکي ته خوشبین وګړي دي .

هیڅکله دې دنا هیلۍ او غم احساس نه کوي ناهیلي او غم انسان دستونزو څخه نه سي خلاصه ولی. لکه څنګه چي مخته ولیکل سوه چي ټول کارونه دالله (ج) په لاس کي دي نوباید دهغه لوی ځښتن لوی دربارته هیله مند وه اوسو اودکړاونوپه شتون کي صبر ولرو ،ځینې هغه معلول ورونه چي دخپل معلولیت څخه رنځ وړي:باید ددې احساس پیدا کړي چي زه هم کولی سم چي دنورومعلولیت نه درلودونکو انسانانوپه څیر زیار وباسم،کوښښ وکړم او دژوند په ټو لو چارو کي دبریالیتوب درحده ځان ورسوم.

هغه اشخاص چي معلولوته ددوی دمعلولیت له کبله سپکاوی کوی:

راسئ چي لومړی دافکر وکړو چي دامعلول شخص ولې معلول دی؟ آیا دا شخص په دې خوښ دی چی دی دې معلول وی او که د لوی خدای(ج) دطرفه څخه دا معلولیت یادمعلول شخص ته ورکول سوی دی او آیا دلوی خدای(ج) په وس او قدرت کي دانسته چي ما هم ددغه معلول کس په شان معلول کړې؟ ددې احساس،تحلیل اوڅیړنې دکولو ورسته به موږ ته ددې احساس پیدا سي، چي موږ ولې دې معلول کس ته دده دمعلولیت له کبله سپکاوی کوو.

معلولواشخاصو ته باید هیڅ وخت ددوی دمعلولیت پیغور ورنه کول سي، ځکه معلولیت،ناروغي اورغتیا دالله(ج)دلوري څخه دهغه جل جلاله په خوښه سره صورت نیسي .که چیرې زموږ په کورنۍ او یامحل کي معلول ، ناروغه یانوراشخاص زموږمرستي ته اړتیاپیداکوي،دهغوسره باید دخپل توان سره سمه مرسته وکړو:پري نږدوچي زموږ په شتون کي اړمند خلګ ځان یوازي احساس کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپل ټولنې دټولواوسيدونكو اوپه ځانګړي ډول دمعلولواشخاصوعزت اودرناوی ته بايد موږ ژمن اوسو اوهمدارنګه بايد ورسره دنيک اوښه سلوک څخه كاروا خلو اوپري نږدوچي هغوی زموږ دشر څخه ځانونه خوندي احساس نه كړي،ددې له كبله نه چي دوی معلول دي بلكي خپله انساني فريضه چي ديوبل سره داړتياپه وخت كي مرسته اويوبل ته درناوی دی اداكړو اوپه دې خاطرچي مرسته داړمنواشخاصوسره اودرناوی اوښه سلوک يونيک اود ارزښت څخه ډډايه كړنه ده.

معلول انسانان بايد هيڅ وخت دنوردمعلوليت نه درلودونكو انسانانو څخه كم او كښته ونه بولو، تل ورته ديوروغ او ساليم شخص په شان وګورو.هغه ميندي او پلرونه چي اولادونه يې معلول دي، دناهيلۍ احساس دې نه كوي او دا فكردې وكړئ چي په نړۍ كي ډېرانسانان معلول دي ،هغوی هم موراو پلا رلري ،مګرهغو رضايت خپل كړی دی او هيڅ وخت نا هيلې سوي نه دي، ولې والدين د اولادپه معلوليت ناهيلې واوسي، معلوليت الهی وركړه ده اوكوم عيب نه دی.

معلولواشخاص هيڅ وخت دهغوی دمعلوليت دډول په نوم سره مه يادوئ،دګوډ،ړانده ،شل، كوڼ اونورتحقيرونكوونومونو سره دهغوی دنومولو اورابللو څخه په كلكه ډډه وكړئ، ځان په ګناه كي مه اخته كوئ. دا د الله جل جلاله وركړه ده، اوهغوی په دې نومونوسره يادول ګناه ده.

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي ژباړه. مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يې دژبې اولاس له زيانه خوندي وي .①

والدېن بايدخپل دنه معلوليت درلودونكو اولا دونو ترڅنګ خپل معلول اولادونه دعلم په ګا نه سينګار كړي اوتل يې وهڅوي چي علم وكړي او پوهه لاسته را وړي.دپوهي ترڅنګ يې كسب كولواوفني زدكړو حاصلولوته هم تشويق كړئ اوخپل اسلامي اوانساني مسؤليت دغاړي څخه واړوی.

الله (ج) دې موږ او تاسو ته دا توان او طاقت را كړي چي دمعلولو او اړوانسانانو سره دهغوی داړتيا په وخت كي مرسته او كومک وكړو. معلول ورونه او خوېندي دې هم هڅه وكړي ،چي تل ځانونه دادمن او خوشحاله وساتي اونا هيلې نه سي.

۱ - بخاري كتاب الا يمان حديث ګڼه 10

(c) ketabton.com: The Digital Library

دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه

ماشومان عموماً دلويانو مرستې ته ډېره اړتيا لري،په ځانګړي ډول دموراو پلار مرستې ته، مور او پلاربايد ماشومانو ته مينه ورکړي.

والدين بايد ماشومانو ته خواړه، جامې اونور داړتياوړ توکي برابر کړي اوښه روزنه يې وکړي، تعليم ته يې تشويق کړي او کله چې ماشوم غلطي کوي :بايد په ډيره مينه او سړه سينه ورسره چار،چلند وکړي.ماشومان دي دې ته متوجي کړئ، چي په راتلونکي وخت کي غلطي تکرارنه کړې،کله چي ماشوم په درس زده کولو او ويلو کي سوستې کوي:مور او پلار دې يې هغه ته داسي مثالونه او حکايتونه بيان کړئ، چي په هغو کې دپوه او نا پوه شخص درمنځ په څرګند ډول توپير سوی وی.ترڅو ماشوم دپوهې او ناپوهۍ ترمنځ توپير وکولی سي.

ماشومان بايد ونه رټل سي او ورسره نيک سلوک وسي{.. ام خالد وائي مادرسوالله صلی اله عليه وسلم دنبوت په مهرلوبي کولې، پلارمي زه وترټلم. رسوالله صلی الله عليه وسلم وويل خوشيې کړه..}①

ماشومانوته بايد بيرونکي کيسې اونکلونه ونه سي.اوداسي حکايتونه،کيسې او نکلونه دې ورته وسي چي په هغوحکايتو، کيسواو نکلونو کي داسي پېښې راغلي وي چي ماشوم دې ته وهڅوي چي تل بايد په خپل ژوند کي ښه او غوره کارونه وکړې اودبدو کارونو څخه ځان وساتي .

ماشومان موبايد په اسلامي اخلاقو، ادبونو خبر، اوپوه سي.ماشومان مو بايد دې ته اماده کړو چي څنګه اسلامي احکاموته غاړه کښيږدي. ماشومانوته بايد داسلام په مبارک دين کي روا،ناروا،ښه،اوبد ورزده اوپه وي پوهوو.

ماشوم موبايدلومړی په اسلامي تعليماتوپوه اوداسلامي تعليماتو دحاصلولو زمينه ورته برابرکړو،ترڅو داسلام دمبين دين په چوکاټ کي دلويوالي ژوندته مخکي له مخکي اماده اوتيار وي، هسي نه چي خداي(ج) مکړه، زموږدبي غوږئ اونه پاملرني له کبله زموږ ماشوم دجهل اوهغولارو لاروی سي چي هغه لارې دبربادۍ اوزيان څخه خالي لارې نه دې.ماشومانوته بايد مور او پلار د دروغو وعدې ورنه کړي او که چيرې بياهم يوه وعده ورسره کو:بايد په هغه وعده باندي وفا وکړې، ترڅو کوم اعتماد چي ماشوم يې پرخپلو والدينو لري لاپياوړی سي اوپه راتلونکي وخت کي خپله هم پروعده باندي ولاړشخص واوسي.موراو پلار بايد دخپلوماشومانو مخته لفظي شخړې او جنجالونه ونه کړې. ځکه ماشوم په بل هيڅ شي دومره نه خفه کيږي، لکه څومره چي دمور او پلار ترمنځ په جنګ او شخړه کولوسره خپه کيږي.

کورنۍ شخړې ماشوم دې ته اړباسي چي دخپل کورنه تيښته وکړي او هتأ ځيني وخت داسي هم پيښيږي چي ماشوم دکورنۍ شخړوله کبله ځان وژنه وکړي،ځکه ماشوم خپل ځان آرامه نه احساسه وي او تل خپه وي.

۱- بخاری کتاب الادب حديث ګڼه 5993

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـورنۍ شـخړې دماشـومانو روحيـه کمـزورې کـوي، او ماشـوم پـه دمـاغي اونورجسـمي نـاروغيوو مبـتلا کوي،همدرنګـه کـورنۍ شـخړې دماشـومانو ذهـن کمزورې کوي،خپل جورښت دلاسه ورکوي او د ډول ډول نـورو ستونزوسره لاس اوګريوان کيږي. دکورني تاوتريخوالي کورنيوشخړو سره مخ شوي ماشومان نه سي کولی چي خوشحاله ژوند ولري،تل په دې لټه کي وي او غواړي چي نـورو کسانو ته زيان ورسوي ورسره شخړه وکړي او خپل دتولني دنورو وګړو څخه ليروالی اختيار کړي.ماشومان بايد تل پاک وساتل سي او چټل پاته نه سي دنا پاکو او چټلو اوبود ډنډونو څخه دې راوګرځول سي او پري دې نه ښودل سي چي په ناپاکو ساحو کي لوبې وکړي.

په ماشومانوبايد درانه او ددوی دوس څخه پورته کارونه بايد ونـه سپارل سي،تر څو روغ رمټ پاتي سي.ماشومانو تـه بايد کلـه ناکلـه ډالـۍ واخيستل سي او ډيرځای اوخوندي لوبو،ساتيريو څخه راونه ګرځول سي.

مـور اوپـلار دخپلـو ماشـومانو هـرې پوښـتني تـه بايد پروخـت اوبيلـه کومـه ځنډه جـواب وواييي،ترڅـو ماشـوم بيـا هـم دپـو ښـتني کولـو جـؤرت ولـري، دپوښـتني دکولوڅخـه پـه وېـره کـي نـه سـي ،تـل پوښـتنه وکـړي اود ځـان نـاخبره نـه پريښودلوروحيه په ماشوم کي پياوړې سي.ماشوم سره بايدپـه ساده اوروان ډول خبرې وکړو.پوښتني کول او جوابونه ترلاسه کول د ما شومانو لپاره ډېر ارزښت لري، ځکه ماشومان دډېرو شيانو پـه اړه معلومـات نـه لـري اوهرڅـه ورتـه نـوي ښکاري.

ماشــومانوته بايــد اســلامي ،تــاريخي ټــولنيز او عنــانوي معلومــات ورکــول سي.ماشـومان بايـد دکـورنۍ دغړو،دوستانو،مشـرانو اونـورو خپلوانـو احتـرام تـه وهڅول سي.

ماشـومان بايـد دعامـه لارو سـړکونو ويـالو او نـور دخطرنـه ډکو سيمو څخـه راو ګرځول سي او دا لارښوونـه ورتـه وسـي چـي دليرو او نابلـدو ځايو نـو دتګ څخـه ډډه وکړي، دماشـومانو مختـه بايد مخدره مـوا داستعمال نـه سي. پـه ماشـو مـانو باندې بايد مخدره موا ديو ځای څخه بل ځای ته انتقال نه سي.

ماشـومانو تـه بايـد دمخـدره مـوادو دزيـانونو پـه اړه پـوره اوهراړخيزه معلومـات ورکول سي . ماشومان بايد دهر ناوړه او بدکار دکولو څخه راوګر ځول سـي، خـو دا د راګرځولواومنعه کولولار بايدمثبته ساليمه اوداسي يوه لاره وي چي ماشـوم ته جسمي اورحي زيان ونـه رسوي.

ماشومانوته بايد دهربدکار دکولو دزيانپه اړه هر اړخيزه معلومـات ورکـول سـي.که غواړئ چي دخپلو ماشومانو څخه ښه او غوره انسانان جوړ کړئ:بايد ورتـه سمه روزنـه او تربيه ورکړئ ، تعليم پـه وکړئ، ترڅـو مـو خپـل مسؤليت پـه سمه توګه دخپلې غاړې اړولی وي. راسئ دخپلو ماشومانو څخـه بد انسانان نـه، بلکـي نيک خويه اوښه انسانان تري جوړ کړو. يوه اصطلا ده چي وائي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنده لښته پرهره خوا کږېږي ما شومان هم دلندې لښتې په شان دي، چې غوا ړئ ځنګه يې جوړه کړئ، هم هغه سي جوړيږي. آيامو‌ږ نـه غواړو چې دخپلو اولادو نوځخه ښه انسانان جوړ کړو ؟
معلومـه خبـرده چـي هرمـور او پـلار غـواړي چـي اولاد يـي يونيـک اوښـه انسـان سـی:دنيـک انسـان جوړيـدل زمـوږ دماشـوم ځخـه او دبـد انسـان جوړيـدل زمـوږ دماشـوم، ځخـه زمـوږ پـه خپـل لاس کـي دي سـاليمه روزنـه، او علم،پوهـه زمـوږ دماشوم ځخه يو ښه شخصيت جوړه وي اوبرعکس ناسمه روزنـه او دعلم ځخـه ګوښـه ساتل زموږ دماشوم ځخه بد انسان جوړه وي.

دجنګ زيانونه

لکه ځنګه چي موږ او تاسو ټول پوهيږو، جنګ ديوې ټولنې پر ډېرو برخو منفي اغيزې لري او نه پريږدي چي دجنګ دسيمو خلګ پرمختګ وکړي. جنګ زموږ اوستاسو مادي اومعنوي شتمنی دمنځـه وړي. موږ او تاسونـه سو کولی چي پـه جنګ کي پوهه او علم لاسته راوړو. جنګ داسي يو بدمرغي ده چي ديوې ټولنې ټـولې عامــه شــتمنی دمنځــه وړي،روغتونونـــه، مدرســي ،مکتبونـــه، ســړکونه ،معدنونـه، کښتونه، مالـداري اونورعامـه اوشخصـي شتمنيوته زيـان رسـوي. پـه جنګ کي مالي اوځاني زيانونـه زيات وي. پـه جنګ کـي مـوږ خپـل دکورنی غړي، دوسـتان ،ملګـري اونـور خپلـوان دلاسـه ورکـوو. جنـګ مـوږ او تاسـو دې تـه نـه پريږدي چـي خوشحاله ژونـد وکـړو او پـه ارمـی ساواخلو، مـوږ خپـل ټولـه وخت دجنګ له کبله په وېره کي تير وو .زمـوږ ماشـومان سمه روزنـه اوتربيـه نـه سي ترلاسـه کولی اونـه سو کولی چي ماشـومان مو پـه ساليم ډول تربيـه کـړو .جنـګ ځوک کوي او ولې يې کوي؟
معلومه خبره ده چي جنګ موږ انسانان کوو، يواو بل په ناحقه سره وژنو او يوبل ته زيان رسو .که چيرې موږ او تاسو وروڼه په خپلو منځونو کي اتفاق او يـوالی ولرو نو هيځوک نه سي کولی چي موږ دې دخپلو ناروا اوشومو
کړونـو ،هدفونو او غوښتونو ښکار وګرځوي. کـه چيرې مـوږ او تاسو پـه خپلو منځونو کي يوبل سره کينه ونه لرو ، يوبل ته احترام (درناوی) ولرو غم شريکي سره وکړو، يوپر بل ظالم ونـه اوسو،نو زموږ او ستاسو پـه سيمه کي بـه هيڅ جنګ او بدبيني نـه وي.همدا موږ او تاسو يوو چي ديو او بل دوينو تږي يوو. دمـــال، شـــتمنی او قـــدرت لپـــاره يـــو او بـــل ســـر وژنـــو،الله جـــل جلالـــه موږمسـلمانان،مؤمنان يودبـل ورڼـه بللـې يـو اودخپلوورڼوپـه مـنځ کـي يـې پـه مناسباتو سمولو(سوله کولو)سره امرکړی يو،په دې خبره دلاښـه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ الحُجرَات : 10 اودسُوْرَةُ الحُجرَات : 9نمبره اياتونـه ولولئ.

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایې یومسلمان دبل مسلمان وروردی نه ظلم پرکوي اونه یې دبل ظلم ته سپاري. ①

موږمسلمانان چي دیوبل ورونه یوو بیاولې ورنه یوبل قتل کړو؟ولې دپردیو په لمسون یوبل ته زیان ورسوو اویو دبل دښمنان و اوسو،حال داچي موږ ورونه یوو؟کله چي موږ اوتاسو ته دالله (ج)دلوري قدرت ،واک اوشتمنې په لاس کي راسي:زموږ څخه ځیني پرمظلوموانسانانو باندي ظلم کوي او هغه څه کوي چي په توان کي یې وي.

همدا موږ یوو چي دنور خلګو حقونه په زور، اوجبر خورو، په خپله نه غواړو چي جنګ ورک کړو او په سولیز ژوند کي دپر مختګ ترپولو ورسیږو. که چیرې موږ او تاسو په خپل سیمو کي یوالی ولرو:بیا ولي به مو په سیموکي جنګ اووژنه وي؟ موږ او تاسو باید هیڅ یو جابراو ظالم ته اجازه ورنه کړوچي زموږسیمه دناروا اونامشرع جنګونو په میدان رابدله کړي.موږ باید دخپلو سیمو په اړه دبي غوری اوبي پروا یې څحه کار وانه خلو. لکه څنګه چي دخپل کور دسوکالی، ابادی او ارامی لپاره هڅې،زیار او کوښښونه کوو:همدا سي باید دخپلې سیمې په اړه زیار وباسو او هڅه وکړو چي خپلې سیمې ابادې، سوکالې اوسمسورې وساتو.تل باید موږ دخپلو خلګو او ټولنې لپاره خیر غوښتونکي واوسو او پري نږدو چي زموږ سیمه نور خلګ راته ویرانه (ویجاړه) کړې. هیڅ وخت باید دهغو خلګو سره مرسته او کومک ونه کړو چي زموږ په سیمه کي جنګ،ویره(ډار)اوتباهي خوروي، داسلام دمبارک دین داحکامو څخه سر غړونه کوي او نه پریږدي چی موږ دي سولیز ژوند ولرو .جنګ او جګړې زیاتره وخت دمسلمانانوپه منځ کي دداسي خلکو تر منځ کیږي، چي هغوی په جنګونو کي خپلې شخصي ګټې لري اویایې هم لټوي ،یاد وګړي غواړي چي نورخلګ هم دې ته وهڅوي، چي د دوی ملګري وکړي.موږ اوتاسو دداسي ډیرو جنګونو شاهدان یوو،چي په هغه جنګونو کي هیڅکله موږ اوتاسو ته ګټه نه ده رسیدلي، موږ او تاسو یې دخپل سیمې په شمول داور په سرولمبو کي سوځولي یوو. زموږ څخه یې زموږ سوکالې،پرمختګ او خوشحالی اخیستې دې.

هیڅ وخت باید چاته اجازه ورنه کړو چي موږ او تاسو دې دخپلو شومو او خرابوموخو لپاره وکاروي، موږ او تاسو دې دخپل ټولني څخه لیري کړي او دخپلې ټولنې دښمنان مودې وګرځوي،داسي دې مووکاروي چي موږ خپل ورونه په خپلو لاسونو سره ووژنو، خپل خویندي په خپله کونډې کړو، خپل ماشومان په خپل لاس دعلم او پوهې څخه لیري وساتو،خپل کورونه په خپلولاسونو وران کړو اودخپل هیواد دپرمختګ په لاره کي دې خنډ و اوسو .موږ او تاسو باید ویښ واوسو اوپري نږدو چي زموږ دهیواد اوسیمې دښمنان دي موږاستعمال کړي، اوزموږپه لاسونودې زموږ ګران هیواد په موږ وران کړي.

۱- بخاری کتاب حدیث ګڼه2442

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې موږ تردې اندازې ناخبره او ویده پاته سو: چې موږ دهغه خلګو سره مرسته وکړو، چې هغوی موږ او زموږ هیواد دبربادۍ کندې ته اچوي یایې اچول غواړي او نه پرېږدي چې موږ هوسا او ارمه ژوند ولرو.
دمسلمانانوپه منځ کې دجنګ خوښوونکو،تیري کوونکو اوظلم کوونکوسره بایدپه هیڅ صورت کي مرسته ددوی په نارواکړنوکي ونه کړو.
که چیرې خدای جل جلاله مکړه موږ د دوی مرسته کوو،نودظالمانو اوبدکارانو مرسته په دې معناده چې موږ د دوی ملګري اوهمکاران یوو.د دوی سره که مرسته کوو:موږ به هم ددوی سره په ګناه کې ګډ اوشریکان یووالله جل جلاله موږ دنیکۍ په کارونوکې دټولوسره په مرسته کولواود ګناه اوتیري په کارنوکي په نه مرسته کولو امرکړي! یوپه دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 2نمبرایات ولولی.
جنګ ځپلې سیمې ټل شاته پاته او اوسیدونکي یې نورو ټولنو ته محتاجه اولاس غځوونکي وي.
هغه مسلمانان چې ځپلې سیمې په ځپله ورانه وي، نوانشاءالله دوی به په دې دونیا او اخرت کي نا کامه وي او که چیرې بیا هم دوی دیو محدود وخت لپاره په خوشحالۍ کي ژوند وکړې،خو دوی به هتمن دخپلو ناروا اوناسمو کارونو سزا ویني، که چیرې موږ داغواړو چي په دونیا او اخرت کي دي کامیابه اوسو نو باید هیڅ یوه مسلمان ته زیان ونه رسو، دخلکو سره په نیکو کارونو کي مرسته وکړو،خپل ټاټوبی وران نه کړو، که غوړو چي موږ دي خوشحاله او ارمه ژوند ولرو: باید یوبل ته لاسونه سره ورکړو،یوالي ته ژمن اوسو اوپري نږدو چي زموږټاټوبی دې شرخوښوونکي انسانان راته وران کړي، موږباید دومره ونه غولیږو، یاپه بله معنادومره مو ونه غولوي چي خپل ټاټوبی خپله وران کړو،موږ باید تردې اندازې دنا پوهۍ په سمندرکي غوټه نه کړي یانه سو غوټه چي هتأ خپل وروڼه خپله ووژنو او خپلې ټولنې ته زیان ورسو،یادې هم زموږسیمه نیښن لرونکي لړمان دخپلوناروا موخولپاره زموږپه شتون کي وکاروي اوزموږدسیمو څخه دي راته سورسکور جوړکړي.
راسئ چي نور خپل هیواد دجنګ او جګړو مرکز ونه ګرځو. خپل هیواد او خلګو ته خدمت وکړو .لکه څنګه چي په نورو هیوادو نوکي پرمختګ سوی دی داسې باید موږ او تاسو هم پرمختګ وکړو.
خپلو ماشومانو ته تعلیم اوتربیه ورکړو. ځوانان مو باید هریو هیواد پاله اوسي اودخپل هیواد دابادۍ او سوکالۍ لپاره نه ستړي کیدونکي هلي ځلي وکړې او پري نږدې چي هیواد مودجنګ په سرو لمبو کي وسوځل سي.
موږ باید هیڅکله په جنګ باندي خو شحاله نه سو، ځکه ټل دمسلمانانوترمنځ جنګ دبربادۍ او ورنۍ سبب سوی وو،دی او وې به.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوله

الله جل جلاله موږمسلمانان،مؤمنان يودبل ورڼه بللي يو اوحکم يی راته کړدی چې دخپلو ورڼوپه منځ کې مناسبات سم کړئ (سوله وکړئ) په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوۡرَةُ الحُجرَات :9اود سُوۡرَةُ الحُجرَات : 10نمبراياتونه ولولی.

سوله هغه نعمت دی چې موږ ته دارامی او خوښی ژوند راکوي،موږ کولی سو چې په سوله کي دالله(ج)ټول احکام پرځای کړو،دناروا اوبدو کارونو مخنيوی وکړو،دنورو انسانانو سره مرسته وکړو، حق وحقدارته ورسو ،اتفاق سره ولرو، او کولی سو دې ته ورته نور ډېردنيکی اوخير کارونه دسولې په فضاکي په عادلانه ډول ترسره کړو.

سوله او آزادي ديوه انسان دووي اړينې هيلې، غوښتنې دې. هرانسان حق لري چې په سوله کي ژوند وکړي او آزاد اوسي.

موږمسلمانان بايد خپل په منځونو کي کينه (رخه) او بغض دمنځه يوو سو، خپل په منځ کي مينه او دوستي سره ولرو.

علم اوپوهه لاسته راوړو، خپل دټولنې هره يوه کمي پوره کړو، په مشروع ډول پرمختګ وکړو او ټول دريوه چترلاندي په سوله او وروروليٰ کي ژوند وکړو.
موږ اوتاسو دسولې او سوکالی حق لرو.

موږ او تاسو جنګ غوښتوونکي نه يوو.اسلام دوروليٰ، يوالي، او اتحاد دين دی، موږ او تاسو بايد نور ديوبل سره پخلاشو،خپل منځي ستونزو ته دحل لارې ومومو اونړی ته دا وښيوچي موږ: يوالی خوښوو اوخوښوونکي به يې يوو، موږ سوله خوښوو،موږ نورجنګ نه غواړو سوله موانتخاب وه اوانتخاب مو کړه.نوردجابر،ظالم، حق پلورونکي، حق خوړونکي، نادان اوجاهل، مختته دتوري، تيغ، اوټوپک سره نه ور وزو،بلکي قلم په لاس دهغوی مخه نيسو اونه پرېږدوچي زموږ پرحقوقو،مادي اومعنوي شتمنيو،اوملی ارزښتونو تيری وکړي. دقلم څوکه دتورې دڅوکي څخه څوچنده تيره ده، ځکه موږقلم انتخاب کړ اوتوره موپه خپل پوښ کي کيښودل.

موږسوله غوښتوونکي،سوله خوښوونکي اوسوله پالوونکي وګړي يوو،زموږشعار يوالی، پوهه (علم)اوسوله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولتي اوشخصي دندې

رسوالله (ص) فرمايي: دخپل لاس ترخورک هيڅ ښه خورک نه دی کړی اودالله (ج) نبي داؤدعليه السلام له خپل لاس څخه خورک کاوه.①

هرڅوک په خپل ژوند کې وظيفې(دندې) لري او دهغو دندو په ترسرکولو سره دوی خپل ژوند پر مخ بيايي الله (ج) دوی ته د دوی ددندو په سبب روزي ورکوي اود دوی دکارله کبله ديوې ټولنې وګړي يو دبل سره دخپلودندو دلاري مرسته کوي،دهمدغو کارګرو دکارپايله وي چې يوه سيمه اباده اوسمسوره وي.
دکوموټولنووګړي چې کارنه کوی بيکاره وي، ياکارته زړه نه ښه کوي، هغه ټولنې زياتره ورسته پاتي ټولنې وي يا سي.

لومړی دولتي دندې:
په دولت کې ځينې داسي کسان سته، چي خپله دنده په سمه توګه پرمخ نه بيايي، اودخپلې دندې څخه ناسمه استفاده کوي، په خپله دنده کې ناغيرې ،سوستې اولټي کوي، د اړول کړنې دوخت په تېريدو سره ديوې سيمي او هتأ ديوه هيواد، يا هيوادونو دورستي پاتي کيدو او ورانيدوسبب کيږي.
هرهغه څوک چې دولتي دنده لري، هغه ځکه ددې دندې لپاره ټاکل سوی،غوره سوی دی:چې دخپل هيواد او خپلې ټولنې لپاره خدمت وکړي،په رشتينولۍ ايمانداری او پوره اخلاص سره خپله دنده سرته ورسوي، هيڅ وخت په خپله دنده کې نا غيرې او سوستي ونه کړي.
هر دولتي کار کوونکی ته دهغه دکار په بدل کې ددولت دخزانې څخه معاش (تنخوا) ورکول کيږي او په خپل وخت ورته اجرا کيږي، دولتي کارمندان اړنه دي يا نه ورته ښايي چي دخپلې وظيفې څخه په ګټې اخيستلو دهغو کسانو څخه چي دولتي ماموريونو ته مراجعه کوي او خپل هغه کارونه چي دولتي کارمندانو پوري اړه وند کارونه يې وي او دهغوکارونو داجرا کولو غوښتنه تري کوي دکار داجراکولو په صورت کې ديادو کسانو څخه پيسي او يا کوم بل مادي يامعنوي جنس يامتياز وغواړي او دابهانه وکړي چي دا پيسي، جنس يا امتياز زه دشيرنۍ،توحفي،اومزدورۍ په ډول در څخه اخلم ياغواړم،په دې خاطر چي زه ستا کار درته اجراکوم او زه ددې حق لرم چي ماته، ته ستا ددې کارداجرا په بدل کي مزدوري، شيرني،اوياهم ډالۍ راکړې.
په هيڅ صورت کي دولتي کارمندان حق نه لري چي دهغو کسانو څخه چي دوی ته مراجعه کوي دهغو دکارونو دخلاصون اواجرا لپاره پيسې او يا کوم بل امتياز واخلي يايې غوښتنه تري وکړي،ځکه چي دولتي کارمندان دولت دهمدغو مرجعه کوونکو عوامو دکارونو داجرا لپاره په دنده ګمارلي دي.
دا چي يو څوک په دې ډول او دي ته ورته ډولونوباندې پيسې او يا کوم بل مادي،معنوي جنس يا امتياز دشيرنۍ ډالۍ يا په بل کوم نامه اخلي، دې جنس يا امتياز ته هيڅ وخت شيرني او ډالۍ نه سو ويلی،

١- صحيح بخاری حديث ګڼه 2072

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکې دې کارته رشوت او دخپلې دولتي وظيفې څخه نا روا ګټه اخيستنه وائي.رسوالله صلی الله عليه وسلم دولتی ماموردتحفی دقبلولوڅخه منعه کړی دی اويوه قناعت بخښوونکي ننګونه يي دتحفي دنه قبوليت په اړه دهغه ومخته ايښي ده،رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي:

دخپل پلار ياموريه کورکي ولي نه کښيني؟ بيابه يې کتل چي څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

داسلام مبارک دين رشوت اخيستل اورشوت ورکول دمسلمانانولپاره نه دي رواکړي.هيڅکله بايد يو دولتي کارمند دمرجعه کوونکو څخه په يو او بل نامه رشوت وا نه خلي او دهغوکسانو څخه يې هم قبول نه کړي،کوم چي دوی ته ددا سي کار دکولو په بدل کي رشوت ورکوي،چي هغه کارناسم اوديوې سيمې، شخص ،هيواد،ياټولنې په زيان وي او ياهم که په لنډ ډول وويل سي چي دهغه هيواد دقوانينو خلاف کار وي.

دولتي کارمند بايد په هيڅ صورت کي غيرقانوني اوددولت داصولوخلاف کار دهيڅ کوم امتيازپه بدل کي اجرانه کړي، ځکه دغيرې قانوني کړنوکول اودغيرې قانوني کارونو دکوونکو سره مرسته، ديوه هيواد دحکومت ملاورماتوی اوهغه حکومت ټوټه ټوټه کوي.

هم دا ډول هيڅ يو دولتي کارکوونکی حق نه لری چي بيله کومې سختي اړتيا څخه خپلې دندې ته ناوخته يا بي وخته حاضر (سوب)سي ياهم بيله کومې سختي اړتياغيري حاضري (ناسوبتيا) وکړي اوياهم هغه مسؤ ليتونه چي ده ته ورسپارل سوي وي په ځنډ سره يې اجرا کړي،البته ديادوني وړيې بولم چي هرکارګر داړتيا،ناروغۍ اوتفريح لپاره ځانګړې رخصتی لري اوداړوند اداري دخوا ورته مشخصيږي،دولتي کارکوونکي بايد په خپلو دندو کي هيڅ وخت ناغيري ونه کړي او په رښتينولي(صداقت) او پوره اخلاص سره خپلې دندې اجرا کړي،ځکه که يودولتي کارمند په خپلې دندې کي بي غوري او سوستي وکړي: ديو شخص سره نه ،بلکې دخپل ټول ولس اوهيواد سره به يې چم او فريب کړي وی او خدای(ج) به ورڅخه دمحشر په ورځ ددي کړنې جواب هتمن و غواړي!

دولتي کار کوونکي بايد دخپل وظيفې څخه په ګټه اخيستلو سره پرعوامو ظلم ونه کړې، تل دخپلې ټولنې اوهيواد لپاره په رښتني ډول کار وکړي، خپله دنده په پوره ايمانداری پر مخ بوزي او هيوادوال دې ته اړنه کړي چي دخپل دولت څخه ناراضه سي، پر خپل دولت کړی باور(اعتماد) دلاسه ورکړي او دخپل دولت په ضدلستونې راونغاړي،مخالفت يې وکړي.

۱ - صحيح مسلم کتاب المارت حديث کنه 4738

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم:شخصي اوياهم غيري دولتي دندې شخصي دندي عبارت دي له دهقانۍ، دوکانداري)هټيوالي)،تجارت، مالداري او نورو ډېرو زيات شمېر کسبونه اودندوڅخه.

ډېرشمېردندې اوکارونه سته چي هغه کارونه انسانان په ورځني ژوند کي پرمخ وړي او دهغو په کولو سره دالله (ج) په مرسته خپله روزي او نفکه لاسته راوړي.**لومړی دهقان:**

رسوالله (ص) فرمايي:ژباړه .کله چي مسلمان درخته کښېږدي ياکرهنه وکړي بيادهغه څخه انسان ياحيوان يابل څوک خورک وکړي نوهغه ته دصدقي ثواب ورکول کيږي.①

دهقاني يوداسي کسب دی چي دهقانان په مځکه کي دکار دکولو دلاس دتناکو اودبدن دخولو تويولو په واسطه دهغه مځکي څخه ډول ډول ميوې، غلې او دانې لاسته را وړي او په ورځني ژوند کي دهغو څخه ګټه اخلي. زموږ دهقانان ورونه دخپلو لاسونو په تنا کو موږته ډول ډول سابه، غلې او ميوې تياره وي، چي په ځينو سيمو کي دخلکو ټول اقتصاد هم پردهقا نی ولاړ وي او په هغو سيمو کي خلګ ډول ډول حصلات دخپلو مځکو څخه ټو لوي، چي په دي حصلاتو کي په يوشمېر سيمو کي ځيني دهقانان په خپلو مځکوباندي نشيي توکي هم کري،دا کار دهغه سيمي خلکوته دزيان رسيدو لامل کيږي او په هغو سيمو کي چي نشيي توکي کرل کيږي، ډېر خلګ په نشيي موادو رو ږدي کيږي، دا روږدي کسان دټولني داوږو بارکيږي، هغه ټولني ته ستو نزي راولاړوي او هغه ټولنه په يوه ورسته پاته ټولنه بدلوي.هيڅ وخت موږ بايد په خپلو ځمکو کي نشيي تو کي ونه کرو: حلال او روا کښتونه وکرو تر څو يوخومو خپلواولادونو اوکورنيوته حلاله روزي تياره کړي وي اوبل مو الله(ج)هم دځانه څخه راضی کړی وی.*هغه او به چي مو ړاو تاسو خپلې ځمکې او باغونه په خړو بوو، کومې اوبه چي دويالو،ولو چنيو او کاريزو نو څخه په لاس راځي دا ډول او به په زياتو سيمو کي عامي يادټولوځمکوالو،بڼوالو لوحق وي: بايد دا اوبه دهقانان په خپلو منځو نوکي په مساوي ډول وه ويشي دمځکي دکميت سرسمی هر دهقان ته خپله اندازه اوبه ورسيږي.دا د اوبوداتقسيم(ويش) بايد د دحقانونوترمنځ عادلانه وي، ترڅوهرېڼ اوځمکي ته اوبه په برابرډول ورسيږي اوشاړي ځمکي پاتي نه سي.هيڅ يودحقان بايد دبل دحقان اوبه بيله دي چي دهغه څخه اجازه وانه خلي، ونه لګوئ ياپه بله معناخپله ځمکه په خړوبه نه کړې. ډېر وختونه د دهقانانو ترمنځ داوبو دلګولو په سر سره شخړې او جنګونه وي: ددې لپاره چي ددې شخړومخه ونيسو او ټولو ځمکو ته اوبه په مساوي توګه ورسيږي بايد داو بو لګولوپاره يو سم ويش سوي وي او يو دبل حق نه وي خوړل سوی.*دمځکو ويشونه بايد ځمکه لرونکي په ډېرو او نورو نه خرا بيدونکو توکو سره په نښه کړې،

۱- صحيح مسلم حديث ګڼه 3969

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترڅو په را تلوونکی وخت کې دمځکودپولو،دویشونو په سر سره اختلا ف رامنځته نه سي او دهریوه ځمکه درلودونکي دمځکي اندازه معلومه وي.

دویم تجارت:

په تجارت کي رانیول او خرڅول دواړه کیږي تجاران باید داجناسو(توکو) په خرڅ اورانیولو کې دانصاف څخه زیاته ګټه ونه کړي.په پلور اوپیر خرڅولو او رانیولوکي فریب اوچم ونه کړي او یوه مناسببه او وړګټه باید لاسته راوړي،رسوالله (ص) فرمايي فریب(چم) په دوزخ کې دي څوک چي داسي کاروکړي چي موږنه وي کړي هغه مردود دي.①

تجاران باید خپل مالونه دزیات وخت لپاره زیرمه نه کړي،احتکارونه کړي ځکه دمالونو،توکو په زیرمه کولو سره ښايي دهغه توکي قیمت کښته (کوز) لاړسي او یاهم خراب سي او تجار ته تاوان ورسیږي اویا هم کیدای سي چي په هغه سیمه کي داجناسو کمی محسوس سي او عاموخلکو ته زیان ورسیږي.تجاران باید توکي ددې لپاره زیرمه نه کړي چي دوی دهغه په زیرمه کولو سره دهغه جنس (توکي) قیمت پورته کړي،دا کاراحتکار داسلام دنظر هم ناروا ګڼل سوی دی*

تجاران باید هم صادرات او هم باید واردات ولري،که په ساده ډول سره وویل سي که تاسو دیوې سیمې او سیدونکي یاست :تاسو خپل دسیمې پیداوار نورو سیمو ته ولیږدو وي او دهغو سیمو پیدا وارخپلو سیمو ته را انتقال کړئ په دې کارکولو سربه ستاسو دسیمو پیداوار په فروش ورسیږي او هغه توکي چي ستاسو په سیمه کي په اسانۍ سره نه پیدا کیږي ،داستونزه به هم دمنځه ولاړه سي او خلګ به په اسانۍ سره هغه جنس (توکی) په خپله سیمه کي ومومندي.

راسئ چي خپل ټول کارونه او کسبونه یوا زې ددې لپاره نه چي موږ خپل ځان ته ګټه او فا یده په ورسوو ونه کړو، بلکې خپلې ټولې ټولنې ته دخدمت وړ او ګټه رسوونکي وګړي و اوسو او خپل ټول کارونه اوکسبونه په ډېرشوق اوعلاقه سره ترسره کړو،هیڅ وخت په کښنې سوستي ونه کړو، دخپل هیواد او خلکو سره دخپلو دندو اوکسبو نوپه مرسته ،کومک وکړو او خپل هیواد او ټولنه ډېرمختګ سمت ته ټیل وهو.داهم باید دیاده ونه باسوچي الله (ج) زموږسره دنیکی اوبدئ دیوې زرې حساب کوونکی دی. هله به مودواړه جهانونه روښانه سي چي خپل ځان اوکورنۍ ته دحلالوکسبونو او کارونو په مرسته حلاله روزي پیداکړو اوټولو اسلامي احکاموته ژمن اوسو.هیڅ وخت باید دخپل هیوادسره جفا او خیانت ونه کړواوټول هغه کسان چي بیکاره دي او کارنه لري باید خپلو ځانوته کارپیدا کړي اود یادوکسانو سره باید دهغوی ټولنه اودولت هم درخپله وسه دکارپه موندلوکې مرسته وکړې، ترڅو بیکاري نور په ټولنه کي پاتي نه سي. انسان په کارکولو سره ښه ښکاري او هریو انسان باید یو کسب،کار زده او وکړې، ترڅو خپل ژوند په خو شحالۍ پرمخ بوزي اوخپل ځان اوخپلې ټولني ته ګټه ورسوي.

۱- صحیح بخاری کتاب البیوع60باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وخت بې ځایه نه تیرول،د وخت ارزښت

خپل وخت باید په داسي کارونوکي تېرکړو، چې زموږ ټولني ته ګټه رسوونکي تمام سي. ګټه لاسته راوړل دې ته نه وائي چې موږ دحرامو او نارواکارونو په کولو مال، دولت او شتمنۍ لاسته راوړو، دخپل مسلمان ورور سره ظلم وکړو او یاهم خپل ځان او ټولني ته زیان ورسو. الله (ج) انسانان یوازې او یوازې دعبادت لپاره پیدا کړي دي!

په دې خبره دلاښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الذّاريَات : 56ایات ولولی .موږته راکول سوی هغه وخت چې موږ په هغه وخت کي حلاله نفقه لاسته راوړو نیک کارونه په کښي کوو، دخپلومسلمانانو وروڼو سره مرسته کوو هم لوی خدای (ج) زموږ څخه انشاءالله په عبادت کي شمېرې او موږته یې اجرونه راکوي.

خپل وخت با ید په داسي ډول سره تېر کړو چې لوی خدای(ج) راڅخه خوښ (راضي) او دهغه بندګان را څخه ازارنه سي.خپل نفس او بدن دواړه مو باید په پوره واک او اختیارکي وي.

پوهان وایي وخت سره زر دی دلاسه یې مه ورکوئ. وخت دروانو او بو په شان دی او دهیڅ چا انتظارنه کوي. ځیني انسانان خپل وخت په داسي ډول سره تیره وي: چې لومړی خو خپل ځان او ورسته نورو خلکوته زیان په کښي رسوي، چې داسي وخت ته موږ زموږ هغه وخت ویلي سو چې زموږ دبربادۍ اوزیان سبب سوی دی.

یادسوی وخت زموږهغه وخت دی چې زموږ په ژوند کي بې معنا او بې له کومي ګټې تېر سوی دی اوموږ په مثبت ډول خپل دهم هغه وخت څخه استفاده نه ده کړي.دیوه کاردکولو څخه مخکي موږ باید یو ځل هغه کار دخپل عقل، دماغ اوزړه په تله کي تول کړو او ورسته درپوره کتني اوغورهغه کارسرته ورسوو،دا باید وسنجو چې کوم کار یاکړنه چې زه یې کوم ښه کار دی که نه، ما زما ټولني اوهیواد لپاره مې په دې کړنه کي زیان نغښتی دی که نه،که مثبت اړخ درلودونکي دنیکی کړنه وه باید په پوره عظم اوکلک هوډسره یې سرته ورسو او که چیرې زموږپه کړنه کي بدی نښاکول دیادې کړنې دکولو څخه باید په کلکه ډډه وکړو.

دیوه بد او خراب کاردکولو ورسته پښیماني کول او فکرکو ل ګټه نه لري. دکار یاکړن دکولو څخه مخکی باید زړه، دماغ اوعقل په کارواچوو، تر څو خپل په کړیوو کارونو کي پاته رانه سو او ورسته راته زموږ کارونه موږته دزیان آله ونه ګرځي.

یوانسان باید خپل مرګ اوژوند یاپه بله معنا د دواړونړیووژوند په نظرکي ونیسي او ورسته دهغه څخه خپل کارونه پر مخ بوزي.موږ او تاسو ته دو خت قدر هغه وخت معلو میږي چې کله وخت زموږ څخه تېر سي اوموږ په تش میدان کي یوازې پرېږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږاوتاسوبايدپه هيڅ ډول خپل وخت په بې معنا او عبس كارونو كې تېرنكړو او تل خپل وخت په داسې ډول سره تېر كړو چې خپل ابدي نړۍ، هيواد ، ټولنې او خپل ځان ته ګټه ورسوو.

موږ او تاسو ته دانه ده معلومه چې موږ ته څوندي وخت دوخت دمالك الله (ج)دلوري انعام سوى دى. ښايي زموږ وخت همدغه اوس پاى ته ورسيږي اودبدن پاچاړه مو نورخپل ځګيروي ودروي دتل لپاره دمه غوره كړي اوموږ دخداى(ج) حضورته ستانه سو.

هيڅ وخت بايد داسې ګومان ونه كړو چې موږ به لاهمدلته يوو نه به ستنيږو موږ به يو اودا ددې نړۍ عيشونه اوچاري به وي! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ آل عِمرَان : 185نمبرايات ولولى.موږ او تاسوبه داهم نه وايوو چې،دا وخت خولا زما لپاره وختي دى نارواكارو نه به كوم كله چې مې ځواني پاى ته ورسيدل توبه به وكاږم اونيكوكارونوته به بدې راونغاړم ،داتحليل،دافكر او دا احساس يوازې اويوازې دابليس دخواتيرايستنه (غولوونه) ده نورهيڅ هم نه.

موږ اوتاسوعجزه بندګان يوو، دخپل مرګ او ژوند څخه خبرنه يو،كه ماشومان يوو كه ځوانان يو اوكه ضعيفه او دډېرعمر خاوندان،ددې لپاره چې زموږ وخت معلوم نه دى، علم زموږ دوخت ددوام اوخلاصون زموږسره نه دى:بايد خپل يوه ثانيه وخت هم په بې ځايه ناروا او عبس كارونوكښې تېرنه كړو او تل بايد خپل وخت په نيكو او ښه كارونو كې ولګوو.

سيده (نيغه) لاره غوره او وي موندو تګ پري وكړو، نورو خلكوته هم سيده لاره وښيوو اوپرهغې باندې په تګ كولوكې ورسره درخپله وسه مرسته وكړو.

وخت دهيڅ يوه ساكښ انتظارنه كوي. وخت پر هر چاتيريدونكى دى، كه يې هغه چيرې په نيكى كې يې تېروي او كه يې په بدى كې، الله (ج) انسانان دخپل اختياركړي دى كه ښه كوي او كه بد. په حقيقت كې دا دونيا موږ ته يو مثال اوازموينه ده .

نوبياولې موږخپل آبدي ژو ند ددې نړۍ په پناكيدونكو خوشحاليوو او هستيو برباد كړو،ځانونه داور لايقان وګرځوو او جنت هېر كړو. كه څه هم موږ او تاسو ټول مسلمانان دالله(ج) څخه دجنت غو ښتوونكي يوو مګر الله(ج) جنت هغه چاته وركوي چې په دې دونيا كې نيكى كوي او دبدى څخه ځان په امان كى ساتي، د الله(ج) اودهغه درسول حضرت محمد(ص) پر لاره تګ كوي او هغه شيان چې ناروا ګڼل سوي دي، دهغو څخه پرهيز كوي اونه يې كوي.

موږ او تاسو بايد راكړل سوى وخت دالله(ج) يو نعمت او تحفه وګڼو، دوخت څخه پرځاى پوره سمه ګټه واخلو، هيڅ يې بې ځايه مصرف نه كړو او دوخت قدر،احترام (درناوى) وكړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوانان

ځواني هغه وخت ته ویل کیږي، چې انسان نه بوډا اونه ماشوم وي،ددې دووحلتو تر منځ وي.
ځواني هغه وخت دی چې ځینې انسانان دمغروري او جزباتو څخه ډک وي، ددې لپاره چې خپله ځواني ښه وساتو نوباید خپل نفس، بدن دواړه په خپل واک کی ولرو او پرې نږدو چې دنفسي خوهیشاتو په دام کې راګیر اوداسې کارو نه وکړو چې هغه داسلا مي شرعت او زموږ دکلتورپه خلاف اوضد وي .خپله ځواني باید دنورو خلکو سره په مرسته کولو ،دخپل هیواد په ابادولو، دعلم په زده کولو اونورو ته دعلم په ښوولو، دنیکو او ښوکارونو په کولو تېره کړو،نه دا چې دخپل قوت(پیاوړتیا)څخه په استفادې ناسم کارونه وکړو او زموږ داکارونه یوه کس او زموږ ټولنې ته زیان ورسوي.
ځوانانو زموږ خلک زموږ ټولنه او زموږ هیواد موږ ته ډیره اړتیا لري، موږ او تاسوځونان ددې هیواد دملا تیریوو، راسئ چې خپل وخت مو په بې ځایه کارونو کې تېرنه کړو، خپل هیواد ته خدمت وکړو.
ځوانانو که موږ خپله انرژي په نیکو کارونو باندې مصرف کړو، نوبیله شکه موږ به په دونیا او اخرت کې کامیابه سو. راځئ نور ددې درانده خوبه راکښینو او سترګي وغړو چې زموږ هیواد زموږ څخه څه غوښتنه لري،ولې زموږ ولس دنورو خلګو کومک (مرستې) ته محتاجه دی یاوي،ولې اوس هم موږ یوه ورسته پاتې ټولنه یوو،ولې مووخت لاسونو ته ولچکې راچولې دې اوولې موږ پرخپلو پښونه سو دریدلی، علت یې څه شی دی، آیا موږ دنورو ټولنو دځوانانو څخه بې قوته یوو، آیا دماغونه مو دهغو په پرتله کوچني دي؟ که داسې نه وي نو بیاولې موږ په دې حال کی یوو؟
هو ځوانانو موږ دهغو څخه کمزوري نه یوو، زموږ دماغونه دهغو څخه واړه نه دي، مګر ځوانانو موږ بې سیواده یوو، موږ اوس هم دعلم،پوهې دزده کولوڅخه بدوږو،دعلم،پوهې کولواوحصلولو څخه بې پروا یوو او صرفی نظر یې ګرځوو.
زموږ ترمنځ زموږ رقیبان زموږجلاوالي ته لمن وهي،موږ ډېرې وخت په یوه خوله نه یوو،یعنې ترمنځ مویوالي نه وي. راسئ دټولو څخه لومړی علم ،پوهه وکړو، تر څو موږ بیناسو او په لیدونکوسترګودانړی وینو، بله داچې موږ او تاسو په خپلو منځونوکي اتفاق (یوالي) نه لرو او بې اتفاقه یوو پر یوه وړه خبره دیو بل سره شخړې کوو، اوآن دردې چې دیوبل په تپې کولو او وژلو لاس پوري کوو،دیوبل احترام نه لرو،دمشرانو اوپوهو خلکو سره مشوره او مصلحت نه کوو، په دې تلاښ کې یوو چې څنګه ناروا اوناسمو کارونو ته لاس رسې پیدا کړو، دبې ځایه او بې ګټې کارونو په کو لو خپل وخت تېرروو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځئ دخپل ژوندځخه يوه ورځ وسنجوو چې ما په دې ورځ څومره ښه او څومره بد کارو نه وکړل؟

څوندي ګټه مې خپل هيواد ته ورسول او څوندي ګټه مې خپلو خلکو او ټولنې ته ورسول، څوندي ګټه مې خپل ځان او کورنۍ ته ورسول او څوندي ګټه مې داخرت لپاره پر ېښودل؟

ددې ټولو دتحليل،ارزولو اوسنجولو ورسته موږ ته دا معلوميږي چې آيازه يو ښه کس يم او که بد.

راځئ هره ورځ د اسلام دمبارک دين خپل هيواد او خپلو خلکو لپاره يو څه نه يو څه وکړو، ترڅو خپله ديني او هيوادنۍ فريضه موپر ځای کړې وي.

ځوانانو راځئ نور دبې ځايه ناستو او ولاړو څخه ځان وساتو.

ځوانانو راځئ نورخلک دناروا او نامشرع لارو څخه راوګرځوو.

راسئ ځوانانو دخپل هيواد آبادۍ ته ليځې را ونغاړو او پرې نږدو چې نور خلک زموږ هيواد راخراب کړي او په دې هيواد کې شر پيښ کړي.

راځئ دهيواد په پرمختګ کې دځانه ميرانه وښيوو،دا هيواد دنړۍ دهيڅ يو هيواد څخه پس پرې نږدو.

ځوانانو هيڅ وخت دافکرمه کوئ چې موږ ورتيا نه لرو، هر انسان ځان ته ځانګړې وړتيا وي لري، چې لوی خدای (ج) په هغه شخص کې ايښې دي، خو موږ دا وړتياوې نه استعمالو ګټه نه ترې اخلو ځکه ځان راته بې کاره او بې ګټې کس معلو ميږي، موږ دهرکاروړتيالرو خومخه مو زموږ ويرې ډب کړې ده.

يو کس په يوه کار کې ماهيره اوبرلاسی وي،بل کس بيا په بل کسب اوکار کې وړتيا لري، ټول انسانان په يوکار او کسب کې ما هيره او پوه نه دی.

هر انسان ځان ته ځانګړې وړتياوې لري، يو څوک يو کار په ښه تو ګه سرت رسولی سي، بل څوک بيابل کار په ښه توګه سرته رسولی سی.

راسئ ځوانانو نور دخپلو ځانونو څخه وړتيا وي وښيوو او ټل ګټه رسوونکي انسانان واوسو. راسئ هيواد پاله او دخګو خدمت ګاران اوسو.

هيڅ وخت بايد زموږ دلاس اوژبې څخه نورو انسانانوته زيان ونه رسيږي.

محمد(ص)فرمايې: (مسلمان هغه دي چې نورمسلمانان يې دژبې اولاس دزيانه خوندي وي)①

موږمسلمانان اوپه ځانګړي ډول بياځوانان بايدښه کارونه وکړو، ترڅو لوی خدای (ج) راڅخه راضي(خوښ)وي او په ټولنه کی ديوښه شخص په توګه وپيژندل سو.

١- بخاری کتاب الايمان حديث کنه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیک اخلاق او ښه سلوک

موږ ځینې وخت دځینو ستونزو سره مخ کیږو او بیا زموږ دماغ دهغه ستونزو له عمله دې حال ته رسیږي:چې موږ ته غوسه راځي او دغوسې له عمله موږښایي د نورو انسانانو توهین(سپکاوی) وکړو، په دې کارکولو سره موږ ددوستانو او نورو خلکو زړونه ازاره وو، په دې ډول بې ځایه او هر وخت غوسه کیدلو سره نه یوازې داچې موږ خپله ستونزه نه سو حلولی، بلکې موږ خپل شخصیت ته هم کلک زیان رسوو. کله چې موږ نوروکسانو ته سپکاوی کوو او هغوی دځان څخه کم یاکښته بولو او یایې هم استعمالوو په دې کارکولو سره موږ خپل ځان ته سپکاوی کوو

نه هغه کس ته چې موږ هغه ته سپکاوی کوو،کله چې موږ دیوې ستونزې سره مخ کیږو او دهغه ستونزې له عمله موږ ته غوسه راځي، په داسې وخت کې موږ باید خپل ځان په بشپړډول په واک کې ولرو،هسې نه چې خدای (ج) مکړه زموږ څخه دا سې خطا ونه سي چې بیا هغه خطا نه سو جبرانولی، او یا هم داسې یو خبره وکړو چې په هغه خبرې سره زموږ دوست او یا هم بل مسلمان ورور را څخه ازارسي محمد(ص)فرمایي:(مسلمان هغه دی چې نورمسلمانان یې دژبې اولاس دزیانه خوندي وي)① هیڅ وخت پر خپل دماغ دومره زور اوفشار مه راولئ چې ستاسوفکر دناسم کار کولو په لور وخوځوي، هتمن داسې ډیر کارونه،کړنې سته چې موږ ته دي غوسه راولي ،پریشانه دې مو کړي او موږ دې په تکلیف کړي،مګر ددې هرڅه سربیره موږ او تاسو باید حوصله (زغم) ولرو او صبر وکړو.

دیو چا دغلطي او خرابې خبرې جواب ژرمه ورکوئ، فکروکړئ او ورسته دهغه خبرې جواب په پوره هوښ سره ورکړئ.

که چیرې تاسوژر او بیله ځنډه هغه کس چې ناسمه وینا یا خبره یې کړي ده، جواب ورکړیاو تاسو هم هغه ته ناسمه خبره وکړئ، ستاسو او دهغه کس تر منځ تو پیر ونه سو او هغه کس چې ناسمه وینا یاخبره یې کړي ده هم دپښیمانۍ احساس په هغه صورت کې نه کوي کوم وخت چې تاسو دهغه خبره ورغبرګه کړئ. که چیرې تاسو دیو چا دبدې خبرې جواب په سمه خبره سره ورکړئ: هغه کس خپله خپل په خبره پښیمانه کیږي،ستاسو دښو اخلاقو تاثیرفوراً پرهغه غورځیږي او بیاپه راتلوونکي وخت کې دا ډول خبره اووینا نه تکراره وي.

دبدۍ جواب په نیکۍ ورکوئ او هڅه مه کوئ چې دبدۍ جواب په بدۍ کولو سره ور کړئ.

په خپلو خبرو او کړو وړو کې دشدت (سختۍ) او غوسې څخه کارمه اخلئ،تل هڅه کوي چې په خبرو او نورو کړو وړو کې صبر او حوصله ولرئ، ترڅو په ټولنه کې خلګ در څخه دخوښې احساس ولري. که مو ږچیرې غلط (ناسم) کار او یا هم یو چا ته غلطه خبره وکړو،نوبیا دهغه څخه ورسته په خپل

۱ـ صحیح بخاری کتاب الایمان حدیث ګڼه10

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي عمل پښيماني ځرګنده وو او ورسته په خپل کړي کارافسوس کوو، نو بايد مخکي له دې چي موږ غلطي وکړو لومړی بايد ژورفکراوښه غور وکړو، ځکه دغلطۍ کولو ورسته پښيماني هيڅ کومه ګټه نه لري. که غواړو چي په ټولنه کي دعزت وړ وګرځو او نور خلګ را څخه راضي اوسی : بايد دغلطو اوناروا کارونو،دبي ځايه، بي معنا، اوبيګټې خبرو، غوسې او نورو،ورته ناوړه کړنو دکولو څخه ځا نونه په کلکه وساتو، تر څو لوی خدای(ج) را څخه را ضي، خوښ اوسی.

په هيڅ ډول هيڅ وخت اوهيچاته زيان مه رسوئ او هيڅوک دځان څخه مه خفه کوئ، دهغو کسانوپر واړاندې دنرمۍ او ښه چار چلند څخه کارو اخلئ کوم کسان چي بد اخلاقه، فاسقان، بداو ناروا کارونه کوونکي خلګ وي، تر څو هغوی ستاسو دښه چار چلند څخه زده کړه وکړي خپل ځان په بدو اونارواکړنوکولو سره بد او ګرم وبولي او بيا خپل مخکني نارواکړني تکرار نه کړي.

لوی خدای(ج) عزت او شرافت په مغروري کي نه دی ايښی،عزت يي په تواضع او عاجزي کی ايښي دی، مګر ځيني انسانان عزت په بد اخلاقيو،بدو خبرو کولو او مغروري کولو کي بولي اولټوي يې،دوی دا فکر کوي که زه دا ډول کارو نه وکړم نو خلګ به ماته دعزت اودرناوي په نظر وګوري، مګر هيڅ وخت هغه کسان چي مغروري کوي، بد اخلا قه وي او نورو انسانانو ته زيان رسوونکي وي دعزت او قدر وړنه سي کيدای،بلکي هغه کسان عزت منده او دقدروړدي چي عاجزه وي، اخلاق ولري،بدې اوناروا خبرې او بدکارونه کوونکي نه وي،دنورو خلګو سره مرسته کوونکي وي! په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوْرَةُ لقمَان۱۸ :نمبرايات ولولی.الله جل جلا له دخپلو بندګانو عاجزي خوښوی! په دې خبره دلاښه پوهيدلوپاره د سُوْرَةُ الفُرقان :63 نمبرايات ولولی.که چيرې موږ او تاسو په ژوند کي ښه کارونه نه کوو بد اخلاقه انسانان يوو او دافکر کوو چي موږ په خپله ټولنه کي دعزت خاوندان يوو، نو بايد دا فکر دخپلو مغزو څخه دتل لپاره وباسو، ځکه هر انسان ددې غوښتوونکی دی چي نوروګړي ورسره ښه او نيک سلوک وکړي.دنورو خلکو زړونه موږ په ښه چار چلند او ښو اخلاقو خپلولی سو نه په بد اخلاقۍ او بده رويه کولو سره. متل دی چي وايې ښه خوئ دزړونوښکارکوي.

زموږ او ستاسو ژوند دومره نه دی اوږد، چي ديو بل سريې په کرکې او کينه کولو کي تېر کړو. راسئ چي نور په خپلو منځو نوکي کينه، بغض،نفرت،کرکه اوتبعيض دمنځه يو سو يو دبل سر دا لنډ او دستو نزو څخه ډک ژوند په مينه اتفاق (يوالي) او ورور ولۍ کي تېر کړو او دځان څخه خير رسوونکي اخلاق لرونکي او حوصله لرونکي انسانان جوړ کړو. راسئ نور دخپلې ټولنې داو سيدونکو زړونه، ورازار نه کړو او د دوی زړو نوته خوشحالۍ وروبخښو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه او غوره خلګ هغه دي چي په خپلو ټولو چارو اوکارونو کي دنيکو،ښو اخلاقو درلو دونکي اوسي، نيکي کوونکي اسلامي احکام منوونکي مؤمنان وي. موږاوتاسوبايدتل ديوبل سره ژوند په ښه چار چلند کولو کي تېرکړو،ديوبل په مرسته دازمينه برابره کړو چي زموږ او ستاسو ټولنه دکيني، بغض او دژوند دټولو مشکلاتو څخه ليري پاته سي، اود ټولنې ټول اوسيدونکي مو په مينه،وروری او دوستۍ سره ژوند پر مخ بوزي .

مرسته کول

مرسته کول دانسانانو ترمنځ مينه او محبت پيدا کوي، دوستۍ ته لاره هواره وي، کينه دمنځ وړي او دولسونو ترمنځ يوالي ته لاره پرنيزي.

سلامي، انساني او ټولنيز ژوند دا موږ ته را ښيي چي بايد ديوبل سره مرسته وکړو، يو پربل مهربانه واوسو، انسان هيڅکله په ځان بسيأ کيدای نه سي، په ژوند کي خاماخا محتاج او اړ مند کيږي، يوازي لوی خدای (ج) دځانه پوره او بل چاته محتاجه نه دی. انسانان بايد دخپل انساني کرامت پر بنسټ ديوبل سره مرسته او همکاري وکړي. داسلام مبين دين موږ په مرسته کولو امر کړي يوو او دايي راته ښوولي چي څنګه ديو بل سره مرسته وکړو! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ المَائدة : 2ايات ولولی.په مرسته کولو سره دانسان روح ته ارامي ور بخښل کيږي، انسان دخوشحالی احساس کوي او هغه کس چي موږ ورسره مرسته کوو هم راڅخه بي اندازې خو شحاله کيږي.

مرسته کول انسان ته عزت ور بخښي او هغه څوک چي موږ ورسره مرسته کوو دستونزې څخه خلاصيږي.

که چيرې موږټو ل ديوبل سره مرسته وکړو نوټولې ستونزې به مو په خپل وخت حل کړي وي هيڅوک به داسی يو مشکل سره مخ نه وي چی دی دې خپل ځان په ستونزه کي وا چوي او دده داياده کړنه دي ددې لامل سي چي زموږ ټولنې ته زيان واړه وي.هو موږ کولی سو چي ديوبل په مرسته پر مختګ وکړو اويوه دا سي فولادي کړۍ جوړه کړو چي دماتولو وس يې بيابل هيڅوک نه لري، ځکه دا کړۍ به په هغه هوډ او باور سره ولاړه وي، چي موږ وايو موږ يو بل ته ګټه رسوونکي يوو نه زيان رسوونکي.

موږ په خپله ټولنه کي ډېر رواجو نه او دودونه لرو، راسئ چي ددې ورسته مرست کول او کومک کول هم خپل يو دود وپيژنو چي په دې کار کولو سره به مو په منځونو کي يوالی او ورور ولي نور هم پياوړي سي اوپه دې به هم وتونيږوچي خپله ټولنه دکړاونوڅخه ليري اوخوندي وساتو. که څه هم موږ افغانان دتاريخ په اوږدو کي يوه داسي ټولنه پاته سوې يوو چي ميرني،

صحيح بخاری حديث ګڼه 6026

(c) ketabton.com: The Digital Library

غښتلي په خپلو خبرو ولاړ ،میلمه پاله ټولنه و او تل مو دیوبل په غم او ښادۍ کي ځان شریک ګڼلی دی، راسئ چي اوس هم په ډېره میرانه او پوره اخلاص دیوبل سره کومک او مرسته وکړو.

راسئ چي نورو ټولونو ته دا وښیوو چي موږ اوس هم یودبل په غم او خوشحالۍ کی شریک یوو موږ نه پریږدو چي زموږ یو ورور دې په ستو نزه کي وي او موږ دې یې ننداره کوو، بلکي اوس هم موږ دیوبل سره درخپل وس او توانه پوري مرسته کوو دانه غواړو چي مو ږ دې دنورو خلکو لاسونو ته محتاجه یوویا واوسو، بلکي موږ خپله دا توانائي لرو چي خپله پرمختګ وکړو او پرخپلو پښو ودریږو. راسئ چي په هر حال کي دیوبل سره مرسته وکړو.

راسئ چي خپله ټولنه او هیواد نور ددې کړاونو څخه خلاص کړو او مرسته کول خپله فریضه وګڼو. راسئ چي خپله ټولنه ددې په مفهوم وپوهوو چي موږولې مرسته کوو؟ که نن ورځ دیو چا سره دهغه داړتیا په وخت کي مرسته وکړو،نوسبا ورځ هم هغه کس دبل کس سره مرسته کوي، په یاد کارکولو سره به موږ ټولو دیو بل سره مرسته کړي وي.

راسئ چي خپلوځانونو ته په ټولنه کي داسي یو ځای ومونډو چي کله سبا ورځ موږ نه یوو نوخلګ موکمي احساس کړي او ووایې چي خدای (ج) دې پر هغه چا ورحمیږي چي زما سره یې داړتیا په وخت کي مرسته وکړل اوخپل ځان یې را څخه ونه سپماوي.

راسئ چي خپل دځان سر دا وسنجو، هغه وخت چي موږ روا اوپرځای مرسته دخلکوسره دهغوی داړتیاپه وخت کي کړي وي،آیا موږ به ګټه کړي وي اوکه به مو زیان ځان ته رسولی وی؟

موږ په مرسته او کومک کولو سره ځانته زیان (تاوان) نه رسو، بلکي موږ دهغه شخص په پرتله څو چنده ګټه لاسته راوړو چي موږ دخدای(ج) درضا لپار اړ شخص سره مرسته کوو، په نیکوکارونوکي په مرسته کولو سره زموږ څخه انشاءالله خدای (ج) راضي کیږي اودرحمت په نظرراته ګوري.

موږ او تاسو باید په نیکو کارو نو کي دخپلو ورونو سره تل مرسته وکړو او هیڅ وخت په بدو او نارواکا رونو کي ورسره مرسته ونه کړو، ځکه که موږ خدای(ج) مکره دیوه کس سره دهغه په ناروا کار کي مرسته وکړو : موږ به هم په هغه ګوناه کي ورسرشریک سو کومه چي ده کړې ده .پوهان وایي نیکي وکړئ او اوبو ته یې وغورځوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوستي او ملګرتیا

موږاو تاسو انسانان دخوشحاله ژوند تیرولو اونورو زیاتو چارو دښه سمون لپاره یوه دوست او ملګري ته اړتیا لرو او همدا رنګه په ځینو کارونو او کسبونو کي یو کاري شریک ته ځني وخت اړتیا لرو، چي دیوه کار په ښه سرته رسولو کي راسره مرسته او همکاري وکړي.

راسئ چي لومړی ښه او غوره ملګری وپیژنو:یودوست هغه چاته ویل کیږي، چي موږ ته ګران وي اوموږ ورسره مینه ولر،موږ هغه ته اوهغه موږ ته دقدر وړوي. داړتیاپه وخت کي دیوبل سره مرسته وکړو په اصطلاح په غم اوخوښئ کي سره ګډیوو او یوبل ته درناوی لرو.

دوستان کولی سي یو بل ته په ډېره آسانئ سره دخپل زړه رازونه او خبرې وویلي سي بیله کومې ناباورئ او ویرې څخه.

کله چي یو کس دکومې ستونزې سره مخ وي یاسي، نو سم دلاسه یې یو دوست راځي او هغه دهغه ستونزې څخه خلاصوي یایې هم دهغه کړاو څخه دخلاصون لپاره هڅه کوي، نه پریږدي چي دوست یې نورمشکلات وګالي، او دنورو ستونزو سره مخ سي.

حقیقي او ریښتني دوستان هروخت دیو بل په غم او خوشحالئ کي ځان شریک (ګډ) ګڼي اوهیڅکله ځان دیوبل څخه نه سپموي.

موږ به کیدای سي په خپل ژوند کي دداسي اشخاصو سره هم مخ سو، چي هغه په ښکاره ځانونه زموږ ریښتني دوستان اوملګري ګڼي، مګر په حقیقت کي به هغوی موږ ته زیان رسوونکي انسانان وي، موږ ته به په بده لاره تلل رازده کوي، درواغ به راته وایي، ریښتني به نه وي، چم به راسره کوي، موږ به دې ته نه پریږدي چي پرسئ‌ده(نیغه) لاره تګ وکړو، تل به موږ ته په مکرخراب کارونه په ښو کارونو راپیژني، موږ به په غلتیو کولوسره لاډېر تشویقوي، دنیکواوغوره کارونو دکولو څخه به مورا ګرځوي، نه به مو پریږدي چی موږ ښه کارونه وکړو اوپرنیغه لاره خپل قدمونه خوځنده وساتو.

داسي اودې ته ورته خویوونه درلودونکي یو کس ته موږ ریښتنی دوست نه سو ویلی. کله چي موږدیوه کس سره دو ستې او ملګرتیا کو: نو هیڅکله او په هیڅ وخت کی باید دخپل ملګری سره فریب (چم) ونه کړو، خپل دوست ته درواغ ونه وایوو، خیانت ورسره ونه کړو،په هغو خبرو سره چي زموږ دوست زموږڅخه په خفه کیږي یادونه یې ونه کړو.

هغه رازونه چي زموږ سره یې زموږ دوست شریکوي بل چاته ونه وایوو، بدوکارونو ته یې ونه هڅو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تل ورته دهغه غلطي په داسي ډول ګوته کړو چي هغه داسي فکرونه کړي چي دازما شخصیت ته سپکاوی (توهین) کوي، بلکي هغه په داسی ډول سره وپوهوو چي په راتلونکي وخت کي هغه خپله دا غلطي تکرارنه کړي.

متل دی چي وائي دتورې پرهر رغیږي مګردژبې پرهرنه رغیږي.دملګرو په ټاکولو کي باید دپوره غورڅخه کار واخلو او دخپل ځان لپاره باید غوره، نیکوکاره او ښه اخلاق لرونکي، ملګري وټاکوو.

دملګرو په ټاکلو کی دقت،غورکول موږ په راتلوو نکي وخت کي دستونزو څخه لیري ساتي، دهغو کسانوسره چي په ناروا او بدو کارونو کي اخته وي موږباید دوستي ونه کړو، که څه هم هغوی زموږ څخه په وار وار ددوستۍ غوښتنه وکړي. هغه کسان چي په نشيي موادو روږدي وي باید هیڅکله هغه کسان چي ددوی سره ناسته ولاړه کوي دي ته ونه هڅوي چي نشيي توکي استعمال کړئ. په نشيي توکو روږدي کسان په دې خبره درهرچا ښه پوهیږي چي په نشيي موادو روږدي کیدل څومره زیانونه لري،

موږ تل که ښه کار یا بدکارکوو هرومرو د ملګري او یا نږدي دوست سره مشوره کوو، که چیرې زموږ دوست په رښتیا هم دانه غوړي چي موږ بدکاروکړو نو موږ دهغه بدکار څخه را ګر ځوي اونه پریږدي چي موږ هغه بد کاروکړو، دښه کار کولو ته مو تشویقوي،راته ډاډ ګیرنه راکوي، که چیرې یې په توان پوره وه نوهتمن مرسته هم راسره کوي.

زموږښه دوست هغه دی چي موږ په ښو کارونو کولوسره تشویق کړي، دبدوکارونودکولو څخه مو راوګرځوي،یامودرګرځولوهڅه وکړي او پري مونږدي چي بد کارونه وکړو.

دبدو کارونو کوونکووګړو سره ناسته ولاړه اومرسته کول په دې معنا ده چي موږ په هغه کارکي ونډه لرو اوخپله هغه کارونه کوو، که چیرې یو کس تاسو ته دغلط (ناسم) کاردکولو توصیه کوي: هیڅ وخت دهغه کس سره ناسته ولاړه مه کوئ او ژر ترژره دهغه کس سره ملګرتیا پای ته ورسوئ.

راسئ چي دملګرو او دوستانو په ټاکلوکي دپوره غور او دقت څخه کار واخلو او دځان لپاره وړاو ښه دوستان پیداکړو ،ځکه یو کس دهغه دملګرولمخي پیژندل کیږي یایې پیژندلي سو.

ښه ملګري انسان عزت مند کوي. ملګري دې چي یوکس ته ښه لارښوولي اوپرنیغي لارې دتللو توصیه ورته کولي سي.

بد دوستان انسان ته ذلت اوبدمرغي ورکوي، انسان په بدو کارونو کي اخته کوي اوانسان دې ته نه پریږدي چي غوره او ښه کارونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شراکت، ګډکار

شراکت یا دیوبل په مرسته یو کارپه ګډه پر مخ بیول: دشراکت په نامه یادیږي. موږ او تاسو ځیني کارونه په یوا زي ځان پر مخ نه سو بیولی اړیوو چې یوکاري همکار ولرو چي دا همکاري زموږ سره مرسته کوي چي په کارونو کی پرمختګ وکړو او دیوبل په مرسته لوی او واړه کارونه پرمخ بوزو.

موږ باید دخپلو شریکانو،همکارانو سره ریښتني آمانت ساتوونکي او وفاداره و اوسو او پري نږدو چي زموږ په بي غوري دي زموږ کاري شریک ته زیان واوړي.

کله چي موږ یوه پریکړه کوو یاکوم کار پیلوو او یاهم یوکار کولو ته امادګي(تیاری) نیسو: لومړی باید دخپل کاري ملګري سره مشوره وکړو او بیا دیوبل دنظر په اوریدلو سره یوه پریکړه وکړو،په دې کارکولو سره به موږ دخپل شراکت دواړه خواوي دستونزو څخه لیري پاتې سو او په کارونو کي به مو کومه ستونزه اوخنډ منځ ته نه راځي.

کله چي دوه یا هم څوتنه سره شریکان وي او دوی خپل په منځ کي هم غږي و نه لري او بیله خپل منځي مشوري کارونه پر مخ بیایي، نوهرمرو ددوی په کارونو کي خنډون رامنځ ته کیږي او ددوی ترمنځ ګډکار ته په کښې زیان رسیږي.

لکه څنګه چي زموږ کاري همکاران زموږسره په تاوان کي شراکت،ګډون لري او په کار کي مو هر ډول تاوان راسره وړي نو همداسي دوی زموږ سره په ګټه کي هم شریکان دي اوموږ حق نه لرو چي ددوی څخه په پټه یوه کوچنی پریکړه لا هم وکړو.

کله چي دوه کاري همکاران پر یوه او بل باندی بي باوره وي او پر یو بل اعتماد نه لري نو ژر ترژره دې خپل شراکت ته دپای ټکی کیږدي او نور دې په ګډه سره کارونه پرمخ نه وړي، ځکه په هغه کار کي خیر او برکت نه وي په کوم کار کي چي همغږي ،اعتماد او مشوره نه وي.

که غواړو چي په ګډه کار وکړو نو باید دخپل ځان څخه ریښتنیي، آمانت،ساتوونکي ،وفاداره، دصبر درلودونکي، اودرواغ نه ویونکي انسانان جوړکړو.

موږ او تاسو کولی سو دیوبل په مرسته هغه کارونه وکړو چي کولو ته یې په یوازی ځان سره نه سو وردانګلی او پرموږ بیله کوم چا دمرستي څخه درانده وي.

راسئ چي خپلې وړتیاوي دیو بل سره شریکي کړو او په ګډه دیو بل په مرسته ناشونې کړنې شونې کړو.

ګډه پریکړه،یوغږ او مشوره غرونه نړه وي.

په ګډ کارکولو سره موږ هوسائي احساسه وو اوهمدرنګه دژوند په ټولو چارو کي به بریالي یوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګدايي يا فقر کول

انسانان دژوند دارتياوو دپوره کولو لپار وځينو توکو او سامانونو ته اړتيا لري ،چي ځيني انسانان دژوند دارتيا وړتوکي لري او خپل ژوند په هوسا اوارام ډول پرمخ بيايي، خوځيني نور انسانان بيا دژوند دارتياو په پوره کولو کي دستونزو سره مخ وي، او نه سي کولی چي دژوند دا اړتياوي په آسانۍ سره پوره کړي.

هرانسان اړ دی چي کار وکړئ او خپل ځان او کورنۍ ته حلاله روزي پيدا کړي لوی خدای(ج) دخپلو ټولو مخلوقاتو سره وعده کړي ده چي ټولو ته به رزق ورسوم او هغوی به وږي نه پريږدم! په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةُ هُود : 6نمبرايات ولولی.مګر دا په دې معنانه ده چي موږ انسانان دې دژوند دارتيا وو دپوره کولو لپاره هڅه او کوښښ ونه کړو او ټول ژوند دې بيله دې چي کار وکړو تېرکړو.هر انسان بايد خپل او دنورو دښه ژند دتيرولو لپاردخپل وس اوتوان مطابق کاروکړئ،حلاله روزي پيداکړی او ځان بيکاره پري نږدي.

موږ او تاسو بايد دخپل ځان لپاره داسي کارونه خوښ(انتخاب) کړو چي هغه کارچي موږ يې کوو داسلام دمبارک دين داحکامو سره په ټکرکي نه وي،يوحلال اورواکسب اوکار وي، دنارواکارونو کول اوخپلې اړتياوي په پوره کول هم کومه ګټه نه لري، بلکي د سترزيان څخه پريمانه دي. هرانسان بايد دناروا او نامشروع کسبونو او کا رونو دکولو څخه ځان وژغوري.هيڅ وخت بايد يوانسان دنورانسانانو لاسونو ته تمعه ونه کړئ او په هيڅ صورت بايد يو روغ انسان فقر ونه کړئ.فقر کول داسلام دمبارک دين دنظر ښه کارنه دی: داسلام مبارک دين ګدايي کول نه خوښوي داسلام دمبارک دين پيغمبر حضرت محمد (ص) به خلګ دفقرکولو څخه راګر ځول او کارکولو ته به يې تشويق کول،ترڅوحلال رزق لاس ته رواړي.له حضرت عبدالله (ض)څخه روايت دی چي رسوالله صلی الله عليه وسلم وفرمايل:په تاسو کي خلګ فقرکوي تردې چي له الله (ج)سره يوځای کيږي اودهغه پرمخ به يوه ټوټه دغوښوهم نه وي (يعني په حشرکي) (١)

داسي اشخاص چي کولی سی کار وکړي او روغ او جوړ وجود ولري بايد په هيڅ ډول ګدايي کولوته زړه ښه نه کړې، ځکه دوی هم کولی سي دنورو انسانانو په څير کاروکړي، زحمت وکاږي او حلاله روزي لاسته راوړي.

موږ او تاسو بايد هغه اشخاصو سره چي روغ وي اوفقر کوي دکار په پيدا کولو کي همکاري وکړو هغوی ته کار پيدا کړو يا هم ورته يوکسب ورزده کړو،

(١)صحيح بخاری حديث ګڼه ١۴٧۴) صحيح مسلم حديث ګڼه(٢٣٩۶)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دې ته يې تشويق کړو چې فقرکول او دنورو لاس ته تمعه کول ياهم بيکاره ګرځيدل ښه کارنه دی. يوه انسان ته چې لوی خدای (ج) روغ وجود ورکړی وي داورسره نه ښايي چې ګدايي وکړي او يا بيکاره وګرځي.

ځيني انسانان داسي هم سته چې ګدايي کول دهغوی عدت ګرځيدلي وي،هغوی دګدايې کولو موتادان سوي وي، سره ددې چې هغوی کولی سي کاروکړي اوددې زمينه هم ورته برابره وي چې کار وکړي، هتآ ځيني خولاشتمن هم وي مګر ددې سربيره هم دوی فقر کوي او ځانته يې دا د نورو انسانانو دمحنت خواړه اواجناس ښه ګرځولي وي، ددې ډڅه خوند اخلي چې ټول عمر دنورلاسونو ته محتاجه وي.ديادو اشخاصو داناوړه کړنه ځيني وخت زموږ او ستاسو په ټولنه کي ستونزې پيښوي: هغه انسانان چې زموږ او ستاسو ټولنه دهغوی کارکولو ته سخته آړتيالري په ګدايي کولو بوخت وي او ټولني ته ددې پر ځاي چې ګټه ورسوي ورته زيان رسوي، دټولني داوړو بار ګرځي.فقر(ګدايي) کوونکي اشخاص ديوې ټولني درنګ بدی سبب ګرځي،يوه ټولنه دبلي ټولني په نسبت کمه راولي او نورې ټولني داسي فکر کوي چې د يادې ټولنې اوسيدونکي اشخاص بيکاره او داسي انسانان دي چې تل به دنور انسانانو لاس ته محتاجه وي.

ټولنه ټولنه آړه ده چې دفقر کولو ضرورت (اړتيا)او ياهم دا کوچنی فرهنګ دمنځه يوسي او خپله ټولنه دفقر کولو ډڅه خلاصه کړي.

هغه کسان چې کار نه سي کولی دهغوی سره مرستې وکړئ او داسي کوچنۍ ټولنې په وجود راولی چې وخت په وخت دټولنې ډڅه خيريه مرستې راټولي او پرهغو اشخاصو يې وويشې چې نه سي کولی کار وکړي،په ياد کارکولوسره به ځيني په ربښتيا اړ اشخاص دې ته اړنه سي چې هغوی ګدايي وکړي.

هغه اشخاص چې روغ رمټ دي او کارنه کوي دسوستۍ او لټۍ له کبله اوګدايي کولو ته زړه ښه کوي ، هغوی دې هغواشخاصو ته متوجي سي چې سره ددې چې کارکول ورته ستونزمن وي خوبياهم په ډېرزحمت کارکوي، ورسته دې قضاوت وکړي چې موږ خو په بدن روغ يوو،هغه اشخاص چې معلوله اويا هم ضعيفه دي هغوی ددې سره سره چې کارکول ورته زموږ په نسبت ډېر ستونزمن دي، خوبيا هم دوی خپل همت دلاسه نه دی ورکړی خپل ځان او خپلې کورنۍ ته حلاله روزي پيداکوي او هيڅکله يې دنورانسانانو لاس ته ځان نه دی محتاجه کړي.

کارکول انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان ته ارمي،هوساينه بخښي ،دانسان بدن پياوړی کوی،انسان دناروا او غلطو کارونو دکولو ډڅه را ګرځوی.موږ او تاسو بايد په ګډه او يوازي ډول سره کاروکړو. خپل ځان، کورنۍ او خپل هيواد دکارکولوپه مرسته دستونزو او کړونو ډڅه ليري وساتو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډار (ویره) یوازې دالله (ج) څخه په کارده

انسان لوی خدای(ج) داسی پیدا کړی دی چې هغه کولی سې چې ځینې احساسات ولرې او ځینو حلتونوسره مخ سې. انسان کولی سې چې مینه وکړي،خپل دزړه په بڼ کې دمینې،محبت بوټې وټومبې اوپالنه یې وکړي. انسان کولی سې چې نفرت وکړي او داورونوسمندرخپل په زړه اوبدن کې په څپو راولې،دوستې وکړي اودیو چا سره کینه ولرې، ددې او نورو ورته احساساتو او حلتونو سره سره انسان وهم او وېره هم لرې.

انسان دلوی خدای (ج) دمخلوقاتو څخه یو مخلوق دی.دخدای(ج) درضا او اردې څخه پرته هیڅ داسې یوکار نسته چې یو انسان یې سرته ورسوي او یاهم ور سره مخ سې موږ ټوله مسلمانان په یاده سوې خبره ایمان لرو،رسوالله (ص)فرمایلي دي: (...اي الله ! (ج)ستادورکړې منعه کوونکی نه سته اوڅه چې ته منعه کړي ورکوونکی نه سته...)① یوانسان باید یوازې او یو ازې دالله(ج) څخه وه وېرېږي.

او همدغه یوه وېره،ډار په خپل زړه کې درلودل یو انسان دټولو وهمونو(ډارونو)څخه ګوښه ساتي، دهغه وهمونو (ډارنو) څخه چې یوانسان یې په خپل ژوند کې دمختلفو مخلوقاتو او حلتونو څخه لرې.

یو انسان یوازې باید دخپلو هغه عملونو څخه ډاروکړي چې ناروا وي، او الله (ج) نه وی ورته حلال ګرځولي، دا فکردې وکړي که زه په خپل ژوند کې نیک اوښه عمل (کار) وکړم نو الله(ج) به راته اجر،ثوب راکړې، او که چیرې بداو ناوړه کارونه په خپل ژوند کې وکړم نو خدای(ج) به یې راته سزا را کړي، نور ډول ډول وهمونه (وېرې) انسان باید ونه کړې، ځکه که دالله(ج) خوښه وه نو یو انسان ته ژوند ورکوي او که یې چیرې خوښه وه نو ورته مرګ ورکوي!په دې خبره دلاښه پوهیدلوپاره دسُوۡرَةُ الأنعَام : 2نمبرایات ولولئ.هیڅ یو شی نسته چې یوانسان ته دې بیله دې چې دالله(ج) خوښه نه وي زیان ورسوي او یا دې هم ورته ګټه ورسوي، که یو انسان ته خیر پیښیږي اوکه شر پیښیږي نودالله(ج) دطرفه ورته پیښیږي.

موږ او تاسو خپلو ماشومانو ته ځینې ویرونکې کیسې، نکلونه ،یاحکایتونه کوو چې داکړنه په را تلوونکی وخت کې ددې سبب کیږي چې هغه ویره(ډار) چې په یادو نثرونوکې شتون لرې دماشومانو په دماغونوکې خوندې اوپه زړونوکې یې وېره ننوزې اوبیا کله چې هغه ماشومان لوی سې: هم ویریږي چې دا وېریدل ددې سبب کیږي چې دوی په خپل ژوندکې دزیاتو ستونزو سره مخ وي یاسې ،اوډېروخت نه سې کولی چې په ژوند کې پرمختګ وکړي،تل دا ډول ځوانان دکمزورۍ،ډار،اوبې جؤرتۍ احساس کوي.

دیو انسان په ژوندکې ترټولو غټه ناروغې دیوانسان بې ځایه وهم او وېره ده،

١- صحیح بخاری: حدیث ګڼه 6615

(c) ketabton.com: The Digital Library

مور او تاسو ته ځيني وخت دداسي کارونو څخه وهم پيداکيږي چي هغه غوره کارونه وي او په کولو سره يې مور ته ګټه رسيږي،زمور څخه ځيني,ځني وخت داسي فکر کوي که چيري زه زده کړه کوم او علم لاسته را وړم نو زماپوهه نه زده کيږي،حال دا چي هرانسان داتوان لري چي علم،پوهه زده کړي،مګرداچي مور په ځان زحمت نه راولو دا بهانه کوو يا ياده وېره راسره وي.

که څه هم مور بايد هغه کارونه چي کوو يې لومړی ښه وسنجو مګر په هرکار او پريکړه کي موبايد وهم او وېره نه وي، ځکه بي ځايه ډار زمور څخه دژوند کولو خوند اخلي مور نه پريږدي چي دځان او ټولنې لپاره خدمت وکړو او تل به زمور زړه زمور سره ملګرتيا نه کوي خپل جؤرات به مو دلاسه ورکړي وي.

مور بايد پرالله(ج)کلک توکل ولرو،زمور دا کړن زمور دايمانښه ده ،مورهغه جل جلاله ويني او يوازي او يوازي بايد دالله(ج) وېره (ډار) په خپل زړه کي ولرو او نورټول ډارونه دخپل زړه څخه وباسو،

دخدای(ج)يادونه وکړو او په دې خبره مو بايد پوره يقين او باور وي چي خير او شر دالله (ج) دطرفه څخه دي، بل هيڅوک داتوان،وس نه لري چي بغير دالله(ج) دخوښي څخه ماته خير او يا هم شر ورسوي.مور او تاسو بايد داسي هم ونه اوسو چي پرخپل ځان ظلم وکړو او خپل ځان په خطر کي وا چوو، دځان ساتنه هم هتمي ده، مګر په ژوند کي دهرڅه څخه وهم او وېره هم ددې سبب کيږي چي مور دستو نزو او کړاونو سره مخ سو.

مور او تاسو مسلمانان بايد په دې خاطر دالله(ج)دمخلوقاتوڅخه پرحق ډار ونه کړو ځکه چي: بيله دې چي دخدای(ج) خوښه نه وي نو هيڅ کارنه کيږي او نه کومه پيښه منځ ته راځي.مورتل بايد ډاډمن اوسو او په دې بايد پوره باور ولرو چي زمور ساتنه لوی خدای(ج) کوي او زمور سره انشاءالله،خدای(ج)په هرکار کي مرسته کوونکی دی.مور او تاسو ته دا نه ښايي چي په خپله داسي يو حرکت (خوځښت) وکړو چي هغه زمور دبربادۍ سبب وګرځي او مور ته زيان ورسوي.

مور بايد په ښو او روا کارونو کي ډار دهيڅ يوه مخلوق څخه ونه لرو، په دې خاطرکه چيرې مور ته په يوه نيک کار کي زيان ورسيږي نو مور ته دهغه کار اجر انشاءالله را کول کيږي. په ناروا کارونو کي نه ويريدل دامعنا لري چي مور خپله خپل ځان اورته غورځوو، شجاعت او زړور تو ب په نيکو او ښه کارونو کي استعمالول غوره دي، نه په خرابو او ناروا کارونو کي. مور بايد خپل ځانونه تل دهغو کارونو څخه وساتو چي په هغه سره زمور راتلونکي ته تاوان رسيږي.

کيدای سي مور دخپلې ټولني خراب خلګ په ناروا کارونو کولو سره تشويق کړي او راته ووايې چي ته نه بيريدونکی يی او دا ډول کاربل کس نه سي کولی کوم چي تاوکی، ته يی رښتنی قهرمان، حال دا چي هغه کارونه چي ناروا وي او مور يې سرته رسوو په هغه سر مور او نو روخلګوته زيان رسيږي،په حقيقت کي مور دناروا کړنو په کولوسره ويره ځانته اخلو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

داخرت دعذابونو ویره دتیارو او اورنوویره ځان ته په خپله خوښه اخلو،موږ باید دبدو کړنو دکولو په وخت کې ودارسو.موږ په هغه کړنوکې باید دوېرې احساس ونه کړو کوم چې هغه کړنې په ربښتیا هم غوره، ښه،اودنیکۍ وي، او موږ او نورواشخاصوته په کښې ګټه رسیږي.
موږ باید داخبره تل په یاد ولرو چې الله (ج)موږ ویني او هغه زموږ مالک او واقداره دی، هغه دمحشرپه ورځ حساب کوونکی دی دنیکیوو اودبدیوو. موږ او تاسو باید دالله(ج) او دهغه درسول حضرت محمد(ص)ټول حکمونه پرځای کړو، او یوازې اویوازې دالله(ج) څخه ډار په خپل زړه کې ولرو، او پرې نږدو چې نورې ویرې مو په زړه کې پاتې سي.موږ باید هیڅ وخت داسې انسان ونه اوسو چې په هر نیک کار کې یوه ویره را سره وي،هر هغه څه ته چې کوو یې ورخطا یوو.موږ باید ډاډمن او زړور اوسو او هیڅ وخت خپل زړه ورتوب په غلطو کارونو کې ونه ښیو.
داسې انسانان هم سته چې خپل زړورتوب په داسې کارونو کې ښيي چې هغه داسلام دنظره ناروا ګڼل سوي دي.
پرنورانسانانو باندې ظلم کوي، دنورخلکو حق خوري، غلاکوي، قتلونه کوي، چې داډول کسان هیڅ وخت زړور نه سي کیدای، بغیر ددې څخه چې داډول کسان یوازې خپل ځان ته زیان رسوي،که څه هم دوی پرنورو خلکو ظلم کوي مګر په حقیقت کې دوی پرخپل ځان ظلم کوي.
دغلطو اوناروا کارونو کوونکي خلګ په دې سرتشویقول چې ګواکي دوی زړور او شجاع دي دهغو کسانو سره ددوی په کارونو کې دشراکت معنا لري. موږ او تاسو باید هغه کسان چې ناسم اوناروا کارونه کوي تشویق نه کړو، کوښښ وکړو چې دوی ددې کارونو دکولو څخه راوګرځو، هغه کسان په دې وپوهوو چې کوم کارونه چې دوی یې کوي سم نه دي، او ددې ډول کارونو په ګټه کې لا هم زیان نغښتی دی.
راسئ چې په خپل ژوند کې نور بې همته اوبې زړه ونه اوسو،په پوره هوډېرمخ لاړشو ویره دزړه څخه وباسو اویوازې او یوازې دخپلو بدو عملونو څخه وویریږو ، دالله (ج)څخه دخپلو بدو عملونو بخښنه وغواړو او دنیکو عملونو (کارونو) دزیادښت غوښتنه تری وکړو،دحق پلوي وکړو،اودمظلوموااوبې چارو خلکولاسنیوي وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دځان څخه ښه شخص جوړول

موږ او تاسو ټول انسانان په ځان کي بدئ او ښېګڼې لرو، دا ښېګڼې او بدئ او کوم کارونه چي موږ او تاسو يې کوو ددې ښکارندويه دي چي موږ دښه او يا هم دبد شخصيت درلودونکي وګڼل شو :اونور خلګ زموږ په اړه په دې خبره پو هيږي چي دا کس ښه انسان دی يا بد.

پوهان وائي چي ستاسو ريښتنی دوست هغه څوک دی چي ستاسو غلطئ درپه ګوته کړي درته ووايي چي دغه کار چي ته يې کوې ناسم کار د او دهغه کار څخه داګرځولو کوښښ مو وکړي،که څه هم کيدای سي دا خبره پر موږ او تاسو بده اغيزه وکړي خو په حقيقت کي دا خبره زموږاوستاسو په ګټه تماميږي، موږ او تاسو دبدئ څخه را ګرځوي.

ناسم،خراب ملګری هغه څوک دی چي موږ غلطو (ناسمو)کارونو ته وهڅوي او ناروا کارونو ته مو تشويق کړي،دداسي خلکو سره دوستي کول ښه او غوره کار نه دی. دځان لپاره بايد يو ښه ملګری، ياملګري انتخاب کړو تر څو موږ ورسره دژړه خواله شريک کړاي سو، په دې کړن(کار)کولو سره موږ ته سقون، آرام راپه برخه کيږي.*

راځئ څو هغه کړنې، وپيژنو چي دهغوپه کولو خلګ موږ ته داحمق او بي عقل ګومان کولی سي او ورته دا فکر پيدا کيږي چي داکس يوښه شخص نه دی لومړی: دا چي يو څوک خبرې کوي نو بايد دهغوی دخبرو په منځ کي ورونه لويږو او په وار اوکراره سره خبرې وکړو. دوهم: په هغو خبرو چي نه پوهيږوبايد پر هغو خبرو بحث،مباحثه ونه کړو.

دريم: داندازې څخه زياتي او بي ځايه خبرې بايدونه کړو.څلورم: ډيربي ګټې تکيه کلامونه بايد په خپلو خبرو کي استعمال نه کړو. پنځم: داسي ويوکي (کلمي) بايد په خپلو خبرو کي ونه کاروچي نورو خلکو ته په کښي سپکاوی (توهين) سوی وی. شپږم: نورو خلګوته دخبرو کو لونوبت ورکړو.

اووم: خبرې موبايد داندازې څخه زياتي لوړې نه وي، دخبرې کوونکي کس پو ښتونو ته بايد پرخپل وخت جواب ورکړو او دخبرې کوونکي شخص خبرې بايد سرفي نظر ونه ګرځو،يعني خبرې کوونکي ته بايد متوجي واوسو.نهم: خندا راوستوونکي خبرې، يعني غيرې مناسيبي ټوکي موبايد په لږه اندازه سره وي.لسم: داسي بدني حرکتونه بايد ونه کړو چي په هغه حرکت سره مو نورو خلکو ته سپکاوی کړی وی.

يوولسم: دمغروري کولو څخه بايد ځان وساتو په عامه اصطلاح بي ځايه بد معاشي ونه کړو.دوولسم: دموراوپلارخپل خپلوانو بي احترامي ونه کړو.ديرلسم: نشيي بايد توکي ونه کارو.څورلسم درواغ، غلا ،زنا،لواطات، قتل، جنګ جګړې، سپکې سپورې،چغلګري، په امانت کي خيانت، چم اوفريب اونوردې کړنوته ورته نارواکارونه بايد ونه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چې په خپلو خبرو عادتونو اونورو کړنو،کارونوکې ځان داصلاح خواته بوزو. راسئ چې خپل ځانونه داسې جوړ کړو چې خلک زموږ دنیکو اخلاقو، نیکوکارونو او غوره چار چلند دراغیزې لاندې راسي ،داسې چې زموږپه لیدلو، زموږ په درک کولو او تحلیلولو ناپوه او جاهل وګړې هم خپل ځانونه اصلاح کړي،نیک او صالح انسانان دځان څخه جوړ کړي او نور هیڅکله بد او ناوړ کارونه ونه کړئ.

راسئ چې خپل ځانونه دا سې جوړ کړو چې نورانسانان دا فکر(آند) ونه کړئ چې موږ دوی ته زیان رسوونکي وګړي یوو او دوی زموږ څخه لیرې والی اختیار کړي، موږ ددې وړ ونه بولي چې زموږ سره خبرې او دوستي وکړي. یوه بله خبره دلته باید زیاته کړم چې هیڅ وخت یو انسان دده دنیستی، غریبی، بیوسی،کمزوری،کم قووتی،کمواکی، له عمله مه رټئ، سپکاوی ورته مه کوئ، ښه والی او غوره والی دیو انسان په مال،دولت، ښایست، او نسب پوري اړه نه لري، بلکی ښه او غوره انسان هغه دی چی دنیکو او غوره اخلاقو درلو دونکی وی،نورو انسانانو ته زیان رسوونکي نه وي او تل ښه اونیک کارونه کوي.که یو څوک عالم وی او ده دا کړن لاره غوره کړي وي چي دبي علمو او ناپوهو خلکو سره دی نا سته ولاړه نه کوی په دې دلیل چي دا دله خلګ بي علمه ناپوه دي، زماپه آند داکړنه ښه او قناعت بخښونکي کړنه نه ده، عالمان او پوهان خلګ په دې خاطراودلیل باید دبي علمو او جاهلو خلګو سره ناسته ولاړه ولري چي هغوی دې ته تشویق کړي چي علم وکړي او ورته سمه اونیغه لاره په ګوته کړي.

موږ او تاسو باید دټولو مسلمانانو ورو ټوسره دنیکو اخلاقو او ښه چار چلند څخه کار واخلو او پرې نږدو چي زموږ څخه دې زموږ یو ورور ازار سي.

زموږ او ستاسو په ټولنه کي ډېر انسانان په بدو، خرابو کارونو او عدتو نوکي بند پاتې دي او دوی دهمدې کبله ښه ژوند نه لري،دپوهانو او نیکي کوونکو یوه دنده داهم ده چي لار ورکي پرنځغو لارو برابر کړي اوپه تاریکیوو کي ورکو ته ډیوې په لاسونوکي ورکړي. موږ هغه وخت کولی سو یو ښه کس دځان څخه جوړکړو چي موږ دخپلې ټولنې داو سیدونکو سره مرسته وکړو،هغوی ته زیان ونه رسوو، دمشرانو قدر،احترام (درناوی) ولرو او پرماشومانو او بي وزلو انسانانو مهربانه واوسو. نورو ته عزت ورکول دا معنالري لکه موږ چي خپل ځان ته عزت ور کوو. موږ به هغه وخت یو ښه کس دځانه جوړکړی وی کوم وخت چي موږخپلو ټولو کارونو ته دکولو څخه مخکي ښه فکر کوو، دخپل کوونکي کارښې اوبدې پایلې په هراړخیز ډول څیړو اوداسنجو چي آیا کوم کار چي زه یې کوم ښه دی زما او زما دټولنې لپاره او که خراب اوزیان رسوونکی کار دی؟ که موږ چیري مهربانه، مرسته کوونکي، ښه اخلاق درلو دونکي او دناروا کارونو څخه پرهیز کوونکي اشخاص واوسو نو موږ به دالله (ج) او دهغه دمخلوقاتو دنظره ښه اشخاص وګڼل سو انشاءالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطالعه،کتاب لوستنه

مطالعه،کتاب لوستل دانسان ژوند ته روښنايي راوړي اويوه انسان ته داښي چي څنګه پر سيده ،نيغو اوسمو لارو تګ وکړي. هغه عالمان چي مطالعه نه کوي او خپل علم نور ته نه ښي داسي مثال لري لکه لمر چي ترنځي (کسوف) نيولی وی او رڼا نه سي خورولی.

موږاو تاسو بايد هر وخت مطالعه وکړو ځکه په کتاب لوستلو او مطالعي کولو سره دانسان ذهن روښانه کيږي او نوي معلومات لاسته را وړي. په مطالعه کولو سره زموږ تفکور نور هم پراخيږي او نوې مفکورې مو دماغ ته داخيليږي. هرانسان ته الله (ج) داسي يو ماده په وجود(بدن)کي ايښي ده،چي انسان دهغې مادې په واسطه کولی سي چي معلومات خوندي کړي او دوخت په تيريدو دهغو معلوماتو څخه ګټه واخلي دا ډول معلوما ت دهرانسان سره سته، اندازه يې ډېره زياته وي او ګټه ترينه اخلي. که چيرې موږ او تاسو خپل حافظي ته نوې معلومات ورزيات نه کړو، دو خت په تيريدو مو ذهن او حافظه دواړه کمزوري کيږي. موږاو تاسو بايد په هره برخه کي معلومات ولرو او هر هغه کتاب او ليکنه مطالعه کړو، چي موږ او تاسو ته دژوند په چارو کي ګټوره تمام سي ياتماميږي. درټولو غوره مطالعه د قرآن کريم مطالعه ده، دهغه څخه ورسته دحضرت محمد (ص) داحاديثومطالعه ده.

هغه لوستني،مطالعي غوره او بهتره دي چي زموږ دژوند لارې راته روښانه، ځلانده کړي اودغلطي کولو ته مو پري نږدي. موږبايد دخپل مسلک سره سره په هره برخه کي څه ناڅه پوهه ولرو او کله چي ضرورت يې راته پيښ سو نو دهغه مطالعې څخه چي موږ مخکي علم،خبر حاصل کړی و دهغه علم ،خبر څخه دخپل دځان او خپلوورڼو لپاره ګټه واخلو او لارښوونکي واوسو. دهرښه او غوره کار په باره کي بايد معلومات لاسته راوړو.

موږ او تاسو بايد يومعلوم وخت په يوه ورځ کي يوڅه وخت ددې لپاره وټا کو چي په هغه وخت کي مطالعه،کتاب لوستنه وکړو.يو کس چي کله پوهه حاصله کړې او علم لاسته راوړي، نو بايد هتمي يې در نورو اشخاصو پوري ورسوي او نور خلګ هم دځان سره دعلم څخه بر خمن کړئ، په دې کار(کړن) کو لوسره يو انسان ته دوه ډوله ګټه رسيږي، لومړی دا چي دی به نور هم په خپل زده کړې علم او پوهي کي ماهيره، زيرک سي، بل به يې دهغه کس ياکسانو سره مرسته کړي وي چي هغه پوهه نه لري اود ياد کس په واسطه هغه علم حاصل کړي.

مطالعه هغه ډالی ده چي موږ ته خوشحالی راوړي او زموږ دماغ ځواک من کوي.

علم او پوهه په مطالعه کولو سر زياتيږي او کله چي موږ مطالعه نه کوو ورو ورو زموږ دحافظي څخه ياد کړی، حفظ کړی علم پوهه ليري ځي او موږ دستو نزو سره مخ کيږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو باید تل دکتابونو او لیکونو لوستنه وکړو تر څو په هغه څه وپو هیږو چې مخکې نه په پو هیدو. په مطالعې کولو سره انسان دستو نزو او کړاونو دحلیدو اودهغوی څخه دجدایې لاره پیدا کوي.

که چیرې موږ او تا سو لیکل او لوستل کولی سو:نوباید لږترلږه خو په هغه وخت کې مطالعه وکړو چې بیکاره یوو او خپل وخت په ناسمو اوبې ګټې کارونو کې تېرنه کړو.په خپله ټولنه کې باید دخپل وس سره سم دمطالعې کولو زمینه برابره کړو اوخلکوته دمطالعې ګټې بیان اوهغوی کتاب لوستنې ته تشویق کړو ترڅوکتاب لوستنه زموږ په ټولنه کې یوفرهنګ سي. په مطالعه کولو او یالیکنه کولو سره یو انسان نورهم دبر یا (کامیابۍ)خواته ځي.

موږ باید هڅه وکړو چې داسې لیکنې مطالعه کړو چې دهغه لیکونو څخه موږ ته ګټه ورسیږي او دنیکی کولو لارښوونه راته وکړي. کله چې موږ یو کتاب یایوه لیکنه مطالعه کوو نو باید هرې کلمې (ویی) ته یې په غوړ سره فکر وکړو اودا هڅه وکړو چې په صحې او سم ډول ځان په وپوهوو.مطالعه باید یوازې ددې لپاره هم ونه سي چې وخت پرې تېر سي، بلکې موږ باید دمطالعې کو لو څخه سالیمه، پرځای اوپوره استفاده وکړو او ګټه ترینه واخلو. یوکس باید هیڅ وخت خپل ځان بې مطالعې او لیکنې پرې نږدي.

په مطا لعې کولو سره کولی سوخپل ژوند ته نیغ لوري ته بدلون ورکړو او په خپل ژوند کې مثبت نوښتو نه منځته راوړو. دمطالعې کول زموږ ژوند ته ارامې، هوساینه رابخښي، دغمونو او کړاونو څخه مولیري بیایې، هیڅ یو دا سې غم او کړاو نسته چې موږ دې یې په مطا لعه کولو سره لیرنه کړو اودحل لاره یې ورته ونه مندو،هرومرو مطالعه زموږ سره دا مرسته کو ي چې صبر او زغم راته توصیه او موږ دهغه غم او کړاو په مقابل کې کلک ودروي او پري نږدي چې موږ خپل همت دلا سه ورکړو په مطالعه کولو سره انسان دیوازې والې څخه خلاصیږي کتابلوستنه (مطالعه) انسان ته دا وارنه ورکوي چې هغه دیوازې والې احساس وکړي.

تل موږ او تاسو باید مطالعه وکړو, او دمطالعې کولو څخه مثبتې ګټې لاسته راوړو. موږ او تاسو باید هیڅکله داسې یوه لیکنه مطالعه نه کړو چې په مطالعه کولو سره یې زموږ او ستاسو دونیا او اخرت ته تاوان رسیږي،کیدای سي داسې ډېرې لیکنې به وي چې یو انسان دناسمې ،کږې لارې اوغلطی خواته بوزي،بدو او ناوړه کارو نوته یې وهڅوي،ناسمې لیکنې مطالعه کول ددې پر ځای چې موږ دهغې لیکنې دمطالعې څخه ګټه واخلو برعکس موږته تاوان،پیښوي،

د دا ډول لیکنو دلوستلو اومطالعه کولو څخه باید په کلکه ډډه وکړو او که چیرې موږ او تاسو داسې یوه لیکنه ولوستل نوباید په هغه لیکنې باندی عمل ونه کړو او د ژوند په چاروکې ترینه ګټه وانخلو. علم،پوهه په لوستلو او مطالعه کولو سره لاسته را ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راسئ چي تل خپل علم درنورو کسانو پوري ورسوو او دنور کسانو دعلم څخه استفاده وکړو. زموږ دعلم او پوهې څخه بايد موږ او نورو کسانو ته ګټه ورسيږي او هغه زحمتو نه او تکليفو نه مو بې ځايه لاړنه سي چي موږ دعلم پوهي دلاسته راوړلو په لاره کي ګاللي دي.راسئ چي دمطالعې کولو سره ځان عدت کړو مطالعه وکړو خوندتري واخلو اوګټې ورڅخه لاسته راوړو، دخپل کور دتياره ګوټو لپاره په مطالعه کولوسره هغوتياروڵپاره دډيوو رڼا وموندو.

خپل لوڼې او خويندې په لوږ ولوړ ورکول

زموږ او ستاسو په ټولنه کي ځيني خلک غواړي چي پيسې اونورماديات په داسي لارو پيدا کړي چي هغو لارو څخه پيسې اونورماديات لاسته روړل ناروا کړنه وي،ياداشخاص دې ته پاملرنه نه کوي چي کومې پيسې او اجناس چي دوی ته دکومي لارې څخه په لاس ورځي حلالي دې او که حرامې،دهمدې په حرامه لاره دپيسو دلاسته راوړولو دجملې څخه يو هم خپلې لوڼې او خويندې په لوږ ولوړ ورکول دي.ياد کار داسلام دمبارک دين داحکامو خلاف او ناروا عمل دی داکارپه اصل کي ديوه حور(آزاد) انسان خرڅول دي، داسلام دين هيڅ وخت يادکار ته اجازه نه ده ور کړي.

اسلام ښځې ته مهرتاکلي دی اودا مهر يوازي دهغې ښځې حق دی چي دنرڅخه يې دهغه سره دشرعي نکاح کولوپه بدل کي غواړي،په دې خبره دلاښه پوهيدلولپاره [سُوْرَةُ الأحزَاب : 50]ولولئ.يوښځه بايد دخپل ځان دنکاح مهرلوږ ونه ټاکئ. لوږ مهر ټاکنه ډېرې ستونزي منځته راوړي او دا کړنه بدې پايلې درلودلی سي.موږ بايد ښځې ونه پلورو.

ښځه بايد خپل مهرخپله وټاکي.دلور خور..پلورل يوازي دا نه چي يو ناروا کار دی بلکي ديوې کورنۍ او هتا ديوې ټولنې دبربادۍ سبب ګرځي او دا کار ډيرې لويې ستو نزې را ولاړه وي.

کومې کورنۍ چي خپله لور يا خور وه يو کس ته په کم ولوړ اويا هم شرعي مهر ورکړي نه وي: نو دا کورنۍ دخپلې لور او خور څخه په حقيقت کي دهغې خو شحالي اخلي او نه پريږدي چي لور يا خور دي يې ارمه اوخوشحاله ژوند ولري، نه يوازي دا چي خپل دلور او خور ژوند خرابوي، بلکي دهغه کورنۍ او آن دخپلې ټولنې خوشحالي اخلي او دډېرو انسانانو ژوند دستونزو سره مخ کوي، کوم کس ته چي کومې کورنۍ لور او يا هم خور په لوړولوړ ورکړي وي، هغه کس هڅه کوي چي ديادې کورنۍ دخوا ورته ټاکل سوی ولوړ ژر پوره کړي، ددې کار لپاره معلومه خبره ده چي هغه زياتو پيسو ته اړتيا لري،ياد کس هڅه کوي چي دروا او نارو لارو څخه ياد ولوړ پوره کړي.

ځيني ځوانان خپل ژوند په خطر کي اچوي او خارجي هيوادونو ته په قاچاکي لارو په پټ ډول صفر کوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي يادکار ددې لامل کيږي چي يادسوی کس خپل ژوند دلاسه ورکړی، زنداني سي او يا په هم هغه هيواد کی په نشيي توکو او نور بدو کارونو اخته سي چي بيانه سي کولی په آساني سره خپل عادي ژوند ته راوګر ځي.ځيني ځوانان په خپل هيواد کي دې ته مجبوره (اړ) کيږي چي غلا او وژنې وکړي ځکه داولوړونه په دومره اندازه سره لوړ وي چي زموږ او ستاسو دميانه روه اقتصاد درلودونکو په توان کي نه وي او نه سي کولی چي دولوړ دازياتې پيسې ورته پوره کړي، چي په پايله کي يې يادکسان دې ته مجبور سي چي دناروا اونامشروع لارو څخه دولوړ پيسې په لاس راوړي.

ځيني ځوانان ددې جملې څخه دنشيي توکو کرکيله پيل کړي،ځيني يې غلاکول او رشوت اخيستل پيل کړي اوځيني يې دقاچاک کوونکو او وژونکو سره يوځای کيږي او هڅه کوي چي دا لوړ ولوړ پوره کړي.يادې تولې کړنې ددې سبب ګرځي او ياهم ګرځيدلي دي چي زموږ دټولنې ځيني ځوانان په غلطو،ناروا اوکږو لاروبوزي اوپه هيواد کي موستونزي راولاړي کړي. په دې کار کي هغه کس چي دا غلط کارونه کوي او هغه کس چي دی يې دې کارونو ته اړيستلي دی دواړه شريک دي اودوړه به ګونهکاره وي انشاءالله.

هغه کس چي يوې کورنۍ خپله لور يا خور ورته په لوړولوړ (مهر) ورکړي ده، يايوې ښځي دخپل ځان مهر(ولوړ)لوړ ټاکلی وي کله چي ټاکل سوی ولوړ دډېرو زحمتو دګالولو څخه ورسته پوره کوي معلوخبره ده چي په دې موده کي به يادکس دډيرستونزوسره مخ سوی وی، پايله يې دا چي دلوړ ولوړ درلودونکو ځينو ښځو ته دهغوی دخاوند (ميړه) په کورکي ځيني ستونزې دخاوند اودهغه دکورنۍ دنورو غړو دخوا پيښيږي.

دبيلګي په ډول يادې ميرمنې ته دهغې خوسر ګنۍ پيغور ورکوي، ورته وائي چي ستامور،پلا ر،ورور،اوياتا زموږ څخه ډېر ولوړاخيستی دی او موږ دا انتقام ستا څخه بيرته اخلو، ګرمه ته يې: په دې بهانې سره پر هغې معصومې ميرمنې ظلم کوي او نه يې پريږدي چي په آرمی ژوند وکړي، بل اړخ ته هغه کورنۍ چي يوه ښځه يې په لوړ ولوړ(مهر) سره خپل زوی يا هم ورور ته په نکاح کړې وي،د اقتصادي ستونزو سره دياد ولوړ دورکړي څخه ورسته مخ سي، دا ستونزې يوازې دهغې کورنۍ نه دي، بلکي په دې ستونزو کي دلوړ ولوړ درلودونکي ميرمنه هم دخپلې کورنۍ داقتصادي ستونزو څخه رنځ وړي او نه سي کولی خپل ژوند په ښه ډول پر مخ بوزي!هيڅ يوه کورنۍ نه غواړی چي خور يا لور دې يې دستونزو سره مخ سي. که چيري يوه کورنۍ دا نه غواړي چي لور ياخور دې يې ددا ډول ستو نزو سره مخ سي:بايد خپلې لوڼې او خوينديې په لوړ ولوړ ورنه کړې. هيڅ يو پلار او ورور ته دلور ياخور مهر،ولورخوړل حلال نه دي، مهرالمثل بايد اوسنيو شرايطو اودهغه شخص چي ورته ښځه په نکاح کيږي داقتصادي حلت سره سم وټاکل سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته غواړم بیا یادونه وکړم، مهر دهغې ښځې حق دی کوم چې نکاح کوي بیاهغه اختیارمنه ده،بل هیڅوک په دې اجناسو اوپیسو کی حق نه لري. ځیني خلګ دا بها نه کوي چي په اوس وخت کي لګښتونه زیات دي او مونږ نه سو کولی دا لګښتونه په لږه اندازه پیسو پوره کړو چي دا ډول خبرناسمه ده او دا یوازي یوه بهانه ده.

مونږ هیڅ اړتیا نه لورو چي زیات لګښت په وادونو اوخور لورته په ډېرو توکو کولو سره وکړو او خپل نوم په زیات لګښت کولو سره لوړ کړو، دا د اندازې څخه زیات لګښتونه یوازي اصراف دی. مونږ باید په لږ مصرف (لګښت) کولو سره ونه شرمیږو او هیڅ وخت دافکر ونه کړو چي په لږلګښت کولو سره به زه بې احترامه سم او زما عزت به ختم سي،دیو انسان عزت دهغه په درلودونکو مادیاتو کي نه دی، بلکي عزت دالله (ج)دطرفه څخه یو نعمت دی او هیڅ یوکس نه سي کولی په لګښتونو سره عزت پیدا کړي، هوسخا او داړمنو سره مرسته کول غوره کاردی.

کله چي ځیني کسان خپلې لوڼې او خوینډې په نکاح ورکوي نو هغوی دا فکر کوي، که چیرې زه خپله لور او یا هم خور په لږ ولوَر سره ورکړم یالورخورمې خپل مهرمثل کم وټاکي نو خلګ به ماته سپکاوی وکړی، داکار به زما دلور اویا خور دخراب ژوند لامل سي او خلګ به هغې ته داپیغور ورکوي چي ته یې په لږ ولوَر سره غوښتې یې یاتا خپل مهرکم ټاکلی دی چي دا ډول فکر کول بیلکول غلط(ناسم) فکر دی، تاسو په لږ مهر یا ولوَر اخیستلو سره دخپل لور یا خور ژوند نه خرابوئ، بلکي په زیات ولوَر اخیستلو سره خپل دخور یا لور ژوند خرابوئ.

راسئ چي نور په خپله ټولنه کي دبدو رواجونو مخه ونیسو او نور پرینږدو چي زمونږ ټولنه دخرابو رواجونو ښکار سي.

که چیرې په مونږ خپل لوڼې او خوینډې ګرانې دي نو باید دهغوی لپاره ستونزې جوړي نه کړو،هغوی ته خوشحالي ورکړو او خپل ټولنه نور دلوړ ولوَر څخه خلاصه کړو، زمونږ دټولنې ډیرې ستونزې به په دې کار کولو سره حل سي او نور به موځوانان دلوړ ولوَردپوره کولو لپاره ناروا کارونو ته لاس نه اچوي. مونږ او تاسو هریو تن په دې مکلف یو چي لومړی ښه کار دخپل ځان څخه پیل کړو په دې کارسره به مونږ یوه لویه نیکي کړي وي او خپل مینه به مو دالله (ج) دسپیڅلي دین اسلام سره ښودلي وي.

خویندو خپل مهرالمثل مناسیب وټاکئ اوخپل په مهرکي خپله تصروف وکړئ.

ورنو دخپلو لوړنو، خوینډو اوخپل خپلوانو ښځو څخه توکي مه جوړوئ اوپیر،پلور یې ودروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره او پټه پاکي

موږ مسلمانان داسلام مبارک دين په دې سره مکلف کړي يوو چي ظاهر (ښکاره) معنوي او پټي يعني دزړه،نفس اودماغ پاکوالى ولرو. داسلام مبارک دين موږ دجنابت او چټلۍ په وخت کي په اودس اوغسل کولو يعني ځان پريولو په پاکو او بوسره امرکړي يوو. موږ مسلمانان دجنابت بې اودسۍ او دبدن دنا پاکۍ په حال کي وخت نه تېر وو او تل خپل ښکاره او پټي ناپاکۍ دمنځه وړو. لکه څنګه چي معلومه خبره ده چې په غسل کولو او اودس کولو سره په ښکاره ډول نجاست او ناپاکي دمنځه ځي،همداسې موږ دمعنوي اوپټو ناپاکيو څخه هم وه اسلامي احکاموته په غاړې ايښودلو،دګناهونو څخه په ليري پاتيدکيدلو،داخرت په عذابونو يادولو،دالله (ج)په ډېرعبادت اوذکر کولو،دنبوي سنتونو په عملي کولو،دځان سره دنيکۍ اوبدۍ په حساب کولو،دنورمسلمانو سره په مينه کولو اوترټولو اړينه داچي دلوی الله (ج)څخه په وېرې (ډار)کولوسره ځان دزړه ،نفس،اودماغ دناپاکيوو څخه پاکولی سو.موږ او تاسو بايد تل خپل بدن خوړه، جامې، کور او خپل ټول چاپيريال دناپا کيوو يا ناپاکه کيدو(چټل يدو)څخه څخه وساتو او پرې نږدو چي موږ ته دې دناپاکۍ له عمل زيان ورسيږي.

نظافت پاکي دايمان يو جز(برخه) ده.رسوالله (ص)فرمايې:ژباړه.پاكي دنيم ايمان سره برابره ده.①

نظافت (پاكي) هغه کړنه ده چي موږيې په کولو سره دخلکو د نظره ښه معلوميږو اوخلګ زموږ څخه ليروالى نه اختياره وي.

كه چيرې موږ او تاسو خپل نظافت (پاکي) مراعت نه کړو نو يو خوابه موږ ناروغيوته لاره هواره کړي وي، بل به خلګ زموږ سره زموږ دنجاست او ناپاکۍ په خاطر سم چلند نه کوي او ليروالی به را څخه اختيارکړي.

موږ او تاسو بايد پرې نږدو چي زموږ او ستاسو کورونه،ډېرې (حجرې) او سيمې دې ناپاکي وي. په يوه ټولنه کي كه هر وګړی دناپاکۍ مخنيوي وکړئ او پرې نږدي چي سيمه دې يې ناپاکه او ککړه وي ،نو هغه ټولنه به يو پاک اوسوتره چاپيريال ولري، هيڅ وخت به نارو غيو ته لاره خلاصه نه سي اودهغه ټولني خلګ به صحت درلودونکي وګړي وي. موږ او تاسو ټول بايد په ګډه او ديوبل په مرسته خپل سيمه پاکه وساتو.

يومسلمان بايد ددې سر بيره چي خپل بدن او خپله سيمه پاک ساتي همدا ډول بايد خپل زړه او نفس هم دټو لوبدو، خرابو مفکورو،خيالونو ،وسوسو او انديښنو څخه ليري وساتي، هيڅکله بايد ناوړه او ناسم کړنه تر سره نه کړئ او دخپل زړه دداسي ساتلو هڅه ونه کړئ چي دنفرت،کينې او دنورو مسلمانانو دکرکي څخه ډک وي. ديوه مسلمان زړه بايد تل دبغض څخه خالي وي او نفرت او کينې ته بايد يومسلمان په خپل زړه کي ځای ورنه کړې.

١- صحيح مسلم کتاب الطهارت 534

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ باید هیڅ وخت دیوبل څخه نفرت ونه کړو، تل دیوبل سره په ورورولئ او مینه چار چلند وکړو او پر یوبل مهربانه و اوسو. زموږ او ستاسو زړونه باید دفریب، چم ،خیانت او دوکي کولو څخه پاک وي. موږ باید ریښتیني ،امانت، داره، مهربانه اوښه مسلمانان واوسو. کله چي موږ په ښکاره خپل ځان پاک کړی وی، نو باید دا فکر هم وکړو چي آیا په رښتیا هم زه دناپاکی څخه پاک سوی یم او که یا؟

هغه ناپا کي چي په ښکاره زمو ږ پربدن معلو میږي، دهغه نا پاکیٔ څخه ډېره بي توانه او کمزورې ده چي زموږ په زړو نو کي ځای لری.لومړی باید موږ هغه ناپاکي دمنځه یو سو اوپا که یې کړو چي زموږ په زړه ننوتلې ده اودزړه بڼ یې راخزان کړی دی،ځکه دا ناپاکي دهغه ناپاکیٔ څخه خطر ناکه او زیان رسوونکي ده چي پرموږ په ښکاره معلومیږي.

کله چي موږ په یو ځای کي دناپاکیٔ او نجاست سره مخ کیږو: دهغه څخه خپل ځان لیري ساتو او نژدي نه ورځو، مګر زموږ یو شي په دې وخت کي دیاده وتلی وی:چی دا نجاست زموږ د زړه دنجاست څخه خطر ناک او زیان رسوونکی نه دی. راسئ چي موږ خپل ښکاره او پټې ناپاکیٔ دمنځه یوسو، پرې نږدو چي ددې ناپاکیو څخه موږ ته زیان ورسیږي او یا هم نورو کسانو ته زموږ پټه ،باطني ناپاکي زیان ورسوي.

لکه څنګه چي په ښکاره نجاست زموږ بدن ته تاوان رسوي او موږ په نا روغیواو افتنو اخته کوي همداسي زموږ دزړه؛ نفس اودماغ ناپاکي زموږ بدن او روح ته زیان رسوي او موږ په بیلا بیلو بدو کارونو کي بوخت کوي.زموږ دزړه اودماغ ناپاکي موږ دخپل خدای (ج) څخه لیري کوي،زموږ څخه شفقت او مهرباني اخلي او موږ ته کینه او مکر راکوي.راسئ چي خپل ځانونه دښکاره او پټو ناپاکیو څخه پاک کړو،ترڅو دانسانانو او الله (ج) په نزد ښه انسانان و اوسو او دپټو او ښکاره نارو غیو څخه خوندي پاتې سو.

دانسان په ژوند کي دورزش (تکړښت) ارزښت

لوی خدای (ج) دانسان بدن داسي جوړکړی دی، چي کله انسان په یو کار بوخت وی نو دانسان بدن نور هم دډېر کارکولو وړتیا پیدا کوی، ورو ورو دهم هغه کار سره بلدیږي او بدن یې نورهم دهغه کار په کولو سره پیا وړی کیږی. البته زه دفزیکي یاهغه کارونو څخه یادونه کوم چي هغه په نیغ ډول یوانسان په داسي ډول سره سرته ورسوي چي هغه کارونه ورزش ته ورته کارونه وي، لکه دحقانې، معمارې، پښې اوداسي نور ډېر کارونه.کارکوونکي انسانان نسبت هغو انسانانو ته چي ورزش او ورزش ته ورته کارونه نه کوی پیاوړی، سالیم او دښه صحت خاوندان وي.دهرانسان بدن دې ته اړتیا لري چي ورزش وکړې!هغه کسان چي ورزش کوي دنشیې موادو داستعمال،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بي ځايه ناستي،ولاړې او بدوکارونوڅخه تر ډېرې اندازې ليري پاتي کيږي. په ورزش کولو سره دانسان بدن دډول ډول نارو غيو پر وړاندی پياوړی کيږی. ورزش دانسان بدن ته وده ورکوي اوهيڅکله يې نه پريږدي چي کمزوری سي. ورزش ددې تر څنګ چي دانسان بدن په فزيکی ډول پياوړی کوی، په معنوي ډول هم دانسان بدن ته ګټه رسوي، دانسان دماغ پياوړی کوی،انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان خفګان ته نه پريږدي او تل ديوه غوره ملګری په څير هغه ته خوشحالی ورکوي. ځيني کسان په دې بهانه چي موږ ورزشي ميدا نونه، نه لرو: ورزش نه کوي او دايې يوه بهانه نيولې وي. ددوی دا وينا چي دورزش لپار ميدان نه لرو ناسمه ده.

ورزش کول يوازې په ورزشي ميدانونو کي نه کيږي، بلکي موږ کولی سو چي په هغه ځای کي چي موږ دنده لرو ورزش (تکړښت) وکړو. ځيني داسي حرکتونه سته چي موږ کولی سو په هر ځای کي دا ډول حرکتونه وکړو اودې ته به اړتيا نه وي چي د ورزش لپاره دي ځانګړی ميدان ولرو. ورزش دانسان وجود دسوستۍ او لټۍ څخه ليري ساتي.

او نه يې پريږدي چي په نارو غيو اخته او يا هم خپله روغتيا دلاسه ورکړي. موږ بايد دهغه حرکتونو څخه ډډه وکړو چي هغه حرکتونه زيان رسوونکي وي او دانسان بدن دستونزو سره مخ کوي. نامناسيب حرکتونه په وړد محاله او لنډ محاله توګه انسان دجسمي ستونزو سره مخ کوي، هتا په ځينو حالاتوکي يې فلج کوي، د هډوکو دما تيدو سبب يې ګرځي چي بيا ورسته خپل ژوند په سمه توګه پرمخ نسي بيولی او په خپل ژوند کي دستو نزو سره مخ وي. ورزش بايد په ساليم ،مسلکي او ارام ډول سره وسي. په ورزش کي بايد دبي غوری او بي پروای‌ئ څخه کاروا نه خيستل سي .ورزش بايد داسي نه وی چي ددې پرځای چي بدن ته مو ګټه ورسوی تاوان راته پيښ کړي.

هرانسان ځانته ځانګړي خوښه لري، چي داخوښه په ورزش کي هم سته. يو انسان بايد خپل دخوښي وړ ورزش وپيژني او ورسته دې هغه ورزش ته دوام ورکړي. کيدای سي ځيني ورزشونه مو خوښ نه سي، خوکيدای سي داسي ورزش به هم وی چي موږ دي دهغه ورزش سره مينه ولرو، زموږ دخوښي وړدې وګرځي او موږ دې دوخت په تېريدوسره په هغه ورزش کي ما هيره سو. دا اړينه نه ده چي هتمن دې موږ په ورزش کي لوړو پوړيو ته ورسيږو، بلکي دا اړينه ده چي موږ ورزش وکړو او خپل بدن دنارو غيو څخه ليري اوپياوړی وساتو .موږبايد خپل ځان په ورزش کولو سره خوښ وساتو کيدای سي په راتلونکي وخت کی موږ زموږ دخوښي وړ ورزش کي ډېر ماهيره سو اوموږ دي لوړ مقام ته دخپل خوښي وړ ورزش کي ورسيږو. موږ بايد هغه اشخاص چي دورزش سره مينه نه لري دې ته تشويق کړوچي ورزش وکړئ او هغه وخت چي بي کاره تيروي په ورزش کولو سره يې تېر کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورزش موږ تـه جسمي او روحـي پيـا وړتيـا را کـوي اومـوږ تـل فعـال اوپيـاوړي ساتي. راسئ چي موږ ورزش کولو ته وخت ورکړو ترڅو دهر پلوه پياوړي اوسو اود ورزش کولو حق چي موږ مسلمانانو ته اسلام هم راکړی دی ګټه تري واخلو اوپرينږدو چي جسم مو ناتوانه پاته سي.

دماشينونو سمه کارونه

ننی نړۍ پر مختګ کړی دی او ډول ډول وسايل دانسانانو پـه اختيـارکي دي. ډول ډول ماشينونه جوړشوي دي، چي پـه هره برخـه کـي يې دانسـان کـار هوسـا کړی دی او دچاروپـه ښـه سرته رسـولو کـي ورسرمرسـته کـوي. مـوږ او تـا سو دلـوی خدای(ج) په خوښه دهغه وسيلو څخه ګټه اخلو. په دې وسيلو او ماشينونو کي يو هم دتلوراتلـو وسيلې ،وسـايط دي، چـي داوسيلې عبـارت دي لـه موټرونـو، مـوټر سـايکلونو، ترکټورونـو، باسـيکلونو، کښـتيوو ،ريـل، الوتکـو او داسـي نوروڅخه،داتولې وسيلې،وسايط موږ او تاسو ديو ځای څخه بل ځـای تـه پـه ډيره هوسايي او بيله کومه تکليفه رسوي،په شرط ددې کـه مـوږ ددې وسيلو،وسـايطو څخـه پـر ځـای او خونـدي اسـتفاده وکـړو.يـادې وسيلې،وسـايط ځينـي وختونـه دخطرونو څخه ډکې وي، چي دټکراوښتلو(چپه کيدلو)او اور اخيستلو، سره مخ کيږي اودانسانانو ژوندترينه اخلي، چي ډېر انسانان ددې وسيلو ديادو سوو پيښو لـه عملـه پـه ننـي عصر(وخت)کي زخمـي او يـا وژل کيږي.ديـادو پيښـو درمنځتـه کيـدلو ځينـي لاملونـه پـه دې ډول سـره دي. ماشـومانو تـه ددې وسـايطو دچلولـو اجازه، بي پروايي، ځان ښودنه، دسړکونو خراب والی، دنشې په حالت کي چلونه، تيز رفتار، په موبايل کي خبرې کول، خوب، دسړکونو خرابوالی اونورډير لاملونـه لري. موږ او تاسو بايد خپلو ماشومانو ته موټر، موټر سايکل او نوروسايل دګنې ګونې په ځايونو کي په لاس ورنـه کړو او که چيرې غواړو چي خپلو ماشومانو تـه دا وسيلې،وسايط پـه لاس ورکـړو نـو بايد درخپل نظر لانـدي پـه خـالي او داسـي ځـايونو کـي چـي هلتـه عامـه شتمنی، شخصـي شتمنی او انسـانان کـم وي پـه لاس ورکړو. پرلويو لارو اوسړکونو باندي ماشومانو ته داوسيلې پـه لاس ورکـول ياپـه بل عبارت دچلونې اجازه يې ورکول،په لوی لاس خپل ماشوم او نورو انسـانانو تـه زيان رسول دي. په ځينو حالاتو کي ځينـي خلـک غـواړي چـي پـه خپـل موټر،موټر سايکل او نورو وسايلو سره ځـان نـو رو خلکـو تـه لوړ،جورتمند،پياوړی معرفـي کړی،دبيلګې په ډول دخلکو په ګڼه ګونه کي دمو ټر اوموټر سايکل ډير تيز رفتار، په داسي لارو چلونه چي هغه لار ددې وسيلو دتګ او راتګ لپاره مناسيبه نـه وي. دخلکو ومخته دخپلې چلونې دزده کړې ښودنه،ياد کارونـه ددې لامل ګرځـي چـي موټر يا موټر سايکل دلارې څخه واوړي او چپه سي، يا دکوم سي سره ټکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي او یا هم کوم انسان په ژوبل یا ووژل سي،داناسمه اودنه منلو وړکړنه ده چې موږ او تاسو دخپل غرور او کبرښکار سو، خپل ځان او نورو انسانانو ته زیان ورسوو،په هروخت کې چې موږ هرڅومره هم دښه ژوند درلودونکي یو نو باید عاجزه اوسو او کبر ونه کړو.دسړکونو او لارو خرابوالی هم ددې وسایلو دټکر او اوښتلو یو لوی لامل دی.

هغه سړکونه چې زموږ او ستاسو دکورونو او ځمکو څخه تیریږي: دازموږ او ستاسو خپل مسؤلیت دی چې داسړکونه خپله سم اودریوې اندازې پوري یې ورغوو،ځکه که موږ هر یو دخپل کور او کلي لارې ورغوو، نو هیڅ یو خرابه لاره او سړک به خراب پاته نه سي. هغه سړکونه او لارې چې دعامه ځایونو څخه تیریږي نو دهم هغه سیمې او سیدونکي باید په ګډه دحاشر دلارې هغه سړکونه ورغوي.ځیني انسانان هغه وخت دیوې وسیلې چلونه کوي چې دنشې اویا غوسې په حالت کې وي، دا دوړه حلتونه ددې لامل کیږي چې موټر،موټرسایکل او یاکومه بله وسیله دچلوونکي دواکه ووزي او واوړي، ټکر اویاهم کومه بله ترافیکي پیښنه وکړي.

په موبایل کي باید دچلولو په وخت کي خبرې ونه کړو، ځکه دیوې وسیلې چلونه یوازې په لاسونو او پښوسره نه کیږي، بلکي دانسان ټول وجود باید کار وکړي دهغه څخه ورسته یو کس ښه او مناسیبه چلونه دیویې وسیلې کولی سې. هغه وخت چې یوانسان ته خوب ورځي په هغه وخت کي دیوې وسیلې چلونه ددې لامل کیږي چې یوه بده پیښنه منځ ته راسي، هروخت چې کوم چلوونکی په ځان وپوهیدی چې اوس نوزه خوب ته اړتیا لرم نو باید هغه وخت دچلونې څخه لاس واخلې او سم دستي استراحت وکړي، ځکه هغه وخت چې یوکس دکومې وسیلې دچلونې په حلت کي وي که چیرې هغه وخت چلوونکي ته خوب ورسې نو هتمن داخطر سته چې چلوونکی ویده سي اوهغه وسیله چې دی یې په خپل واک کي لري دواکه یې ووزي او کومه بده پیښ منځ ته راسي.هر هغه څوک چې ماشین چلوونکی وي نوباید دچلولو په وخت کي دپوره دقت ،غوږ اوفکر څخه کارواخلي، احتیاط وکړي ترڅو دترفیکي پیښنو مخنیوی وسي. دیوې وسیلې چلوونکی یوازې دخپل ځان دساتلو مسؤلیت پرغاړه نه لري، بلکي دهغو انسانانو دژوند مسؤلیت هم دده پر غاړه دی چې دده سره په دې وسیله کي شتون لري. هغه وخت چې موږ چلوونکي یوو او دومره یولوی مسؤلیت مو د غاړې وي، نو څنګه بې پروایي کولی شو؟

دیوې وسیلې چلوونکی هیڅ وخت باید وراخطانه سي اوبې پهمي ونه کړي، که څه هم چې موږ او تاسو مسلمانان په دې ایمان لرو چې خیر او شر دلوی خدای (ج) دطرفه څخه دي، مګر موږ باید بې پروا ونه اوسو او دپوره احتیاط څخه کارواخلو، ځکه انسان مکلف دی چې دخپل ځان اونورو ساتنه وکړئ، خپل ځان او نور انسانان په خطر کي وانه چوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهر ماشين څخه بايد په خپل ځای اوپر وخت استفاده وکړو . هيڅ ماشين بايد بې ځايه ونه کارو او ناسمه او ناروا استفاده ترينه ونه کړو .ځينې انسانان داسې فکر کوي چې ماشين به تل زما په اختيار کې وي،ياد وګړي په داسي ډول ماشين کاروي چې په ماشين باندې ډير باور ويني او تل يې په اجزاوو اطمنان(باور) کوي، مګر ماشين داعتبار وړنه دی، په ماشين باندی بايد پوره باور ونه سی، کيدای سي چې په نامعلومه وخت دکاره وغورځيږي کار ونه کړي او نورو انسانانو ته زيان ورسوي.ماشين داسي يوشی دی چې دبيلا بيلو پرزو،توټو څخه جوړسوی دی او ددې ټوټوڅخه که چيرې يوه هم پروخت کارونه کړي نو ماشين دکارغورځي او هتمن خطر پيښوي.

کله چې انسانانو ماشينونه دخپل هوسايني لپاره جوړکړی دی نوبايد دهغو څخه مثبته او ښه استفاده وکړئ او هيڅ وخت يې داسې استعمال نه کړئ چې خپل ځان او نورو انسانانو ته زيان ورسوي.

هرماشين چلوونکی بايد دپوره غور،دقت اوفکر دکولو څخه ورسته د هغو وسايلوو څخه کارواخلي،چی انسان ته خطر پيښوی، ځکه په ځينو حلاتو کې همدغه انسان دالله(ج) په مرسته جوړکړی ماشين خپله انسان ته زيان رسوي.موږ چې کله يو ماشين کارو نو بايد په پوره ډول پر هغه واک دارې ولرو او کله چې يو ماشين کارو لومړی بايد هغه په سمه توګه زده کړو او ورسته ورڅخه استفا ده وکړواو دخطرناکوپيښو څخه دخپل وس اوتوان مطابق مخنيوی وکړو.

دچا پيريال پاک ساتنه او سمسورتيا

يو انسان په ژوند کې داسي مادو ته اړتيا لري، چې بې له هغه مادو څخه ژوند نه سي کولی. اوبه،خواړه، هوا اودا سي نورې مادې چې بې له دې مادو څخه دانسان ژوند ناشونی دی. که چيرې پاملرنه وکړو نوېادې مادې خپل په منځ کې يوډول اړيکې سره لري،دبيلګې په ډول که چيرې په يوه سيمه کې اوبه شتون ولري نو په هغه سيمه کی نباتات وده کوي، دنباتاتو څخه خواړه لاسته راځي او په همدغه سيمو کې دهغو سيمو په پرتله هوا پاکه وي چې هلته نباتات نه وي. پاکه او مناسبيه اوبه هوا (چاپيريال) انسان دنارو غيو څخه ليري ساتي او نه پريږدي چې انسانان او نور ژوي په نارو غيو اخته شي.

موږ او تاسو بايد په خپلو سيمو کې نباتات کښيږدو ،چې ددې کار په کولو سره موږ ته ډيرې ګټې رسيږي، يوخو به مو دکور او سيمې چاپير يال پاک ساتلی وی، اوبل به موږ دنباتاتو دحصلا تو څخه ګټه پورته کړي وي. موږاو تاسو انسانان الله (ج) ددې څخه نه يو منعه کړي چې دخپل ځانونو ساتنه وکړو موږ او تاسو بايد لومړی خپل ځان پاک وساتو او وروسته خپل چاپيريال پاک وساتو.رسوالله (ص)فرمايي:ژباړه.پاکي دنيم ايمان سره برابره ده.①

۱- صحيح مسلم کتاب الطهارت حديث ګڼه 534

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې مونږ هریو که هغه ځای چې مونږ په هغه ځای کې استوګنه کوو اوهغه ځای چې هلته کارکو پاک وساتو نو ټوله نړۍ به مودناپاکۍ اوچټلۍ څخه ساتلي وي.
داچې اوس زمونږ چاپیریال ککړاو نا پاکه دی دامونږ او تاسو ناپاکه کړی دی او په ډول ډول نارو غیو دهمدغه ککړتیا له وجې مبتلا یو. ناپاکه چاپیریال مونږ ته ډیرې ستونزې راټوکولي دي. که چیرې مونږ او تاسو هر ډول موادو څخه په ځای استفاده وکړو او اصراف په کښې ونه کړو نو په دې کارکولوسره به مو دردېرې اندزې خپل چاپیریال پاک ساتلی وي.

دچا پیریال په پاک ساتولو کي نباتات لویه ونډه لري.

مونږ او تاسو هریو باید لږترلږه یوه ونه او نبا تات کښینوو او پالنه یې هم وکړو .ونې دسیلابو نو دزیات بحیر څخه مخنیوي کوي، دسیلابونو مخه نیسي. ونې او نباتات چاپیریال پاک ساتي اومونږاوتاسو دهغه څخه خوراکي مواد لاسته را وړو. نباتات دیوانسان روح تازه کوي او تل یې په لیدلودخوښۍ احساس کوي. نباتات دیوه انسان په ژوند کي دحدنه زیاتي ګټې لري. نباتات دلوی خدای(ج) یو لوی نعمت دی او مونږ او تاسو یې باید په ساتولو کي دتوان سره سم کوښښ وکړو. خپله سیمه باید دنباتاتو په کښت او کرولو سره ښکلې کړو.کله چې مونږ او تاسو دخورکي او یا هم غیري خورکي موادو څخه استفاده کوو،
هغه اضافي،بالابود مواد چي ددغه موادو څخه پاتیږي باید په هر ځای کې یې ونه غورځوو او دا اضافي مواد په هغه ځایونو کې وا چوو چې ددې اضافي موادو لپاره ځانګړې سوي وي، او یایې هم په یو مناسیب ځای کي درخاورو لاندي کړو، ترڅو په راتلو نکي وخت کي دامواد زمونږ چا پیریال اوهوا راته ککړه نه کړئ.
مونږ باید خپل راتلوونکي نسل ته درشا ناپاکه چاپیریال پرینږدو.
دهغه اجناسو او وسایلو څخه په نامناسیب ډول باید استفاده ونه کړو چی هغه وسیلې زیات لوګي تولیدوي.
لوګي او ځیني نورکیمیاوي توکي دچاپیریال په ککړتیا کي لویه ونډه لري، نو باید درخپل وسه پوري دهغو ماشینونو او کیمیاوي توکو څخه چي هغه دچاپیریال لپاره مضر،خطرناکه او وژونکي مواد تولیدوي استفاده ونه کړو .
مونږبایدداسي لارې چارې پیدا کړو چې هغه ددې ډول اجناسو او موادو یوغوره اوښه بدیل وګرځي او نورموچاپیریال راته خراب ککړ نه کړي.
دچا پیریال پاک ساتل زمونږ اوستاسو ټولو دنده ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

#ديني عالمان

زموږ اوستاسو په ټولنه کي ديني علماؤته زموږ ټول مسلمانان ورونه احترام (درناوی) لري او ټولو ويناوو اواصلاحي لاربښوونوته يې په پوره غوږسره غوږ نيسي، مګرددې غوره مقام او د ديني علماؤد پاک نامه څخه ځيني بد اوجاهله کسان ناسمه اوناروا استفاده کوي او ځيني داسي ويناوي وګړوته اوروي چي هغه ويناوي داسلام دمبارک دين سره په ټکرکي وي: زموږ مسلمانان ورونه دنارواوناسموکارونو وه کولو ته هڅوي، ياده کړنه يو زيان رسوونکي اونارواکړنه ده.

زموږ ديني عالمان په دې مکلف دي چي د دا ډول کسانو پرخلاف خپل ږغ پورته کړئ،چوف پاتي نه سي او پري نږدي چي داکسان داسلام دمبارک دين دنامه څخه ناروا اوناسمه ګټه پورته کړي:دمسلمانانو ذهنيتونه ورته خراب کړي. ددې کاردمخنيوي لپارعلمأ بايد په ډليزه توګه سرکښيني او دهغو مسئلوپه هکله سره خبرې وکړي چي دمسلمانانو په منځ کي خپرې سوي دي، مګر يادې مسئلې داسلامي کړونو اوشريعت سره په ټکرکې وي، ديادومسئلوپه هکله دې يوه داسي پريکړه وکړي چي نورداکسان داسلام دمبارک دين دنامه څخه نارواوناسمه استفاده ونه کړي اود مسلمانان ذهنيتونه ورت خراب اومغشوش نه کړي.

دهغو کتابونو او ليکونو په اړه دې مسلمانان خبرکړي او ورته دي يې په ډاګه اوبربنډئ کړي چي داسلامي مسائيلو،احکامو په نامه جوړسوي وي مګر غلطي (ناسمي) مفکوري مسلمانانو ته ورکوي اوپه حقيقت کي داسلام دمبارک دين سره هيڅ اړيکه نه لري، ديادو کتابونو،ليکونو،اشخاصواوکړيو مخه دي ونيسي. ديني عالمان بايد په خپل منځ کي ټولې اختلافي اړيني مسئلې سره حل کړي، په يوږږغ دي يوکار ته هو يانه ووايې اوعام مسلمانان بايد ددوخبرو په منځ کي پري نږدي.

ټولې هغه لويې خبرې اومسائيل چي دوی په هغه کښي په يوه خوله نه وي اوسره په کښي اختلاف لري په ګوته اويوه فتوادي پري وکړي، ځکه که چيرې يوديني عالم يوډول وينا کوي او بل ديني عالم بل ډول وينا کوي نو مسلمانان په خپل منځ کي سره اختلاف پيدا کوي او لويې لويې نا خوالې منځ ته راوړي،دعوامو،هغوکسانوچي ديني علم نه لري ذهنيتونه مغشوش،په شک اوتردود کي مبتلاکيږي نيغه لاره تري ورکيږي.ددې بدپايلو درلودونکوکړنو دنه پيښيدلو اومخنيوي لپاره بايد ديني عالمان په خپل منځ کي يوه داسي وينا هم پري نږدي چي په هغه وينا کي دوی سره مخالفه وي،ديني عالمان دي دنوروعامو وګړو په مرسته دهغو کسانو پرضد اواز پورته کړئ چي هغه کسان دخپلو ګټولپاره داسلام دنامه څخه غلطه(ناسمه)،ناروا استفاده کوي دمسلمانانو په منځ کي خندونه ،ستونزې اونفاق پيښوي او مسلمانان پرغلطواو کږو وږولارو بيايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يودينې عالم بايد داسې يوه وينامسلمانانو ته وانوروي چې په هغه موضوع کې پوره معلومات نه لري او دهره اړخه په خبر نه وي، ځکه که چيرې يوعالم يوه ديني وينا په ناخبرۍ کې مسلمانانو ته واورولـه، نو ددينـي علم نـه درلودونکي مسلمانان په هغه وينا بانـدي دعمل جامې اغونـدي هغه وينا يو بل تـه رسوي اوهغه کار بيا بيا تکراره وي، چې داډول عمل يونـاروا عمل دی او عالمـان بايد هيڅکله داسې وينا ونه کړئ چې په هغه وينا،خبره،فتوا،ياموضوع (سکالو) کې پوره معلومات ونه لري.

يوعالم چې کله يوډلې تـه نصيحت(واعظ)کوي، نـو بايد دی په هره هغه دينـي موضـوع کـې چـې دی يـې مسـلمانانو تـه پـه اړه معلومـات ورکـوي پـوره علـم درلودنکی وی او نورډېروالی او کمښت په کښې رانه ولي البته په اصل کې يې دموضوع. ديو عالم مسؤليت دادی چې يوه ټولنه اصلاح کړي او هغه ټولنه دناروا اوناسمو کارونو څخه ووېروي اودبداعمالوڅخه دوتلولارې چارې ورتـه پـه ګوتـه کړي.

عالم ټولنه دبدوڅخه منعه اونيکوکارونوته يې تشويق کوي.يوعالم داوبو پـه شـان دی چې ناپاکۍ دمنځه وړي او پاکي منځ ته راوړي.دينـي عالمـان بايد يـوه ټولنـه اصلاح کړئ او ټول هغه کارونه چې داسلام دنظره ناروادي مسلمانانو ته پـه ګوتـه او وښيي اونورکسان پرې نږدي چې داسلام دنوم څخـه پـه استفادي ناروکارونـه وکړي،ياټولنه ورته تشويق کړي اومسلمانان پرکړه لاره روان کړي.

هرمسلمان په دي مکلف دی چي داسلام دمبارک دين په ټولـو احکـامو ځان خبر کړي او هيڅ داسي يو کارونه کړئ چي داسلام مبارک دين هغه کارتـه اجازه نـه وي ورکړي.

بايد ټول مسلمانان دهغه کسانو مخنيوی وکړي چي داسلام دمبارک دين څخـه پـه ګټه اخيستنې نارواکارونه کوي او مسلمانانوته زيان رسوي.

موږ اوتاسو ټول مکلف يو چي د دينـي عالمانووينـاو اواصلاحي لارښوونو تـه غوږ ونيسواو هيڅ وخت ديني عالمانو ته سپکاوی ونه کړواو تل دقدر،درناوي او عزت په نظرورته وګورو.

موږمسلمانان مکلف يووچي دهرعالم احترم(درنـاوی)ولرواوپرې نږدوچـي کـوم څوک علماؤته توهين وکړي.

راســئ ټولنــه دعلماؤپــه مشــوره دپرمختــګ ســمت تــه ټيــل وهواودهغــوی دتجريبواوعلم درڼايۍڅخـه پـه ګټـه اخيستلوخپل دژونـدتياره ګوټونـه پـه ښـه ډول روښانه کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله (ج) عبادت په سمه توګه کول، اواحکاموته يې غاړه آيښودنه

لوی خدای(ج) انسانان دعبادت لپاره پيداکړي دي!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ الذَّارِيَات : 56نمبرايات ولولیٌ.انسانان په دې مکلف او ګمارل سوي دي چي دخپل خالق (ج) عبادات او ستاينه وکړي، هيڅ وخت دالله(ج) داحکامو څخه سر غړونه ونه کړي اوهغه احکام چي لوی خدای(ج) دخپل رسول حضرت محمد(ص) په واسطه موږانسانانو ته راستولي دي په ربښتني ډول پري عمل وکړو.

دهغه کارونو دکولو څخه ډډه وکړو چي موږ انسانان دهغه کارونو دکولو څخه منعه سوي يو او هغه کارونه وکړو چي موږ په هغه کارونو باندي ګمارل سوي يو.

دنيکو کارونو په کولو سره موږ خپل رب العزت ته نژدي کيږو او دبدو کارونو په کولو ورڅخه ليري کيږو.

موږ او تاسو بايد دالله(ج) درضا (خوشی)لپاره پرهيز ګاره او بدي نه کوونکو خلګو سره دوستي وکړو اود هغو انسانانوڅخه چي دلوی خدای (ج) داحکامو څخه سر غړونه کوي نفرت وکړو، دادوستي او کينه مو بايد يوازي اويوازي دلوی خدای(ج) درضا لپاره وي.انسان بايد تل عاجزه وي، کبر کوونکی او غرور کوونکی نه وي. انسان بايدخير رسوونکی واوسی په خپل وخت اوبيله دي چي کوم ځنډپه کښي وکړي دخپل خالق (ج) عبادت وکړي.

عبادت مو بايد داسي نه وی لکه دکوم کار چي عدت کوو، بلکي عبادت موبايد دزړه داخلاصه او په داسي ډول سره وي چي وجود(بدن) اوروح دواړه مو دلوی خدای(ج) په ياد کي بوخت وي اونورې ټولي دونياوي ګټې ،کارونه او خبرې مو درشاکړي وي اويوازي اويوازي موټوله پاملرنه،دلوی خداي (ج) په يادولو، اودهغه (ج) په قدرتونو کي په آند (فکر)کولو کي وي .

که چيرې موږ اوتاسو لوی خدای (ج) نه وينو هغه(ج) خومووينی،نوهغه وخت چي موږ الله(ج) وينی موږ هم بايد داسي فکر وکړولکه موږ چي دالله(ج) په حضور کي ولاړيوو، عبادت اويادونه يې کوو، ثنا،ستاينه او صفات يې وايوو دهغه څخه غوښتنه کوو.دالله(ج)دعبادت په وخت کي موبايد په ښکاره او پټه دواړو کي لوی خدای(ج) ته رجوع کړي وي.

هيڅکله موعبادت بايد په داسي شان سره نه وي چي په ښکاره خو دالله(ج) په عبادت بوخت يو ، مګر په دماغ او زړه کي مودخدای (ج) ياد نه وی، ددونياچارې موپه زړه او دماغ کي ځي راځي او دهغوی په هکله فکر کوو.دعبادت په وخت کي دانسان لوی دښمن ابليس ،شيطان انسان ته وسوسې وراچوي او دې ته يې نه پرېږدي چي دخپل خالق (ج)عبادت په سمه توګه سره وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمان،مؤمن باید دشیطان او خپل نفس سره په کلکه مبارېزه وکړي او پرې نږدي چې دنفس ناروا غوښتني پر یو مؤمن،مسلمان برلاسې سي. بې ځایه اوبې ګټې انساني غوښتني انسان دخپل پیداکوونکی څخه لیري کوي.

عبادت که چیرې یو انسان په سمه طریقه سره وکړي، نو انسان دګناهونو څخه لیري کوي.

عبادت کول موباید په داسې ډول سره وي چې موږ کله د یووخت لمونځ ادا کړو دربل وخت درلمانځه پورې مودګناه څخه وساتي. یوه روژه مو باید دربلې روژې پورې دګناه څخه لیري وساتي... دا هر څه هغه وخت کیدای سي چې موږ خپل ځان الله(ج) ته په ربښتني ډول تسلیم کړو، دټولو فرایضواوسنتونو پابنده واوسو او هیڅ وخت داسلام دمبارک دین داحکامو څخه سر غړونه ونه کړو.

دانسانانو لپاره دادونیا یوازې اویوازې یوه ازموینه ده او دادونیا ته انسانان دآمتحان لپاره رالیږل شوي دي.په دې دونیا کې نیکي کول او دګنا هونو څخه ډډه کول انسان ته ابدي خوشحالی او جنت په نصیب کوي.

بدي او دالله(ج)او دهغه درسول حضرت محمد (ص) داحکامو څخه سرغړونه او نه عملي کول انسان ته دوږخ ورکوی، که چیرې دخدای(ج) خوښه وه نوګنهګاره انسان ته به دوږخ ورپه برخه کړي او که یې خوښه وه نووبه یې بخښي. دادونیا ددې لپاره لاکمه ده چې موږ نیکۍ په کښې وکړو، نوځنګه به په دې کمه موده کې چې موږ او تاسو په دې دونیا کې میشت یو بدي وکړو. دیوٌ یوه انسان لپارداکوم وخت چې په دې دونیاکې تیره وي کم معلو میږي، هروخت هڅه کوي چې خپل وخت دالله(ج)درضاینې لپاره تېرکړي، ددې دونیا خوښۍ ورته خوب معلومیږي، هیڅ وخت یې په دې پاني کیدونکي دونیا زړه نه وي تړلی،خپل ټول،یا ډیر وخت په دې کې تیروي چې څنګه کولی شم مسلمانانو ته خیر ورسوم او نیکي وکړم.

مرګ دسترګو دربانو لاندي دی.هیڅ یو انسان داضمانت،داډکوم چاته نه سي ورکولی چې ته به یوه شېبه لاهم نور ژوندی پاته سي ،نوبیا ولې یوانسان خپل وخت په عبس او نارواکارونو باندي تېره وي؟

ژوند دباد په شان روان دی او هیڅ وخت دچا انتظارنه کوي، چاته دا واري ،موقه نه ورکوي چې تېروخت بیرته راوګرځوي، نویو انسان که دځان خیر غواړي باید بې فکره او بې تد بیره کار ونه کړي، تل دیوه کاردکولو مخکي فکر ووهي او دپوهانو انسانانو سره مشوره وکړئ.

وخت راګرځیدونکی نه دی. هغه وخت زموږ لپاره دخیر څخه ډک دی چې دخپل ابدي ژوند لپاره موڅه په کي لاس ته راوړل.نه ختمیدونکې خوښۍ په جنت کي دې او نه ختمیدونکې عذابونه په دوږخ کې دي.

الله(ج) انسان خپلې خوښي ته پریښی دی مختارکړی یی دی که هغه بدي کوي اوکه نیکي کوي، الله(ج)پر ټولو انسانانو رحمن دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله(ج) زموږ او ستاسو عبادت ته اړتيا نه لري! بلکې زموږ اوستاسو څخه آزموينه اخلي،زموږ لپاره دا ازموينه هوسا هم ده او سخته هم، يوازې اويوازې زموږ کارونو ته کتل کيږي. الله(ج) پر متقيانو(پرهيز) کونکو او قناعت کونکو انسانانو رحيم دی. ناهيلي دالله(ج) دستر درباره څخه نه ده په کار، موږ بايد اُميد کوونکي واوسو اوتل دالله(ج) پرنعمتونو شکراداکړو اوپه هغه څه باندې راضي (خوښ) واوسو چې موږ ته دالله (ج)دخوا څخه راکول سوي وي.

په دې دونيا کي بايد دومره نيکی وکړو چې زموږ دنيکی له کبله نور مسلمانانو ته لاهم ګټه ورسيږي.کله چي يو مسلمان په ستونزه کي وي دهغه سره مرسته وکړو. يومسلمان ورور موبايد دلاس او ژبې دضرر څخه خوندي وي، يعني داچي نور مسلمانان زموږ او ستاسو دلاس او ژبې دضرر څخه ځانونه په امن کي احساس کړي.

که چيرې خدای(ج) مه کړه موږ په قصداً او ياخطاسره کومه وړه اولويه ګناه کړي وي، دلوی خدای(ج) څخه دهغې ګناه بخښنه وغواړو او په راتلوونکي وخت کي هغه ګناه تکرار نه کړو.

که دالله (ج) خوښه وه نو وبه مو بخښي او که يې خوښه وه نودکړي ګناه سزابه راته راکړي، په ريښتيا هم الله(ج)بخښوونکی ذات دی.يومؤمن بايد تل خپل نفس په خپل واک کي ولري.

بد نفس زموږ څخه هغه څه غوري چې زموږ دبر بادی سبب ګرځي. موږ بايد دګناه څخه لير پاته سو، ددې دونيا دعيش او خوشحالی لپاره داخرت خوښی او ښادی دمنځ يونه سو.

ددې دونيا په زحمتونو بايد داخرت خوشحالی لاسته روړو، دژوندانه دضرورتونو دپوره کولو لپاره بايد حلال او رواکارونه او کسبونه وکړو.خپل ځان اولاد اودوستان دحرامو کارونو اوکسبونو څخه خپل دروسه پوري ليري وساتو او پری نږدو چي هغوی په حرامو خوړوسرتغذيه او په جاموسره يي پټ سي.يو مسلمان بايد مشفيق او مهربانه وي.

مسلمان بايد ظالم و نه اوسي دبل مسلمان ورور حق په هيڅ ډول هيڅ وخت ونه خوري اودر پښويې لاندې نه کړي ځکه الله (ج) خپل درحق وه يوه بنده ته ورتيريدای سي مګر دنور مخلوقاتو درحق درهغه وختـه نه سي ورتيريدای ترڅوهغه مخلوق نه وي ورتيرسوی انشاءالله.

موږ چي ځانونه مسلمانان بولو نوبايد داسلام دمبارک دين پر لارښونو عمل وکړو ،دځان څخه کامل مؤمنان جوړکړواوپه دې باندي شکراداکړو چي مسلمانان يو،موږمسلمانان بايد قرآن کريم اوحديث شريفونه مطالعه کړو اوعمل به پري وکړ،که چيرې داکړنه وکړونو هله به انشاءالله موږبرياليتوب ته ځان رسولی وی. ددې دونيا په خوښيوو به ځان نه تير باسو، اوځانونه به په مکمل (پوره) ډول دخدای(ج) او دهغه درسول(ص)پرلاره برابرکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرماشومانو باندي د هغوی دمور او پلار او یا د هغوی دنورو دوستانو د خوا ځخه ناسم نوم ایښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی یادول

ډیرې میندې او پلرونه پر خپل اولادونو باندي ناسم نومونه ږدي او یايې هم په داسي نومونو سره یادوي چي هغه نومونه دماشوم پر روحیه بده اغیزه کوي. دانومونه ډیر وخت دګرانښت،مینې له وجې ځخه پرماشومانو ایښودل کیږي، چي زیاتره وخت دانو مونه دوالدینو، نیکونو، اناګانو، کاکا ګانو او نورو دکورنۍ دغړو اویا نژدي دوستانو دخواځخه پرماشومانو ایښودل کیږي، چی دانومونه په راتلوونکی وخت کي کله چي ماشوم ځوانیږي دهغه دسپکاوي سبب ګرځي، ځیني وخت دهمدغه نوم له کبله هغه په ټولنه کي توهینږي او هغه ته ټولنه هر وخت دخپل نوم له کبله ازار رسوي.

دلته په لنډ ډول دځو داسي نومونو یادونه کوم ،لکه: سور،پیت پزی،لنډی، توری،چوری، منډی،کارګه،شینکی،ختی،دا ډول نومونه دښځینو لپاره هم موجود دي او یوازي پرنارینو ماشومانو نه ایښودل کیږي،بلکي پر ښځینو ماشومانو هم ایښودل کیږي. ځیني ماشومان چي کوم معلولیت ولري هغوی ته ددوی دمعلولیت دډول په نامه ویل کیږي، معلول ماشومان د معلولیت نه درلودونکو ماشومانو په پرتله ددې نومونو ځخه زیات اغیزمن کیږي، په هغوی باندي منفي تاثیرات غورځوي او دخپل ژوند ځخه دناهیلي کیدو احساس ورته پیدا کیږي.

ناسم نوم ایښودنه دیو ماشوم فکرته بدلون ورکوي او تل ورسره یواندېښنه وي چي ځنګه کولی سم دانوم دځان ځخه لیري کړم،ماشوم خپل هوډ او همت دلاسه ورکوي، ناتوانه کیږي، په راتلوونکي وخت کي دی یوې هیلي یا مقصد ته درسیدلو ځخه لاس اخلي، ځکه دی دناهیلۍ په جال کي لا دوختـه راګیرسوی وی او مباریزه دستونزو په وړاندي نه سي کولی.ماشومان دهغو کسانو سره هیڅ وخت مینه نه لري او کینه ورسره کوي کوم کسان چي دوی ته په ناسم نوم باندي غږ کوي، که ځه هم په ژبه سره ځه نه سي ویلی مګر دهغوی کینه او رخه دیادو وګړوپروړاندې ډېره زیاته وي، تل دیادوکسانو ځخه ځخه یو ډول کرکه کوي،چي داکرکه ورو ورو ډېریږي،په را تلونکي وخت کی یو توپان ترینه جوړیږي او ټوله ټولنه ورته یوه بده او ناسمه ټولنه معلو میږي، خپل ځان او ټولنې ته ستونزي را ولاړوي او هیڅ وخت دا سي ناسم نوم درلودونکي کسان په خپل نوم سره نه خوشحالیږي بلکي هغوی ته خفګان اوتکلیف ورکوي.

هرمور او پلار او هغه کسان چي دوی ته دماشوم دنوم ایښودلو زیمواري ور په غاړه شي دوی باید یو ښه او غوره نوم داسلام دمبارک دین په رڼا کي دخپل دود او کلتور سره برابر پیدا او پر ماشوم یې کیږدي، داسي یو نوم چي ماشوم په راتلونکي وخت کي دخپل نوم ځخه خوښ او راضي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسلام مبارک دین پر ماشوم باندي ښه او غوره نوم ایښودنه دماشوم حق بللی دی. ماشوم ددې حق لري چي پر هغه اسلامي ښکلی او دمعنا څخه ډک نوم کیښودل سي، ځکه که دالله(ج) خوښه وي نو دنوم دمعناسره سم ځانګړتیاوي او چلندونه به په هغه ماشوم کي پیداسي اودی به تل دخپل نوم په اوریدلو سره دهغه چاڅخه خوښیږي چي پرده باندي یې دا غوره نوم ایښي دی.که موږ دخپلو ماشومانو سره مینه کوو، راته ګران وي، نو ددې پر ځای چي هغه ته په یوه نا سم نوم سره ور غږ کړو او نوي نوم ورته کیږدو باید په خپل اصلي او هغه نوم چي پردي ماشوم ایښودل سوی دی وررږغ کړو. هغه نوم چي موږ داسلام او زموږ دکلتور سره برابر ورته انتخاب کړی دی. هیڅ وخت باید یو کس ته دهغه دنوم څخه پرته په بل نوم ور رږغ ،غږ نه کړو او تل یو بل ته په خپلو نومونو سره ووایو.که چیرې یو شخص زموږ او ستاسو څخه په داسي نوم سره نومول کیږي چي هغه نوم دده اصلي نوم نه وي او یا هم دکورنۍ، یا دوستانو دخوا څخه ورباندي ناسم نوم ایښودل سوی وی، په داسي حال کی هغه کولی سي چي ځان ته بل نوم خوښ او پر ځان یې کیږدي. لومړی که موږ چیري خپله سم نوم لرواو موږ ته ټولنه په ناسم نوم سره وائي نو هر هغه کس چي موږ ته په ناسم نوم سره رږغ کوي هغه ته باید ووایو چي ورورجانه زه خپله ښایسته نوم لرم او ته بیا هم ماته په دې ناسم نوم سره غږ کوي، ته ماته په دې کارسره تاوان نه سي رسولی بلکي ځانته زیان رسوی، ته په دې کار کولو سره ځان ګنهګاره کوی، ځکه زما پر تا داحق دی چي ماته په خپل نوم سره رږغ وکړي، زه په دې ناسم نامه نه خوشحالیږم بلکي زه دخواشینۍ احساس کوم نو که ته چیرې مادوست بولي نو په دې نوم سره ماته غږ مه کوه،ځکه دازمانوم نه دی، ددې او ځینو نورو ویناو په اوریدلو سره به په راتلونکي وخت کی یادکس په خپل نوم سره یادیږي او ناسم نوم به یې رو رو دمنځه لاړسي او ټولنه به ده ته په خپل اصلی اوسم نوم سره غږ کوي.دوهم هغه وګړي چي پر هغوی باندی داسلام او خپل کلتور څخه خلاف نومونه ایښودل سوی وی: باید دخپلې کورنۍ او دوستانو په مرسته یو نوم خوښ او پرځان یې کیږدي،دا ناشونی کارنه دی چي یو شخص خپل نوم ته بدلون ورکړي. هوموږ او تاسو کولی سو خپل ناسم غیري اسلامي او زموږ دکلتور څخه مخالف نومونه بدل کړو. داسلام مبارک دین موږ مسلمانان یو مسلمان ته دلاس او ژبې دتکلیف رسولو څخه منعه کړي یوو. مسلمان په ناسم نوم سره یادول یو ډول ازار رسول دي .موږ او تاسو حق نه لرو چي نورو مسلمانانو ته په ناسم نوم سره ور غږ کړو. موږ او تاسو باید هڅه وکړو چي دځانونو څخه نیک اخلاق لرونکي او باادبه انسانان جوړکړو. داهم یو ډول اخلاق دې چي موږ خپلو دوستانو ته په سم نوم سره غږ وکړواو هغوی ته په سم نوم ویلو،غږکولو سره نور هم په خپلو منځونو کي مینه او ګرانښت منځ ته راولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږاوتاسوبایدهیڅ وخت په بدو او ناسمو نومونو سره یوبل ته غږ ونه کړو،په دې کارکولوسره په خپلومنځونوکې بغض او کینه منځ ته رانه ولوو. که یوکس په ناسم نوم سره یادول دګرانښت څخه وي او که دبغض، کینې څخه په دواړو حلاتو کې یې دیو مسلمان لپاره ویل ناسم کاردی اوباید ددې کړنې څخه په کلکه ډډه وکړئ،ځکه داسلام مبارک دین اوزموږ ژبه زموږ مسلمانانو لپاره ښه او ښایسته نومونه لري اوموږ ته یې ښودنه سوې ده. موږ باید په هیڅ وخت کې خپل مسلمان وروړپه غیري اسلامي، غیري اخلاقی اوزموږ دفرهنګ څخه په خلاف نوم سره ونه بلو.والدین باید پرخپلو اولادونو باندې زموږ دفرهنګ سره برابراو اسلامي نومونه کیږدي. راسئ چې دناسمونومونو داکوچنی فرهنګ دمنځه یوسو او خپل هغه نومونه چې دخولوڅخه پریوتي دي، راژوندي کړو.موږباید دنورو دفرهنګ ښکار ونه ګرځو، هیڅ وخت نه یوازې په نوم ایښودلو کې بلکې دژوند په ټولو چارو کې خپل فرهنګ هیر نه کړو او دنورو دفرهنګ تکلید ونه کړوو .

په ښوونځیوو او مدرسوو کې کیفیت لرونکي او ښه زده کړه

ښوونځې، مدرسې او نور تعلیمي ځایونه دعلم پوهې دلاسته راوړلو دروښنایې اودبریالیتوب ته درسیدلو ځایونه دي. په مدارسو اوښوونځیوو کې موږ او تاسوته داسلام دمبارک دین په اړه زده کړه راکول کیږي، موږ دالله(ج)دحکمونو او دهغه جل جلاله درسول (ص) دکړونو او ویناوو څخه خبریږو اوراته نیغه،سیده لاره دښه ژوند او اخرت لپاره ښودل کیږي.په ښونځیوو اومدرسوو کې موږ اوتاسو په دې باندې پوهوي چې دونیاته موږ دڅه لپاره راغلي یو انسانان په خپل منځ کې یو پربل کوم حقوق لري، نوردالله (ج) مخلوقات پرانسانانو باندې کوم حقوق لري، لوی خدای(ج) انسانان دڅه شي لپاره پیداکړی دی او دوی کوم مسؤلیتونه لري.همداډول په ښونځیوو او مدرسوو کې موږاوتاسو ته عصري او فني علوم ښوول کیږي.زموږ او ستاسو ټولنه دې دواړو دپوهې او پرمختګ مرکزونو ته اړتیا لري.موږ او تاسوباید په دیني او عصري پوهې سمبال و اوسو خپل هیواد او خپلې ټولنې ته دهمدې لارې خدمت وکړو، ترڅوموږ دپوهې په لاسته راوړلوسره یوپرمختللي ټولنه سو.عموماً موږ اوتاسو په ماشومتوب کې دپوهې په ګل بڼ سرورنښاسو.موږډېروخت دپوهې ،علم لاسته راوړل دماشومتوب څخه پیلوو، کله چې زموږ څخه زموږ دماشوم توب طلائی وخت تېرسي نوځیني زموږڅخه داسې فکرکوي، چې په لویوالي کې پوهه لاسته نه راوړل کیږی او خپل هیلې دلاسه ورکوي، چې ددوی داډول فکرناسم فکر دی، ځکه پوهه لاسته روړل معلوم وخت نه لري! هر څوک کولی سې چې هروخت پوهه لاسته روړي، خوبهتره داده چې موږ خپل ماشومان دماشومتوب څخه دپوهې دلاسته روړلو لپاره وهڅواو په هغوی باندې علم، پوهه زده کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه زده کړه کول:

ښه زده كړه كول په يوم ارم دخوښی څخه ډک اويوداسي چاپيرل كي كيږي چي هلته دزده كوونكوسره دمهربانۍ اومينې څخه ډک چلند كيږي. ځينو تعليمي مركزونو كي دزده كوونكوسره دښوونكو او په تعليمي مركزكي دنورو كاركوونكو دخوا څخه ناسم چلند كيږي: دروحي او جسمي فشارلاندي راوستل كيږي، ددې پرځای چي ديوې مناسيبې لارې څخه كارواخلي او زده كوونكی په دې وپوهوي چي كوم كارچي تاوكی ناسم دی، په راتلونكي وخت كي داكارمه تكراره وه،برعكس دهغوی سره زور زياتی كوي او هغوی تحديدوي .دازور زياتی او دزده كوونكو سره ناسم چلند ډيروخت دناوخت راتګ، غيري حاضري(ناسوبتيا) دزده كوونكو ترمنځ دشوخۍ كولو او ځينونورمسائيلو له كبله صورت نيسي، چي ددې نامناسيب تحديد اوزور زياتي له عمله دزده كوونكي جوړت كميږي او دزده كړې څخه يې دتيښتي سبب هم كيدای سي.په يوه تعليمي مركزكي زده كوونكی دروحي اوجسمي فشارلاندي راوستل يوبد او دزده كړې لپاره نامناسيب چاپيريال بللی سو.چي زده كوونكی په ياد چاپيريال كي نه سی كولی په ښه ډول زده كړه وكړي.

په يوه داسی چاپيريال كي چي هلته وېره (ډار) شتون ولري، خفه كوونكی وی اويو زده كوونكی خپله غوښتنه،پوښتنه، هيله اونظر نه سي ويلی، زده كوونكی نه سي كولی چي هلته په ښه ډول زده كړه وكړي.

يوزده كوونكی دزده كړې لپاره يوارم، دخوښۍ او خوشحالۍ څخه ډک،خپل هيله ښكاره كوونكی، خپل غوښتنه ويوونكی اويوداسي چاپيريال غواړي چی هلته شفقت او مينه موجوده وي.ښوونكي بايد پرخپلو زده كوونكو باندي مهربانه وي، هغوی ته دي داحق وركړي چي خپل نظر څرګند كړي،په درس كی ونډه ولري... دزده كوونكي او ښوونكي ترمنځ بايد داسي يوه ددوستۍ فضا وي، لكه څنګه چي ديو ملګري اوملګري ترمنځ وي.

ملګري په ډيره آساني سره كولی سي يوبل ته خپله غوښتنه،پوښتنه،هيله ووايي،دې ته ورته يوه فضا بايد دزده كوونكي اوښوونكي ترمنځ موجوده وي او داسي يوه ددوستۍ فضا ددوی ترمنځ بايد شتون ولري لكه څنګه چي دوالداو اولاد ترمنځ وي..دشفقت اومهربانۍ فضا.

كه چيرې يوزده كوونكی خپل درسونو ته پاملرنه نه كوي، شوخي كوي او دناسم چار چلند څخه دنور زده كونكو پروړاندې كاراخلي:داسي زده كوونكی دې ددې پر ځای چي ووهل سی، درروحي فشارلاندي را وستل سي اويا ورسر ناسم چلند وسی هغه ته دې دښوونكو او والدينو دخوا څخه په ډيره ارمه او دپوهې څخه په ډكه لحجه پوهوی وركول سي:ښوونكي دې دخپلو ټولو مهرتونو په كارولو سره زده كوونكی په دې وپوهوي، چي كوم كارچي دی يی كوی ناسم او دزيان څخه ډک كار دی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمثالو (بيلګو) په راوړلو او ياهم د کيسو اوحکايتونو په کولو سره هغه ته داقنعت ورکولی سی چي کومه کړنه چي دی يې کوي ناسمه اوښه کړنه نه ده.که چيرې يو ښوونکی اويا په يو تعليمي مرکز کی بل کوم کارکوونکی ديوه زده کوونکی سره چی هغه ناسم چار، چلند او غلطي کوي،دهغه دچلند په مقابل کي په وار وار ناسم چلند کوي، نو زده کوونکی خپل دکړي کارڅخه لاس نه اخلي، په بيا بيا خپل کړي کړنه تکراره وي او هغه داسي احساس کوي چي زه دقدر،درناوي او عزت وړنه يم زه يولټ او داسي يو څوک يم چي هيڅکله نه اصلاح کيږم، دوی زما څخه هيڅ دښو کړنو کولو هيله نه لري، نو زه ولې ښه چار وکړم او په ښه ډول زده کړه وکړم؟
لنډه داچي هغه ورځ تربلې خپل په چلند کي منفي بدلون راولي، خپل پر ځان يې اعتماد دمنځه ځي، په راتلونکي وخت دټولنې داوړ بارګرځي،ټولنه به دده دشر څخه خوندي پاتي نه وي او ددې کس دبدوالي سبب به يوازي هغه کس وي چي ددې ماشوم ياتنکي ځوان فکر يې نورهم منفي سمته ټيل واهه .که چيري يوښوونکی اويا هم مور او پلارد يوه ماشوم دناسم کارد کولو په وخت کې، دهغه دنيکې پوهونې لپاره دمناسيبې لارې څخه کاروا‌خلي، او هغه ته دا احساس ورکړي چي کوم کارچی دی يې کوي ناسم او دزيان څخه ډک کار دی، نو هغه ماشوم او ياهم تنکي ځوان به په راتلونکي وخت کي خپل ناسم کارنه تکراره وي، په خپل کړي کاربه په وار وار پښيمانه کيږي او بيا به داهڅه نه کوي چي بيله فکره اوياهم منفي اړخ درلودونکي کړنه وکړي.
 په تعليمي مرکزونو کي دې د زده کوونکو ترمنځ سيالۍ په لاره واچول سي.
داسايلۍ بايد دپوره شفافيت،روڼوالي څخه برخمنې وي او هغه زده کوونکي دي ددې سياليو په ترڅ کي په نښه سی چي رښتيا هم لياقت درلودونکي زده کوونکي وي، او په خپلودرسونو او کړونو کي يې دنورزده کوونکوڅخه زښت زيار ايستلي وي. يادو زده کونکوته دې دهغوی دلاتشويق لپاره ډالۍ ورکول سئ، ترڅو په راتلوونکي وخت کی نورزده کوونکي هم وهڅيږي او په خپلو درسونواو چار چلند کي مثبت بدلون راولي.
وخت په وخت دزده کونکو ارزيابي کول، زده کوونکي ته دزده کړي دګټې په اړه په عملي ډول پوهوی ورکول، دعلمی تجريبو سرته رسول په ساده اوپيچلي ډول سره، په يو تعليمي مرکز کي اړين دي. دهغو زده کوونکوسره چي په درسونو او ياهم دژوند په نورو چارو کي دستونزو سره مخ وي د نورو زده کوونکو په پرتله دي ډيره مرسته ورسره وسئ، اوورته دي مناسيبې، وړ لارښونې وسئ:ترڅو هغوی دخپلو ستونزوسره مقابله وکړي، پرخپل ځان اعتماد پيداکړي، په راتلونکی وخت کي خپله دخپل ځان ستونزه حل ياورته دحل لاره وموندې او بيا دې ته اړه نه سي چي دستو نزې پر وړاندې خپل همت دلاسه ورکړي.
ښوونکي بايد هيڅ وخت خپل زده کوونکي په نا سمو نومونو سره يا دنه کړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني دا چي هغوی بايد خپل په نو مونو سره ياد کړي. ښوونکي بايد دزده کونکو ترمنځ داسي يوه فضا رامنځته کړي چي هغوی ديو بل سره په ډېره مينه، دوستۍ چار،چلند وکړي، ديو بل سره تل مرسته کوونکي او همکاري کوونکي واوسي، اوديو او بل نظريې په مينه او غور سره واو ري.

زده کونکي دي په دې وپوهوې چي ديو اوبل سره کينه ،رخه او بغض کول ناسم کاردی او تاسو بايد تل يودبل همکاره اوسي، پری نږدئ چي ستاسو په منځ خفګان منځ ته راسي.په تعليمي مرکزوکي دښوونکو نشتون، بي وخته راتګ،ناسوبتيا، او په ماهيرانه اومسلکي ډول درس نه ويل،نه ورکول اوياهم په درس باندي دزده کونکو نه پوهول پرزده کونکو منفي اغيزې لري.

دښوونې په يوه ښه مرکز کي بايد تحديد او وېره موجوده نه وي. هغه زده کوونکي چي پرنورو زده کونکو زورزياتی کوی بايد وپيژندل سي او په راتلونکي وخت کي زورزياتي ته پري نه ښودل سي. دهغه وسيلو مخه بايد ونيول سی چي هغه ژوبلوونکي او ياهم تحديده ونکي وسيلې وي.

هيڅ وخت بايد تعليمي مرکزونه وېروونکي نه وي بلکي برعکس دخوښۍ او امن ځخه برخمن وي. وخت په وخت بايد ديوه تعلمي مرکز کار کوونکي دټولنې دمخورو او دزده کوونکو دوالدينو سره غونډې ونيسي،ترڅو پر هغو ستونزو باندي چي په مدرسوو، ښونځيوو اويا هم تعليمي مرکزو کي موجودې وي خبرې وسي اودحل لارې چارې ورته په ګوته سي.

د يوې ټولني ټول وګړي بايد په ګډه دعلم،پوهې دپرمختګ لپاره کاروکړي.په تعليمي مرکزونو کي بايد دقومی، ژبني اونژدي توپير ځخه مخنيوی وسي او ټولو زده کوونکو ته په يوه نظر وکتل سي.

تعليمی مرکزونه بايد دسياسی کړونو لپاره ونه کارول سی او هيڅ وخت بايد تعليمي مرکزونو ته دسياسی ځايونو په نظر ونه کتل سي. موږ او تاسو بايد خپل تعليمي مرکزونه دهرې ناخوالي ځخه ليري وساتو او هيڅ چاته بايد اجازه ورنه کړو چي زموږ دتعليمی مرکزونو ځخه ناروا اوناسمه استفاده وکړي. موږبايد خپل ټولنه دعلم او پوهې په ګاڼه سمباله کړو، دنا پوهې تورې تيارې دمنځ يوسو.

او ځانونه په دې وپوهوو چي دپوهې نعمت دانسانانو لپاره څومره دارزښت وړدی. دتعليمي مرکزونو پر وړاندې هر راپورته کيدونکی او را پورته شوی خنډ اوستونزه بايد ژر تر ژره دمنځه يوسو او پري نږدوچي زموږ تعليمي مرکزونه دمنځه لاړسي.

دتعليمي مرکزدمنځه وړل ديوې ټولنې دمنځه وړلو معنالري. همدغه تعليمي مرکزونه دي چي زموږ راتلوونکي نسلونه راته روزي ، زموږ هيواد به دهمدې تعليمي مرکزونو دزده کوونکو له کبله دلوی خدای(ج) په مرسته پر مختګ کوي ،موږ ته به خو شحالی راکوي، دا کړاونو به راڅخه ليرکوي او يو سوکاله ژوند به را ته ډالۍ کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دميرمنې او خاوند(ميره) ترمنځ ښې اړيکې او يوبل ته درناوی

ميرمنه او خاوند موږ داسلام دنظره هغه چاته ويلی سو چي، دنر او ښځی ترمنځ نکاح وسي، يعنی نراو ښځه په دې سره راضي (خوښ) سي چي ددوی ترمنځ نکاح، دګډژوندتېرولو تړون سي،په اصتلاح وا ده سره وکړې. ميرمنه اوميره بايد يو دبل عزت او احترام(درناوی) ولري او پري نږدي چي ددوی ترمنځ خفګان منځ ته راسي.

ميرمنه او خاوند(ميره)بايد يو دبل په رازونو دامکان تر حده پوري خبر وي او پري نږدي چي ددوی ترمنځ ناوړه ،منفي شک او ګومان پيداسي. هيڅ وخت دي ميرمنه اوخاوند يوبل ته درواغ نه وايي او هڅه دي وکړې چي تل يوبل ته رښتيا ووايي. دهغو کارونو په اړه دې يو دبل سره صلاح او مشوره وکړې چې، دوی دواړه ورسره مخ کيږي.

هيڅ وخت بايددميرمنې او خاوند ترمنځ دبې باوری فضا حاکمه نه سي، ميرمنه او خا وند بايد په هغو کارونو او پريکړو کي سره موافيق سي چي دوی په هغه پريکړو او کارو نوکي هم نظره نه وي او هريو يې ځان ته يونظر لري، په داسي حال کي بايد داسي يوه دحل لاره پيدا کړي چي ددواړو دقبو ليت وړ وګرځي. که چيرې ديوې ميرمنې او خا وند په منځ کي داسي مسايل مخته راځي چي دوی ديوبل دنظر پر خلاف عمل کوي نو بايد ددا ډول کارو نو څخه دواړه طرفه په کلکه ډډه وکړي. کله چي خاوند او ميرمنه ديو بل پر ځای پر يکړو او مشورو ته غوږ نه نيسي،صرفي نظر يې ګرځوي، نو د دوی داکړنه د دوی دوړو ترمنځ دخفګان او پريشانی لامل کيږي، دوی نه سي کولی چي خپل ژوند ته په خوښۍ دوام ورکړي اوخوشحاله اوسي.

دميرمنې او خاوند ترمنځ مخالفتونه، بدبينی، لفظی شخړې او جنګ جګړې دهغوی دماشومانو په روحيه او ذهن بده اغيزه کوي، ماشوم دي ته نه پريږدي چي ساليمه او مناسيبه روزنه ترلاسه کړي، دماشومانو د دماغي ستونزو لامل ګځږي،ماشومان په راتلوونکي وخت کي دي ته ليواله کيږي چي بدو اوخرابو عملو نوته لاس وا چوي، هغوی ددې پرځای چي ښه او نيک انسانان سي برعکس يې دخرابې خواته بيايي او هتا ځيني وختونه دميرمنې ،خاوند يادکورنۍ دنورو غړو ترمنځ خپل منځي شخړې او جنګونه ماشومان دي ته اړباسي چي ځان وژنه وکړي او ياهم دکوره څخه وتښتې. ډيرځ هغه ماشومان چي په کورونو کي يې شخړې کيږي په جسمي او عصبي ناروغيوو اخته وي او په سمه توګه جسمي اومعنوي وده او نمونه سي کولی ياد ماشومان ژر په داسي کړنو باندي اخته کيدای سي چي دکورنۍ او ټولنې داوړو بار وګرځي. دماشومانو په وړاندې بايد هيڅکله هم لفضي شخړې او جنګونه ونه سي.ميرمنه او خاوند بايد خپلې ټولې ستونزې ديو بل سره په خبرواترو حل کړي. يو ميرمنه بايد دخپل خاوند څخه نه پوره کيدونکي غوښتنې ونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میرمنه باید دخپل خاوند اقتصادي ستو نزې په نظرکي ونیسي اودخاوند اقتصادي حالت ته په کتو خپلې غوښتنې وه خپل خاوند ته وړاندې کړې. دیوې میرمنې او خاوند ترمنځ باید متقابل احترام،درناوی مو جود وي. دیوبل سپکاوی باید په هیڅ صورت سره ونه کړې. خاوند او میرمنه با ید دیوبل د دوستانو او اقرباؤ عزت او درناوی ولري، هیڅکله باید دیوبل قریبانو ته بې احترامي ونه کړي.

دیوبل ددوستانو احترام او درناوی ددې لامل کیږي چې دوی خوشحاله وساتي، که چیرې دیوې میرمنې او خاوند ترمنځ کومه ستونزه پیدا کیږي نو لومړی دي په خپله دا هڅه کوي چې راولاړي سویه ستونزې ته دحل لار پیدا کړې، که چیرې دوی په دې کارونه تونیدل نودخپلې کورنۍ دمشرانو څخه دي مرسته وغواړې اوراولاړې سوي ستو نزې ته دي دحل لاره پیدا کړې.هره میرمنه او خاوند داغواړي چې نیک او ښه اولادونه دي ولري، ددې لپاره چې اولا دونه یې په سمه اونیغه لاره روان سي: باید لومړی خپلو او لادونو ته په خپل کورکي سالیمه تربیه (روزنه) ورکړي اوورسته دهغه څخه خپل اولادونه دعلم اوپوهې په ګانه سینګارکړي.والدین بایدپه هیڅ صورت سره پري نږدي چې اولادونه دي یې بې علمه پاته سي. میرمنه اوخاوند بایدتل هڅه وکړې چې ددوی ترمنځ ټول راولاړسوي خندونه ،ستونزې اونوراړوندموضوعات دیوبل سره په مشوره کولو حل کړي،پري نږدی چې دوړو وړوستو نزو څخه لویې ستونزې منځ ته راسي اوخدای (ج)مه کړه دکو رنۍ څخه یې خوشحالۍ دځان سره یوسي. ژوند په خوشحالۍ او بغیر دنفرت څخه تېر کړې. کینه کوونکي اوغرور کوونکي انسانان هیڅکله پرنیغه لارنه دي روان اوپرهغه لاره خپل سفرکوي چې دهغې لارې پای دناکامۍ کندې ته رسیدلی وي.

مشوره کول

موږ او تاسو تل دافکر کوو چې کوم کارونه او کړنې چې موږ ته ښه معلومیږي، هغه کړنې په رښتیا هم ښه او بهتره کړنې دي او بیله دې چې دنوروخلکو سره مشوره وکړوسرته یې رسوو: مګرنه هر زموږ خوښ کړی کار(کړن)او زموږ کړې پریکړه پرځای او سمه نه وي.

هتمن زموږ ډیرو نیمګړتیاوو ته پام نه وي، ځکه کیدای سي زموږ تجربې او دماغ دنور انسانانو په پرتله کمزوری وی،کیدای سي زموږ دنظره څخه کوم څه پټ پاتې سوی وی او زموږ دي وه هغه ته هیڅ پام نه وي او ښتی،که چیرې په رښتیا هم موږ تجربه لرونکي او دخپل کوونکي کار یاپریکړې هراړخ ته تو جوکوونکي یو او هیڅ دې ته اړتیاونه لرو چې موږ دي یو څوک وپوښتو، مګر بیا هم مشوره کول دکامیابه انسانانو هنردی او هیڅکله پوه اوکامیاب وګړي بیله صلاح مشورې خپلې کړنې سرته نه رسوي.مشوره کول نه یوازي دا چې موږ په هغه کارونو کي چې موږ یې سرته رسوو او یاهغه پریکړې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ يې كوو په هغو كي موږ دكاميابۍ (برياليتوب) سره مخ كوي، بلكي موږ په مشور كولو سره دهغو انسانانو زړونه هم لاسته راوړو چي موږ دهغو سره مشوره كوو،دوستي مونوره هم ديوبل دزړوپه ځمكوكي جرړې (ربښې) ځغلوي او ترمنځ موبې اتفاقي دمنځه وړي. ځيني انسانان دخپل ژوندانه لويې لويې پريكړې په يوزي ځان سره كوي، دهيڅ يو چاسره مشوره نه كوي او ددوی په آندكوم كار چي دوی يې كوي هغه غوره او ښه دی: ددوی دامفكوره او كړنه په حقيقت كي ناسمه كړنه ده، ځكه انسان الله(ج) دځان څخه پوره نه دی پيدا كړی! انسان عاجزه او دخپل خالق(ج) او يودبل مرستې ته اړتيا لري.

هيڅ وخت ديوه انسان عقل، فكردومره نه دی پياوړی چي په هرې كړنې ،برخې اوډګر كي دي پوره پوهه ولري، اوكه يې ولري هم نوبشپړه به نه وي، كيدای سي يو څه ورڅخه هېرسوي وي ،يايې هم پام نه وي ورته اوښتی اوياهم توجو نه ورته اوړي، نو ځكه مشوركول اړين دي.

مشوره كول كيدای سي يوه انسان ته كاميابۍ اوخوشحالۍ ور په برخه كړي، دانسان عقل او فكر ديوه كاروه ټولو اړخونوته واړه وي يايې اړوي. موږ به يوكار يو ډول ارزولی ،سنجولی (ګڼلی) وی، مګر يوه كوچنۍ نيمګړتيا به وي هغه به زموږ دكار خنډ وګرځي، ستونزه به راته پيښنه كړي كيدای سی تل به دهغې نيمګړتيا څخه رنځ وړو اوهغه نميګړتيا به نه سوجبرانولی،مګردا هرڅه به هغه وخت نه وي:كله چي موږ ديو بل سره مشوره وكړو، ديو بل دكړيو پريكړو څخه ځانونه خبركړو، پري نږدو چي ستونزې دي زموږ مخنيوی وكړي،كارونه دي مو په سم ډول سره سرته ونه رسيږي او يا دې په راتلونكي وخت كي دخپلې كړي پريكړې څخه ناراضه (ناخوښه)سو.اولادونه بايد دخپلو والدينو سره په هركوونكي كاركي مشوره وكړې، هيڅ يوكاردي بيله دې چي خپل مور او پلار خبر كړي نه كوي، ځكه موراو پلار هغه وخت دخپل اولاد څخه ډير خفه او ناراضه كيږي، كله چي اولادونه يې كومه پر يكړه بيله دي چي خپل مور او پلارخبركړي وكړي.په كوم كار كي چي دمور او پلارخوښه نه وي هغه كار به څنګه دخير څخه ډک وي؟

بركت،برياوښوالی تل په هغوكارونو كي وي په كوموكارونو كي چي دوالدينومشوره اورضايت (خوښې) شتون ولري.ميندي او پلرونه هم بايد دخپلو اولادونو سره په هرې واړې او لويې پريكړې كي مشوره وكړي. هيڅ وخت دي دخپلو اولادونو په حق كي درهغه وختنه كومه پريكړه نه كوي، ترڅو چي يې هغوی خبركړي نه وي او دهغوی سره يې مشوره كړي نه وي يايې دهغوی خوښې اوناخوښې ځان ته نه وي معلوم كړي. دبيلګي په ډول داولاد دزده كړي څخه محرومه كول، هغوی ته كومه دنده پيداكول، او يايوبله لويه پريكړه چي په هغه كي دخپل اولادسره مشوره نه كول داسي مثال لري لكه چي يومور اوپلار دخپل اولاد ژوند په خپل لاس ورته خربوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلواولادو تـه دهغوی دمشورې اوخبراوې پرتـه کـوزده ،نکـاح،واده کـول. هيڅ مور او پلارته دانه ښايي چې بيله دې چې دخپل اولاد سره مشوره وکړي هغوی ته کوزده او يا هم واده وکړي. ښځه او نارينـه هغه وخت سره نکـاح کـولی سي داسلام دنظره چي هغوی دواړه په نکاح کولـو راضـي وي. کـه چيرې پـه دوی دواړوکـي يـو هـم دخپلـې نکـاح اوګډ ژونـد تېرولـو څخـه راضـي،خوښ نـه وي، نوددوی دواړوګډ ژوندبه د ډيروستونزو څخه پريمانه وي،داسلامي شرعت دنظره دنارينه اوښځي نکاح دايجاب اوقبول په نشتون کي صحت،رواوالی نه لري:اړينـه ده چي نراوښځه ايجاب اوقبول وکړي اودنکاح اوګډژونـدتيرولولپاره يوبل خوښ کړي.

مګر دا خوښـې پـه دې معنـا هـم نـه ده چـي داسـلام ددين داحکاموڅخـه پـه کـي سرغړونه وسي او په ټولنه کي بې حيايې ته لمن ووهل سي. پـه نکـاح کـي دولـي ياسرپرست خوښې هم اړينه ده خپل سرې نکاح کول هم دفسادزيږولو لامل کيدای سي.که چيرې يو موراو پلار غواړي چي د اولادونـو ژوند دې يې پـه خوشـحالۍ کي تيرسي : بايد هغه وخت چي دهغوی نکـاح کـوي دهغوی رضـا يـت (خوښـې) دځان سره ولري، بيله دې چي هغوی راضي نه کړي هغوی ته نکاح کول دهغوی ژوند خرابول دي اويـاده نکـاح نکـاح نـه ده.همداسـي مـوږ او تاسـو ټولـه اړيـوچې ديوبل سره مشور وکړو:

ځکه داسلام په مبارک دين کي مشوره کول دمؤمن دصفاتو څخه يو صفت دی او دبشريت ستر لارښود حضرت محمد (ص) به تل دخپلو ملګرو او هغه خلګو سره چي ده مبارک به ورسره ناسته ولاړه کول مشوره بـه يې ورسره کول.پـه مشـوره کولو سره ديو انسان عزت نه کميږي، بلکي نـور هـم عزتمند کيږي. مشوره کـول موږ دستونزواو کړاونو څخه ليري ساتي.کله چي موږمشوره کوونکي واوسونو هيڅ وخت به موږ دخفګان،ماتې اوناکامۍ سره مخ نه سو!

دمشرانو(ډيرعمرلرونکو) درناوی کول

مشران هغه څوک دي چي زمـوږ څخـه مخکـي دې فـاني نړۍ تـه را غلـي وي، او زموږ څخه په عمرکي مشران . يادکسان که چيرې نارينـه وي هغوی تـه پـه عامـه اصـطلاح سـپين ږيري،بوډاګـان اوکـه چيـرې ښـځينه وي هغـوی تـه سـپين سري،بوډياني ويل کيږي، ياد نومونـه پـه پښتو ژبـه کـي دپښـتنو دلهجولـه اړخـه بدلون کوي، تو پير په کښي راځي اوپښتانه ددې عمرلرونکو لپاره نورنومونـه هم کاروي. ددې ضعيفو کسانو احترام او عزت کول پر موږ او تا سو ټولو مسلمانانو لازم د او موږ بايد ديادو کسانو سره نيک سلوک او ښـه چلند وکړو. هغوی تـه سپکاوی(توهين) ونـه کړو. يـاد کسـان چـي اوس پـر لاره سم تـګ نـه سي کـولی يوخت زموږ او ستاسو پـه څير ځوانـان وه او دوی هم زموږ اوستاسو پـه څير خپل دځوانۍ وخت چي دپياوړتياوخت دی په کارکولو او خلګو ته په خدمت کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې تیرکړی دی. داضعیفه کسان اوس هم غواړي چې زموږ اوستاسو ځوانانو په شان ژوند وکړي، کاروکړي،هیواد او خلګوته خدمت وکړي، مګر افسوس چې دوی ضعیفه،بوډا سوی دي،نه سي کولی چې ټولنې ته کاراو خدمت وکړي او زموږ او ستاسوځوانانو په څیرداالله (ج)عبا دت وکړي.

دیادوکسانو زړونه هغه وخت سخت دردکوي چې کله هغوی ته موږ خدای(ج) مکړه سپکاوی کوو او یاهم ورسره نیک سلوک نه کوو.داسلام مبارک دین ضعیفه او دډېر عمر لرونکو ته دعزت اواحترام درلودلو توصیه کړې ده ، دهغوی درناوی کول یې نیکي ګڼلې ده او دهغوی احترام کول ښیګڼه بولي.داسلام دمبین دین پیغمبر حضرت محمد(ص)او دهغه یارانو ټل دضیفو انسانانو احترام کړی دی،دښه خوي خاوند هغه څوک دی چې دمشرانو احترام ولري. کوم څوک چې دمشرانو احترام نه لري او پرکشرانو رحم نه لري هغه شخص په اصل کې دځپل ځان قدر نه کوي اوټولنه هغه کس ته په سپک نظر ګوري !

دډېرعمرخاوندان هغه څوک دي چې هغوی دځپل ژوند څخه ډېرې تجربې لاسته راوړي دي او موږ او تاسو دهغوی سره په ناسته ولاړه دژوند ددې ستړې اوګړندي سفر دبریالیتوب لارې چارې زده کوو،دژوند دلارو دګړنګونو په اړه معلومات لاسته راوړو.موږ اوتاسو باید دمشران دنصحتونواوتجربو څخه پوره ګټه واخلو او دمشرانو(بوډاګانو) سره باید ډېر وخت تېر کړو،هتمن مشران وه موږته دنیکۍ څخه ډکې او داسې ویناوې کوي چې زموږ دژوندانه تیاره ګوټونه روښانه کړي،موږ او تاسو ته نیغې او برابرې لارې په ګوته کوي او دې ته مونه پرېږدي چې پر ناسمه،غلطه لاره قدم کېږدو. راسئ چې دمشرانو،ضعیفو کسان سره مرسته وکړو، دهغوی احترام اوقدر وکړو،ترڅومو دژوند یوبل اړخ هم ښائیسته کړی وی اوداسې یو څوک واوسو چې اخلاق لرونکی اونیکې کوونکی وی.

پخلاینه

موږ اوتاسو مسلمانان ټوله سره وروڼه یوو. موږ اوتاسو ځینې وختونه دیوبل سره دنظراختلا ف پیداکوو، ددې اختلاف له عمله ځینې وخت دیوبل سره لفظي شخړې کوو او یاهم یوبل ته لاس سره اچوو، چې ددې عمله موږ بیاپه خپل منځ کې سره خفه کېږو وختونه وختونه په خفګان کې تیروو، وختونه تېرسي خوزموږ ترمنځ پخلاینه منځ ته نه راځي. داخفګان زموږ تر منځ کینه او بغض نور هم زیاتوي اونور هم دیوبل څخه زړه بدې کېږو،چې یادکار زموږ پرشخصیت او اخلاقو بده اغیزه کوي. زموږ څخه ټولنه لیر والی اختیاره وي. کینه بغض او خفګان پرموږ زموږ پرکورنۍ او هتازموږ پرټولنه بده اغیزه کوي او ورته ډول ډول ستونزې را ولاړه وي. دبشریت ستر لار ښود حضرت محمد(ص)فرمایي: هیڅ سړي ته نه ده رواچې تردرو ورځو پورته خپل مسلمان ورور پرېږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي کله سره مخ سي دادوري مخ واړوي اوهغه دوري .ددوی غوره هغه دی چي اول سلام ووايي.①
موږ ديو بل سره په بد چلند ديو بل سره په بغض کولو ګټه لاسته نه راوړو، دې ته به هيڅ اړتيا نه وي چي موږ دي په خپل منځ کي خفګان اختيارکړو،ځکه موږ مسلمانان ديو بل څخه هيڅ وخت ليري نه يوو، موږ بايد خپل په منځ کي تل يوالی او اتفاق ولرو،پري نږدو چي دشراچوونکو په لمسون خپل ځانونه ديو بل څخه ليري کړو.موږ ورڼه يو ددې سربيره څنګه ديوبل سره کينه او بغض کولی سو، څنګه په يوبل پسي،بدووايو ،اوولې نورو خلګو ته ددې پر ځای چي ګټه ورسو زيان ورته ورسوو،
ولې نور هم وهڅوچي زموږ په شان دوی هم کينې او بغض ته په خپل زړه کي ځای ورکړي او خپل ځان په لمبوکي وسوځي؟ که چيرې خدای (ج) مکړه زموږ او ستاسو ترمنځ يوه ستونزه پيښيږي نو بايد دا ستونزدخپلو مشرانو اودوستانو په مرسته سره حل کړو او پرينږدو چي داستونزه دې دومره لويه سي چي زموږ تر منځ دي خفګان منځ ته راوړي، موږ دې ديوبل څخه ليري کړي. هيڅ وخت بايد موږ خفګان اختيارنه کړو او کوم څه چي اختيارؤ هغه بايد مينه او دوستي وي. خفګان ته بايد هيڅ وخت پنا يونه سو، بلکي موږ بايدتل ددوستی ملګري وه اوسو او تل په هر ډول حالاتو کي پخلاينه اختيار کړو.ديوبل څخه بدوړل او خفګان اختيارول زموږ څخه خوشحالی اخلي او موږ او تاسو يوښه او دخوشحالۍ څخه ډک ژوند ته نه پريږدي.پخلاينه هغه نعمت دی چي موږ کولی سو چي يو بل ته ګټه ورسوو، ديوبل خبرو ته غوږ کيږدو،ديوبل دستونزو څخه خبر سو،يوبل ته خپل غوښتنې ورسوو، ديوبل سره مرسته وکړو،اواتفاق منځ ته راولوو.کينه او خفګان موږ ديوبل څخه ليري کوي، ديوبل غوښتنې نه سو اوريدلی، نيکې مودمنځ وړي، موږ دکېنې اوخفګان په حلت کي داسي احساس کوولکه دټولې نړۍ غمونه چي زموږ پرسروي،په يادوحلتونوکي موږهيڅ وخت دخوشحالۍ احساس نه کوو، تل دټولنې څخه ليروالی اختيارؤ.موږ او تاسو بايد کينه او خفګان چي زموږ دزړه مرض دی او زموږ پرو جود او روح (مغز) دواړوبده اغيزه کوي اختيار نه کړو.موږ او تاسو بايد په خوشحالی خپل ژوند پرمخ بوزو، نه ديوبل سره په خفګان کينه او بغض کولو. داسلام مبارک دين موږ مسلمانان ديوبل سره په مينه، ورورولی، ښه چلند،اواتفاق سره امرکړي يو او هيڅ وخت يې دې ته نه يو هڅولي چي يودبل سرکينه او بغض وکړو.
موږ مسلمانان بايد ديوبل په بديوو پسي ونه ګرځو. ددې پر ځای چي دنورو بدۍ لټوو بايد خپلې بدی دمنځ يوسو، پريوبل بد ونه وايو او په يو بل پسي دځان څخه خبرې ونه تړو.خپلو ورونواو خويندوته بايد په ژبه اولاس سره زيان ونه رسوو. هيڅ وخت موږبايدټولنه ديوه بداو شررسوونکي انسان په توګه ونه پيژنی،ټولنه موږبايد د نيکي کوونکی او خيررسونکی انسان په توګه وپيژني.

۱- صحيح بخاري کتاب الادب حديث ګڼه 6076

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ژوند بايد ديو بل څخه په كركې نفرت او خفګان كې تېر نه كړو.ددې پرځاى چې ديوبل څخه نفرت كوو، بايد ديو بل سره مينه وكړو، خپل دالنډ ژوند په ورور ولۍ اوپخلاينه كې تيركړو اوپري نږدو چې خفګان دې زموږ ژوند ته داخل سې اوموږ ته دې زيان ورسوي.

په غيري قانوني اوپټ ډول سره خارجي هيوادونو ته سفر،دسفر په دوام او هغه هيواد كې بدې پېښې

په غيري قانوني توګه خارجي هيوا دونو ته سفر او تلل زموږ په هيواد كې ډېر اوكچه يې ډېره لوړه ده. دا سفرونه ،په قاچاقي لارو تلل، دخپل هيواد پريښودل، او تيښته ډير وخت دجنګ جګړو،بې وزلۍ، ښه ژوند كولو او ځينې وختونه دشوق څخه هم زموږ ځينې هيوادوال خپل هيواد پريږدي او نورو هيوادو نو ته سفركوي. قاچاق كوونكي او ځينې نورې ډلې دخپلو شخصي ګټولپاره زموږ هيواد وال په ډوډول خبرو سره غولوي.چاته دښه ژوند او هوسايني، چاته دپيسو او چاته هم دعيش او حشرت خبرې كوي چې په پايله كې يې زموږ ځينې هيوادوال دهغوى په خبرو غو ليږي په پټ او قاچاقي ډول يوخارجي هيوادته دتللو لپاره زړه ښه كوي. په قاچاقي لاروتګ،سفر هيڅ وخت دځاني،مالي اومعنوي خطرونو څخه خالي نه وي.خارجي هيواد ته دتللو پر مهال زموږ هيوادوال دډول ډول ستونزو سره مخامخ كيږي. ځيني سفر كوونكي دسفرپرمهال پرلارې باندې دلوږې او تندې څخه ومري،ځيني نور په سمندر كې غرك اودكبانو خورك سي، ځيني نور بيا دپولو ساتو دخوا څخه ووژل سي. كوم كسان چې په خپلې موخې كې بريالي سي او هغه هيواد ته چې دوى يې دتللو اراده كړي وي ورسيږي:هلته دځينو ژوند دغولامۍ څخه كم نه وي. دوى دهغه خارجي هيواد دوګړو خدمت كوي،داسي كارونه كوي چې خپل په هيواد كې به يې هيڅكله ونه كړي،مګر په يوه خارجي هيواد كې نه په هغه كار سترې كيږي او نه هم په شرميږي. هغه خبرې او ناسمي ويناوي چې زموږ هيوادوال يې دخارجيانو څخه دهغوى په هيواد كې اورې هيڅ وخت به داونه زغمې چې دخپل يوه هيوادوال څخه يې واورې، ځكه دوى مجبوره دې چې په يو پردي هېواد كې هرڅه وزغمې هغه كه دراندە كارونه او كه دپرديو دخوا دوى ته سپكاوى او پيغورونه وي.

زموږ اوستاسو هيواد والو ته په خارجي هيوا دونو كې سپكاوى كيږى، په ډول ډول نومونو سره نومول كيږي، هر وخت هغوى ته پيغور وركول كيږي دهيواد دپريښودلو، دبې وزلۍ، دبې علمۍ، جنګ كوونكو، هيواد خرابوونكو او دې ته ورته نوردير پيغورونه ...

زموږ ځينې هيودوال چې كله په يوه خارجي هيواد كې ميشت سي،نو دهغه هيوادفرهنګ دود، كلتور خپل كړي: داكار هيڅ وخت دمنلو وړنه دى. دپرديوو فرهنګ،كلتور خپلول اسلامي احكام هيرول، خپل كلتور هيرول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنورودمذهب کلتور او ژبې منل خپله ژبه هیرول او هغه خپل هیواد ته راوړل، زموږ ددین کلتو او ژبې په زیان کړنې دي. یاد کسان هیڅکله دا حق نه لري چي زموږ دهیواد دیوه اوسیدونکي او یوه افغان دعوه وکړي. یادکسان هیڅ وخت زموږ څخه نه دي اونه هم موږ او تاسو هغوی ته اجازه ور کوو چي زموږ دنوم څخه منفي ګټه واخلي.

پورته یاد سوي کسان تل دخپل هیواد خرابي غواړي دوی دخپل فرهنګ دښمنان دي.کوم هیوادوال چي موخپل هیواد پریږدي دجنګ جګړو او اقتصادي ستونزو له عمله، که چیرې دغه هیواد وال مو دلته په هیوادکي دسولې، ارامۍ او داقتصاد دغوړیدا او پیاوړتیا لپاره دزړه له قومي هڅه او زیار وباسي، باوري یم چي ډیر ژر به زموږ هیواد دهغو هیوادونو څخه وروسته نه وي کوم هیواد ونه چي موږ دمیشتیدو لپاره ټاکلي دي.

حقیقت خودادی چي همدا موږ او تاسو یو چي هیواد مودر دې حده را رسولی دی: چي اوس دخپل هیواد څخه تېښتو او پریږدو یی. موږ او تاسو زیار نه دی ایستلي په خپل هیواد کي، زموږڅخه ځینې تل ځان خوښوونکي اوځان غوښتوونکي پاته سوي دي.موږځینو تل دا غوره ګڼلې ده چي درقیبو پر دیوو څخه مرسته وغواړو،تل مودرقیبوپردیوو په لمسون خپل هیواد د اور په لمبو کي سوځلی دی.

په یوه اوبل نوم سره یو بل غندو او سره وژنو. موږځیني تیروتلي! رقیبواوغمازو پردیوو داسي ګڼلې یو لکه دبازي توپ، یومو یوې خواته په پښه وهې اوبل موبلې خواته په پښه وهي، همدا موږ یو چي خپل هیواد مو دپردیو په لمسون دردې حده را رسولی دی: چي اوس رقیبواوغمازو پردیو ته پناءوړو. ډیر زموږ څخه په خارجي هیوادو نو کي میشت دي اوهلته په بیلابیل ډول زورول کیږي. که موږ یوالی ولرو،یوبل ته ګټه ورسوو، پوهه،علم حاصل کړو،نوزموږ هیواد به ډیر ژر دلوی خدای (ج)په مرسته ددې شته ناخوالو څخه خلاص سي، یو سولیزاو پر مختللی هیواد به سي، نړۍ والو ته به یومثال سي.

موږ او تاسو باید ددې پرځای چي مغرض، شر رسوونکي خلګ راڅخه کار واخلي او خپل په ګټه مو استعمال کړې،نو باید خپل ټول قوت،پیاوړتیا او انرژي خپل په هیواد کي مصرف کړواو نور دنورو دخدمت کولو څخه ډډه وکړو.که موږ په پردي هیواد کي هر څومره کار وکړو:

زموږ دکاراصلي ګټه هغه هیواد ته رسیږی او ډیره لږ ګټه زموږدزحمت ګاللو چي هغه هم زموږ شخصي ده موږ ته رسیږي. که موږ خپل په هیواد کي کار وکړو زحمت وګالو زموږ دشخصي ګټې ترڅنګ زموږ دکارګټه زموږ هیواد ته هم رسیږي،که څه هم زموږ شخصي ګټه لږ وي مګر موږ باید دخپل هیواد لپاره دا لږ ګټه قبوله کړو، خپل در شخصي ګټو دهیواد ګټه موهیمه وګڼو اودهیوادګټې ته حق داولیت ورکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تشویق کول اودتشویق اغیزې

دیوشخص تشویق کول دیوه غوره اوکامیابه کار څخه ورسته هغه ښه او پر ځای کړنه ده چي هڅه کوونکی اوغوره کارکوونکی دې ته اړباسي چي نور هم خپل په غوره او ښه کار کي زیار وباسي او پرمختګ په کښي وکړي. تشویق کول باید په لومړي سرکي دموړپلار اودکورنۍ دنورو غړو دخوا څخه وي. که زموږ ماشومان او زموږ اولادونه او دکورنۍ نور غړي په یوه کارکي دځا نه وړتیا ښیي او خپل کارونه په ښه ډول سره سرته رسوي، موږ یې باید تشویق کړو. هغوی نورهم دښوکړنو کولوته وهڅوو.

هیڅکله باید هغه کسان چي په رښتیا هم غوره او ښه کارکوي دخپلونیکو کړنو دکولوڅخه ناهیلي اوپښیمانه نه کړو. دزیار ایستونکو کسانو تشویق کول، دهغوی سره یو ډول مرسته کول دي.

په خپلوکارونوکي بریالي او زیارایستوونکي اشخاص باید هغه وخت تشویق او نور هم وهڅو ،چي کله هغوی په یوه نیک او ښه کاربوخت او په هغه کارکي دځان څخه وړتیاوي ښیي.

هیڅ وخت هغه کسان باید تشویق او وه نه هڅول سي چي هغوی بدکاره او داسي کارونه کوي چي دټولني او زموږ او ستاسو دخلکو په زیان وي، ځکه که دهغوی سره زموږ تشویق او هڅول ملګري وي نو هیڅکله به دخپل ناسم او زیان رسوونکي کارڅخه لاس وانه خلي او تل به فکر (آند) کوي چي زه پرحقه یم او سمه لار مې غوره کړې ده.

په یو ښه کار کي هڅه کول او بیا دټولنې دخوا څخه تشویق یوکس ته لا زیاته پیاوړتیا وربخښي. که دیونیک کارکوونکی سره دټولنې تشویق ملګری نه وی نو ورو ورو هغه کس چي نیک کار کوی دخپل کار څخه پښیمانه کیږی اوفکر کوي چي ټولنه زمادکارونو څخه راضي(خوښه) نه ده، نو بیا ولې زه نور هم زیار وباسم؟

همداشان فکر دکورنۍ یو غړی هم کوي، کله چي هغه دخپلې کورنۍ دغړو دخوا څخه نه تشویق کیږي.

هر وړاولایق شخص باید وستایل شي اوورته دلانور زیارایستلومشوره ورکول شي،نه داچي زموږ اولاد زموږ دکورنۍ یو غړی اویاهم زموږ دټولني یو غړی دې دخپل ځانه وړتیا ښیي اوموږ دې هغه نه تشویق کوو.

ټول زیار ایستوونکي او ښه کارکوونکي دستا یلو وړدي.

هیڅ وخت باید موږ اوتاسو هغه کسان چي په یو ښه او روا کارکي زیار باسي بې همت نه کړو،که مو تشویق نه کړل دهغوی زړه هم باید دخپل کار څخه ورمات نه کړو،تل هڅه وکړو چي دهغو کسانو سره چي زیار باسي، دټولنې لپار خدمت کوي مرسته وکړو، هغه وستایوو ترڅو هغوی نور هم زیار وباسي او پر خپل کړواوکونکونیکو،ښو کارونوپښیمانه نه سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتفاق او يوالی

يو ټولنه هغه وخت سوليزه،هوسا، ارامه او پرمختګ کولی سي چي کله په يوه ټولنه کي يوالی (اتفاق) شتون ولري. ټوله وګړي يې په يوه ږغ او دريوه چترلاندي ژوند کوي. هرډول خطر او مشکل ته ټوله په ګډه ودريږي پري نږدي چې ستونزه او خطر ددوی منځ ته داخل سي جرړې په کښي وغځوي او ديوبل سره مرسته کوونکي وي.

مګرهغه ټولنې او وګړي هيڅکه سوليز دشخړو څخه خلاص،هوسا او رام ژوند نه سي درلو دلی په کومه ټولنو کي چي بي اتفاقي وي،ديوبل په غم نه غمجن کيږي، دستو نزو او مشکلاتو په وخت کي ديوبل لاس نيوی نه کوي، تل دا هڅه کوي چي څنګه يوبل دمخې ليري کړي او تل په دې فکر کي وي چي په کومه طريقه کولی سي چي يو بل ته زيان ورسوي،دا ډول فکر درلو دونکي اشخاص او ټولنې تل ونورو ته محتاج وي اوهتا ځيني خويي دنورو ترلاس لا ندي ژوند کوي.

داډول ټولنې چي يوالی نه لري،تل په اوروکي سوځي، او تل يې سيالان په دې هڅه کي وي چي نور هم ددوی په منځ کي بي اتفاقي راولي.کله چي يوملت اويوه ټولنه يوالی ولري، که هغه هر څومره کوچنی ملت او ټولنه هم وي، که هر څومره ضعيف اقتصاد ولري او که هرڅومره ورسته پاتې وي، مګرکه هغوی يوالی او اتفاق ته ژمن اوسي هغوی به په ډېره کمه موده کي پرمختګ وکړې،يوه پياوړي ټولنه به ترينه جوړه سي.

هيڅ وخت يوډله نسي کولی چي يوې ټولنې ته زيان ورسوي، مګر دوی ته هغه وخت زيان ورته رسوي يا ورسولی سي چي دوی په خپل منځ کي يوالی ونه لري.مسلمانان ټوله سره ورونه دي او هيڅ يو مسلمان دبل مسلمان څخه بحتراوغوره نه دی، مګر غوره والی او بحترې ديو مسلمان په بل مسلمان باندي دهغه علم او نيک اخلاق دي. په اوس وخت او يانني عصر کي دمسلمانانو تر منځ څنګه چي بنايي هغه سي يوالی شتون نه لري، او دمسلمانانو په منځ کي بي اتفاقي حا کمه ده؟دا بي اتفاقي ددې سبب ګر ځيدلي ده چي مسلمانان ورسته پاتي سي،ورونه!

مسلمانان په يوه اوبل نوم سره وژنې او يوبل ته زيان رسوي، حال داچي زموږمسلمانانو په مينځ کي بايد هيڅ وخت يو وړه ستونزه لا هم پيښه نه سي، ځکه موږ ته الله (ج) قرآنکريم غوره کتاب را کړی دی، دمحمد (ص) حديث زموږ سره شتون لري او هيڅ داسي کوم څه نشته چي زموږ په شريعت کي دې دهغه دحل لاره نه وی: نو بيا ددې سربيره موږ ولې يوبل وژنو اويو بل ته زيان رسوو؟ معلومه خبره ده چي موږ په خپل ښکلي اسلامي شريعت عمل نه کوو، موږ او تا سو ورونه پرناسمه لارروان يو او تر څو چي موږپه خپل اسلامي شريعت په رښتياهم عمل ونه کړو، نو ددې ستونزو څخه به ونوزو! موږ او تاسو ورونه بايد ديوبل دغلطيو څخه ورتېر سو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هغه اشخاص چي غلطي کوي باید یوه داسي لاره ورته په ګوته کړو چي په راتلوونکي وخت کي بیا هغه غلطي تکرار نه کړي. کله چي یوه ټولنه دستونزو سره لاس اوګریوان وي نو یو لوی سبب به ددوی دورپیښو ستونزو دهغوی تر منځ بي اتفاقي وي. یوالی او اتفاق هغه درمل دي چې په استعمالولو سره یې موږ دټولو نارو غیو څخه ژغورل کیږو. بي اتفاقي هغه زهر دي چې په استعمالولو سره یې زموږ وجود دکاره لویږي،ضعیفه کیږي ،په یوه وارټولې ناروغۍ راباندي حمله کوي او موږ دمنځه وړي.

که چیرې غواړو چي په خپل کور،کلي او هیواد کي خوشحاله،هوسا او ارامه ژوند ولرو، نوباید په خپل منځ کي یوالی او اتفاق ولرو. تل باید یوداسي احساس راسره وي چي دنور په زیان خفه شو او دتوان ترحده دهغوی سره مرسته وکړو. زموږ په منځ کې به هغه وخت هیڅ څوک لاس وهنه ونه کړي، کله چي موږ یوالی او اتفاق ولرو او ټوله په یوه ږغ هرخطرته ودریږو. خوشحالي او سوکالې په یوالي او اتفاق کي ده. غم او خفګان په بي اتفاقي شتون لري.

په یوه ټولنه کې وړاو په کارپوه مشران ټاکل

زموږ ټولنه کلونه کیږي، چي دجنګ په لمبو کي سوځي. زموږ ټولنه دهمدې جنګ جګړو له کبله په ډېر برخوکي دستونزو سره مخ ده. دعلم او پو هې نشتوالی، اقتصادي ستونزې، معلولیت وژنې،روحي او جسمي ناروغۍ، ناحقه او په زیاته کچه ظلمونه، دپردیو لاس وهنه، دتاریخي اثارو دمنځه تلل او لوټول ،زموږ دمادي اومعنوي شتمنیوو دمنځه تلل اودورکیدو دخطر سره مخ کیدل، دا اودې ته ورته ډېر نور مشکلات او زیانونه موږ ته دجنګ او جګړو له کبله راپیښ سوي او موږ ورسره لاس او ګریوان یو.

جنګ ولې موږته را پیښ دی؟ زما په آند جنګ اودجنګ دوام لاندي څولوی لاملونه لري. زموږ اوستاسو ترمنځ بي اتفاقي، دپوهې نشتوالی، اقتصادي ستونزې، دمغرضوهیوادونولاس وهنه، چي موږ او تاسو هغوی ته ددې لاس وهنواونیابتي جګړې زمینه برابره کړې ده. دپه کارپوه اووړمشرانو او رهبرانو نه شتون، او دې ته ورته نور لاملونه.

زماپه آند خلګواو ټولني ته منلی رهبر داکولی سي چې پورته لا ملونه دمنځه یوسي او یوه ټولنه دي پر مختګ وکړي.موږ او تاسو ایمانداراو،متقي (پرهیزګارو) ،زړسواندو،نیک سلوکه، وړه په کارپوه او داسي مشرانوته اړتیا لرو چي دټولي جامعې لپاره خدمت کوونکي وي نه دیو څوکمو وګړو لپاره.

یومشر یا رهبرباید یوازې دځان اوخپلو خپلوان په فکرکي نه بلکي دټولو هیواد والو په فکر کي واوسي،مګرنن ورځ زموږ اوستاسو ځیني رهبران داسي فکردرلودونکي دي چي دځان او څو محدودو کسانو څخه پرته نورې ټولنې لپاره کاراوخدمت نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پرځای چي رهبران مو ټولني ته خدمت وکړي خپل ځان او خپو نورکسانوته خدمت کوي، زموږ اوستاسو ځيني مشران، رهبران نه خوپه کار پوه دي، نه خومهربانه دي، نه متقي (پرهيزگاره)دي او نه هم ټولني ته خدمت کوونکي دي. دوی ولې رهبران سوي دي علت يې څه سي دی؟

همدا موږ اوتاسو يو چي دوی مورهبران ټاکلي دي. هغه که څه هم موږ نه دي ټاکلي، خو دلېږ غوراوفکرکولو ورسته که موږمتوجي شو دهرلوړپوړې او ټيټ پوړې مشر ټاکوونکي په اصل کي موږ او تاسو يو.

موږ اوتاسوکه چيرې په يوه خوله او يوه ږغ سو نو دهرې راولاړې سوې ستونزې مخه نيولی سو! ځيني رهبرانو له دې کبله دټولني يا دټولني ديوې برخي واکمني په غاړه لري چي دوی ظلم کوونکي وه يادې يادوی ځيني نورې مادې يامعنوي شتمني درلودلې، دا اودې ته ورته نورعلتونه دي چي نن دوی زموږ مشران دي. ياد رهبران خپل ټاټوبي اوټولني ته هيڅکله خدمت نه سي کولی!

ددې پر ځای چي عامووګړو ته خدمت وکړي،برعکس هغوی ته زيان رسوي او عامو وګړو څخه خدمت غواړي،پر ځينو عامووګړو ظلمونه کوي،دټولني دځينووګړو ترمنځ نفاق راولي او نه پريږدي چي ددوی درواک لاندي عام خلګ خپل ژوند په ارام اورحت سره پر مخ بوزی.

که څه هم ځيني ددوی څخه په ښکاره خو دخدمت دعوه کوي او ځان يوښه اونيک رهبرمعرفي کوي، مګر دوی دالله(ج) اوځيني وخت دهغه دبندګانو څخه خپلې بدی نه سي پټولی او ددوی هره بده کړنه الله(ج) ويني، او دهغه دځينو بندګانو څخه دهغوی بدئ هيڅکله هم نه سی پټيدلی.

داخبره موږ اوتاسو ته اوس تجربه سوې او معلومه ده، چي هيڅ وخت يوټولنه درهغو پوري پر مختګ نه سی کولی تر څوچي: دهغه ټولنې رهبران يوازي او يوازي دخپل ټولني لپاره خدمت ونه کړي،ترڅو چی رهبريې په کارپوه او دخپلې رهبرې لپاردهراړخه وړنه وي.

موږ اوتاسو عام خلګ بايد دنيکو رهبرانو په ټاکلو کي دپوره دقت اوغور څخه کار واخلو، ترڅو داسي رهبران دخپل ځان او ټولني په سرامران کړو چي موږته خدمت،کار وکړې، نه دا چي زموږ څخه خدمت وغواړې.که چيرې موږ يوداسي کس رهبر وټاکو چي هغه دالله (ج) داحکامو څخه سر غړونکی وي، نو موږ او تاسو به هم دهغه سره دده په هره ګناه کي ونډه وال يو، که چيرې موږ يونيک او وړه رهبر وټاکو نو دهغه سره به دهغه دنيکيو په ثواب او اجرکي ونډه درلودونکي يو.

الله جل جلاله موږ دنيکی په کارونوکې دټولوسره په مرسته کولو اودګناه ،تيري اوبدی په کارونوکي په نه مرسته کولو امرکړی يو!په دې خبره دلاښه پوهيدلو لپاره د سُوْرَةُ المَائدة 2نمبرايات ولولئ.

که زموږاوستاسو رهبران همدا مهال وړ په کارپوه او خدمت کوونکي نه وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړ او تاسوباید دنیکو، ربښتینواو ایماندره مشرانو په مرسته هغوی دخپل مقام څخه لیري کړو او پري نږدو چې زموړ مشران دي ددې پرځای چې موړ ته خدمت وکړي موړ ته دي زیان ورسوي.ولس باید هیڅ وخت دداسي مشرانو پاتي کیدل پرخپل ځان باندي ونه زغمې چې هغوی دوی ته مشکلات زیږوي او دهغوی کړنې دهیواد او هیوادوالو په زیان تمامیږي.دعامو خلکو دا مسؤ لیت دی چې دهغه مشرانو پروړاندې غږاوچت کړې او چوف پاته نه سي،کوم رهبران چې دهغو دندو وړنه وي چې اوس هغه دندې ددوی په واک کي دي. ولس دهرظالم او ګونهګاره مخه نیولی سي، په شرط ددې چې هغوی یوالی ولری. رهبري (مشرې) موباید عادل او انصاف لرونکي انسانان وکړې نه ظالمان او غرور کوونکي. که چیرې عام خلګ دداسي بدو اونا اهله مشرانو پر ضد راپورته نه سي غږ پورته نه کړې او خپل همت دلاسه ورکړي، نو دخپل ځان اونورمسلمانانو په حق کي به یې ظلم کړی وی اوتل به ددوی بې زړه توب او کم جؤرتې له عمله پردوی باندي ظالمان اونا اهله اشخاص مشري او رهبري کوي،البته دیادونې وړده چې داسلامي هیواد دپاچا پروړاندې دهرډول سرغړونې څخه مسلمانان منعه سوې دي.رسول الله (ص)فرمایي:ستاسوپه امامانو(امرانو)کي غوره امامان هغه دی چې تاسویې خوښوئ اوهغه تاسوخوښوي، هغه ستاسولپاره دعاءکوي اوتاسودهغه لپاره دعاءکوي، اوستاسوبد امامان هغه دي چې تاسودهغه دښمنان یاست اوهغه ستاسودښمن یې، تاسوپرهغه لعنت وایاست اوهغه پرتاسولعنت وایې، خلګوویل: اې دالله رسوله! ایا داسي بدامامان په توره دفع نه کړو؟ رسول الله (ص)وفرمایل: نه،ترڅوچي هغوئ لمونځ اداکوي اوکله چي تاسودخپل امام په اړه یوه خبره ووینئ نوپه زړه سره هغه بدوګڼئ مګردهغه له پیروی څخه مه وځئ.① الله (ج) دي موږ اوتاسو دشررسوونکودشر څخه خوندي وساتي.

درهبریامشردتولنې په وړاندې مسؤلیتونه:

رهبریامشر دهر هغه کس دحساب په ورځ حساب ورکوونکی دی چې پریاد رهبریې حقونه وه، مګرده دهغو حقونه نه وه ورکړي اودهغوپرحقونویې سترګې پټولي. که چیرې پر یوه سیمه باندي حاکم داحساب ورکولی سي چې دده ترلاس لاندي هروګړی به دده ګریوان نیسي او دمحشر په ورځ به دالله (ج) په وړندې دهغه څخه دخپل حق غوښتنه کوي اودی به دهغوپه حق نیول کیږي، نو دی دي ددې سترې ننګوانې په شتون کي پر خپل عوامو ظلم کوونکی اوسي او دهغوی حقونه دې هغوی ته نه ورکوي،یاد رهبرهغه څوک دی چې هغه په حقیقت کي خپل اخرت ددې دونیاپه بدل کي په ښکاره پلوري اوبدي کوي.که دالله(ج) خوښه وه نو دهر حاکم یامشر څخه به حساب دمحشر په ورځ وغواړې اوهغه ته به انشاءالله اجرونه دنیکیوو او عذا بونه دبدیوو په بدله کي ورکړي.الله جل جلاله دمحشر،حساب په ورځ دیوې زرې نیکی اویوې زرې بدی حساب کوونکی دی په دې خبره: دلاښه پوهیدلو لپاره د سُوۡرَةُ الزّلزَلَة : 7:۸ نمبراياتونه ولولئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

١- صحیح مسلم کتاب المارت حدیث ګڼه4804

ددې سترې ننګونې په شتون کې،دزړسوي وړهغه رهبردی چې هغه هم دخدای (ج) په نزد ګنهکاره وي او هم دهغه جل جلاله دهغوبندګان حق خړونکی وي چې دی یې الله(ج) مشر، رهبر کړی دی.

که چیرې یو مشر(حاکم)دالله(ج) دبندګانو حق خوړونکی وي، دهغه ځخه هغه شخص په زرګونو ځله بحتر او غوره دی چې دسهارخواړه پیداکړې نو دماښام خواړه نه لري ،که د ماښام خواړه پیدا کړې نو دسهار خواړه نه لري او په هغه حال کی هم دی دالله(ج) شکرکوونکی وي.یوشخص که چیرې د دووتنو پرسرلاهم حاکم وي، نو باید هغه وخت دی دا مشرې وکړې چې دی کولی سي ددغو دوتنو دحقونو ځخه په ښه ډول ساتنه وکړاي سي، دهغو دحقونو حساب په دې دونیا اواخرت کي په پوره اوښه ډول ورکولی سي اودی هم هروخت دخپل ځان سره ددې دووتنو په اړه دځان سره حساب کوونکی وی.

که کوم څوک دخپل ځان دحقوقو حساب الله(ج) ته نه سي ورکولی:هغه وخت به څنګه دهغه جل جلاله دنورو مخلوقاتو حساب چې دده سره به کیږي خپل خالق (ج)ته ورکړي.دحساب په ورځ به نیک بخته هغه څوک وي چې یوازي دخپلوکړنو حساب الله(ج) ته ورکړي او کامیابي یې په برخه سي،دهغه ځخه لوی نیک بخته به هغه څوک وي چې دده درواک لاندي وګړو دهغوحقونو حساب کوم چي دی یې مسؤل و په پوره اوښه ډول سره خپل خالق (ج) ته ورکړې. دمشرانو هڅه باید تل داوي چې دخپل دلاس لاندي یعنی عامو خلګوباندي په هیڅ صورت کي ظلم ونه کړې.حاکمان،امامان (رهبران) بایدتل دهغو اشخاصو په اړه فکر وکړې چې زیمواره یې دوی دي او دځان ځخه دې پوښتنه وکړې چې آیاهغه انسانان چي زه یې مشریم پر هغوی باندی ظلم کیږي اوکه نه؟ آیا هغوی خواړه لري او که نه؟ آیا هغوی زما ځخه خوښ دي او که نه؟

آیا ما پرهغوی ظلم کړی دی او که نه؟ آیا زه دهغوپه منځ کي فرق کوونکي یم اوکه نه؟ آیا ماددوی حق غوښتني اوریدلي دي که نه؟ آیا هغوی زما په حق کي دوعا کوونکي دی که ښیرا کوونکي؟ آیا هغوی ماته یو ښه رهبر وائي او که یا؟ولې هغوی زما ځخه نارضه (ناخوښه) دي؟ ما دهغوی خبریا آهوال اخیستی دی او که یا؟ ما هغوی ته دژوند اسنتیاوي راوستلي دي او که مې هغوی په مشکلاتو کي مبتلا کړي دي؟

دا او دې ته ورته پوښتونو جوابونه که یورهبر دځان سره ومونډل نوخپلې مشرې ته دي دوام ورکړې او که یې چیرې ددې پوښتونو جوابونه ونه مونډل نو ددې پر ځای چي دا فاني نړۍ په خوښۍ کي تېره کړي، بحتره داده چي آبدې ژوندون ته پاملرنه وکړې او اخرت ځان ته هوسا کړې، ددې میلمنې مشرۍ(رهبرۍ) ځخه دې لاس واخلې پرکړو ګناهونو دي توبه وباسې اودخپل خالق (ج) عبادت دي وکړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله (ج) به انشاءالله دهغه تېرګناهونه وروبخښي او هغه ته به جنت ورکړی.
دانړۍ ختميدونکي ده پرهرساکښونکی باندي! هغه که چيرې دفرعون په شان لوی ظالم وی، هغه که چيرې دنمرود په شان مال داره وي او هغه که چيرې دسليمان عليه السلام په شان پاچاهي ولري. غوره داده چې مخکي له دې څخه چي ديو مسلمان حق مو پر زيمه پاته سي نو ددې پاته کيدونکي نړۍ څخه دګوناهونو څخه پاک خپل درب العزت په مخکي ودرېږو او خپل دابدي ژوند کور د ځان لپاره ښکلی جوړکړو.
يودوست دخدای(ج) ديوه پاچا څخه پوښتنه وکړل؟که ته چيرې په يوه دښته کي دتندي څخه مړکيدي او تاته يوکس يو غړپ اوبه ستا په نيمه پاچاهي درکولي ايا ته به هغه قبولي کړي؟ پاچا ويل هو:بيايې ترينه وپوښتل که چيرې ته دهمدغه يو غړپ او بوله کبله په تکليف سي او دغه اوبه دي دبدن څخه نه خارجيږي يعنی تشي متيازي دي نه کيږي او يو طبيب ستا په نيمه پا چاهي باندي ستا دا مرض دمنځه وړي نو ته به هغه ته خپله نيمه پاچا هي ورکړي؟پاچا ويل هو: هغه ولي وويل نودا پاچاهي انسان څه کوي چي ديو غړپ اوبو ار زښت نه لري.①
ددې لپاردي هيڅ يو انسان هم غرور نه کوي چي زه طاقت لرونکي يم، او يا هم زه شتمني لرونکي يم، ځکه طاقت او شتمني زموږ او ستاسو ميلمانه دي. نن به وي سبا به نه وي. انسان بايد عاجزي کوونکی وي نه غرور کونکي. عزت په عاجزي کي پټ دی نه په مغرورې کي. هرمشر او رهبردې دالله (ج) دمخلوق په حق کي ديوزرې په اندازه هم ظلم او زورزياتی نه کوی، ځکه الله(ج) ته کمزوري، مظلومان او مسکينان انسانان په شرط ددې چي دالله(ج) شکرکوونکي وي، دظلم کوونکو، حق خوړونکواونورو ګناه کوونکو انسانانو څخه نږدي او ګران دي انشاءالله. دهغو انسانانو دوعاانشاءالله ژرقبليږي چي الله (ج) ته صبرکوونکي وي، دهغه جل جلاله احکام منوونکي وي اودمسلمانانو لپاره خدمت کوونکي وي.

غيبت کول

غيبت کول هغه عمل دی، چي ځينو انسانانو خپل عدت ګرځولی دی اوخپل مجلسونه تل په غيبت کولو سره ګرم ساتي.
ځيني وګړي تل په دې لټه کي وي چي څنګه کولی سي ديوه مسلمان ورور عيب پيدا او درنورو پوري يې ورسوي، ددې کړني څخه ځيني اشخاص ډېرخوند اخلي، تل ياد اشخاص دنورو هغه کړنې بيانوي چي هغوی کړي وي، دوه مخي کوي او په دې کار کولو سره ځان په لويه ګوناه کي اخته کوي.ځيني خوآن په نور خلکو پسي درواغ تړي چي دې کار ته بهتان وايي.ديوه مسلمان غيبت کول سخته ګناه ده، مګر زموږدټولنې ځيني وګړي خوغيبت کول،درواغ ويل عادي ګر ځولي دي، او ديو ډول وخت تېروني نوم يې ورکړی دی.داسلام مبارک دين غيبت کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- تذ کرهٔ الاولياء

بهتان ويل حرام کړي دي،مسلمانانو،مؤمنانو ته يې دغيبت نـه کولوحکم کړی دی او کـوونکي يې ګناهګاران بللي دی.پـه دې خبـره دلاښـه پوهيدلو لپـاره د سُوْرَةُ الحُجرَات : ۱۲نمبرايات ولولئ.رسول الله (ص)فرمايي:تاسوپوهيږئ چې غيبت څـه شـي دی؟خلګوووېـل:الله (ج)اودهغـه رسـول (ص)ښـه پـوهيږي، رسـول الله (ص)وفرمايل: غيبت دادی چې تـه دخپل ورور يادونـه وکړې پـه داسي توګـه چې هغه يې بدګڼي، خلګوووېل اې دالله (ج)رسوله کـه چيري زموږپـه وروړکي هغـه عيـب موجـودوي رسـول الله (ص)وفرمايـل: کـه چيـرې پـه هغـه کـي عيـب وي نوهمدغه غيبت دی اوکه نه نوبهتان دی.①

ځينـي وختونـه غيبـت کـول او بهتـان ويـل لـويې ستونزې راولاړه وي او دجنـګ جګړو سبب ګر ځي.
په يوه مسلمان پسي غيبت کول دهغه بدی ويل پـه هغه پسي دروغ تـړل يعنـي بهتان ويل اونور مسلمانانو تـه دهغه بـدي ښـکاره کـول او بـدي ويـل ډيربـد او دنـه منلو وړکارونه دي.
ځيني وخت دهمدغو غيبت کوونکو غيبت او پـه نـورو پسي دروغ تـړل بيـا ځينـي نور چغلګر اوبد انسانان درهغو کسانو پوري ورسوي چې دهغوی غيبت يابهتـان ويل شوی وی.
کله چي درهغوی پوري ياد چغلګر انسانان دغه شوی غيبت او بهتـان ورسوي، نو ددوی دواړو اويا هم هتا د دوی دريوواړو ترمنځ ستونزې راولاړيږي اوځينـي وخت ددوی ددې بدبينيو زيان ټولنې ته هم رسيږي. موږ او تاسو مسلمانان بايد هيڅ وخت دنور عيبونه ونه لټو ددې پر ځای چې دنور عيبونـه لټو نـو بايد خپل عيبونه اصلاح کړو.
يو متل دی چې وايي: دبل عيب دکلو منځ دی او خپل عيب دولـو منـځ دی. کـه مـو چيري په توان کي وي نوبايد هغه کسان چي ښکاره او پټ عيبونو لـري پـه نرمـه لهجه ورسره خبرې وکړو اوهغوی دخپلو عيبونو څخه خبراو په دمنځه وړلو کـي يې ورسره مرسته وکړو،که چيرې ياده کړنه نه شو کولی نوبايد هيڅ وخت دنـورو عيبونه ونه لټو او ښکار(بربنده) يې نه کړو.
رسوالله (ص)فرمـايي: څـوک چې پـه دنيـاکي ديوبنـده عيب پټ کـړي نـوالله (ج)بـه دقيامت په ورځ دهغه عيب پټ کړي.②
که موږ ديو چا يوعيب پټ کړو او پرده يې وکړو نوالله(ج) به زموږ دعيبونو پرده وکړي او زموږ عيبونه به خپلو مخلوقاتوته انشاءالله په دې دونيا او اخرت کې نـه ښکاره کوي.موږ بايد دهغو انسانانو رازونـه هم ښـکاره نـه کـړو چي پـه موږيي باور کړی دی اوموږته يې خپل رازونه امانتً ويلې وي.
موږ ته غيبت کول بهتان ويل او چغلګرې هيڅ کومه ګټه نـه رسوی اونـه يې هم رسولی سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- صحيح مسلم حديث ګڼه 6593 ۲- صحيح مسلم حديث ګڼه 6595

په سمندرکي دملغلرولټون..

بلکي موږ ته غيبت بهتان اوچغلګري کول يو داسي زيان رسوي چي موږ بيا دا زيان نه سو جبرانه ولی اونه يې هم زغملی سو.دحساب په ورځ به زموږ نيکۍ دهغو کسانو دنيکۍ په پله کي الله(ج) وراچوي چي موږ دهغوی غيبت کوونکي و اويايې هم بهتان ويونکي وو.

آيا زموږ څخه څوک په دې کار سره را ضي (خوښ) دی چي موږ خپل نيک عملونه هغوکسانو ته ورکړو چي دهغوی موږ غيبت کوو اويا هم بهتان پري وايوو؟

معلومه خبر ده چي زموږ څخه ډېردې ته نه دي تيار چي خپلې نيکۍ هغواشخاصوته ورکړي چي دهغوی غيبت يابهتان وايي،حل لاره داده،که غوړو زموږنيکۍ زموږپه حق کي دحساب په ورځ وشمېرل سي، موږ بايد دغيبت کولو او بهتان ويلو عدت پريږدو او هيڅ وخت دا ناوړه کار ونه کړو. راسئ خويندو او ورونو چي دټولو بدو عملونو او کارونو څخه لاس واخلو او نيک اخلاق لرونکي انسانان و اوسو .

خپل مجلسونه ددې پر ځای چي په غيبت کولو،بهتان ويلو او چغلګري سره خيرن اوناوړه کړو.

برعکس موږ بايد خپل مجلسونه دالله(ج) په يادولو،دقرآني آياتونو په لوستلو، دحضرت محمد(ص) په ويناوو،د اسلامي اوټولنيزو اخلاقو په بيانولو، دهيواد په پياوړي کولو، بيا رغولو، اونوښتونو په را وستلو باندي بحث او خبرې وکړو،خپلې پرځای ،ګټورې تجربې اونيکې ويناوي ديوبل سره شريکې کړو،نه دا چي زموږ مجلسونه او بحثونه دي تل دنورو په غيبت کولو،بهتان ويلو،چغلګري اونور ناوړو خبرو اوکارونو سره تېرسي، او داقيمتي وخت دي زموږ اوستاسو ده په ګناه کولو کي لاړسي.

پرحيواناتو ظلم

رسول الله (ص)فرمايي:...کله چي تاسوذبح کوئ په ښه ډول يې کوئ چاړه تيره کوئ اوخپلوڅارويوته ارام ورکوئ.①

داسلام مبارک دين پرحيواناتودظلم کولوڅخه مسلمانان منعه کړي دي او پورته حديث شريف يې يوه بيلګه ده،مګر زموږ او ستاسو په ټولنه کې ځينې وګړي پرمظلومو ژويو ډول ډول ظلمونه کوي، داظلمونه پر حيواناتو قصداً او په ښکاره ډول دټولنې دځيونو اوسيدونکو دخواڅخه سرته رسيږي. دې ظلمونو ته يې ديوډول خوښې،وخت تيروني ياذوق نوم ورکړی دی اوځيني خلګ داظلم کول خپل خوښه او شوق بولې. داظلمونه عبارت دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح مسلم کتاب الصیدوالذبائح حدیث گنه5055

په سمندرکي دملغلرولټون...

لومړی دسپیوو جنګول:زموږ اوستاسو په ټولنه کي سپیان ځیني وخت ددې لپاره ساتل کیږي، چې هغوی دیوبل سره وجنګوي.

دسپیوو دجنګ په جریان (دوام) کي سپیان یو بل ژوبلوي او دهمدغه جنګ او ژوبلي څخه زموږ دټولني ځیني وګړي خوند اخلي.

ځیني پسونه سره جنګوي او پر هغوی داظلم په قصداً سره سرته رسوی.همدا ډول ځیني مرغان هم دجنګولو لپاره زموږ اوستاسو په ټولنه کي ساتل کیږي.

دکرک (مرز) په نامه یو مرغه چې ددې مرغه جنګول زموږ په ټولنه کي ډیر مشهور او په ځینوسیمو کي یو کوچنی فرهنګ ګرځیدلی دی. همداسي چرګ او زرکه هم هغه مرغان دي چي زموږ په ټولنه کي يې جنګول ځیني مینوال لري.

همداشان پرځینو حیواناتو باندي ډیر باروړل، په حیواناتو باندي دهغوی دتوان څخه پورته او ډیر کارکول،مرغان په بندکي ساتل دډول ډول ژویو وژل، په بې رحمانه ډول سره ښکار کول، اوژیوي دمنځه وړل. یادظلمونه او دې ته ورته نورډول ډول ظلمونه پرحیوانتو(ژویو) ددې سبب سوي دي چي زموږ په ټولنه کي دځینو ژویو نسل دکمیدو سره مخ دی اونسل يې دمنځه تلو په حال کې دی.

پرحیوناتو ظلم کول که هر ډول وي یوبد اودنه منلو وړ کاردی، که څه هم اوس مهال پر ژیو ظلم کول زموږاوستاسوڅخه ځینوته یو عادي کار او لوبه ګر ځیدلي ده، مګرپه حقیقت کي هر ډول ظلم او زور زیاتی پر ژویو باندي یوه ګناه ده.

کوم ظلمونه چي موږ او تاسو يي دالله (ج) پر مخلوقاتو باندي کوو دمنلو وړنه دي. که څه هم ناحقه ظلم کول هروخت اوپه هرډول چي وي ګناه ده، مګر دانسان دظلم څخه چي پربل انسان يې کوي،پر یوه حیوان باندي دیوه انسان ظلم ډیر بد دی، ځکه انسان کولی سي په ځینو حلاتو کی دخپل ځان څخه دفاع(ساتنه) وکړې او یا هم ځیني وخت داسي کیدای سي چي یو انسان دي ظالم ګنهکار ته بخښنه وکړي، مګر په یو حیوان کي داځانګړتیا نسته، نه خو یوحیوان دانسان په شان دځان څخه ساتنه کولی سي او نه هم خبرې کولی سي چي ظلم کوونکي ته بخښنه وکړي، پر ژویو باندي ظلم کونکي به که دالله(ج)خوښه وه داخرت په ورځ دناحقه ظلم کولوحساب ورکوي.که دالله (ج) خوښه وه نو دخپل بد عمل سزا به وینې او که دالله (ج) خوښه وه نو بخښنه به ورته وکړي.راسئ دحیوناتو دښکارپه بندولو،نه کولو خپل چاپیریال پاک اوښکلی واساتو.

راسئ چي په خپل ټولنه کي پرحیواناتو باندي ظلم کول دمنځه یوسو او څوک پري نږدو چي پر یوه ژوي دې ظلم وکړئ.

راسئ چي نور دژویو دښکار کولو څخه لاس واخلو. راسئ چي نور ژیوي سره ونه جنګوو او پري نږدو چي پر ژویو باندي ظلم کول زموږاو ستاسو په ټولنه کي په یو فرهنګ بدل سی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جورت درلودل

جورت درلودل هغه ښوالی دی چې موږ او تاسو کولی سو دهغه په مرسته خپلې غوښتني اوهیلې دخپلې کورنۍ او ټولنې سره شریکې کړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نه سو کولی چې دخپل حق څخه دفاع اوساتنه وکړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نودټولنې ظالمان انسانان به زموږ او ستاسو څخه خپل حقونه واخلې او ظلم به راباندي وکړي او موږ او تاسو به نه سو کولی چې دبې زړه توب، جورت نه درلودلو له کبله خپل غږ پورته کړو،دخپل حق څخه دفاع وکړو.همدا ډول موږ ځیني وختونه دبې جورتۍ له کبله په خپل ژوند کي دځینوستونزو سره مخ کیږو او ددې ټولنیزو ستونزو څخه وتل بیاموږ ځیني وخت ډیره ګران تمامیږي.

مخکي له دې څخه چې زموږ اوستاسو حق،حقوق کوم څوک درپښولاندي کړې، موږ باید خپل غږ پورته کړو، درخپل توانه پوري دخپل حق څخه ساتنه وکړو او پري نږدو چې کوم څوک دي موږ ته ستونزي پیښې کړي،نه یوازي داچې دخپل حق څخه ساتنه وکړو، باید دنورو مظلومانو دحق څخه هم سا تنه وکړو . کیدای سي زموږ دلږ بي جورتۍ اوبي زړه توب له کبله دې زموږ ټوله ژوند دستونزو او کړونو څخه ډک سي .کیدای سي دبې جورتۍ او یاهم ددې عملـه چي موږ دخپل حق په غوښتلوکي شرم وکړو زموږ حق دي موږته راونه رسیږي او درپښودي لاندي سي.

دخپل حق په غوښتلو کې شرم هم بي زړه توب دی.موږ او تاسو باید تل جورت منده او زړه ور واوسو او دخپل حق په غو ښتلو کي دهیڅ یو شخص دراغیزې لاندي رانه سو. زموږ اوستاسو دټولنې زیات وګړي دخپل حق نه غوښتلو او ږغ نه پورته کولو له عمله دستونزو سره مخ سوي دي، داستونزې هغه وخت نورې هم ډیریدای سي چي یاد اشخاص همداسي چوف پاته سي اوغلي اوسي،یاد اشخاص خپل دحق په غوښتلو کي دشرم احساس کوي اوزما په اند دخپل حق څخه نه دفاع اونه غوښتنه هم یوډول بي زړه توب دی.

زموږ او ستاسو حق هیڅوک نه سي را څخه اخیستلی! مګر هغه وخت چي موږ بي زړه او بي جورت و اوسو. که موږ هر څومره کمزوري او بي توانه هم یو مګر بیا هم باید خپله زړورتیا ښکاره کړو او درخپل وس پوري دخپل حق څخه سا تنه وکړو.ځیني زموږ او ستاسو څخه خپلې غوښتني او آن خپلې عادي خبرې هم دځینو خلکو په مخ کي نسی کولی او پر هغوی باندي یو ډول اغیزه،صام دیادو کسانو پریوتی وي، داکار ددوی دنه جورت درلو دلو دلیل دی. که چیرې زموږ خبرې پرځاي وي، خبرې مودټولنې او زموږ په ګټه کي وي، نوبیا وېره دڅه؟موږ باید په پوره ډاډ سره دخپل حق غو ښتوونکي سو، پرته دکومې وېرې خپله غوښتنه ووایو، که چیرې داسي ونه کړو نو زموږ حقونه به زموږ په مخکي در پښو لاندي کیږي اوموږ به خپل غږ نه سو پورته کولی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيني انسانان بيا خپل غوښتني او هيلي له دې کبله نه سي ښکاره کولی چي دهغوی په ګمان ددوی غوښتونو ته به غوږ ونه نيول سي، دا کار هم پر ځايا وښه کار نه دی، زموږ غوښتنه که اوريدل کيږي اوکه نه، که پلي کيږي او که نه،مګر موږ بايد خپل دحق غوښتوونکي سو، خپلې هيلې بربنډې کړو، ترڅو موږ ورسته لږ ترلږه ددې کبله دخپل ضميردخوا ونه زورول سو چي آن خپله غوښتنه مولا هم ښکاره نه سوای کړای.جورت او زړور توب بايد دماشوم توب څخه په خپلوماشومانو کي پيداکړو.
که موږ چيرې خپلو ماشومانو ته دخبروکولو اجازه دمشرانو په منځ کي ورنه کړو، دهغوی هيلو او غوښتونو ته غوږ کينږدو،نظريې وانه ورو،مشوره ورسره ونه کړو، نو زموږ ماشومان خپل جورت او زړورتوب دلاسه ورکوي او خپل هيلې بيا موږ او ټولنې ته نسي ويلی، خپل اودنور دحقوقو څخه ساتنه نسي کولی .ماشومان بايد دمشرانو مخ ته دخبر کولو اجازه ولري.
خپلې غوښتنې بايد ووايي، خپل حق بايد وغواړي اوخپل نظر بايد څرګند کړې.که موږ دخپلو ماشومانو خبرو او غوښتنو ته غوږ ونيسو نو زموږ ماشومان جورت پيدا کوي اوتل به په ټولنه کي خپل او دنورو دحق غو ښتونکي وي. همدارنګه ماشومانوته وېرونکي کيسي اونکلونه کول، وېرونکي فلمونه ورته ښکاره کول، زموږ ماشومان بې زړه اوبې جورته کوي.
که يو کس خپل دحق غوښتلو جورت ونه لري، خپلې غوښتني نه سي بيا نولی نوهتمن دهغه حقونه خوړل کيږي او همدرنګه که چيرې يوه ټولنه خپل دحقوقو غوښتوونکي نه سي دهغې ټولنې دوګړو حقونه درپښولاندي کيږي. تل بايد خپل دمشروع روا حقونو غوښتوونکي اوخپل مشروع،روا هيلې اوغوښتنې ښکاره کوونکي اوسو،همدارنګه بايد دخپلې ټولنې دحقونو څخه هم ساتنه وکړو. نيک جورت درلودل موږ دستونزو څخه ليري ساتي، جورت موږ او تاسوته خوشحالئ را کوي،جورت موږ ته پر مختګ راکوي،جورت مو ټولنه پيا وړي کوي او همدارنګه جورت زموږ څخه نيک کسان جوړوي.
حق بايد دکم جورتئ له کبله هغه وخت لاپټ نه کړو چي زموږ په يوه کلمه (ويوکي) سره موږ دارته پورته کيږو.پرحق باندي زړه ورتيا او جورت بايد خپل عدت وګرځو ترڅوچي الله (ج) را څخه راضي(خوښ) واوسی. جورت بايد پرحق، نيکو ويناوو او کارونو کي ولرو،
نه په بدو ويناوو او کارونوکي،ترڅو په ټولنه کي دعزت خاوندان و اوسو. حق پټول او دخپل حق څخه ساتنه نه کول بې زړه توب دی او داکړنه موږ ته زيان رسوي، په دې نړۍ کي.زړور اومشروع حق غوښتوونکي انسانان خپل ځان او خپله ټولنه دستونزو څخه خلاصوي.
هيڅ يوظالم انسان پرجورت لرونکی انسان او ټولنه باندي ظلم نسي کولی او دهغوی حق نه سي خوړلی، په شرط ددې که چيرې هغوی پر حقه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتيا ويل اورښتنولي

يو انسان هغه وخت يونيک اخلاقه انسان کيداى سي، چې کله هغه رښتيا وايي.رښتيا ويل او رښتنولي هم دنيکو اخلاقو دجملي څخه ګڼل کيږي، رښتني انسانان تل په خپلو چارو کې بريالي وي او هيڅ وخت دوى دستونزو سره نه مخ کيږي. رښتني انسانان تل دنور انسانانو په منځ کي دعزت،درناوي او قدر خاوندان وي، برعکس کوم انسانان چي دروغجن وي هغوى دټولني په منځ کي عزت او اعتبار نه لري.

ځيني انسانان په خپلو ويناوو او خبرو کې دروغ وايي ، دا ډول انسانان بي اعتباره اوداسي اشخاص ګرځي چې ټولنه ددوى څخه نفرت کوي. درواغ ويوونکي انسانان دوستان او ملګري نسي پيد اکولی .که چيرې کوم وخت درواغ ويوونکي انسانان رښتيا هم وايي نو خلګ دهغوى په خبرو باورنه کوي، ځکه دوى په دروغوويلوکي دومره شهرت موندلی وي چې ځنيوخلکو ته يې رښتياويل هم درواغ ښکاري.

موږ که چيرې دروغ ويوونکي يو نوکولی سو درواغ ويل پريږدو، تل مو بايد خپلو ويناوو او خبرو ته پام وي، چي زه څه وايم آيا زما دا وينا چي زه يې کوم يامې وکړل حقيقت لري او که نه؟ که چيرې حقيقت نه لري نوزه ولې ځان په ګناه کي مبتلا (اخته)کوم اودرواغ وايم؟د درواغوپه ځاى رښتياهم ويلی سم. که مې چيري درواغ ويلي وي نو بايد دخپلو درواغو په خاطر دالله (ج) څخه بخښنه وغواړم او بيا دا ناوړه او زيان رسوونکی کارتکرار نه کړم. زموږ او ستاسو څخه ځيني تل درواغ وايي. دمثال په ډول زموږ څخه يوکس پوښتنه کوي چي ته تېره ورځ چيرې وې؟

موږ هغه ځاى ډېروخت نه ورته ښيو چي هلته وو بلکي بل ځاى ورته ښيو، داکار موږ دځينو لاملونو په سبب کوو اوهمداډول نني عصري وسايلو هم موږ ته ددروغو ويلو زمينه برابره کړي ده، موږ ځيني په تليفون کي درواغ وايو، ځيني زموږ څخه په نورو ټولنيزو رسنيوکي درواغ وايي او دا درواغ که څه هم کوچني وي مګر درواغ خودي! موږ که مخامخ يا ديوې ټولنيزې رسنۍ دلارې خپل نوم داوسيدو ځاى،کار او دژوند دنوروچارو په اړه نه غواړو کوم چاته معلومات ورکړو: نو درواغ هم بايد ونه وايو، که نه غوړو يوکس ته دځان په اړه معلومات ورکړو: بايد دهغه دپوښتني دځواب څخه بخښنه وغواړو او هيله وکړو چي په راتلوونکي وخت کي دهغه څه په اړه چي نه غوړم چاته معلومات ورکړم زما څخه پوښتنه مه کوه، په دې کار کولو سره پوښتنه کونکی کس زموږ څخه نه خفه کيږي، که چيرې موږ هغه کس ته چي زموږ څخه يې پوښتنه کړې ده درواغ ووايو نو کيداى سي زموږ درواغ هغه ته رښتياسي، موږ هغه کس ته دروغجن معرفي سو او خپل اعتبار دلاسه ورکړو .درواغ ويل کيداى سي دماشومتوب څخه عدت وګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چیرې موږ اوتاسو دخپلو ماشومانو مخ کي دروغ وایو: بیا زموږ او ستاسو ماشومان هم په راتلوونکي وخت کي دروغ وائې.

د بیلګې په ډول زموږ دروازه یو څوک ټکوې، موږ یو ماشوم دروازې ته ور استوو او هغه ته وایو که چا زما په اړه درڅخه پوښتنه وکړه، نو ورته ونه وایې چي هغه په کور کي دی اوهمدارنګه که کوم چا درڅخه پوښتنه وکړه چي تاسو په کورکي پلانکی یاپلانی شی موجود دی نوهغه ته مه وایه چي هو؟

اوهمداسي ډېر نور ډولونه شته چي موږ او تاسو خپلو ماشومانو ته دروغ ښیو اوخپله هغوی ته درواغوویلو روزنه ورکو.

ماشومان چي کله زموږ اوستاسو درواغ ویل وینې :په راتلوونکي وخت کي زموږ ماشوم هم درواغ وائې اود خپل ځان عدت یې ګرځوي.درواغ ویل هیڅ کومه ګټه نه لري!

په درواغو ویلو سره موږ هتمن خپل ځان یا کوم بل چاته زیان رسوو!داسلام مبارک دین درواغ ویل نه خوښوي او درواغ ویونکی یې لوی ګنهکاره بللی دی.الله جل جلاله موږ د درواغو ویلوڅخه منه کړي یو،په دې خبره دلا ښه پوهیدلولپاره د سُوْرَةُ الحَجّ : 3نمبرایات ولولئ!رسوالله (ص)فرمایې:رښتیانیکي ته بیول کوي اونیکي جنت ته بیول کوي، اوسړی رښتیاوایي تردي چي دالله (ج)په نزد رښتونی ولیکل سي اودرواغ بدي ته بیول کوي اوبدي دوږخ ته بیول کوي اوسړی درواغ وايي تردي چي دالله (ج)په نزد دروغجن ولیکل سي.①

همدارنګه زموږ او ستاسو ټولنې هم دروغ ویونکي نه خوښوي او د درواغجنو لپاره یې متلونه ویلي دي.

یو پښتو متل دي چي وائي ددروغو مزل لنډوي.که غواړو چي دټولنې په منځ کي اعتبارلرونکي او دعزت(درناوي) خاوندان واوسو.باید درواغ ونه وایو، خلګ موباید په درواغ ویونکو سره نه بلکي د ریښتینو او رښتیا ویونکوانسانانو په توګه وپیژني.

موږ او تاسو باید خپل دوستان او ملګري ددرواغو په ویلو سره تشویق نه کړو، بلکي هغوی د دروغو ویلو څخه راوګرځوو.

همدا ډول خپل ماشومان او دکورنۍ نور غړي هم دهغو ددرواغو ویلو په صورت کي دهغوی په دې بد عدت وپوهوو،زیانونه یې ورته بیان کړو او هڅه وکړو چي یوه داسي لاره ومومو چي په را تلوونکي وخت کي هغوی دروغو ویلوته زړه ښه نه کړې.

موږ او تاسو باید درواغ ویل دخپلي کورنۍ او ټولني څخه ورک کړو، داعدت دمنځه یو سو تل رښتیا ووایو،که څه هم رښتیا ویل مو دوندي ترخه وي چي موږته زیان رسولی سي، مګر موږ باید درواغ ونه وایو ځکه الله (ج) دروغ ویونکي نه خوښوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - صحیح مسلم حدیث گنه6637

شګوم او زموږ ټولنه

زموږاو ستاسو په ټولنه کې ځيني ښځې او نارينه په ټېره بيا هغه ښځينه اونارينه چي علم اوپوهه نه لري، يو کار يا هم شی په بد يا ښه فال يا ښه،بدشګون،شګوم باندی نيسي اوفکرکوي که چيرې داکار په داډول سره وسي : موږ او يا هم زموږ کورنۍ ته به کوم زيان ياګټه ورسيږي.

دمثال په توګه ځيني ددوی ځخه دشپې جارونه وهي، ځني بياجارو لوړ نږدي، ځيني دشپې نوکان نه غوځوي،ځيني نور بيا دځپليو چپه اوښتل ، تورې جامې اغوستل، ددواخترونو په منځ کي کوژده او واده کول دشپې دکور ځخه دتور ديګ ايستل اوبحرته وړل اوهمدارنګه دشپې دپلوه ځخه دکور ځخه دخميرې وتل زموږ په سيميزه لحجه دبړوي په نامه ديوه حيوان نارې، انګولا کول او همداسي بم (کرکوميو) نومې مرغه اواز،ناره په يوه سيمه کي کول په بد فال اوشګوم باندي نيسي.پورته او دې ورته نور ډېرې پيښې او کارونه زموږ دټولنې ځيني وګړي په بدشګون نيسي.شګونونه يوازي بدنه بلکي ځينو ته خوښۍ ورکوونکي شګومونه هم زموږ په ټولنه کي شهرت لري.

دمثال په ډول سره:دراستې سترګې دبانو رپيدل،دپايځي اوښتل ،دکارغه نومي مرغه په هواکي ګرځيدل اودې ته ورته نورې تصادفي اوغيرې تصادفي پيښوته يې بيا دنيکو شګومونو نوم ورکړی دی.دا معلومه خبره ده چي ټول کارونه او پيښې دالله(ج) دطرفه ځخه دي او هيځ يوشی يا تصادفي پيښه دانه ثابته وي چي کومه بده يا ښه پيښه دي منځ ته راسي. په هرې کړنې باندي الله(ج) خبر اوعالم دی مګر که چيرې الله(ج) وغواړي نو ديوې خطرناکي وقعې او ياهم ديوې ښې اوبې خطره واقعې دپيښيدلو دوخت خبراو علم خپلو خاصو اوعامو بنده ګانو ته ورکوي، هغه که په واسطي، نښواو نښانو سره وي اوکه بيله واسطي اونښو نښانو ځخه. الله(ج) خپلو بندګانو ته دداسي وسايلو دجوړيدلو علم ورکوي يايې ورکړی ۇ اودی چي دهغه وسيلې په کارولو سره انسان ديوې پيښې درامنځته کيدلو ځخه خبريږي، مګرکومه تصا دفي پيښه ياکار چي موږ او تاسو ځيني يې ځيني وخت دنورو ښو او بدو پيښو درامنځ ته کيدلو زيږنده اولامل بولو بيله دې چي زموږ داګمان اوخبره بيله ځيرنې تجربې اوسيلې ځخه وي يوازي زموږ ناسم ګمان،وسوسه اوويره ده،په دماغ کي دا د زيان اوګټې فکردهغې پيښې له کبله ساتل او په زړه کی ترينه ويره کول زموږ اوستاسو ځخه داهيره وي چي خيراو شر دالله(ج) دطرفه ځخه دي،ياد ناسم فکر،ګمان او وسوسه موږ په ډول ډول روحي او جسمي ناروغيواخته کوي.

زموږ او ستاسو دشګومونو کيسي يوازی او يوازي افساني دي،کيدای سي داشګومونه دځينو تصادفي پيښو او ياهم کيدای سي ځينو اشخاصو دخپلې ګټې او ځينو نورو بيا ديو ډول خوښۍ اوخوشبينۍ په پار منځ ته راوړي وي او دوخت په تيريدو سره ياد شګونونه اوکړنې زموږ په ټولنه کي مروج سوې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ اوتاسو باید شګونونه او فالونه ونه نیسو ځکه الله(ج) په هغه کارونو خبردی چي اراده یې لري او بیله دي چي دلوی خدای(ج) خوښه نه وی هیڅ یو مخلوق ته په هغه پیښیدونکی کار باندي علم نه ورکوي.بدفال شګون یاشګوم اوکړنه نیول او دکومې پیښې درامنځ ته کیدو علت ګڼل دګناه څخه خالي نه دی.رسوالله (ص)فرمایي:بدفالي هیڅ شی نه دی،(یعني کړل) اوغوره فال دی، خلګوویل اې دالله رسوله! فال څه شي دی؟رسوالله (ص)وفرمایل:نیکه خبره چي په تاسوکي یوڅوک یې واوري.①

کیدای سي فال ،شګون اوکړنه دلویو ګناهونو دکولو لپاره لارپرانیزي اوموږ په لویو ګناهونو کي مبتلا کړې. موږ او تاسو باید دټولنې څخه د ادفال شګون اوکړنې نیولو کوچنی فرهنګ دمنځه یوسو او پرې نږدو چي موږ دي په هغو کارونو پسي روان سو چي داسلام دین یې نه خوښوي.فال نیول او شګون نیول زموږ او ستاسو په کارونوکي ورسته والی راولي اوموږ نه پریږدي چي خپل کارونه په سم ډول سرته ورسوو.فال نیول او شګوم یاشګون نیول موږ په روحي او جسمي ناروغیو اخته کوي.

شګون نیول او فال نیول موږ په ګناه کي اخته کوي.موږ اوتاسو باید خپل هغه دودونه اوکړنې دمنځه یوسو اووي نکړوکومې چي داسلام ددین سره په ټکر کي وي. زموږ اوستاسوڅخه دهریوه کس دا مسؤلیت او دنده ده چي داسلام دسپیڅلي دین په رڼاکي خپل ژوند پرمخ بوزو اونوروته یې لارښوونه وکړو.

زموږ او ستاسو دټولنې ځیني وګړي ددې لپاره زیارباسي چي زموږ اوستاسو دټولنې هغه دودونه اودکلتورهغه څانګې را ژوندۍ اوزرغونې کړې چي بې ګټې اوآن زیان رسوونکي دي،

یاد وګړي که کیدای سي دهغو دودونواو دفرهنګ دښاخونودپیاوړتیا اوغوړیدا لپاره دي زیاروباسي چي د هغوپه راژوندي کیدا اوبیامروج کیدا سره زموږ او ستاسو ټولنه پرمختګ کولی سي،په یادې کړنې کولو سره به یادوکسانو خپل مبین دین اسلام ته هم تریوې اندازي پوري خدمت کړی وی.

فرهنګ

دیوې ټولنې ټولو مادې او معنوي شتمنیو ته فرهنګ ویل کیږي.موږ افغانان یولرغونی او ویاړلی فرهنګ لرو او نسل په نسل دا ویاړلی فرهنګ درموږ پوري را رسیدلی دی. موږ تل دخپل غوره او ویاړلي فرهنګ څخه په هرډول حالاتو کي ساتنه کړې ده او نه مودي پریښي چي کوم څوک زموږ فرهنګ ته زیان ورسوي.

خو اوس دبده مرغه زموږ دفرهنګ ځیني برخې دمنځه تلو په حال کي دي دا دمنځه تلل یې ځیني لاملونه لري چي په لاندې ډول سره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- صحیح مسلم کتاب السلام حدیث ګڼه5798

لومړی لامل: اوسني پرمختللې وسایل چې ټولنیزي رسنۍ په کې لویه ونډه لري زموږ فرهنګ ته یې ستونزي راولاړي کړې دې، ځیني زموږ دفرهنګ نه غوښتونکې او ورسره بغض کوونکې دځینورسنیو دلارې غواړي زموږ پرهنګ ته زیان ورسوي او زموږ اوستاسو څخه ځیني دهغوی دشومو موخو ښکارګرځیدلې دي او دنورو ټولونو دفرهنګ تقلیدیې کړی اوکوي یې. ځیني ددې رسنیو دجملې څخه دننه زموږ په هیواد کې دي، ځیني نوریې زموږ دهیواد څخه دباندی زموږ دفرهنګ پرضد کارکوي اودهغوی هڅې تل همداوي چې زموږ مادې او معنوي شتمنیو ته زیان ورسوی.

یادمغرض،زیان رسوونکې کسان وه موږته تل خپل فرهنګ ښه نوموې او زموږ فرهنګ راته یوبد او ناوړه فرهنګ معرفي کوي. موږ او تاسو مسؤل یو چې ددې رسنیو پرضد خپل غږ پورته کړواو پرې نږدو چې زموږ فرهنګ ته دې دوی زیان ورسوې او زموږ ټولنه دې زموږ څخه لیري کړې. موږ کولی سو چې دوی ته جواب ورکړو،البته په دې کارکولو کې زموږ دهغه رسنیو رول اړین دی چې په ریښتیا هم غواړې زموږ دټولنې لپاره خدمت وکړې.

دهغو دشمو موخو(هدفونو) څخه دټولنې دوګړو خبرول زموږ دخپلو رسنیو دنده ده.زموږ او ستاسو دولت هم باید پرې نږدي چې یوه رسنۍ دې زموږ په هیواد کې زموږ دمادې او معنوي شتمنیو پر ضد فعلیت وکړې او هغه کسان چې دارسنۍ اورې، ګورې، یالولي یې دهغوی دنده هم داده چې نور دا رسنۍ ونه څارې او خپل ترتوانه پورې دهغوی څخه لیروالی اختیار کړې. موږ بایدتل ویښ و اوسو ښه اوبد دیوبل څخه توپیر کړو او که خپله یاد کارنه سو کولی نو باید دټولنې دنورو وګړو څخه مرسته وغواړو.

البته دیادونې وړده چې داسلام مبین دین او زموږ ژبه هم زموږ دفرهنګ دجملې څخه دي او زیاتره ګواښونه هم زموږ همدغو دو دفرهنګ څانګو ته دي. که چیرې موږ دهمدغو څانګو څخه کلکه ساتنه وکړو نو موږ به خپل دفرهنګ ډیرو برخو څخه ساتنه کړې وي.

دوهم لامل: خارجي هیوادونو ته سفرونه او تګ را تګ. زموږ دټولنې ډېر وګړي دبیلا بیلو لا ملونو له کبله په خارجي هیوادونو کې میشت دي. ددې میشتو وګړو دجملې څخه ځیني دهغو ټولونو دفرهنګ در اغیزي لاندي راغلي دي او خپل فرهنګ یې شاته غورځولی دی، دا دفرهنګ شاته غورځول هم ځیني لاملونه لري دهوسا ژوند تېرولو ،دمالي شتمنیو دلاسته راوړلو،د زور زیاتي، شوق او خوښي، دډېر مودې اوسیدلو او دخپل هیو واد او ټولنې سره دنفرت کولوله عمله، دا او دې ته ورته نور ډیر لاملونه دي چې زموږ دټولنې هغه اشخاص چې په خارجي هیوادونو کې میشت دي خپل دفرهنګ څخه لیروالی اختیاره وي. کله چې یاد اشخاص خپل هیواد ته راستانه سي :بیا هم دوی دهم هغې بحرنۍ ټولنې دفرهنګ څخه په خپل هیواد کې ګټه اخلې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپل فرهنګ په ډول يې عملي کوي اودټولنې نورو وګړو ته هم دهم هغه بحرني فرهنګ دمنلو لارښونه کوي. ددې پرځای چې هغه بحرني فرهنګ هيرکړې نو نوريې هم مروج کوي، ياد کسان ديوه هيواد پاله شخص دعوه نه سي کولی، ياد وګړي درهغو چي خپل فرهنګ ته په ربښتني ډول نه وي ژمن سوي زموږ هيواد ته کومه ګټه نه سي رسولی، ياد وګړي بايد خپل ځانونه اصلاح کړي، دنه اصلاح کيدلو په صورت کي بايد ټولنه د دوی څخه ليروالی اختيارکړي او دوی پري نږدي چي زموږ مادې او معنوي شتمنيو ته زيان ورسوي.
دريم لامل:اقتصادي ستونزې: زموږ دټولنې ځينی وګړي دخپلو مالي ستونزو دليرکولو لپاره دنورو ټولونو دمادې او معنوی شتمنيو دپياوړتيا لپاره خپل په هيوادکي فعاليت کوي او دخپلو مادې او معنوي شتمنيو ددمنځه وړلو په فکرکي دي.
ياد کسان دنورو دلاس لاندي خپل هيواد ته زيان رسوي او دهرپرمختګ مخه يې ډب کوي. زموږ څخه يې ځيني مادې او معنوي شتمني اخيستي او دځينونورو داخيستلو په لټه کي دي. دوی زموږ هرډول شتمني دخپلو بادارانو په لمنه کي وراچوي او هڅه يې تل دا وي چي څنګه دخپل هيواد مادې او معنوي شتمنۍ دمنځه يوسي. يادو کسانو ته هيڅ وخت آزاد انسانان نه سو ويلی، بلکي دوی غلامان او مريان دي. موږ او تاسو بايد دهغه خپل او پردي مخه ونيسو چي زموږ دمادې او معنوي شتمنيو د دمنځه وړلوپه لټه کي وی، البته داسلام دمبين دين په رڼا کي.
هغه وګړي چي زموږ دټولنې څخه دي او زموږ مادې او معنوي شتمنۍ دمنځه وړي نيکوکاره اودستاينې وړنه دي. څنګه يوکس دپرديوو په لمسون خپل مادې او معنوي شتمني دمنځه وړي.
څلورم لامل: بې علمي اوناپوهې. زموږ دټولنې ځني وګړي ددې له عمله دنورټولنو فرهنګ عملي کوي، چي هغوی علم او پوهه نه لري،هغوی په دې نه پوهيږي چي دنورو دفرهنګ تقليد کول ښه کړنه ده او که بده او دانه سي معلومولی چي کومه کړنه چې زه يې کووم هيواداو ټولنې ته مي ګټه رسوي او که زيان.
دټولنې ميشتوته نيک پوهوې دټولنې دپوهو وګړو دنده ده، هغه کسان چي علم او پوهه لري بايد تل هڅه وکړې چي دبې علمه او ناپوهو کسانو سره دهغوی په پوهوې کي دبيلابيلو لارو څخه کار واخلې اودهغوی سره مرسته وکړې ترڅو دټولنې ناپوهه اوبې علمه وګړي دجهل او ناپوهيو په تورو تيارو کي بند پا تې نه شي.پنځم لامل: ځان ښودنه. زموږ او ستاسو څخه ځيني دځان لوی اوعصري ښودلو او ياهم پرمختللي ښودلو لپاره، دنورټولونو مادې او معنوي شتمنۍ دځان لپاره غوره کوي اود ځان ښودني دود دبيلابيلو لارو څخه غواړې دټولنې نورو وګړو ته هم ورسوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی غواړې چې په دې کارکولو سره په ټولنه کې دعزت او قدر خاوند سي،دیاد فکردرلودونکو دامفکوره ناسمه ده،باوري یم چې هیڅ وخت هم زموږ هیواد پالـه اوفرهنګ پاله وروڼه دپردیو دفرهنګ تقلید کوونکی ته ددې لپاره درناوی نه کوی چې ده دخپل فرهنګ څخه ځان لیري کړی دی او دنورفرهنګ تـه یې ځان نـژدې کړی دی، یاده سوې مفکوره درلودونکي وګړی پـه خپل دې بدفکر کـي هتمن ناکامه دي او دوی خپل موخې ته نه سي رسیدلی.

شپږم لامل: جبراو زور زیاتی.

زموږ ځنـي مظلو مـان وروڼـه او خوینـدې پـه دې خـاطر دپردیـو دفرهنګ ښکار ګرځیدلي دي چې هغوی دې کړنې تـه مجبـور سـوي دي، حـالاتو دوی تـه دنـورو دفرهنګ دمنلو ګواښ کړی دی، دوی دکوم مجبوریت لـه عملـه دنـورو دمـادې او معنوي شتمنیو منلو تـه اړسوي دي،دوی تـه چې کلـه هم ددې حلاتو څخـه دوتلـو زمینه برابره سي، نو دوی به هتمن هغه دجبراو زور زولنې مـاتې کړې او ژربـه هغه فرهنګ ته شا کړي کوم فرهنګ چې دوی پـه خپلـه خوښـه نـه دی غوره کړی بلکي په دوی باندي په زورتپل سوی دی.

اووم لامـل:تعلیمي مرکزونـه. ځینـي دپردیـو تـرلا س لانـدي تعلیمـي مرکزونـه هـم زموږ ځیني ماشومانو، تنکیو ځوانـانو او ځوانـانو تـه دنورفرهنګ لـولي. دهغوی دماشومتوب، دین، بې وزلې او نورو لارو څخه په ګټې اخیستلو پـه هغوی بانـدي دنورو فرهنګ مني،هغوی دې ته تشویق کوي چې دهغوی دناسم فرهنګ دمنلوپـه جـال کـي راګیر او دهغوی ښکارسي اوورسته دهغوی دشومو موخو د وړپوره کولـو آلـه وګرځي.یـاد تعلیمـي مرکزونـه کیدای سي دټولـو نـورو لاملـو نـو څخـه خطرناک تمام سي، او ژر بـه زموږ په ټولنه کي داسي یو نفاق منځ تـه راولـي چې دهغه څخه دوتلو لاره به بیا ډېره ستونزمنه وی.

هغـه تعلیمـي مرکزونـه چـې زمـوږ ماشـومانو او ځوانـانو تـه دپردیـوو فرهنـګ زده کوي باید وي پیژنو او په ګډه یې مخه ونیسو پري نږدو چي هغوی خپلو ناسمو اومنفي موخو تـه ورسیږي.

خپل دکورنۍ غړی باید پـه داسـي تعلیمـي مرکزونـو کـي ونـه روزو ،زده کـړه پـه ونـکړو چـي هغـه مرکزونـه زمـوږ دمـادې او معنـوي شتمنیوپه زیـان وي، زمـوږ دفرهنګ دناسم ښودلو روزنـه زمـوږ دوسـتانو تـه ورکـوي او هڅـه یـې دا وي چـي زموږ اولادونه پرناسمو اونـاروا لارو ستانه کړي.

موږ او تاسو باید دهغو ټولو خطرونو پر وړانـدې ودرېږو او پرضد یـې غږاوچت کړو، چي زمـوږ هیـواد او ټـولنې تـه زیـان رسـوونکي تمـامیږي. هغـه خطرونـه کـه زمـوږ هیـواد اوټـولنې تـه پـه اوږد محالـه توګـه ګـواښ کـوونکي وي او کـه پـه لنډمحاله توګه ګواښوونکي وي.موږ باید دخپلو مادې او معنوي شتمنیو (فرهنګ) څخه ساتنه وکړو او هیڅ کورنې او بحرنې وګړی یا وګړو ته اجازه ورنـه کړو چي زموږ څخه زموږ فرهنګ واخلي اویاهم ورتـه زیان ورسوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه کولی شو خپل فرهنګ خوندي وساتو؟

لومړی: علم او پوهه لاسته راوړل. ټولنه دپوهې په ګانه سينګارول.دوهم :نيک عامه پوهوي او يوبل ته دهغه عواملو او علتونو په اړه پوهوي ورکول او خبرورکول چي زموږ دغوره فرهنګ او دهغه څانګو ته خطر پيښوي او يا يې هم ورته پيښ کړی وي.

دريم: پوهان او عالمان کولی سي چي دنورو دفرهنګ دمروج کولو څخه زموږ په ټولنه کي مخنيوی وکړي .څلورم: قومي مشران اومخؤر هم په خپل فرهنګ ساتلو کي پوره ونډه لري.

پنځم: ټولنيزي رسنۍ. دټولنيزو رسنيو په مرسته موږ او تاسو کولی سو خپل فرهنګ ته خدمت وکړو او پري نږدو چي زموږ په هيواد کي دي دپرديوو فرهنګ مروج سي.

شپږم: دولت. دولت دنده لري دهغو کسانو او کړيو مخه ونيسي چي زموږ فرهنګ ته ستونزې راولاړه وي.اووم:عام خلګ. عام خلګ دنده لري چي دپرديو دزيان رسوونکو پرهنګونو دمروج کيدو څخه مخنيوی وکړي. اتم: يووالی او پر خپل فرهنګ ټينګ پاتې کيدل.نهم: زموږ تعليمي مرکزونه او تعليمي کتابونه هم بايد داسي وي چي دهيڅ پردي فرهنګ دراغيزې لاندي نه وي.پورته يادې سوې کړنې،کسان او کړی کولی سي چي زموږ داويارلی،لرغونی فرهنګ او دهغه څانګي خوندي او پياوړي وساتي .

ديادونې وړده چي همدا موږ او تاسويو چي خپل فرهنګ ته زيان رسو. که موږ چيرې خپل فرهنګ ته زيان ونه رسوو: هيڅ يوکس او ټولنه نه سي کولی زموږ فرهنګ ته زيان ورسوی. موږ او تاسو يو چي خپل دفرهنګ دښمنانو ته مولاره هواره کړې ده چي هغوی زموږ مادي او معنوي شتمی دمنځه يوسي، او ورته زيان ورسوي.زموږ او ستاسو په ټولنه کي ښه او بدکوچني فرهنګونه هم شتون لري او که زه دلته دهغوی يادونه کوم نويو لوی کتاب به پري وليکل سي، مګر موږ او تاسو بايد دهغه دودونو کوچنيو فرهنګونو مخه ونيسو چي بد او زيان رسوونکي وي او زموږ په ټولنه کی مروج سوی وي.

هغه دودونو ته بايد وده ورکړو او ورته کارو کړو چي په رښتيا هم مثبت اودستايلو وړوي، ګټه رسوونکي وه او دي او اوس دمنځه تلو په حال کي دي او ياهم دمنځه تللی دي. موږ اوتاسو په ګډه کولی سو خپلې ټولنې ته خدمت وکړو او دخپلي ټولنې هرډول پرمختګ ته ليځي را ونغاړو.

دا ټولنه موږ په ګډ کارکولو سره پرمختللي کولی سو. زموږ ټولنې اوهيواد ته يوازي موږ اوتاسو ګټه رسولی سو،

نور وګړي او کړی زموږ اوستاسو وهيواد اوټولنې ته ډير وخت کومه ګټه نه سي رسولی!موږ او تاسو بايد پرخپلو ځانو باور دلاسه ورنه کړو او تل همت لرونکي او صبر کوونکي انسانان و اوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام

موږ او تاسو مسلمانانو کـه څـه هم دژوند پـه هرډول حالاتو کـي دخپل دين څخـه دالله(ج) په مرسته کلکه ساتنه کړې ده، دژوند دبلې هرې اړتيا څخه مو خپل پاک دين تـه حق داوليت ورکړی دی، تل مودا هڅه کړې ده چې دالله(ج) ټول احکام پرځای کړو، چاته اجازه ورنه کړو چي زموږ ددين او زموږ ددينـي ارزښتونو پر ضد لاس په کارسي، خو په اوسني عصر، وخت کي زموږ او ستاسو څخه ځينـي مسلمانان دخپل دين څخه ليري سوي دي ،يعني خپلو دينـي ارزښتونو او اسلامي احکامو ته څومره چي ښايي هومره پاملرنـه نـه کوي او لامل يې هم داسوی دی چي موږ مسلمانان دنورو اديانو څخه دژوند په ډېرو چارو کي ورسته پاتې يو ياسو.

زموږ ددين دښمنانو زموږځينو څخه ګټه اخيستې ده، موږځيني يې ديوبل سره پـه شخړواختـه کړي يو او پـه يوه او بل نـوم موږ ديو بل پر واړنـدې جنګوي؟ځيني جاهـــل اوس مســـلمانانو تـــه وژونكـــي وايـــي حـــال دا چـــي اســـلام دژغورنې،مهربانۍ،سلامتۍ... دين دی. داسلام دمبارک دين مخالفين تل پـه دې هڅه کي وه او دې چې داسلام سپيڅلي (پاک) دين بدنامه کړې، د دوی ددې بدې موخې تـه درسيدو څخه وړاندې مسلمانان بايد دهغوی مخه ونيسې، داسلامي احکامواو دالله(ج) پر پاک کتاب قرآنکريم باندي منګولې ټينګول (پـه قرآنکريم باندی عمل کول) دحضرت محمد(ص) پرلاره تګ کول د مسلمانانو پـه منځ کي اتفاق، هغه اشخاص اوکړۍ پيژنـدل چې داسلام پـه جامـه کي داسلام پر ضد کـارکوي او پـه دې لټـه کـي وي چـي دمسـلمانانو تـرمنځ سـتونزې منـځ تـه راوړي، داسلامي عالمانو لويې ټولنې جوړول، دهغه رسنيو او ليکونو پيژنـدل او درخپل توان پوري دهغوی دشومو موخو مخه نيول چې داسلام دنامه څخـه پـه ګټه اخيستلو غيرې اسلامي بيانونه اوفتواوي ورکوي، په ماشومانوتنکيو ځوانان او ځوانانوباندی داسلامي علومو زده کړه،

داسلامي عالمـانو دخـوا څخه داسلامي امورو يادونـه، نصحت(واعظ)کول،يادې سوې او دې تـه ورتـه کړنـي مـوږ او تاسو پـه دې دونيـا او اخرت کـي دکاميـابۍ ترپولې رسوې،موږ کولی سو په دې کړنو کولو سره دالله(ج) رضالاسته راوړو، اوانشاءالله هيڅ وخت به د يادو کړنو دعملي کولو په صورت کي مسلمانان دداسي يو وخت شاهدان ونه اوسي چي مسلمانان يوبل په کښي وژنـې، يوبل تـه پـه کښی زيان رسوی او دمسلمانانو ترمنځ يوالی نه وي.

موږ او تاسو مسلمانان بايد داسلام دنامـه څخـه پـه ګټې اخيستلو غيرې اسلامي کړنې ونه کړو، نـه هم بل چاته دا اجازه ورکړو چي داسلام دنامـه څخـه نـاوړه ګټـه پورته کړې او په دې ناوړه او غيرې اسلامي کړنو کولو سره داسلام دين ونـورو آديانو ته يو بد دين ونوموې. زموږ او ستاسو مسلمانانو دا دنده ده چي اسلامي احکام پلي کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اسلامي احکاموکي دهرې ستونزې حل شتون لري او د هرچا حقونو ته په کي پاملرنه سوې ده. داسلامي احکاموپلي کول موږ اوتاسو او زموږ ټولنې ته نيکمرغې په تحفه کي راکوي. که موږ غيرې اسلامي کړنې سرته ورسو، نو دنورادیانو به داسلام ددين څخه زموږ دهغو کړنو له کبله چي غيرې اسلامي دي مګر موږځيني يې داسلام پردين پوري تړو نفرت وسي، وبه نه غواړې چي داسلام دين چي دژغورنې،بریالیتوب او سلامتئ دين دی ورته داخل سي او داسلام دين ومنې. پرموږ اوتاسو مسلمانانو دا لازمه ده چي موږ یوازي په نامه مسلمانان ونه اوسو، بلکي په ربښتیا اسلامي احکامو ته غاړه کښیږدو،اسلامي احکام پرځان پلي کړو او لکه څنګه چي داسلام خوږ پيغمبر او دهغه ملګرو داسلام لپاره زحمتونه ګاللې وه موږ او تاسو هم بايد ددې پاک دين لپاره زيار وباسو او خپل مسؤليت په ښه ډول سره سرته ورسوو.ومن الله توفيق

****

دلوی خدای جل جلاله په مرسته داکتاب (په سمندرکې دملغلرولټون)
د۱۳۹۴/۴/۲۴ ه ش نیټه پای ته ورسیدی.
دخیرد دعا په هیله ستاسو ورور محمود حمیدزی

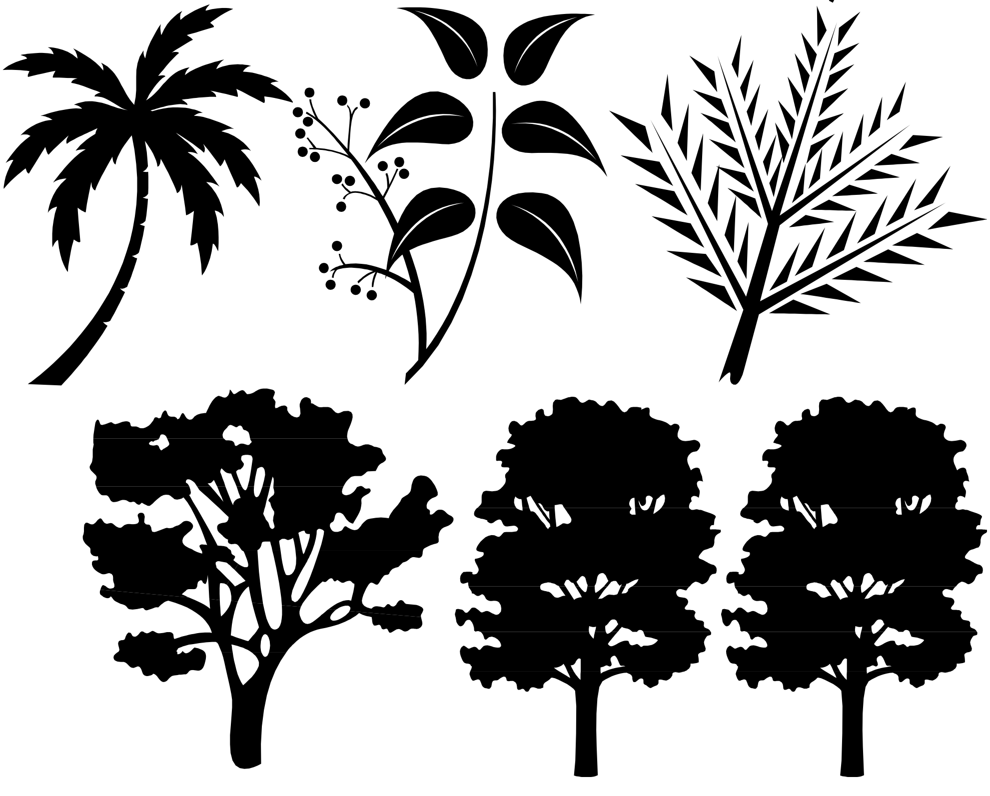

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه سرچیې چې په دې کتاب کې ورڅخه ګټه اخیستل سوې ده.

۱:صحیح البُخاري.تالیف الامام ابوعبدالله محمد بن اسما عیل البُخاري. ژباړه.خپرووونکي اداره مکتبه قاسمیه.دخپریدونیټه ۱۳۹۲ه ش
۲:صحیح مسلم:تالیف ابو الحسین مسلم بن الحجاج القشیري. ژباړه.خپرووونکی اداره احمدشاهي کتب خانه دچاپ کال ۱۳۹۰ه ش
۳:تذکرةُ الاولیاء. تالیف فریدالدین عطار.ژباړه.خپرووونکي اداره عمرعاصم نشراتي مرکز.دچاپ کال ۱۳۹۱ جدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

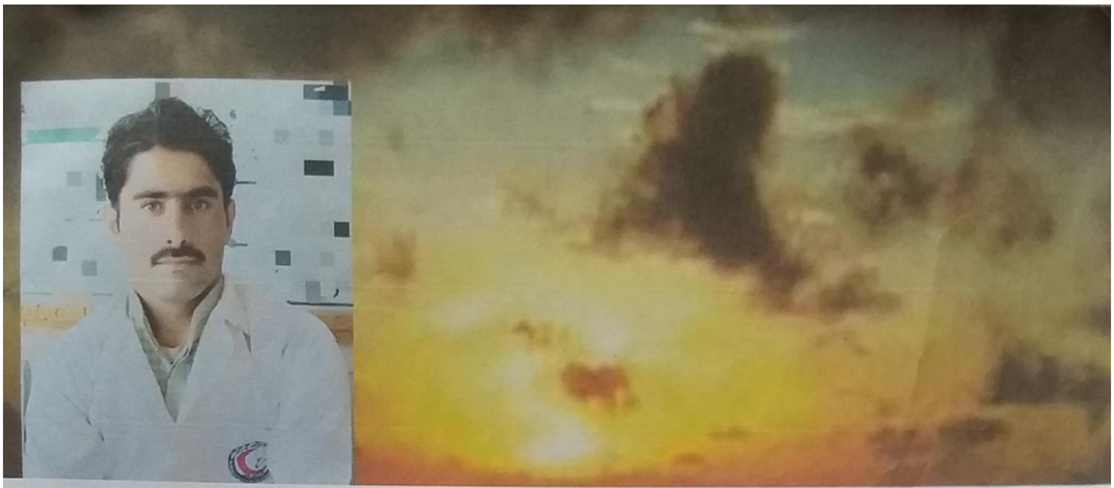

دلیکوال لنډه پیژندنه!

محمودحمیدزی په انګرېزي(MahmoodHamidzai) دخیرالله زوی،دحاجي محمداقبال لمسی او په خته اڅکزی دئ
. نوموړی د 1374لیږدیز لمریز کال دثور دمیاشتې په څلورمه نېټه چي د 1995زیږدیز کال دافریل دمیاشتې
24نیټې سرسمون خوړې دکندهار ولایت دژړی ولسوالی په سنګحصار کلي کي زیږیدلی دئ. حمیدزي دیني زده کړې
دخپل کلي دملا امامانوڅخه لوستي دي.

لومړنی ښوونځی یې په سنګحصار لېسه، منځنی ښوونځی یې په قاضي عبدالمجید منځنی ښوونځی کې لوستی
او په کال 1396لیږدیز لمریزکال کي دژړی ولسوالی داسعدسوري لېسې څخه فارغ اودمکتب دوره یې پای ته رسولې ده.
حمیدزي:نیمه عالي زده کړې د ډاکټر مامون طاهري روغتیا علومو انستیتوت دنرسنګ په څانګه کې کړې
او دیاد انستیتوت څخه په کال 1399لیږدیز لمریز کال کي دپنځلسم پاس په سویه فارغ دئ

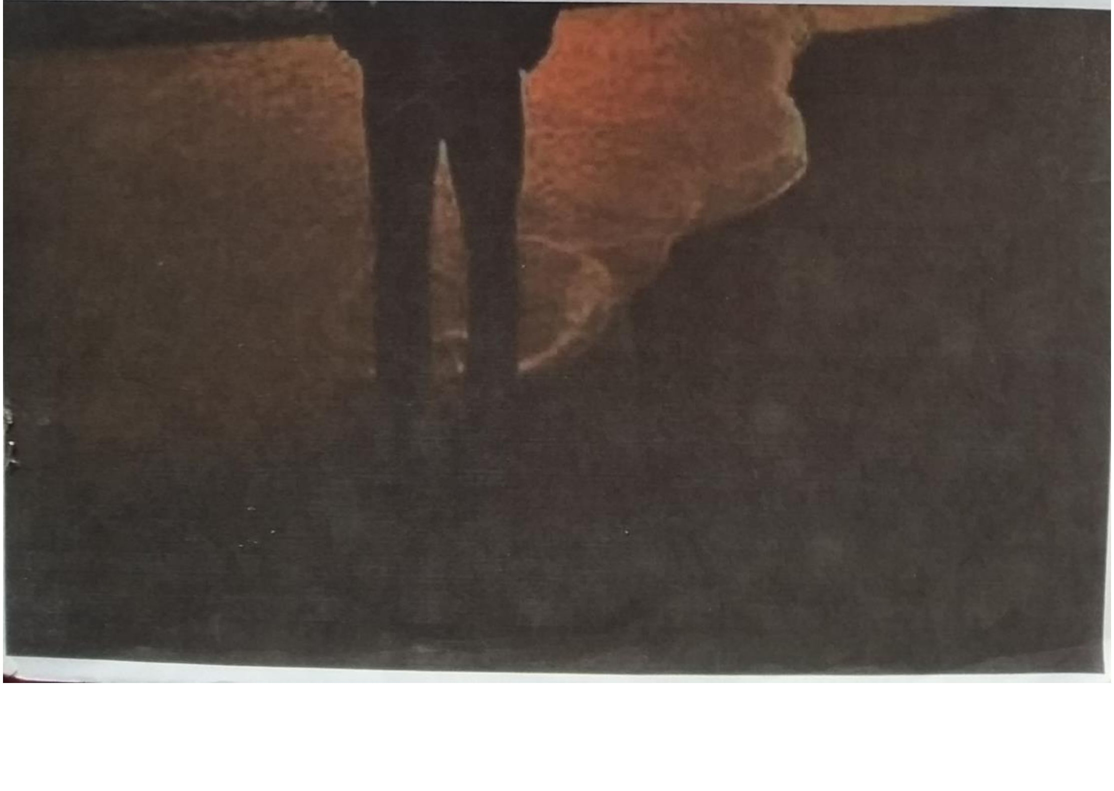

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library